Biblioteca Polirom

W. Somerset Maugham

Catalina

POLIROM

W. Somerset Maugham

Catalina

Ediţia a II-a revăzută

Traducere din limba engleză
de Andrei Bantaş

POLIROM
2011

© 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-2479-9
ISBN PDF: 978-973-46-2478-2
ISBN print: 978-973-46-2293-1

Coperta: Laurenţiu Midvichi
Pe copertă: Eugène Delacroix (1798-1863), *Orfană în cimitir*, 1824, ulei pe pînză

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

Romancier, dramaturg şi autor de proză scurtă**,** W(ILLIAM) SOMERSET MAUGHAM (1874-1965) este unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori britanici ai secolului XX. Studiază literatura şi filozofia la Universitatea din Heidelberg, apoi medicina la Londra. În 1917, în timpul Revoluţiei Ruse, întreprinde activităţi de spionaj în Rusia pentru British Intelligence, experienţă reflectată mai tîrziu în volumul de povestiri *Ashenden sau Agentul britanic* (1928), considerat piatra de temelie a literaturii de spionaj contemporane, care i-a influenţat pe maeştrii genului – Graham Greene, John Le Carré sau Ian Fleming. Debutează cu romanul *Liza din mahalaua Lambeth* (1897; Polirom 2011), urmat de *Robie* (1915; Polirom, 2008), care îi aduce un succes fulgerător, *Luna şi doi bani jumate* (1919; Polirom, 2005, probabil cea mai faimoasă carte a sa), *Vălul pictat* (1925; Polirom, 2005), *Plăcerile vieţii* (1930; Polirom, 2006), *Vila de pe colină* (1941; Polirom, 2008), *Tăişul briciului* (1944), *Catalina* (1948). Celebrele sale povestiri, reunite în volume precum *A tremurat o frunză* (1921) sau *Şase povestiri la persoana întîi singular* (1931), considerate capodopere ale literaturii engleze, au inspirat numeroase ecranizări. În 1947 se instituie Somerset Maugham Award, premiu care se acordă anual unui autor britanic sub treizeci şi cinci de ani.

Catalina (1948) este deopotrivă o satiră la adresa puterii şi o evocare a atmosferei din Spania secolului XVI. În zilele Inchiziţiei, Catalina – o tînără infirmă dintr-un orăşel spaniol, care îşi doreşte cu ardoare să fie aidoma celorlalţi – are o viziune uluitoare. Sfînta Fecioară i se arată în timpul rugăciunii şi îi destăinuie că există un om care are puterea de-a o vindeca – acela dintre fiii unui nobil sărac din partea locului, Juan Suarez de Valero, care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu. Eforturile unchiului ei de-a păstra sub tăcere această viziune primejdioasă se dovedesc zadarnice şi vestea se răspîndeşte ca fulgerul în întreg oraşul, iscînd controverse de ordin religios şi conflicte dintre cele mai aprige şi, în cele din urmă, punînd sub semnul întrebării însăşi vindecarea miraculoasă a Catalinei.

1

Era o zi mare pentru oraşul Castel Rodríguez. Locuitorii, îmbrăcaţi de sărbătoare, erau în picioare încă din zori. Pe balcoanele vechilor şi sumbrelor palate nobiliare se întinseseră draperii bogate, iar steagurile lor fluturau leneş pe prăjini. Era 15 august, sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, şi soarele te bătea drept în cap de pe cerul lipsit de nori. În aer plutea o emoţie copleşitoare, căci în ziua aceasta soseau, după o absenţă de ani şi ani de zile, două personalităţi eminente născute în acest oraş, iar primirea lor se pregătise cu mari onoruri. Unul dintre ei era călugărul Blasco de Valero, episcop de Segovia, iar celălalt, fratele său, *don* Manuel, căpitan vestit în armata regelui. Urma să aibă loc un *Te Deum* la Biserica Colegială, un banchet la Primărie, o coridă şi, la căderea nopţii, focuri de artificii. În cursul dimineţii, tot mai mulţi oameni îşi croiau drum către Plaza Mayor. Aici s-a alcătuit alaiul care trebuia să pornească în întîmpinarea distinşilor vizitatori, la o anume depărtare de intrarea în oraş. În fruntea alaiului mergeau autorităţile civile, apoi demnitarii Bisericii, iar în urma lor un şir de domni cu rang înalt. Gloatele se îmbulzeau de-a lungul străzilor pentru a asista la trecerea alaiului, după care se domoliră în aşteptarea celor doi fraţi care, urmaţi de aceste personaje importante, aveau să intre în oraş, iar clopotele tuturor bisericilor aveau să bată în semn de bun venit.

În Capela Sfintei Fecioare din biserica Mănăstirii Carmelitelor se ruga o tînără infirmă. Înălţa rugi fierbinţi dinaintea chipului Maicii Preciste. Cînd, într-un tîrziu, se ridică din genunchi, îşi propti mai bine cîrja sub braţ şi ieşi

şchiopătînd din biserică. Înăuntru fusese întuneric şi răcoare, dar cînd ieşi îi tăie răsuflarea valul de aer torid şi o orbi o clipă strălucirea nemiloasă a soarelui. Stătu locului şi privi piaţa pustie. La casele din jur erau trase obloanele, pentru a nu lăsa căldura să pătrundă înăuntru. Era tăcere. Toată lumea plecase să asiste la festivităţi şi nici măcar vreo corcitură de cîine care să latre nu mai rămăsese. Ai fi zis că oraşul e mort. Se uită la propria ei casă, o clădire cu două caturi nu prea înalte, înfiptă ca o pană între vecinele ei, şi oftă deznădăjduită. Maică-sa şi unchiul Domingo, care locuia la ele, plecaseră cu toţi ceilalţi şi n-aveau să se mai întoarcă pînă după încheierea luptelor cu tauri. Se simţea tare însingurată şi groaznic de nefericită. Nu-i venea să se ducă acasă, aşa că se aşeză pe treapta cea mai de sus a scărilor de la pridvorul bisericii şi-şi lăsă jos cîrja. Începu să plîngă. Deodată mîhnirea o copleşi pur şi simplu şi cu un gest brusc căzu pe spate pe pridvorul de piatră şi, îngropîndu-şi faţa în mîini, suspină de ţi se rupea inima. Gestul ei trînti cîrja, treptele erau înguste şi abrupte, şi acum aluneca bocănind pînă la ultima treaptă. Iată deci şi ultima nenorocire; acum va trebui să se tîrască sau să se lase greoi în jos pentru a-şi recăpăta cîrja, căci, avînd piciorul drept paralizat, nu putea merge fără ea. Plînse nemîngîiată.

Deodată auzi un glas:

— De ce plîngi, copila mea?

Ridică ochii uimită, căci nu auzise pe nimeni apropiindu-se. Văzu o femeie stînd în picioare îndărătul ei, de parcă tocmai ieşise din biserică, atîta tot că întocmai făcuse şi ea şi nu era nimeni acolo. Femeia purta o mantie albastră, lungă pînă la călcîie, şi acum îşi dădu pe spate gluga care-i acoperea capul. Arăta într-adevăr ca şi cum atunci ar fi ieşit din biserică, din moment ce era considerat un păcat ca femeile să intre în casa Domnului cu capetele descoperite. Era destul de înăltuţă pentru o spanioloaică, şi tînără,

căci n-avea riduri sub ochii negri şi pielea îi era netedă şi moale. Purta părul pieptănat simplu, cu cărare pe mijloc şi strîns într-un coc larg la ceafă.

Avea trăsături mici şi delicate şi o privire binevoitoare. Fata nu-şi putu da seama dacă e ţărancă – pesemne nevasta vreunui fermier din împrejurimi – sau o doamnă. Emana simplitate şi, în acelaşi timp, o demnitate cumva intimidantă. Mantia lungă ascundea veşmintele de dedesubt, dar cînd îşi dădu jos gluga, fata zări o clipă ceva alb şi socoti că aceea trebuie să fie rochia.

— Şterge-ţi lacrimile, copilă, şi spune-mi cum te cheamă.

— Catalina.

— De ce şezi singură aici şi plîngi, cînd toată lumea s-a dus să-i primească pe episcop şi pe frate său, căpitanul?

— Sînt infirmă, *señora*, nu pot merge prea departe. Şi ce am eu de-a face cu toţi oamenii aceia sănătoşi şi fericiţi?

Femeia stătea în picioare în spatele ei şi Catalina se sili să se întoarcă pentru a-i vorbi. Aruncă o privire către uşa bisericii şi întrebă:

— Dar de unde aţi venit, *señora*? Nu v-am văzut în biserică.

Femeia zîmbi, iar în zîmbetul ei era atîta blîndeţe, încît amărăciunea începu să se topească şi să părăsească inima fetei.

— Eu te-am văzut, copila mea. Te rugai.

— Mă rugam, aşa cum mă rog zi şi noapte de cînd m-a lovit această infirmitate, pentru ca Sfînta Fecioară să-mi redea libertatea.

— Şi crezi că ea are puterea s-o facă?

— Dacă aşa îi e vrerea.

Era ceva atît de binevoitor şi de prietenos în purtarea femeii, încît Catalina se simţi îndemnată să-i spună povestea ei tristă: se întîmplase cînd aduceau tăuraşii pentru corida de Paşti şi tot oraşul se adunase acolo să-i vadă mînaţi în urma taurilor mari, supravegheaţi îndeaproape. În faţa lor

călărea un grup de tineri nobili pe armăsari înfocaţi. Deodată, unul dintre tauri a scăpat şi a dat năvală pe o stradă lăturalnică. S-a stîrnit panică şi mulţimea s-a împrăştiat în dreapta şi în stînga. Un bărbat a fost trîntit la pămînt şi taurul a trecut peste el. Catalina, care fugea cît de tare o ţineau puterile, a alunecat şi s-a prăbuşit taman cînd fiara se apropia de ea. A ţipat şi-a leşinat. Cînd şi-a venit în fire, i-a spus lumea că în furia sa bezmetică, taurul trecuse cu copitele peste ea, dar fugise nebuneşte mai departe. Fata avea nişte zgîrieturi, dar nu era rănită; i s-a spus că peste puţină vreme îşi va reveni, însă la vreo două zile a început să se plîngă că nu-şi mai poate mişca piciorul. Doctorii i l-au examinat şi au constatat că e paralizat; i l-au înţepat cu acul, dar ea nu simţea nimic; i-au luat sînge, i-au dat purgative, au pus-o să înghită tot felul de leacuri greţoase, dar nimic nu a fost de folos. Piciorul era ca o frunză moartă.

— Bine, dar îţi mai poţi folosi mîinile, îi zise femeia.

— Domnul să fie slăvit pentru asta, căci altfel am muri de foame. M-aţi întrebat de ce plîng. Plîng căci atunci cînd mi-am pierdut sănătatea piciorului, am pierdut şi dragostea iubitului meu.

— Nu cred să te fi iubit prea mult, dacă te-a părăsit tocmai cînd te-a lovit infirmitatea.

— Mă iubea din toată inima, iar eu îl iubesc ca pe ochii din cap. Dar sîntem oameni săraci, *señora*. El e Diego Martínez, băiat de croitor, şi urmează meseria lui taică-său. Trebuia să ne căsătorim cînd îşi încheia el ucenicia, dar unui sărăntoc nu-i dă mîna să-şi ia o nevastă care nu poate înfrunta alte femei la piaţă şi nici alerga în sus şi-n jos pe scări, să se ocupe de toate lucrurile care trebuie făcute într-o gospodărie. Iar bărbaţii tot bărbaţi rămîn. Bărbatul nu vrea să aibă o nevastă care merge în cîrje, iar acum Pedro Alvarez i-a oferit-o pe fiică-sa, Francisca. E urîtă ca noaptea, dar Pedro Alvarez e bogat, deci cum ar putea să refuze?

Şi Catalina începu din nou să plîngă. Femeia o privi cu un zîmbet plin de compătimire. Deodată se auziră în depărtare bătăi de tobe şi sunete de trîmbiţă, iar apoi toate clopotele începură să bată.

— Înseamnă că au intrat în oraş episcopul şi fratele său, căpitanul, zise Catalina. Cum se face, *señora*, că vă aflaţi aici, cînd aţi fi putut să priviţi alaiul?

— N-am ţinut să-l văd.

Asta i se păru Catalinei atît de straniu, încît o privi bănuitor:

— Nu sînteţi din oraşul ăsta, *señora*?

— Nu.

— Mi s-a părut mie ciudat că nu v-am mai văzut pînă acum. Credeam că nu este om de pe aici pe care să nu-l ştiu măcar din vedere.

Femeia nu răspunse. Catalina rămase nedumerită şi o cercetă mai cu atenţie pe sub gene. Nu putea să fie maură, căci nu era destul de oacheşă la faţă, dar se prea poate să fi făcut parte dintre noii creştini, adică dintre evreii care au preferat să se boteze decît să fie expulzaţi din ţară, dar care, după cum bine ştia toată lumea, mai practicau în taina riturile iudaice, se spălau pe mîini înainte şi după masă, posteau de Yom Kippur şi mîncau carne vinerea. Inchiziţia era vigilentă şi, indiferent dacă erau mauri sau creştini nou-botezaţi, era destul de primejdios să ai legături cu ei; nu puteai şti cînd aveau să cadă în mîinile Sfîntului Oficiu şi, fiind supuşi torturii, să-i incrimineze pe cei nevinovaţi. Catalina se întrebă cu îngrijorare dacă nu cumva spusese ceva care ar fi putut da naştere unei acuzaţii, căci pe vremea aceea în Spania toată lumea era îngrozită de Inchiziţie şi o vorbă rostită la întîmplare, chiar şi o glumă nevinovată putea fi un motiv suficient de arestare, iar apoi puteau să treacă săptămîni, luni sau chiar ani pînă să-ţi poţi dovedi nevinovăţia. Catalina socoti că era mai bine să-şi ia tălpăşiţa cît de repede cu putinţă.

— E vremea să mă duc acasă, *señora*, zise ea şi apoi, cu buna-cuviinţă care-i stătea în fire, adăugă: Dacă nu vă supăraţi, am să vă părăsesc.

Se uită la cîrja rămasă tocmai la capătul de jos al treptelor şi se întrebă dacă ar putea oare îndrăzni s-o roage pe doamnă să i-o aducă. Însă femeia nu-i băgă de seamă remarca:

— Spune-mi, copila mea, ai vrea să poţi să te slujeşti din nou de picioare, ca să umbli şi să alergi ca şi cum n-ai fi suferit niciodată de nimic?

Catalina păli. Întrebarea aceasta dezvăluia adevărul. Doamna aceasta nu era dintre noii creştini, ci era maură, căci se ştia bine că maurii, creştini doar cu numele, erau în cîrdăşie cu diavolul şi prin arta magiei erau în stare să facă tot felul de ticăloşii. Nu trecuse multă vreme de cînd oraşul fusese bîntuit de ciumă şi maurii, acuzaţi că ei ar fi stîrnit-o, mărturisiseră pe rug că într-adevăr erau vinovaţi. Pieriseră în flăcări. O clipă, Catalina nu avu putere nici măcar să vorbească, atît era de înspăimîntată.

— Ei, copila mea?

— Aş da tot ce am pe lume, şi asta încă nu e nimic, ca să scap de infirmitate, dar nici măcar pentru a recîştiga dragostea lui Diego al meu n-aş face nimic care să-mi primejduiască sufletul nemuritor, căci aceasta ar fi o jignire adusă Sfintei noastre Biserici.

Privind-o încă pe femeie, îşi făcu cruce.

— Atunci am să-ţi spun cum te poţi vindeca. Fiul lui Juan Suarez de Valero, care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu, are puterea de a te vindeca. O să-şi aşeze mîinile pe umerii tăi în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh, o să-ţi poruncească să-ţi arunci deoparte cîrja şi să umbli. Şi tu îţi vei arunca deoparte cîrja si vei merge.

Nu era deloc lucrul la care se aştepta Catalina. Ceea ce spunea femeia era surprinzător, dar vorbea cu o siguranţă atît de calmă, încît fata era impresionată. Neîncrezătoare şi totodată plină de speranţă, se uită lung la

misterioasa străină. Avea nevoie de o clipă de gîndire pentru a-şi aduna minţile, înainte de a pune întrebările ce prindeau deja contur în capul ei. Dar atunci Catalinei dădură să-i iasă ochii din orbite, iar gura i se căscă de uimire, căci acolo unde se aflase femeia nu mai era nimic. Nu putea să fi intrat în biserică, deoarece Catalina n-o scăpase din ochi. Era imposibil să se fi mişcat; pur şi simplu dispăruse în neant. Fata scoase un ţipăt puternic şi pe obraji îi şiroiră iarăşi lacrimile, dar de data aceasta erau altfel de lacrimi.

— Era Sfînta Fecioară! strigă ea. Era Crăiasa Cerurilor, iar eu i-am vorbit de parcă ar fi fost maică-mea. O, Maria Santissima, eu te-am luat drept o maură sau o nouă creştină!

Atît de emoţionată era, încît simţea că trebuie să-i povestească neapărat cuiva ce i s-a întîmplat. Fără să mai stea pe gînduri, şi-a dat drumul pe spate pe scări, ajutîndu-se de mîini, pînă cînd şi-a recuperat cîrja. Apoi a pornit-o şontîc-şontîc spre casă. Abia cînd a ajuns la uşă şi-a amintit că nu e nimeni acolo. Dar şi-a deschis singură şi, constatînd că-i e foame, şi-a luat un colţ de pîine şi nişte măsline şi a băut un pahar de vin. A toropit-o, dar ea dorea cu îndîrjire să rămînă trează pînă se întorceau maică-sa şi unchiul Domingo. Abia aştepta să le spună povestea ei minunată. Pleoapele îi erau grele şi peste puţină vreme adormi.

2

Catalina era o fată tare frumoasă. Avea şaisprezece ani – înăltuţă pentru vîrsta ei, cu sînii aproape pîrguiţi, cu mîinile şi picioarele micuţe; înainte de a fi ologit, mergea cu o graţie unduitoare care-i fermeca pe toţi cei care o priveau. Avea ochii mari şi negri, strălucind în ei licărul tinereţii, părul negru cîrlionţat de la natură şi atît de lung, încît ar fi putut să şi şadă pe el, pielea măslinie şi moale, obrajii trandafirii şi buzele roşii şi umede; iar atunci cînd zîmbea ori rîdea – ceea ce i se întîmpla foarte adesea înainte de accident – îşi dezgolea dinţii micuţi şi egali, de o albeaţă strălucitoare. Numele ei întreg era Maria de los Dolores Catalina Orta y Pérez. Tatăl ei, Pedro Orta, plecase pe mare în America să facă avere, curînd după naşterea ei, şi de atunci nu se mai auzise nimic despre el. Soţia, născută Maria Pérez, nici nu ştia dacă mai trăieşte, însă spera şi acum că într-o bună zi se va întoarce cu un cufăr plin de aur şi vor trăi cu toţii în bogăţie. Era o femeie cucernică şi în fiecare dimineaţă la liturghie rostea o rugăciune pentru sănătatea lui. S-a supărat cumplit pe fratele ei, Domingo, cînd acesta a spus că dacă Pedro n-a murit demult, înseamnă că trăieşte cu o băştinaşă – dacă nu cumva chiar cu două sau trei – şi n-are nicidecum intenţia să-şi părăsească liota de odrasle metise pe care cu siguranţă a adus-o pe lume, pentru a se întoarce la o nevastă care între timp trebuie să-şi fi pierdut şi tinereţea, şi frumuseţea.

Unchiul Domingo îşi punea la grea încercare sora virtuoasă, dar ea îl iubea, în parte pentru că era datoria ei de creştină, dar şi pentru că, în pofida marilor lui defecte, era vrednic de iubire, iar ea nu şi-o putea stăpîni. Şi pe

el îl pomenea în rugăciunile ei şi-i plăcea să creadă că mulţumită eficienţei acestora, şi nu înaintării sale în vîrstă, se dezbărase măcar de cele mai păcătoase dintre apucăturile lui. Domingo Pérez fusese menit să îmbrace haina preoţiei, iar la seminarul de la Alcalá de Henarez, unde-l trimisese taică-său, primise primul cin preoţesc şi tonsura. Fusese coleg cu Blasco Suarez de Valero, episcop de Segovia, a cărui sosire în oraş o sărbătoreau astăzi locuitorii acestuia. Maria Pérez ofta ori de cîte ori se gîndea ce deosebire era între carierele unuia şi a celuilalt. Domingo fusese băiat rău. De la început avusese necazuri la seminar, căci era încăpăţînat, agitat şi destrăbălat, şi nici admonestările, nici pedepsele, nici bătăile nu-l puteau îmblînzi. Încă de pe atunci avea patima sticlei şi, cum întrecea măsura, începea să fredoneze cîntece deocheate care-i ofensau pe colegii lui de la seminar, precum şi pe dascălii a căror misiune era să imprime în minţile lor tinere decenţa şi buna creştere. Înainte de a împlini douăzeci de ani, lăsase grea o roabă maură, iar cînd îi fusese clar că purtările lui ruşinoase trebuiau date în vileag, fugise cu o trupă de actori ambulanţi, cu care a rătăcit vreo doi ani prin ţară. Apoi şi-a făcut deodată apariţia în pragul casei tatălui său.

Spusese că se căieşte pentru păcatele lui şi făgăduise să se îndrepte. Fără doar şi poate, providenţa nu-l hărăzise preoţiei şi-i spusese lui taică-său că, dacă-i dă destui bani cît să nu moară de foame, se va duce la o universitate să studieze Dreptul. Taică-său era dornic să audă că unicul său fiu s-a săturat de aventuri nesăbuite şi s-a potolit – ce-i drept, se întorsese acasă doar piele şi os; pesemne că nu dusese o viaţă prea uşoară, drept care taică-său se lăsase convins. Domingo a mers la Salamanca şi a rămas acolo opt ani, dar nu s-a ţinut cine ştie ce de carte. Banii trimişi de taică-său îl obligau să stea la o pensiune laolaltă cu un grup de alţi studenţi şi mîncarea abia dacă le ajungea să nu crape de foame. În anii de mai tîrziu îşi regala tovarăşii de petrecere, prin tavernele pe care le frecventa, cu poveşti despre

ororile legate de locul acela şi despre şmecheriile la care recurgeau pentru a izbuti să-şi îmbunătăţească traiul meschin. Dar sărăcia nu-l împiedicase pe Domingo să se bucure de viaţă. Era bun de gură şi plin de farmec, ştia să fredoneze un cîntec la modă, aşa că era binevenit la orice petrecere. Poate că cei doi ani în care cutreierase ţara cu actorii ambulanţi nu-l deprinseseră cu arta lor, dar în schimb îl învăţaseră alte lucruri care se dovedeau acum de trebuinţă. Îl învăţaseră cum să cîştige la cărţi şi la zaruri, iar atunci cînd venea la universitate vreun tînăr înstărit, nu trecea multă vreme pînă se împrietenea la toartă cu el. Se proclama călăuză şi mentor al acestuia în ceea ce privea tainele oraşului şi rareori se întîmpla ca nou-venitul să nu sărăcească în bună măsură din pricina experienţei pe care o cîştiga.

Pe vremea aceea, Domingo era destul de chipeş şi din cînd în cînd avea norocul să stîrnească poftele femeilor dedate desfrîului. Nu erau ele la prima tinereţe, dar în schimb n-o duceau rău cu banii şi Domingo socotea îndreptăţită contribuţia la satisfacerea nevoilor lui materiale, în schimbul serviciilor pe care le oferea el.

Perioada lui ca actor ambulant îi trezise dorinţa de a scrie piese de teatru şi fiecare ceas pe care-l smulgea distracţiilor îl consacra acestei îndeletniciri. Avea un talent demn de luat în seamă şi, pe lîngă scrierea unui număr considerabil de comedii, adeseori dedica un sonet persoanei pe care o înconjura cu atenţiile lui bine remunerate sau compunea cîteva stanţe în cinstea vreunei notabilităţi, căreia i le prezenta cu speranţa de a primi în schimb un cadou în numerar. Tocmai acest meşteşug al lui în potrivirea cuvintelor în versuri l-a dus în cele din urmă la dezastru.

Rectorul universităţii stîrnise mînia studenţilor prin anumite hotărîri, astfel că stihurile obscene şi injurioase pe socoteala lui descoperite pe masa unui birt fuseseră salutate cu mare încîntare. Foarte curînd, copii ale poeziei treceau din mînă în mînă. Se răspîndise zvonul că ele îi aparţineau lui

Domingo Pérez şi, cu toate că el le negase paternitatea, o făcuse atît de nonşalant, încît ar fi putut la fel de bine să o şi recunoască. Prietenii amabili aduseseră stihurile la cunoştinţa rectorului, informîndu-l totodată cine le-a scris. Originalul dispăruse, aşa că Domingo nu putea fi osîndit pe baza scrisului de mînă, dar rectorul întreprinsese cîteva investigaţii discrete, care-l convinseseră că acest student ticălos şi destrăbălat era cel vinovat de ofensă. Rectorul era prea abil ca să aducă o acuzaţie greu de dovedit, dar, mînat de răzbunare, adoptă o cale mai subtilă. Nu-i veni greu să descopere scandalul pe care-l stîrnise Domingo la seminarul teologic din Alcalá, iar viaţa pe care o dusese în cei opt ani petrecuţi la universitate erau un dezmăţ notoriu; Domingo era un împătimit al jocurilor de noroc şi se ştia prea bine caracterul profan al acestora; apăruseră martori gata să jure că l-au auzit pe Domingo hulindu-L pe Dumnezeu cu vorbe îngrozitoare, iar doi dintre ei fuseseră de faţă şi cînd Domingo spusese că a crede în „Articolele de credinţă“ era în primul rînd o chestiune de bună-creştere. Faptul în sine era suficient pentru a stîrni o anchetă a Sfîntului Oficiu şi rectorul pusese în mîinile inchizitorilor informaţiile pe care le primise. Sfîntul Oficiu nu acţiona niciodată în pripă, ci aduna în taină şi cu multă grijă dovezi peste dovezi, şi pînă cînd lovitura nu se abătea asupra sa, de cele mai multe ori victima nici nu ştia că este suspectată.

Tîrziu, într-o seară, cînd Domingo se culcase, la uşa lui bătuse alguacilul şi, cînd îi deschisese, îl arestase. Nu-i lăsase răgaz decît să se îmbrace, să-şi strîngă bagajul sărăcăcios şi aşternutul şi-l condusese nu la închisoare, pentru că studia teologia şi Inchiziţia se străduia să cruţe Biserica de vreun scandal, ci la o mănăstire unde fusese încarcerat într-o celulă disciplinară. Ţinut sub lacăt, fără a i se îngădui să vadă pe cineva ori să citească, fără o lumînare măcar pentru a lumina bezna, stătuse acolo

săptămîni de-a rîndul. Apoi fusese dus la judecată în faţa tribunalului. Ar fi păţit-o rău de tot, dacă n-ar fi beneficiat de o împrejurare norocoasă.

Cu puţină vreme înainte, rectorul, un om orgolios şi irascibil, se certase groaznic cu inchizitorii pe o chestiune de întîietate. Aceştia, la rîndul lor, citiseră stihurile satirice ale lui Domingo şi rîseseră cu o poftă maliţioasă. Faptele lui Domingo erau evidente şi nu puteau fi trecute cu vederea, dar judecătorii sesizaseră posibilitatea ca, îmbinînd dreptatea cu îndurarea, să poată aduce un afront rectorului indignat, care îl va scoate din minţi, însă pe care, de asemenea, va fi nevoit să-l îndure. Domingo îşi recunoscuse vinovăţia şi îşi proclamase căinţa; atunci fusese condamnat să asiste la liturghie în camera de ascultare şi să părăsească pentru totdeauna Salamanca şi ţinuturile înconjurătoare.

Trecuse printr-o spaimă cumplită. I se păruse nimerit să dispară o vreme din Spania, aşa că plecase ca mercenar în Italia şi petrecuse acolo cîţiva ani jucînd jocuri de noroc, înjurînd şi blestemînd ori de cîte ori zarurile ori cărţile îl trădau, dedîndu-se la desfrîu şi bînd în neştire. Avea patruzeci de ani cînd a revenit în locurile lui natale, lefter cum plecase, cu vreo două cicatrici pe care le căpătase în încăierările cu alţi beţivani, dar cu nenumărate amintiri cu care să-şi aline ceasurile de trîndăvie.

Taică-său şi maică-sa muriseră şi singura lui rudă era sora lui, Maria, părăsită de soţ, şi nepoata Catalina, pe atunci o fetiţă dulce de nouă ani. Soţul Mariei făcuse praf zestrea ei de căsătorie, aşa că nu îi mai rămăsese decît căsuţa în care trăia. Se întreţinea pe ea şi pe fată executînd cu mare trudă şi multă pricepere broderii cu fir de aur şi de argint cu care împodobea mantiile de catifea ale chipurilor sfinte – Iisus Hristos, Fecioara Maria, sfinţii protectori – purtate în procesiunile din Săptămîna Mare, precum şi sfitele, odăjdiile şi patrafirele folosite la ceremoniile religioase.

Domingo ajunsese la o vîrstă cînd era dispus să schimbe viaţa aventuroasă dusă vreme de douăzeci de ani cu una mai aşezată, iar sora lui, dorind în casă ocrotirea unui bărbat, îi oferise un cămin. Cînd începe povestea noastră, el stătea acolo de şapte ani. Nu era o povară financiară pentru Maria, întrucît cîştiga ceva bani redactînd scrisori pentru cei fără ştiinţă de carte, predici pentru preoţii prea leneşi sau prea ignoranţi ca să şi le scrie singuri, plîngeri şi alte documente pentru împricinaţii în justiţie. Era priceput, de asemenea, la alcătuirea genealogiilor unor persoane care voiau să-şi afirme puritatea ascendenţei, ceea ce însemna ca, de cel puţin o sută de ani, strămoşii lor să nu fi avut sîngele întinat de nici o picătură evreiască ori maură. Aşadar, mica lor familie n-ar fi dus-o chiar atît de rău, dacă Domingo ar fi izbutit să se dezbare de năravurile lui privind băutura şi jocurile de noroc. De asemenea, el cheltuia bani buni pe cărţi, mai ales pe volume de versuri şi de teatru, căci de la întoarcerea din Italia se reapucase să scrie pentru scenă şi, cu toate că nu izbutise să-şi vadă jucată nici o piesă, îşi găsea o satisfacţie deplină citindu-şi compoziţiile tovarăşilor de băutură din birtul lui preferat. Devenind un om respectabil, începu să-şi poarte iarăşi tonsura, o pavăză împotriva primejdiilor din Spania acelor vremuri, şi se îmbrăcă în veşmintele sobre, potrivite pentru un cărturar aparţinînd ordinelor inferioare ale bisericii.

O îndrăgi din ce în ce mai mult pe Catalina – fetiţă veselă, vioaie şi drăgălaşă – şi o văzu crescînd sub ochii lui pînă ajunse o fată frumoasă, urmărind-o cu o satisfacţie în care nu îşi avea locul nici un soi de dorinţă trupească. Îşi asumă sarcina educării ei şi o învăţă să scrie şi să citească. Îi făcu catehismul religios şi o însoţi la prima comuniune cu mîndria unui adevărat tată; altminteri, îşi limita învăţăturile la citirea versurilor, iar mai tîrziu, cînd fetiţa se făcuse destul de mărişoară ca să le aprecieze, îi citea piesele dramaturgilor care începuseră la vremea aceea să dobîndească faimă

în Spania. Îl admira în primul rînd pe Lope de Vega, proclamîndu-l cel mai mare geniu pe care l-a cunoscut omenirea şi, înainte de a suferi Catalina accidentul care o lăsase infirmă, jucau adeseori împreună scenele cele mai îndrăgite de ei. Fetiţa era înzestrată cu memorie bună şi, de-a lungul timpului, ajunse să ştie pe de rost pasaje întregi. Domingo n-a uitat că a fost cîndva actor şi o învăţă cum să-şi spună replicile, cînd să vorbească domol şi cînd să dea drumul clocotului pasiunii.

Între timp, Domingo ajunsese numai piele şi os, cu mîinile şi picioarele deşirate, cu părul cărunt şi faţa galbenă şi zbîrcită; dar avea încă foc în priviri şi rezonanţă în glas; iar cînd împreună cu Catalina, avînd-o drept unic spectator pe Maria, juca vreo scenă admirabilă, nu mai era secătura toropită de băutură care abia se ţinea pe picioare, ci un tînăr viteaz, un prinţ de viţă nobilă, un îndrăgostit focos, un erou imbatabil şi aşa mai departe. Dar toate acestea încetară după ce Catalina fusese călcată în picioare de un taur. Şocul o trînti la pat săptămîni întregi, în cursul cărora chirurgii din oraş făcură tot ce-i îndemnau cunoştinţele lor sărăcăcioase pentru a readuce viaţa în piciorul ei paralizat. Dar, într-un tîrziu, recunoscură că nu pot face nimic. Era vrerea lui Dumnezeu. Iubitul ei, Diego, nu mai veni seara sub fereastra ei ca să-i facă declaraţii de dragoste prin grilajul de fier şi, peste puţină vreme, Maria aduse vestea răspîndită prin oraş că Diego se va însura cu fiica lui Pedro Alvarez. Ca s-o mai distreze, Domingo încă îi citea piese de teatru, dar scenele de amor o făceau să plîngă atît de amarnic, încît se vedea silit să înceteze.

3

Catalina dormi cîteva ceasuri bune şi într-un tîrziu o trezi forfota maică-sii prin bucătărie. Puse mîna pe cîrjă şi se duse şontîc-şontîc într-acolo.

— Unde e unchiul Domingo? întrebă fata, întrucît dorea să audă şi el ceea ce ţinea ea morţiş să spună.

— Unde-ţi închipui că e? La cîrciumă. Dar după cum îl ştiu eu, o să vină acasă la cină.

Ca toată lumea, de regulă luau singura masă caldă la prînz, dar nu mîncaseră nimic de dimineaţă, afară doar de o bucată de pîine cu mujdei pe care o avusese Maria la ea şi ştia bine că lui Domingo avea să i se facă foame. Aşadar, aprinse focul şi puse supa la fiert. Dar Catalina nu mai avea răbdare să aştepte:

— Mamă, mi s-a înfăţişat Sfînta Fecioară.

— Zău, dragă? îi răspunse Maria. Te rog frumos, apucă-te să-mi cureţi morcovii şi să-i tai felii.

— Dar ascultă-mă, mamă! Mi s-a înfăţişat Sfînta Fecioară şi mi-a vorbit.

— Nu te prosti, fetiţo. Te-am văzut că dormeai cînd am intrat în casă şi m-am gîndit să te las să-ţi faci somnul. Cu atît mai bine dacă ai visat frumos. Dar acum că te-ai trezit, poţi să mă ajuţi să pregătesc cina.

— Dar n-am visat. Asta s-a întîmplat înainte de a mă culca.

Şi pe urmă îi povesti maică-sii întîmplarea extraordinară prin care trecuse.

Maria Pérez fusese frumoasă coz în tinereţe, dar acum, la maturitate, se făcuse trupeşă, ca mai toate spanioloaicele cînd înaintează în vîrstă. Avusese o seamă de necazuri, îi muriseră doi copii înainte de a o avea pe Catalina, dar ea le primise pe toate, ca şi abandonul soţului, drept încercări trimise de Dumnezeu pentru a-şi dovedi credinţa, căci era extrem de evlavioasă; dar fiind o femeie practică, nedeprinsă cu văicăreli zadarnice, îşi găsise alinare în truda grea, în serviciile Bisericii şi în îngrijirea fetei şi a îndărătnicului ei frate, Domingo.

Ascultă înspăimîntată relatarea Catalinei. Era atît de exactă, atît de bogată în amănunte, încît ar fi fost oarecum înclinată s-o creadă, dacă n-ar fi fost de-a dreptul incredibilă. Singura explicaţie posibilă era aceea că infirmitatea bietei copile şi pierderea iubitului îi tulburaseră minţile. Se rugase în biserică, iar apoi stătuse în soarele arzător; pesemne că să dereglase ceva în mintea ei şi-şi imagina toată povestea aceea cu atîta vigoare, încît era convinsă că se întîmplase aievea.

— Fiul lui Don Juan de Valero care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu a ajuns episcop, spuse Catalina în încheiere.

— Cu siguranţă, zise maică-sa. E un sfînt.

— Unchiul Domingo l-a cunoscut bine cînd erau amîndoi tineri. Ar putea să mă ducă la el.

— Potoleşte-te, fetiţo, şi dă-mi timp să mă gîndesc.

Biserica nu privea cu ochi buni persoanele care susţineau că au vorbit cu Iisus Hristos ori cu Maica Precista şi combătea cu toată autoritatea asemenea pretenţii. Cu cîţiva ani în urmă, un călugăr franciscan stîrnise mare zarvă vindecîndu-i pe bolnavi prin mijloace supranaturale, şi atîţia oameni recurseseră la serviciile lui, încît Sfîntul Oficiu se văzuse obligat să intervină. Călugărul fusese arestat şi pe urmă nu se mai auzise nimic de el. Iar din bîrfele de la mănăstirea Carmelitelor pentru care lucra din cînd în

cînd, Maria Pérez auzise de o măicuţă care afirmase că Elias, întemeietorul ordinului lor, i se înfăţişase în chilie şi-i conferise haruri cu totul ieşite din comun. Imediat Maica Stareţă pusese să fie biciuită, pînă cînd mărturisise că a născocit întreaga poveste ca să-şi dea importanţă. Dacă pe atunci călugării şi măicuţele erau pedepsite pentru susţinerea unor asemenea lucruri, era mai mult decît probabil ca Biserica să privească mai degrabă cu îngrijorare decît cu plăcere povestea Catalinei. Mariei i se făcu frică:

— Să nu sufli o vorbă nimănui, îi spuse Catalinei, nici măcar unchiului Domingo. Am să discut eu cu el după cină şi o să hotărască el ce e mai bine de făcut. Dar acum, pentru numele lui Dumnezeu, apucă-te de curăţat morcovii, altminteri n-o să avem ce mînca.

Catalina nu era deloc mulţumită, însă maică-sa îi ceru să se potolească şi să facă întocmai ce i s-a spus.

Curînd se întoarse Domingo. Nu era beat, dar nici tocmai treaz, şi în orice caz cu chef. Îi plăcea să se audă vorbind şi în timpul cinei se arătă guraliv, punînd-o la curent pe Catalina cu evenimentele zilei. Prilej minunat pentru a-l informa pe cititor cum se făcea că oraşul vuia de frenezie în ziua aceea.

4

Don Juan Suarez de Valero era creştin de rit vechi şi, spre deosebire de majoritatea familiilor nobile din Spania ai căror fii (înainte ca Ferdinand şi Isabella să fi unit regatele Castiliei şi Aragonului) se însuraseră cu fiicele unor evrei bogaţi şi puternici, el îşi putea dovedi o ascendenţă nepătată de nici un fel de mezalianţă. Dar această genealogie constituia singura lui avere. Mai avea doar cîteva pogoane de pămînt sterp la cîţiva kilometri de oraş, lîngă cătunul Valero şi, mai degrabă pentru a se distinge de alţi oameni cu numele Suarez decît pentru a-şi da importanţă, el şi strămoşii săi apropiaţi incluseseră în suita de nume cu care se mîndreau şi pe cel al cătunului. Era foarte sărac şi căsătoria lui cu fiica unui gentilom din spiţa Castel Rodríguez nu-i aduse mare lucru cu care să-şi sporească mijloacele financiare. *Doña* Violante îi aduse pe lume soţului şi stăpînului ei cîte un copil în fiecare an vreme de un deceniu, dar numai trei dintre aceştia, toţi băieţi, trăiseră pînă la adolescenţă. Se numeau Blasco, Manuel şi Martin.

Primul născut, Blasco, dăduse încă din copilărie semne de inteligenţă ieşită din comun şi, din fericire, de evlavie deopotrivă, aşa că fusese hărăzit preoţiei. Cînd ajunsese la vîrsta potrivită, îl trimiseseră la seminarul preoţesc din Alcalá de Henarez, iar apoi la universitate. Şi-a luat licenţa în litere şi doctoratul în teologie atît de devreme, încît era evident că poate privi cu încredere perspectiva de a ocupa ranguri înalte în clerul mirean. I s-au făcut promisiuni de a fi înălţat pînă la cinuri înalte. Dar deodată, spunînd că doreşte să se izoleze de lume pentru a se închina întru totul studiului, rugăciunii şi meditaţiei, şi-a anunţat intenţia de a intra în ordinul monastic

al Dominicanilor. Prietenii au încercat să-l facă să renunţe, deoarece regulile ordinului erau atît de austere (serviciul divin la miezul nopţii, abstinenţă perpetuă de la carne, penitenţe frecvente, post şi tăcere pe lungi perioade); însă totul s-a dovedit zadarnic şi Blasco de Valero s-a călugărit.

Harurile lui erau prea mari pentru a trece neobservate de superiorii lui şi, cînd s-a văzut că în afară de o prezenţă agreabilă şi multă învăţătură mai are şi un glas puternic şi melodios şi stăpîneşte arta elocinţei înflăcărate, l-au trimis să predice colo şi colo; căci Sfîntului Dominic îi poruncise Papa Inocenţiu al III-lea să ţină predici ereticilor şi de atunci încoace dominicanii se remarcaseră ca misionari şi predicatori. Odată s-a întîmplat să fie trimis la fosta lui universitate, Alcalá de Henarez. Între timp îşi cîştigase o reputaţie frumoasă, aşa că s-a strîns întregul oraş să-l asculte. A ţinut o predică senzaţională. Şi-a pus la bătaie toate resursele pentru a convinge numeroşii enoriaşi despre importanţa păstrării purităţii credinţei şi a exterminării totale a ereticilor. Cu glas bubuitor îi domină pe mireni, poruncindu-le ca – dacă ţineau la sufletele lor şi se temeau de rigorile Sfîntului Oficiu – să raporteze orice fapt ştiut de ei care avea izul păcatului şi crimei eretice; cu vorbe ameninţătoare i-a convins că este obligaţia religioasă a fiecăruia să-şi pîrască vecinul, fiul să-şi denunţe tatăl, soţia – bărbatul, căci nici un fel de legături de afecţiune lumească nu putea absolvi un fiu al bisericii de vina de a fi închis ochii la un rău care primejduia statul şi-L hulea pe Dumnezeu.

Rezultatul predicii s-a dovedit întru totul satisfăcător. S-au produs numeroase delaţiuni şi pînă la urmă trei creştini de rit nou, acuzaţi de a fi curăţat grăsimea de pe carnea de porc şi de a-şi fi schimbat rufăria sîmbăta, au fost arşi pe rug; foarte mulţi oameni au fost condamnaţi la închisoare pe viaţă, confiscîndu-li-se averile, şi încă mulţi alţii au fost supuşi oprobriului public, unor pedepse pecuniare sau de altă natură.

Oratoria convingătoare a călugărului făcuse o impresie atît de profundă autorităţilor universitare, încît foarte curînd după aceea l-au numit profesor de teologie. Degeaba susţinea el că e nevrednic şi îndepărta acest post de mare însemnătate, căci superiorii lui din cadrul Ordinului i-au poruncit să primească şi el s-a văzut silit să asculte. S-a achitat onorabil de îndatoririle lui, iar conferinţele pe care le ţinea au devenit atît de populare, încît chiar şi cînd aveau loc în cea mai mare sală a universităţii, nu încăpeau toţi cei dornici să-l asculte. Reputaţia lui a crescut pînă la adevărate culmi şi după cîţiva ani, cînd a ajuns la vîrsta de treizeci şi şapte de ani, a fost numit Inchizitor al Sfîntului Oficiu din Valencia.

Deşi încă se mai considera în mod sincer nevrednic de acest post, l-a acceptat fără cîrteală. Valencia era portul în care acostau adesea vase străine – englezeşti, olandeze şi franţuzeşti. De multe ori echipajele erau formate din protestanţi, devenind aşadar obiective ale activităţii Inchiziţiei. Mai mult decît atît, adeseori încercau să introducă prin contrabandă cărţi interzise – cum ar fi traduceri în spaniolă ale Bibliei şi lucrările eretice ale lui Erasmus din Rotterdam. Blasco de Valero ştia că poate îndeplini acolo multe munci folositoare. În plus, la Valencia şi în ţinutul înconjurător erau mulţi *morisco* – mauri convertiţi cu de-a sila la creştinism şi ştiuţi, mare parte din ei, a se fi pocăit superficial, deoarece îşi păstrau multe din datinile maure. Nu mîncau carne de porc, în casă purtau îmbrăcăminte interzisă şi refuzau să mănînce animale moarte din cauze naturale. Sprijinindu-se pe autoritatea regelui, Inchiziţia izbutise să strivească iudaismul şi cu toate că noii creştini puteau fi încă priviţi cu suspiciune, Sfîntul Oficiu găsea tot mai rar prilejul de a-i pune sub acuzaţie.

În schimb, maurii alcătuiau cu totul altă problemă. Erau oameni harnici, şi nu numai agricultura ţării se afla în mîinile lor, ci şi întreg comerţul, căci spaniolii erau prea trîndavi, prea mîndri şi prea desfrînaţi pentru a se ocupa

de treburi socotite de ei mărunte. Consecinţa era că aceşti *morisco* se îmbogăţeau văzînd cu ochii şi, întrucît făceau mulţi copii, numărul lor era în continuă creştere. Mulţi oameni cu scaun la cap prevedeau o vreme în care întreaga bogăţie a ţării avea să se afle în mîinile maurilor, care oricum aveau să domine populaţia nativă şi din punct de vedere numeric. Era, bunăoară, firesc să existe teama că ei vor pune mîna pe putere şi-i vor aduce pe spaniolii lipsiţi de mijloace la o stare vecină cu sclavia. Era necesar ca într-un fel sau altul să fie eliminaţi cu orice preţ şi în acest scop s-au făurit mai multe planuri. Unul propunea să fie daţi pe mîna Sfîntului Oficiu, care să-i judece pentru ereziile lor notorii şi apoi să ardă pe rug atît de mulţi dintre ei, încît cei rămaşi să fie inofensivi. Un alt plan mai puţin chinuitor consta în deportarea lor, dar guvernul nu dorea cîtuşi de puţin să sporească puterea maurilor de dincolo de strîmtoarea Gibraltarului adăugind cîteva sute de mii de oameni zdraveni, rezistenţi şi puşi pe treabă la populaţia de acolo. Drept care s-a făcut sugestia ingenioasă de a-i trimite pe mare în corăbii şubrede, sub pretextul de a-i debarca în Africa, şi apoi de a saborda corăbiile ca să se înece cu toţii.

Nimeni nu era mai preocupat de această problemă decît călugărul Blasco de Valero şi poate că celebra predică pe care a ţinut-o în cursul şederii sale la Alcalá de Henares a fost aceea în care a propus ca maurii să fie transportaţi în masă pe insula Terra Nova, după ce bărbaţii, atît tineri, cît şi bătrîni, vor fi fost castraţi, pentru ca în scurtă vreme să piară cu toţii. Se prea poate ca tocmai această predică să fi determinat numirea sa în postul înalt şi onorabil de Inchizitor în importantul oraş Valencia.

Călugărul Blasco şi-a preluat noile îndatoriri cu multă încredere, întărită de rugăciuni fervente, întrucît dinaintea lui stătea acum prilejul de-a face o operă însemnată spre cinstirea Sfîntului Oficiu şi spre slava lui Dumnezeu. Dar ştia că pentru asta trebuia să se lupte cu magnaţii zilei. Maurii erau

vasali ai nobilimii, căreia îi plăteau tribut în bani, în natură sau în servicii, aşa că era în interesul aristocraţiei să-i protejeze. Însă călugărul nu avea respect pentru persoane şi a luat hotărîrea să nu îngăduie nimănui, oricît de mare om ar fi fost, să-l împiedice de la îndeplinirea îndatoririlor lui. Nu trecuseră multe săptămîni de cînd se afla la Valencia şi i s-a raportat că un nobil puternic, *don* Hernando de Belmonte, duce de Terra Nova, i-a împiedicat pe slujitorii Sfîntului Oficiu să-i aresteze pe cîţiva dintre vasalii săi bogaţi care sfidau legea purtînd veşminte maure şi folosind băile. Drept urmare, a trimis o seamă de oameni apropiaţi, bine înarmaţi, să-l aresteze pe duce. L-a condamnat la plata a două mii de ducaţi şi la izolare pe viaţă într-o mănăstire. A fost o lovitură îndrăzneaţă să atace dintr-odată o persoană atît de sus-pusă şi măsura aceasta i-a înspăimîntat chiar şi pe cei mai curajoşi. Dar cînd a devenit evident că Inchizitorul este hotărît să-i extermine pe mauri, autorităţile oraşului s-au dus *in corpore* să protesteze. Au subliniat că prosperitatea provinciei depindea de ei şi că ar fi ruinată dacă el continua pe calea pe care a apucat-o. Însă el i-a ocărît straşnic, i-a ameninţat cu excomunicarea şi i-a forţat să se supună şi să-şi ceară smeriţi iertare. În scurtă vreme, prin pedepse şi rechiziţionări, a izbutit să-i reducă pe mauri la mizerie şi sărăcie. Spionii săi erau pretutindeni şi rău a dus-o orice spaniol, fie mirean, fie faţă bisericească, ce a îndrăznit să-i stîrnească suspiciunea. Întrucît în predicile sale continua să le impună locuitorilor Valenciei obligaţia de a denunţa pe oricine care, fie în glumă, fie la mînie, din ignoranţă sau din nepăsare, rostea vreo expresie necugetată, n-a trecut multă vreme pînă cînd toată lumea din oraş a ajuns să trăiască cu frica în sîn.

Dar Inchizitorul era un om drept. Avea grijă să potrivească pedeapsa pe măsura crimei. De exemplu, deşi ca teolog condamna relaţiile sexuale dintre oamenii necăsătoriţi drept un păcat de moarte, numai dacă oamenii

îşi declarau împotrivirea la acest principiu se preocupa de ei în calitate de Inchizitor, şi atunci îi pedepsea cu o sută de lovituri de bici. Pe de altă parte pedepsea afirmaţia, eretică deopotrivă, că mariajul este la fel de bun ca şi celibatul cu o simplă amendă. Era, de asemenea, şi un om foarte milos. El nu dorea moartea ereticului, ci mîntuirea sufletului său. Odată, un englez, căpitan de corabie, a fost arestat şi a mărturisit că face parte dintr-o sectă reformată. Drept care i s-a confiscat şi corabia, şi încărcătura ei. A fost supus la cazne pînă cînd puterile i-au cedat şi atunci a consimţit să treacă la catolicism. Cu satisfacţie deplină, Inchizitorul a putut astfel să-l condamne doar la zece ani de galere şi întemniţare pe viaţă. Se mai pot cita şi alte cîteva exemple privitoare la mărinimia lui. De cînd murise un penitent ca urmare a celor două sute de lovituri de bici, insistase ca flagelarea să se limiteze la numai o sută de lovituri. Cînd torturile urmau să fie exercitate asupra unei femei însărcinate, el amîna pedeapsa pînă după facere şi inima lui blîndă mai degrabă decît respectul pentru lege îl făcea să aibă cea mai mare grijă ca tortura să nu pricinuiască nici infirmităţi permanente, nici oase rupte. Şi dacă vreodată se întîmpla vreun accident şi cineva murea de pe urma aplicării pedepsei, nimeni nu regreta mai amarnic decît el o asemenea întîmplare.

Perioada cît a slujit călugărul Blasco drept inchizitor a fost plină de succese. În decurs de zece ani a sărbătorit treizeci şi şapte de autodafeuri, cu ocazia cărora au fost pedepsiţi în jur de şase sute de nelegiuiţi şi peste şaptezeci au fost arşi fie de vii, fie ca efigii, aducîndu-se astfel un mare serviciu nu numai lui Dumnezeu, ci şi cauzei luminării poporului. Un om mai puţin smerit decît el ar fi putut considera ultima dintre aceste sărbători ca o încununare glorioasă a carierei lui, căci festivităţile s-au ţinut în cinstea prinţului Filip, fiul regelui. Diversele ceremonii au fost oficiate atît de bine şi i-au adus prinţului atîtea prilejuri de distracţie, încît acesta i-a trimis

călugărului Blasco un cadou de două sute de ducaţi, însoţit de o scrisoare în care îl felicita pentru perfecţionarea spectacolului şi-l îndemna să continue să-L slujească astfel pe Dumnezeu spre slava Sfîntului Oficiu şi în avantajul statului. Zelul şi pietatea Inchizitorului îl impresionaseră în mod evident, iar curînd după aceea, cînd Filip al II-lea a murit şi prinţul a urcat pe tronul tatălui său, nu a întîrziat să-l numească pe Blasco de Valero episcop de Segovia.

Blasco a acceptat această nouă demnitate numai după ce a petrecut o noapte întreagă în genunchi luptîndu-se cu Cel de Sus, şi a părăsit Valencia în toiul lamentărilor oamenilor de toate rangurile sociale. Cîştigase admiraţia celor sus-puşi prin zelul său, prin viaţa sa austeră şi prin cinstea-i scrupuloasă; iar de cei săraci era adorat pentru filantropia lui. Primea un salariu frumos ca inchizitor şi postul de canonic de Malaga în care fusese numit îi aducea şi el un venit considerabil. Dar el cheltuia fiecare bănuţ pentru a veni în ajutorul celor nevoiaşi. Averile confiscate de la ereticii condamnaţi şi amenzile aplicate penitenţilor aduceau sume importante în vistieria Sfîntului Oficiu, iar aceste venituri băneşti slujeau la plata marilor cheltuieli ale organizaţiei, dar nu era deloc neobişnuit ca inchizitorii să păstreze pentru ei sume considerabile de bani. Pînă şi prea-sfîntul Torquemada acumulase astfel averi imense, pe care le-a cheltuit construind mănăstirea de la Avila închinată sfîntului Toma D’Aquino şi mărind mănăstirea Santa Cruz de la Segovia. Dar Blasco de Valero nu fusese niciodată de acord cu asemenea practici şi a părăsit Valencia la fel de sărac precum venise.

Nu purta niciodată altceva decît veşmîntul umil al Ordinului său, nu punea gura pe carne, nu purta lenjerie şi nici nu folosea rufărie de pat şi se autoflagela cu regularitate, uneori atît de aspru, încît stropea peretele cu sîngele ce-i ţîşnea din trup. Se bucura de o asemenea reputaţie de om sfînt,

încît atunci cînd veşmîntul i se uza şi trebuia să-şi ia unul nou, oamenii le plăteau slugilor lui bani frumoşi ca să le dea bucăţi din hainele aruncate, pentru ca ei să le poarte pe post de amuletă împotriva vărsatului negru şi a variolei. Înainte de plecare, mai multe persoane influente au îndrăznit să stoarcă de la el făgăduiala că atunci cînd, în cele din urmă, Atotputernicul îl va chema la el, ei vor avea privilegiul de a-i arde trupul în oraşul în care strădaniile lui dăduseră atîtea roade. Erau siguri că puteau influenţa în suficientă măsură Roma pentru a obţine, dacă nu canonizarea lui, cel puţin beatificarea. De asemenea, socoteau că prezenţa osemintelor sale în catedrală ar fi fost o adevărată glorie pentru oraş. Dar, ghicindu-le gîndurile, călugărul refuzase cu severitate să se angajeze în acest sens.

A fost escortat mai mulţi kilometri dincolo de porţile oraşului de o suită vastă de demnitari, clerici, magistraţi şi fruntaşi ai oraşului, iar cînd şi-a luat rămas-bun de la el, în toată această distinsă adunare nu au rămas ochi neînlăcrimaţi.

5

Nu e nevoie să ne ocupăm tot atît de mult şi de ceilalţi fii ai lui *don* Juan de Valero.

Băiatul al doilea, Manuel, era cu cîţiva ani mai tînăr decît fratele lui şi, cu toate că nu era deloc prost, nu manifesta nici atîta inteligenţă, nici atîta hărnicie precum acesta. Îl interesau mai mult sporturile în aer liber decît dobîndirea învăţăturii. A devenit un bărbat frumos, voinic, cu un trup viguros şi cu o încredere în sine de neegalat. Avea îndrăzneală, curaj şi ambiţie. Era mare vînător şi ştia să călărească pînă şi armăsarii pe care alţii îi socoteau mult prea nărăvaşi. Încă din fragedă tinereţe participase la luptele cu tauri împreună cu alţi flăcăi din oraş şi, ajuns la maturitate, nu pierdea niciodată prilejul de a sări în arenă şi de a înfrunta taurul. La vîrsta de şaisprezece ani a căpătat permisiunea de a intra în arenă călare şi, spre admiraţia publicului, a ucis taurul dintr-o singură lovitură de lance. Se hotărîse de mult să urmeze calea armelor, căci pe vremea aceea în Spania, dacă nu te făceai preot, nu aveai altă cale de a primi un rang. Cu toate că era sărac, *don* Juan de Valero se bucura de mult respect şi întîmplarea a făcut ca unul dintre nobilii oraşului să fie rudă de departe cu marele Duce de Alba. Şi aşa, într-o bună zi, cu o scrisoare de recomandare în buzunar, tînărul Manuel a pornit călare în căutarea norocului. A sosit la omul acela de vază într-un moment prielnic, căci, izgonit de la Curte, Ducele de Alba fusese consemnat în castelul său de la Uzeda. L-a impresionat purtarea vitejească a tînărului care-i solicita favorurile tocmai cînd el se afla căzut în dizgraţie şi, curînd după aceea, cînd a fost rechemat de Regele Filip al II-lea pentru a

prelua comanda războiului cu Portugalia, l-a luat pe băiat în suita lui. Ducele l-a înfrînt pe *don* Antonio, regele Portugaliei, izgonindu-l din regatul său. La Lisabona a pus mîna pe o comoară imensă şi le-a dat soldaţilor săi permisiunea de a jefui oraşul şi suburbiile. Manuel s-a achitat cu bravură de obligaţiile de pe cîmpul de luptă şi, ulterior, cu prilejul jafului, a strîns multe obiecte de valoare pe care le-a preschimbat în bani gheaţă. Dar Ducele de Alba era bătrîn, în pragul morţii şi, întrucît tînărul era dornic să-şi continue cariera militară, ducele i-a dat scrisori de recomandare către foştii săi căpitani, care slujiseră sub comanda lui în Ţările de Jos şi care acum se aflau în subordinea lui Alesandro Farnese.

Vreme de douăzeci de ani, Manuel s-a distins în luptele pentru reocuparea provinciilor nordice de către regele Spaniei. S-a dovedit nu numai curajos, ci şi ascuţit la minte, fiind promovat mai întîi de Alesandro Farmese şi apoi de generalii care au venit după moartea acestuia. Era la fel de lipsit de scrupule pe cît era de intrepid, la fel de necruţător pe cît era de capabil şi la fel de habotnic pe cît era de brutal, aşa că la timpul potrivit i s-au încredinţat comenzi importante. Nu i-a trebuit prea mult timp să descopere că atunci cînd îţi slujeşti ţara nu prea ai şansa să fii răsplătit pentru meritele cîştigate faţă de ea, decît dacă ceri ceea ce doreşti. Lucru pe care nu a ezitat să-l facă şi, întrucît prin prada capturată din oraşele ocupate, prin stoarcerea negustorilor din oraşele pe care le administra şi prin acordarea unor favoruri în schimbul banilor gheaţă, strînsese sume considerabile, în cele din urmă a putut să-şi susţină şi să-şi justifice pretenţiile într-un fel care i-a facilitat obţinerea lor. A primit mult-rîvnitul ordin Calatrava şi purta cu mîndrie panglica lui verde. Doi ani mai tîrziu, a fost înălţat la rangul de conte de San Costanzo în regatul Neapolelui, cu dreptul de a dispune după bunul plac de acest titlu. Regii spanioli aveau obiceiul chibzuit de a-i răsplăti astfel pe cei merituoşi şi, întrucît ei aveau

voie să-şi vîndă titlurile unor oameni de rînd, dar înstăriţi care doreau să se înnobileze, coroana putea aşadar să-i susţină financiar pe cei care o slujiseră atît de bine, fără a greva totuşi prin cheltuieli trezoreria. Dar cavalerul ordinului Calatrava îşi investise judicios banii şi n-avea nevoie de un asemenea lucru. Fusese rănit de mai multe ori, ultima dată atît de grav, încît numai constituţia lui robustă îl ajutase să supravieţuiască. Rana îi oferea o scuză rezonabilă pentru a părăsi serviciul regal, aşa că a luat hotărîrea să se ducă acasă şi să se însoare cu o fată aparţinînd vechii aristocraţii din oraşul său de baştină, ceea ce – date fiind rangul şi averea lui – nu se îndoia că va putea înfăptui. Apoi urma să se ducă la Madrid, unde îşi putea folosi energia şi harul vicleniei pentru a-şi împlini ambiţiile nemăsurate. Cine ştie dacă, jucîndu-şi bine cărţile şi antrenînd oamenii cei mai sus-puşi, n-ar fi reuşit pînă la urmă să se ridice la ranguri foarte înalte? Avea acum patruzeci de ani, o siluetă frumoasă, un chip cu ochi negri plini de vioiciune, o mustaţă frumoasă şi un aer de virilitate insolentă, la care se adăuga şi o limbă foarte ascuţită.

6

Despre cel de-al treilea fiu, Martin, nu e nevoie să spunem nici măcar atît. În fiecare familie este cîte o oaie neagră, iar cea a lui *don* Juan de Valero nu făcea excepţie. Martin, băiatul cel mai mic şi ultimul copil pe care i l-a făcut *doña* Violante soţului ei, n-avea nici zelul înflăcărat care-i dăduse lui Blasco de Valero posibilitatea să ajungă la un rang înalt în biserică, nici ambiţia şi îndemînarea care-i aduseseră faimă şi avere lui *don* Manuel. Părea să se mulţumească să-şi închine timpul şi puterile cultivării celor cîtorva pogoane prăpădite de pămînt din roadele cărora îşi duceau zilele taică-său şi maică-sa. În vremea aceea, din pricina războaielor neîncetate şi atracţiei pe care o exercita America pentru cei tineri şi aventuroşi, Spania se confrunta cu o criză în ceea ce privea mîna de lucru. Maurii, care erau isteţi şi harnici, nu fuseseră niciodată prea numeroşi în regiunea respectivă şi între timp mai toţi fuseseră siliţi s-o părăsească.

Martin s-a dovedit o tragică dezamăgire pentru *don* Juan şi, cu toate că nevasta lui susţinea că exista un oarecare avantaj în a avea fiu atît de voinic, de activ şi de dornic să pună mîna la orice soi de treabă, el continua să fie supărat.

Dar pe *don* Juan îl aştepta o lovitură şi mai grea. La douăzeci şi trei de ani Martin s-a căsătorit, şi s-a căsătorit făcînd o mezalianţă. E adevărat că mireasa lui făcea parte dintre vechii creştini, dovezile erau convingătoare că de patru generaţii familia nu i se amestecase nici cu persoane de sînge maur, nici cu evrei, atîta tot că tatăl ei era brutar. Consuela era singurul său copil şi avea să moştenească tot ce avea brutarul, dar nu se putea trece uşor peste

faptul că acesta era doar un mic negustor. Au trecut cîţiva ani şi Consuela a adus pe lume progenituri, dar pe urmă soarta i-a mai rezervat o lovitură lui *don* Juan. Brutarul a murit. *Don* Juan a răsuflat uşurat, căci acum se putea vinde brutăria şi stigmatul înrudirii cu un om care desfăşura o muncă inferioară putea fi dat uitării. Însă brutarul nici nu fusese îngropat cum se cuvine, că Martin şi-a şi informat părinţii că are de gînd să se ducă la oraş şi să conducă chiar el brutăria. Nu le venea să-şi creadă urechilor. *Don* Juan s-a înfuriat, *doña* Violante a vărsat lacrimi. Fiul lor le-a arătat că, dacă în ultima vreme duseseră o viaţă mai puţin sărăcăcioasă decît înainte, asta se datora zestrei pe care le-o adusese Consuela. Între timp zestrea fusese cheltuită, Martin avea patru copii şi nu vedea nici un motiv pentru care n-ar fi putut să mai aibă încă patru. Banii erau cam puţini în Spania şi nu putea să se aştepte să capete prin vînzarea brutăriei mai mult decît i-ar fi ajuns pentru întreţinerea pe cîţiva ani. Iar pe urmă nu-i aştepta altceva decît înfometarea. A adus şi argumentul ridicol că nu e nimic mai ruşinos în coacerea pîinii decît în aratul unui ogor sterp sau în storsul măslinelor.

Martin şi-a instalat familia deasupra brutăriei. Se scula mult înainte de a se lumina de ziuă, pentru a frămînta şi a coace pîinea, după care se ducea călare la fermă şi trudea acolo pînă la apusul soarelui. Afacerile îi prosperau, deoarece făcea pîine bună, şi în cîţiva ani a izbutit să tocmească un argat care să-l înlocuiască la muncile agricole, dar el nu lăsa să treacă nici măcar o zi fără să-şi viziteze părinţii. Rareori venea fără a le aduce cîte ceva şi curînd au început să mănînce carne în fiecare zi îngăduită de biserica. Îmbătrîniseră şi *don* Juan nu putea nega că aceste daruri pe care i le aducea fiul îi mai mîngîiau bătrîneţile. Cu toate că oraşul fusese destul de surprins că fiul lui *don* Juan de Valero se coborîse astfel la nivelul meşteşugarilor şi puştii strigau în urma lui pe stradă batjocoritor *panadero, panadero,* adică „brutar, brutar“, firea lui bună şi absenţa oricărui gînd că ar

fi făcut ceva lipsit de demnitate a dezarmat curînd toate gurile rele. Era mărinimos şi niciodată nu venise vreun sărman la uşa lui să cerşească fără a pleca de acolo cu o pîine proaspătă. Era evlavios, se ducea în fiecare duminică la liturghie şi se spovedea cu regularitate de patru ori pe an. Era acum un bărbat voinic şi optimist, de treizeci şi patru de ani, puţin cam trupeş, căci îi plăcea mîncarea bună şi vinul bun, avea faţa roşie, deschisă, şi în ochi o privire veselă şi fericită.

— E băiat de treabă, ziceau oamenii despre el. Nu e prea inteligent şi nici prea învăţat, dar e bun şi cinstit.

Era prietenos, îi plăceau glumele şi în decursul timpului, după ce mai prinsese puţin cheag, oameni foarte onorabili veneau adesea să mai schimbe o vorbă în prăvălia lui, care a devenit în cele din urmă un soi de loc de întîlnire, unde te puteai vedea cu prietenii ca să sporovăieşti puţin cu ei.

Era un lucru fericit că îşi luase asupra lui îngrijirea părinţilor, întrucît în douăzeci de ani călugărul Blasco nu le trimisese niciodată vreun ban ca să-i ajute, căci toată averea lui era cheltuită pentru opere filantropice, iar *don* Manuel nu le trimitea nimic, de vreme ce nici nu-i dăduse vreodată prin gînd că cineva i-ar putea folosi banii mai bine decît o făcea el. Aşadar, la bătrîneţe, erau dependenţi în întregime de Martin. Le era încă ruşine cu el şi cu meseria lui şi nu puteau decît să regrete că şi-a ales o asemenea viaţă. Ceea ce-i supăra şi mai tare era faptul că el părea foarte mulţumit de viaţa pe care o ducea. Pe nevasta cea plebee o tratau cu o curtenie maiestuoasă pe care simţeau ei că le-o cere propria lor demnitate şi au început să-şi îndrăgească nepoţii. Dar gîndurile lor cele mai tandre se îndreptau către cei doi fii care aduseseră onoare şi glorie numelui străvechi al familiei lor.

7

Nu e greu să ne închipuim cu ce bucurie aşteptau *don* Juan şi *doña* Violante să-şi revadă fiii, după o despărţire de atîţia şi atîţia ani. Călugărul le mai scrisese din cînd în cînd şi, întrucît nici *don* Juan, nici fiul său, brutarul, nu mînuia prea uşor pana şi în nici un caz nu ar fi avut destulă încredere în ei ca să scrie cu eleganţa cuvenită unui cleric atît de învăţat, îl puseseră pe Domingo Pérez să răspundă la scrisorile lui. Acesta îndeplinea sarcina mai mult decît mulţumitor, şi pentru el, dar şi pentru ei, căci se mîndrea cu eleganţa stilului său. Pe de altă parte, *don* Manuel nu luase legătura cu ei decît atunci cînd punea la cale planul de a obţine ordinul Calatrava şi era astfel obligat să ofere dovezi ale descendenţei sale imaculate. Şi aici s-a recurs la bunele oficii ale lui Domingo Pérez, care le-a pregătit o genealogie atestată în mod corespunzător de magistraţii oraşului, urmărind originea familiei, neîntinată de nici un strop de sînge evreiesc, pînă la strămoşul Alfonso al VIII-lea, rege al Castiliei, care se căsătorise cu Eleanor, fiica regelui Henric al II-lea al Angliei.

Prilejul întoarcerii celor doi fii ai lui *don* Juan nu-l constituia numai revenirea din războaie lungi a lui *don* Manuel şi înălţarea călugărului Blasco la rangul de episcop, ci şi sărbătorirea nunţii de aur a părinţilor lor. Cei doi fraţi aranjaseră să se întîlnească într-un orăşel aflat la vreo treizeci de kilometri de Sevilla şi să îşi facă intrarea solemnă împreună. Era o încîntare pentru *don* Juan că grandoarea primirii lor avea să compenseze, de bună seamă, îndelungata dizgraţie pe care le-o adusese degradarea bietului Martin. Fireşte că era imposibil pentru *don* Juan să-i găzduiască în

gospodăria sa ca vai de lume pe cei doi fii ai săi împreună cu suitele lor, drept urmare s-a aranjat ca episcopul să fie cazat la Mănăstirea Dominicană, iar majordomul Ducelui de Castel Rodríguez, al cărui stăpîn lipsea tocmai atunci, fiind plecat la Madrid, i-a oferit lui *don* Manuel un apartament în palatul ducal.

Sosi şi ziua cea mare. Nobilii oraşului le ieşiră în întîmpinare călare pe cai frumoşi, iar magistraţii şi clericii pe asini. *Don* Juan şi doña Violante, împreună cu Martin şi familia acestuia îi urmau într-o trăsură închiriată de la o persoană de rang înalt. Şi curînd musafirii aşteptaţi cu atîta nerăbdare apărură pe drumul şerpuitor şi prăfuit. Episcopul în veşminte de călugăr dominican înainta pe un catîr, alături de fratele său care era mîndru în şaua unui armăsar focos. *Don* Manuel purta o armură splendidă incrustată cu aur. În urma lor veneau cei doi secretari ai episcopului, membri ai aceluiaşi ordin călugăresc, şi slujitorii săi, iar apoi slujitorii căpitanului în livrele somptuoase. După ce salutară personalităţile care le ieşiseră în întîmpinare şi după ce ascultară cîteva discursuri pline de elocinţă, episcopul întrebă de tatăl şi de mama lui. Aceştia stătuseră smeriţi mai în spate, dar acum ieşiră înainte. *Doña* Violante dădu să îngenuncheze şi să sărute inelul episcopal, dar spre admiraţia privitorilor, episcopul o împiedică şi, luînd-o în braţe, o sărută pe amîndoi obrajii. Ea începu să plîngă şi mulţi dintre cei de faţă se emoţionară într-atîta, încît şi pe obrajii lor şiroiră lacrimile. Îşi sărută şi tatăl, iar apoi, cînd cei doi bătrîni se întoarseră către celălalt fiu, întrebă de Martin.

— *El panadero*, strigă cineva. Brutarul.

Martin îşi făcu loc prin mulţime, cu soţia şi copiii lui. Toţi erau în haine de duminică şi bărbatul trupeş, cu faţa îmbujorată şi veselă arăta destul de bine. Episcopul îl salută afectuos, *don* Manuel cu oarecare condescendenţă, iar Consuela şi copiii îngenunchează pe pămînt şi sărutară inelul

episcopului. Acesta îşi felicită amabil fratele pentru numărul şi înfăţişarea sănătoasă a progeniturilor lui. În scrisorile lor, *don* Juan şi dońa Violante îl înştiinţaseră de căsătoria fiului celui mai mic şi despre copiii pe care-i avea, dar nu îndrăzniseră niciodată să-l informeze că se făcuse negustor. Drept care priveau cu oarecare nelinişte întîlnirea lor. Ştiau ei că adevărul avea să iasă curînd la iveală, dar erau îngrijoraţi ca nimic să nu tulbure acest prilej de bucurie. După multe discuţii se aranjă cine va călări în dreapta celor doi distinşi fii ai oraşului şi cine în stînga şi, cu toate că mai rămaseră tot felul de nemulţumiri şi sentimente veninoase, alaiul se formă în cele din urmă şi cavalcada îşi făcu o intrare impozantă în oraş. Cînd trecură pe poartă porniră a bate clopotele bisericilor, pocniră artificii, trîmbiţele sunară şi tobele începură să răpăie. Străzile erau aglomerate şi răsunară nenumărate strigăte şi aplauze în timp ce-şi croiau drumul către Biserica Colegială, unde urma să se oficieze un *Te Deum*.

După slujbă urmă un banchet şi gazdele episcopului observară că, deşi era zi de sărbătoare, el nici nu se atinse de carne şi nici nu sorbi din vin. Cînd se termină banchetul, el îşi exprimă dorinţa de a rămîne puţin singur cu rudele apropiate, aşa că Martin se duse să o aducă pe mama lor, care plecase împreună cu soţia şi copiii lui la casa brutarului. Cînd se întoarse îl găsi pe fratele Blasco împreună cu tatăl lor. Dar abia păşi în încăpere împreună cu *doña* Violante, cînd intră ţanţoş şi *don* Manuel. Avea sprîncenele încruntate şi ochii negri îi scînteiau de furie.

— Frate, spuse el adresîndu-se episcopului. Ştii că acest Martin, fiu de gentleman de viţă veche, e franzelar?

Don Juan şi cu nevastă-sa tresăriră, dar episcopul nu făcu decît să zîmbească:

— Nu franzelar, frate, brutar.

— Adică vrei să spui că tu ştiai?

— Ştiu de ani şi ani de zile. Cu toate că îndatoririle mele sacre m-au împiedicat să mă ocup de părinţi aşa cum aş fi vrut, i-am vegheat din depărtare şi mi-am amintit neîncetat de ei în rugăciunile mele. Abatele mănăstirii ordinului nostru din oraş m-a ţinut la curent cu situaţia lor.

— Atunci cum ai putut să-l laşi să aducă o asemenea ruşine asupra familiei noastre?

— Fratele nostru Martin e un om virtuos şi evlavios. E un cetăţean respectat şi se îngrijeşte de cei săraci. A avut multă grijă de părinţii noştri la bătrîneţe. Nu-l pot ţine de rău pentru că a făcut un pas la care a fost silit de împrejurări.

— Frate, dar eu sînt soldat şi pun onoarea mea înaintea vieţii. Această situaţie mi-a ruinat planurile.

— Mă îndoiesc.

— De unde ştii? îl repezi *don* Manuel. Nu-mi cunoşti planurile.

Pe chipul auster al episcopului zăbovi o clipă umbra unui zîmbet.

— Probabil că nu te pricepi destul la treburile lumeşti, frate, răspunse el, dacă nu-ţi dai seama că prea puţine din afacerile noastre personale rămîn ascunse slujitorilor noştri. Uiţi că am petrecut două zile sub acelaşi acoperămînt în drumul nostru încoace. Mi-a ajuns la urechi că n-ai venit aici numai pentru a-ţi îndeplini îndatoririle filiale, ci şi pentru a-ţi alege o nevastă din rîndurile aristocraţiei oraşului. În ciuda profesiei pe care şi-a ales-o fratele nostru, cu titlul pe care Maiestatea Sa a avut bunăvoinţa să ţi-l ofere şi cu banii pe care i-ai cîştigat în anii tăi de slujire a armatei, cred că nu-ţi va fi greu să-ţi atingi scopul.

Martin ascultase toate acestea fără a da nici cel mai mic semn că ar fi fost ruşinat. Ba chiar pe faţa lui blajină strălucea un fel de zîmbet ironic.

— Manuel, te rog nu uita, zise el acum, că Domingo Pérez ne-a trasat genealogia începînd de la un rege al Castiliei şi un rege al Angliei. Asta fără

doar şi poate va impresiona familia pe care îţi propui s-o onorezi luîndu-i fiica de nevastă. Domingo mi-a spus că unul dintre regii Angliei făcea prăjituri, aşa că poate nu-i o ruşine chiar atît de mare pentru un descendent regal să facă pîine. Mai ales că, după cum ştie toată lumea, e pîinea cea mai bună din oraş.

— Dar cine e acest Domingo Pérez? întrebă posomorît militarul.

Nu era uşor de dat un răspuns la această întrebare, dar Martin se strădui s-o facă:

— Un om învăţat şi poet.

— Mi-aduc aminte de el, spuse episcopul. Am fost colegi la seminarul teologic.

Don Manuel dădu furios din cap şi se întoarse către taică-său:

— De ce i-ai îngăduit să ne facă astfel de rîs?

— Eu nu am fost de acord, am făcut tot ce am putut ca să-l împiedic.

Acum *don* Manuel se întoarse cu severitate spre fratele său mai mic:

— Şi tu ai îndrăznit să nesocoteşti dorinţele tatălui tău? Ele ar fi trebuit să fie lege pentru tine. Dă-mi, te rog, măcar un motiv, unul singur, pentru care, aruncînd la o parte orice decenţă, te-ai coborît pînă într-acolo încît să te faci brutar.

— Banul.

Lumea păru să se prăbuşească la pămînt ca un zid de cărămidă. *Don* Manuel îşi stăpîni în ultima clipă o exclamaţie de dezgust furios. Din nou, pe buzele episcopului flutură un zîmbet slab. Pînă şi sfinţii mai păstrează un strop de umanitate şi, în cursul celor două zile pe care le petrecuseră împreună, episcopul ajunsese la concluzia că iubirea pe care o simţea pentru fratele său, militarul, nu era prea mare. Nu-l ţinea de rău, dar toată mărinimia lui creştină nu era suficientă pentru a-i combate sentimentul că *don* Manuel e un individ brutal, necioplit şi prea autoritar.

Din fericire, această întrunire de familie fu întreruptă de persoanele care intrară să le spună că a sosit timpul să se ducă la coridă. Celor doi fraţi li se dădură locurile de onoare. Municipalitatea cheltuise destui bani ca să facă rost de tauri buni şi lupta era demnă de o asemenea ocazie. Cînd se termină, episcopul împreună cu călugării ce-l însoţeau se retraseră la Mănăstirea Dominicană, iar *don* Manuel în apartamentul care-i fusese pregătit. Orăşenii se duseră la casele lor sau la cîrciumi pentru a discuta despre ziua aceea plină de emoţii, iar în cele din urmă Domingo Pérez reveni şi el în casa surorii lui.

8

După cină, aşa cum îi stătea în obicei, Domingo urcă în camera lui. Peste puţină vreme îl urmă şi Maria. Îl auzea de jos citind cu glas tare şi pe un ton dramatic, iar cînd îi bătu în uşă, el nu răspunse. Maria intră. Era o cămăruţă cam goală, mobilată doar cu un pat, un dulap pentru haine, o masă şi un scaun. Mai era un raft plin de cărţi, dar cărţi zăceau şi pe masă, pe podea şi pe dulap. Patul era nefăcut şi pe el îşi aruncase Domingo sutana. Acum era doar în cămaşă şi-n nădragi. Masa era plină de hîrtii şi un vraf mare de manuscrise zăcea într-un colţ al odăii. Maria oftă cînd văzu dezordinea căreia nu putuse niciodată să-i facă faţă. El nici n-o băgă de seamă cînd intră şi continuă să declame replicile unei piese.

— Domingo, vreau să-ţi vorbesc, îi spuse ea.

— Nu mă întrerupe, femeie. Ascultă versurile magnifice ale celui mai mare geniu al zilelor noastre.

Şi continuă să declame. Maria bătu din picior.

— Lasă jos cartea, Domingo. Am să-ţi spun ceva foarte important.

— Pleacă de aici! Ce ai putea să-mi spui oare, care să fie mai important decît inspiraţia divină a păsării Phoenix a vremurilor noastre, neasemuitul Lope de Vega?

— Nu plec de aici pînă ce nu mă asculţi.

Domingo trînti supărat cartea:

— Atunci spune-mi repede ce ai de spus şi pleacă.

Maria îi relată atunci povestea Catalinei. Faptul că Sfînta Fecioară i se înfăţişase şi-i spusese că episcopul, fiul lui *don* Juan, avea puterea de a o

vindeca de infirmitatea ei.

— A visat, biata mea Maria, zise el cînd femeia îşi încheie povestea.

— Asta i-am spus şi eu, dar ea susţine că era cît se poate de trează. N-am putut s-o conving că lucrurile ar sta altfel.

Domingo se nelinişti:

— Am să cobor cu tine şi am s-o pun să-mi povestească cu gura ei.

Catalina povesti încă o dată întîmplarea. Era suficient pentru Domingo să se uite la ea ca să fie sigur că ea crede cu convingere fiecare cuvînt pe care-l rosteşte.

— Dar de unde poţi tu să fii atît de sigură, fetiţo, că nu dormeai?

— Cum aş fi putut oare să adorm la ceasul acela al dimineţii? Abia ieşisem din biserică. Am plîns şi cînd am ajuns acasă aveam batista udă de lacrimi. Aş fi putut oare să-mi şterg lacrimile prin somn? Am auzit clopotele bătînd cînd au intrat episcopul şi *don* Manuel în oraş. Am auzit trîmbiţele şi tobele şi strigătele oamenilor.

— Satana cunoaşte nenumărate şiretlicuri pentru a-i ademeni pe cei neştiutori. Pînă şi Maica Tereza de Jesus, călugăriţa care a întemeiat toate aceste mănăstiri, s-a temut multă vreme că vedeniile pe care le are sînt opera diavolului.

— Dar oare un demon ar fi putut să-şi ia înfăţişarea blîndă şi purtările drăgăstoase ale Sfintei Fecioare cînd a vorbit cu mine?

— Diavolul e un actor grozav, zîmbi Domingo. Cînd Lope de Rueda se supăra pe actori, el le spunea că dacă l-ar putea convinge pe diavol să joace în slujba lui, cu dragă inimă i-ar da drept răsplată sufletul tuturor membrilor din trupă. Dar ascultă, inimioara mea, noi ştim că unele persoane evlavioase au primit într-adevăr harul de a-i vedea cu ochii lor pe binecuvîntatul nostru Mîntuitor şi pe Sfînta Fecioară, Maica Domnului. Dar acest dar l-au primit drept răsplată pentru rugăciunile lor, pentru post, pentru caznele la care s-au

supus şi pentru o viaţă închinată slujirii Domnului. Ce-ai făcut tu ca să meriţi o favoare care li se acordă altora doar ca rezultat al unor ani îndelungi de autochinuire?

— Nimic, spuse fata. Dar sînt săracă şi nefericită şi am rugat-o pe Sfînta Fecioară să mă ajute, iar ei i s-a făcut milă de mine.

Domingo tăcu o clipă. Catalina era hotărîtă şi avea o voinţă de fier, drept care unchiului ei i se făcu frică. Ea nu-şi dădea seama de riscurile pe care le atrage. Domingo îi spuse:

— Sfînta noastră biserică nu-i priveşte cu prea multă indulgenţă pe aceia care susţin că au comunicat cu Cerul. Ţara este înţesată de oameni care spun sus şi tare că li s-au acordat privilegii supranaturale. Unii sînt bieţi amărîţi înşelaţi care cred în mod cinstit ceea ce spun. Alţii sînt însă impostori care susţin asemenea lucruri pentru a cîştiga fie notorietate, fie bani. Sfîntul Oficiu, pe bună dreptate, se ocupă de ei cu îngrijorare, căci îi tulbură pe cei ignoranţi şi adeseori îi duc pe calea ereziei. Sfîntul Oficiu îi bagă la închisoare, pe unii îi pedepseşte, iar pe alţii îi trimite la galere, dacă nu cumva chiar pe rug. Te implor, dacă ne iubeşti, să nu dezvălui nimănui o vorbă din ceea ce ne-ai spus nouă.

— Bine, dragă unchiule, dar e vorba de toată fericirea mea. Oricine ştie că nu este om mai sfînt în regatul acesta decît episcopul. Nu e un secret pentru nimeni că pînă şi bucăţile din veşmintele lui au puteri miraculoase. Cum aş putea eu să tac, atunci cînd însăşi binecuvîntata Maica Domnului mi-a spus că el mă poate vindeca de infirmitatea care mi-a răpit dragostea lui Diego al meu?

— Nu e vorba numai de tine. Dacă Sfîntul Oficiu îşi pune în gînd să facă o anchetă, se prea poate să redeschidă cazul împotriva mea, căci Sfîntul Oficiu are memorie foarte bună şi, dacă Inchiziţia ne bagă la închisoare, casa asta va fi vîndută pentru a acoperi costul întreţinerii noastre

şi maică-ta va fi aruncată pe drumuri şi va ajunge să cerşească. Făgăduieşte-mi cel puţin că nu vei sufla o vorbă pînă cînd nu vom avea timp să reflectăm cum trebuie.

Pe faţa lui Domingo se citea o expresie atît de chinuită şi de tulburată, încît Catalina se supuse.

— Bine. Îţi făgăduiesc că aşa voi face.

— Eşti o fată bună. Acum roag-o pe maică-ta să te culce, căci sîntem cu toţii obosiţi de evenimentele acestei zile.

O sărută şi le lăsă singure pe cele două femei, dar de la piciorul scărilor îşi chemă sora. Ea ieşi.

— Dă-i un purgativ, şopti el. Dacă o să i se mişte bine maţele, o să fie mai înţeleaptă şi mîine o s-o putem convinge că totul a fost doar un vis tare nefericit.

9

Dar purgaţia nu-şi făcu efectul sau, cel puţin, nu pe cel dorit. Catalina continuă să afirme că a văzut-o cu ochii ei pe Sfînta Fecioară şi că i-a vorbit. Îi descria cu atîta exactitate veşmintele, încît Maria Pérez rămase mută de uimire. Întîmplarea făcu că a doua zi era vineri şi Maria se duse la spovedanie. Avea de ani şi ani de zile acelaşi confesor, pe părintele Vergara, şi se încredea atît în bunăvoinţa, cît şi în înţelepciunea lui. Aşadar, după ce căpătă iertarea de păcate, îi spuse povestea ciudată a Catalinei şi repetă multe din spusele lui Domingo.

— Fratele tău s-a purtat cu discreţie şi înţelepciune, lucru cu atît mai vrednic de admirat cu cît de la el rar te poţi aştepta la asemenea calităţi. Este o chestiune care trebuie tratată cu multă prudenţă. Nu trebuie să facem nimic în pripă. Nu trebuie să se stîrnească prea multă vîlvă şi e musai să-i porunceşti fetei tale să nu vorbească nimănui de acest lucru. Voi reflecta şi eu şi, la nevoie, îmi voi consulta superiorul.

Confesorul Mariei era şi confesorul fiicei sale şi el le cunoştea pe amîndouă aşa cum numai un preot îşi poate cunoaşte penitenţii. Ştia că sînt nişte femei simple, cinstite, neprihănite şi cu frica lui Dumnezeu. Nici măcar Domingo nu fusese în stare să le maculeze inocenţa sau să le altereze candoarea. Catalina era o fată înţeleaptă, cu capul bine înfipt pe umeri şi, dacă nu-şi purtase cu resemnare infirmitatea, în orice caz o îndurase cu mult curaj. Era prea nevinovată ca să fi inventat o asemenea poveste pentru vreun scop anume şi era convins că avea o minte prea ancorată în chestiunile lumeşti pentru a fi imaginat un eveniment spiritual. Părintele

Vergara era dominican şi în mănăstirea lui locuia acum episcopul şi cu suita sa. Era un om simplu, cu prea puţină învăţătură, şi povestea Mariei cu privire la aventura fiicei sale îl tulbură atît de mult, încît se simţi obligat s-o raporteze stareţului.

După ce stătu puţin pe gînduri, stareţul ajunse la concluzia că ar trebui să-l informeze pe episcop, aşa că trimise la acesta un novice să-l întrebe dacă l-ar putea primi împreună cu părintele Vergara într-o chestiune care s-ar putea dovedi importantă. Novicele se întoarse în scurtă vreme cu răspunsul că episcopul va fi încîntat să-i primească.

I se pusese la dispoziţie chilia cea mai confortabilă din întreaga mănăstire, despărţită în două printr-o arcadă dublă cu o coloană de sprijin; jumătate îi slujea drept dormitor, iar cealaltă jumătate drept paraclis. Cînd intrară, stareţul şi părintele Vergara îl găsiră pe episcop dictînd nişte scrisori unuia din secretari. Stareţul explică motivul venirii lor şi apoi îl lăsă pe părintele Vergara să repete exact ce-i relatase femeia care i se spovedise. Călugărul începu prin a-i spune episcopului cît de bune şi evlavioase erau cele două femei, cît de neprihănite erau vieţile lor, iar apoi continuă descriind accidentul care o făcuse pe nefericita Catalina să rămînă cu piciorul paralizat şi să piardă dragostea iubitului ei. Sfîrşi repetînd povestea înfăţişării Sfintei Fecioare şi cum îi spusese aceasta că episcopul i-ar putea vindeca infirmitatea. Aducîndu-şi aminte în ultimul moment, adăugă că unchiul fetei, Domingo Pérez, îi smulsese făgăduiala de a păstra secret episodul respectiv pînă cînd nu se cîntărea bine întreaga poveste. Pînă să-şi încheie el relatarea, faţa episcopului căpătase o expresie atît de severă, încît călugărului i se muie de tot vocea. Începu să se bîlbîie şi îl trecură toate năduşelile. Se aşternu tăcerea.

— Îl cunosc pe acest Domingo, zise într-un tîrziu episcopul. E un om stricat, cu care n-ar trebui să se însoţească nimeni dacă ţine la mîntuirea

sufletului. Dar nu e prost deloc. Cînd i-a stors nepoatei făgăduiala de a păstra secretul, a acţionat foarte chibzuit. Părinte, dumneata eşti duhovnicul copilei? (Călugărul încuviinţă.) Ei bine, ar fi înţelept să refuzi să-i acorzi iertarea păcatelor pînă cînd nu-ţi va promite că nu va mai pomeni nimănui de povestea asta.

Bietul călugăr se uită lung şi nedumerit la episcop. Oare nu era toată lumea de acord că e un sfînt? Părintele Vergara socotea că ar fi trebuit să salute cu bucurie prilejul de a-şi exercita puterile miraculoase, în felul acesta aducînd nu numai slavă lui Dumnezeu, ci şi pocăinţa multor păcătoşi. Ochii episcopului erau de gheaţă. Ai fi zis că numai cu un efort de voinţă îşi stăpîneşte furia.

— Şi acum, dacă n-aveţi nimic împotrivă, îmi voi relua îndatoririle, zise el şi apoi se întoarse către secretar: Reciteşte-mi ultima frază pe care ţi-am dictat-o.

Cei doi călugări se strecurară afară fără să mai scoată o vorbă.

— De ce s-a supărat aşa de tare? întrebă părintele Vergara.

— N-ar fi trebuit să-i pomenim de pricina asta. Eu sînt de vină. I-am rănit smerenia. El nici nu ştie cît e de sfînt şi nu se socoate vrednic de săvîrşirea unui miracol.

Explicaţia părea rezonabilă şi întrucît nu făcea decît să arunce o lumină bună asupra reputaţiei episcopului, părintele Vergara se grăbi să le-o împărtăşească fraţilor de la mănăstire. Curînd tot locul zumzăia de agitaţie. Unii călugări lăudau modestia episcopului, alţii regretau că nu a profitat de prilej pentru a-şi spori nemăsurat renumele său şi, deopotrivă, creditul de care se bucura Ordinul lor călugăresc.

Dar între timp povestea ajunse şi în altă parte. Biserica unde se rugase Catalina şi din care – dacă era să-i dăm crezare – ieşise Sfînta Fecioară, era lipită, după cum s-a menţionat şi mai înainte, de Mănăstirea Carmelitelor

închinată întrupării Domnului. Mănăstirea era înzestrată cu multe bogăţii şi de ani buni Maica Stareţă avea obiceiul să-i dea de lucru Mariei Pérez, în parte ca operă de binefacere şi în parte pentru că era foarte pricepută la meşteşugul greu şi migălos al lucrului de mînă. Aşadar, Maria ajunsese să lege prietenii strînse cu multe maici. Întrucît mănăstirea lor nu avea reguli atît de stricte, se bucurau de multă libertate şi adeseori cîte una dintre ele venea la ea acasă, să îmbuce ceva şi să mai stea de vorbă. La vreo două, trei zile după spovedania Mariei, se ivise ocazia să treacă pe la mănăstire şi, după ce-şi încheiase treburile, se aşternu la vorbă cu măicuţa ce-i era prietenă mai apropiată. Punînd-o să jure că va păstra secretul, îi vorbi de experienţa stranie prin care trecuse fiică-sa. Măicuţele erau mari amatoare de bîrfă şi o asemenea poveste nu putea să nu capete înfăţişarea unui adevărat eveniment în monotonia plictisitoare a vieţilor lor, aşa că în mai puţin de douăzeci şi patru de ore, toate călugăriţele erau la curent şi, în cele din urmă, totul ajunse la urechile Maicii Stareţe. Întrucît această femeie de neam joacă un rol destul de însemnat în naraţiunea noastră, cu riscul de a-l plictisi pe cititor, e musai să-i spunem povestea.

10

Beatriz Henriquez y Braganza, cu numele monahal Beatriz de San Domingo, era unica fiică a ducelui de Castel Rodríguez, grande de Spania şi cavaler al Lînii de Aur, care avea o avere mare şi o putere şi mai mare. Izbutise să păstreze încrederea morocănosului şi suspiciosului rege Filip al II-lea şi îndeplinise cu distincţie funcţii importante în Spania şi Italia. Avea moşii imense în ambele ţări şi, cu toate că îndatoririle îl chemau cînd colo, cînd dincolo, nimic nu-i plăcea mai mult decît să stea cu soţia şi copiii, căci avea trei băieţi şi o fată, în oraşul său natal, cu aerul sănătos şi perspectivele nobile. Aici îşi avea obîrşia neamul lui şi tocmai prin respingerea glorioasă de către unul dintre strămoşii lui a maurilor care împresuraseră oraşul a ieşit prima dată în evidenţă familia lui. Aici nimeni nu era mai mare decît ducele de Castel Rodríguez, care trăia cu o pompă aproape regească. În tot cursul istoriei sale, familia lui stabilise înrudiri de marcă, aşa că printre rubedeniile lui se numărau cei mai mari aristocraţi din Spania. Cînd fiica sa Beatriz a împlinit treisprezece ani, a început să privească în jur pentru a-i găsi un mire potrivit şi, după ce a trecut în revistă mai mulţi candidaţi posibili, s-a oprit asupra unicului fiu al ducelui de Antequera, descendent nelegitim al lui Ferdinand de Aragón. Ducele de Castel Rodríguez era doritor să-i acorde fiicei sale o zestre magnifică, aşa că aranjamentele s-au făcut fără nici un soi de dificultate. Tinerii au fost logodiţi, dar întrucît băiatul abia împlinise cincisprezece ani, s-a stabilit ca nunta să nu aibă loc decît atunci cînd acesta va ajunge la o vîrstă convenabilă. Lui Beatriz i s-a îngăduit să-şi vadă viitorul mire în prezenţa părinţilor, a unchilor, mătuşilor şi altor rude mai

îndepărtate. Era un băieţel cam pătrăţos, nu mai înalt decît ea, cu o hălăciugă de păr negru neţesălat, nasul cîrn şi gura posacă. L-a dispreţuit din prima clipă, dar ştia că e inutil să protesteze, aşa că s-a mulţumit să se strîmbe la el. El i-a răspuns scoţîndu-şi limba.

După logodna oficială, ducele a trimis-o să-şi desăvîrşească educaţia la Mănăstirea Carmelită din Avila, închinată întrupării Domnului, unde era stareţă sora lui. Beatriz se distra de minune. Erau acolo şi alte fete, fiice de nobili, în aceeaşi situaţie ca şi ea, precum şi o serie de doamne care, dintr-un motiv sau altul, stăteau în pensiune la mănăstire, fără a fi supuse totuşi disciplinei acesteia. De altfel, disciplina nu era prea severă şi, cu toate că unele dintre maici se consacraseră rugăciunilor şi contemplaţiei, multe dintre ele, fără a-şi neglija îndatoririle, ieşeau cînd pofteau, făcînd vizite la rubedenii ori prietene şi uneori lipseau săptămîni de-a rîndul. Vestibulul era mereu plin de musafiri, bărbaţi şi femei deopotrivă, încît viaţa socială era destul de veselă; se puneau la cale mariaje, se discutau războaiele în curs, se aduceau la cunoştinţă bîrfele din oraş. Era o existenţă paşnică şi inofensivă, cu distracţii modeste, iar pentru maici reprezenta o cale nu prea chinuitoare pentru atingerea fericirii eterne.

La vîrsta de şaisprezece ani, Beatriz a fost luată de la mănăstire şi dusă împreună cu mamă-sa şi o suită întreagă de însoţitoare la Castel Rodríguez. Ducesa avea sănătatea şubrezită şi doctorii îi prescriseseră să stea într-o climă mai dulce decît cea de la Madrid. Ocupat cu treburile statului, ducele a rămas, împotriva voinţei lui, acolo. Se apropia vremea cînd s-ar fi putut încheia căsătoria lui Beatriz şi părinţilor ei li se părea necesar ca ea să înveţe cît de cît conducerea unei familii de mare însemnătate. Aşadar, vreme de cîteva luni, ducesa îşi consacră atenţia scopului de a-şi învăţa fiica să respecte toate convenienţele sociale pe care nu le-ar fi putut deprinde la Mănăstirea Carmelitelor. Beatriz ajunsese o fată înăltuţă, frumoasă coz, cu

pielea curată, fără nici o ciupitură de vărsat, cu trăsături de o regularitate clasică şi o siluetă subţire, suplă. Spaniolii admirau forme mai opulente decît avea ea atunci şi unele dintre doamnele care veneau să se pună bine cu ducesa îi deplîngeau subţirimea, dar mama cea mîndră le făgăduia că mariajul o să-i îndrepte curînd acest defect.

La vîrsta aceea, Beatriz era veselă, pasionată de dans şi clocotind de vioiciune şi spiritualitate. Era năzdrăvană şi îndărătnică. Ba încă de pe atunci manifesta o fire capricioasă şi voluntară, căci fusese răsfăţată toată viaţa, făcînd mai mult ce-i trăsnea ei prin cap, şi încă din copilărie îşi dăduse seama că s-a născut într-o familie bună şi restul lumii trebuie să se supună poftelor ei.

Duhovnicul ei, tulburat destul de mult de această dorinţă de dominaţie pe care o observa la ea, a vorbit despre aceasta cu mamă-sa, dar ducesa a manifestat destulă răceală faţă de observaţiile lui critice:

— Părinte, fiica mea s-a născut să conducă. Nu te poţi aştepta de la ea să dea dovadă de aceeaşi slugărnicie ca o spălătoreasă. Dacă firea ei este excesiv de trufaşă, atunci soţul ei, în cazul în care va dovedi destulă tărie de caracter, fără îndoială o va schimba. Iar dacă nu are această tărie, atunci cu siguranţă că simţămîntul ei, în privinţa datoriilor altora faţă de ea, îi va fi lui de ajutor.

La mănăstire, Beatriz se îndrăgostise pur şi simplu de romanele cavalereşti la care ţineau unele dintre celelalte pensionare şi, cu toate că maicile însărcinate cu supravegherea elevelor nu le îngăduiau să le citească, ea reuşea din cînd în cînd să-şi arunce ochii în cîte una dintre acele cărţi interminabile. Venind la Castel Rodríguez, găsise în palat cîteva asemenea cărţi şi, întrucît mamă-sa era adeseori indispusă, iar guvernanta îngăduitoare, le-a devorat cu aviditate. Imaginaţia ei tînără se înflăcăra şi ea începea să privească mai degrabă cu dezgust perspectiva inevitabilă a

căsătoriei cu băiatul pe care îl vedea încă de pe atunci ca pe un ţîngău necioplit, ţigănos şi neţesălat.

Ea, personal, era perfect conştientă de frumuseţea ei şi de cîte ori se ducea la liturghie împreună cu mamă-sa nu-i scăpau privirile admirative pe care i le aruncau tinerii strălucitori ai oraşului. Aceştia se adunau pe scările bisericii pentru a o vedea ieşind şi, cu toate că ea păşea cu ochii plecaţi smerit în jos, era flancată de ducesă şi urmărită de doi lachei în livrea care purtau pernuţele de catifea pe care îngenunchează ele, era perfect conştientă de emoţia pe care o stîrnea şi urechile ei prindeau laudele rostite de tineri, în stilul specific spaniolilor, la trecerea ei. Chiar dacă nu se uita niciodată la ei, îi cunoştea pe toţi din vedere şi n-a trecut multă vreme pînă cînd le-a aflat şi numele, familiile din care făceau parte şi, de fapt, tot ce merita să ştie în privinţa lor. De vreo două ori, cîţiva mai îndrăzneţi îi cîntaseră şi serenade, dar ducesa scosese îndată slugile să-i alunge. O dată găsise o scrisoare pe perna ei. Îşi închipuise că una dintre slujnice fusese mituită ca s-o pună acolo. O deschisese şi o citise de două ori. Apoi o rupsese în bucăţele şi o arsese la flacăra lumînării. A fost prima şi singura scrisoare de dragoste pe care a primit-o vreodată în viaţa ei. Nu era semnată şi n-a ştiut niciodată de unde a venit.

Dată fiind starea nefericită a sănătăţii ei, ducesa socotea că e suficient să meargă la liturghie duminica şi în zilele de sărbătoare, în schimb Beatriz se ducea în fiecare dimineaţă însoţită de guvernantă. Era foarte devreme şi biserica era aproape goală, totuşi un tînăr seminarist nu lipsea niciodată. Era înalt şi slab, cu trăsături hotărîte şi cu ochi negri înflăcăraţi. Uneori, plecînd împreună cu guvernanta în vreo misiune de caritate, se întîmpla să-şi încrucişeze paşii cu ai băiatului pe stradă.

— Cine e? întrebă Beatriz într-o zi cînd îl văzu apropiindu-se încet de ele, cufundat în lectura unei cărţi.

— Ăsta? Un nimeni. Băiatul mai mare al lui Juan Suarez de Valero. *Hidalguía de gutierra.*

Asta s-ar putea traduce ca „nobilime de şanţ“ şi era termenul dispreţuitor pentru oamenii de viţă aleasă care nu aveau însă mijloacele de a trăi pe picior mare, aşa cum s-ar fi cuvenit. Guvernanta, văduvă şi rudă de departe a ducelui, era mîndră, evlavioasă, rea de gură şi fără nici un sfanţ în pungă. Trăise toată viaţa la Castel Rodríguez pînă cînd Beatriz a părăsit mănăstirea şi ducele a ales-o pentru a se ocupa de fiica lui. Ştia totul despre toată lumea din oraş şi, în ciuda pioşeniei sale, nu se dădea în lături să-şi vorbească de rău semenii.

— Dar ce face el aici în perioada asta? întrebă Beatriz.

Guvernanta dădu din umerii ei ososi:

— La seminar s-a îmbolnăvit muncind prea mult şi era condamnat de medici, aşa că a fost trimis acasă pentru a-şi reface sănătatea, ceea ce s-a şi întîmplat, prin mila lui Dumnezeu. Se zice că e foarte talentat. Presupun că părinţii lui nădăjduiesc ca prin influenţa tatălui tău, ducele, să obţină o parohie.

Beatriz nu mai spuse o vorbă.

Apoi, fără vreo pricină pe care doctorii s-o poată identifica, îşi pierdu pofta de mîncare şi buna dispoziţie. Îşi pierdu şi culorile proaspete din obraji şi păli la faţă. Era apatică şi adeseori o găseau scăldată în lacrimi. Ea, a cărei veselie, ale cărei capricii încîntătoare şi iresponsabile dăduseră viaţă palatului aceluia sumbru, era acum posacă şi abătută. Ducesa nu mai ştia ce să facă şi, temîndu-se ca nu cumva copila să se îmbolnăvească rău, îi scrise soţului să le viziteze, ca să chibzuiască ce ar fi mai bine de făcut. El se întoarse şi îl luă de-a dreptul prin surprindere schimbarea petrecută cu fiica lui. Slăbise mai rău ca oricînd şi avea cearcăne întunecate sub ochi.

Ajunseră la concluzia că cel mai bun lucru de făcut era s-o mărite imediat, dar cînd i se făcu această propunere, pe Beatriz o apucară istericalele, care-i alarmară mai rău şi-i făcură să abandoneze deocamdată subiectul. Îi dădură doctorii în doze tot mai mari, o hrăniră cu lapte de măgăriţă şi cu sînge de bou, dar cu toate că ea înghiţea ascultătoare toate leacurile, nici unul din acestea nu-i sluji la nimic. Rămase ofilită şi deznădăjduită. Făcură tot ce putură pentru a o distra. Angajară muzicanţi care să-i cînte. O duseră la o piesă religioasă de la Biserica Colegială. O purtară pe la coride şi totuşi fata se ofilea tot mai rău. Guvernanta se ataşase profund de ea şi, întrucît Beatriz nu mai ţinea nici măcar să citească acele romanţuri care constituiseră cea mai mare distracţie pentru ea, nu găsi altă cale de a o amuza pe bolnavă, decît relatîndu-i bîrfele de prin oraş. Beatriz asculta politicoasă, dar fără interes. O dată, guvernanta pomeni din întîmplare că fiul cel mare al lui Juan Suarez de Valero a intrat în ordinul călugărilor dominicani. Şi continuă să sporovăiască despre una şi alta, pînă cînd deodată Beatriz leşină. Guvernanta strigă după ajutor şi o aşezară pe Beatriz în pat.

Peste vreo două zile, cînd se făcu mai bine, ceru voie să se ducă la spovedanie. De cîteva săptămîni refuzase să mai meargă la duhovnic, spunînd că nu se simte destul de bine, iar preotul, care o spovedea şi pe ducesă, fusese de acord că nu e cazul să insiste. Acum însă ambii părinţi încercară să-i abată gîndul, dar ea insistă atît de mult, plînse atît de amarnic, încît pînă la urmă se supuseră. Aşadar, scoaseră caleaşca folosită doar la ocazii solemne şi, împreună cu guvernanta, Beatriz merse la Biserica Dominicană. La întoarcere păru că şi-a revenit, arătînd mai bine decît în ultimele săptămîni. Parcă avea o uşoară îmbujorare în obrajii palizi, iar în ochii ei frumoşi strălucea o lumină nouă. Îngenunche la picioarele tatălui ei şi-i ceru voie să se călugărească. Şocul îl lovi în moalele capului, nu numai

pentru că nu voia să-şi cedeze unica fiică bisericii, ci şi pentru că n-avea deloc chef să renunţe la înrudirea prin alianţă pe care o plănuise, socotind-o foarte importantă; dar era şi el un om blînd şi evlavios şi-i răspunse fără asprime fetei că nu e o chestiune care trebuie privită uşuratic şi, în orice caz, nici nu putea fi vorba de aşa ceva atîta vreme cît era bolnavă. Atunci ea îi spuse că a discutat chestiunea cu duhovnicul ei şi că acesta îi aproba întru totul planul.

— Părintele Garcia este fără doar şi poate un om foarte vrednic şi evlavios, îi spuse ducele cam încruntat, dar profesia lui poate l-a împiedicat să ştie cît de mari sînt răspunderile legate de naşterea aleasă şi de rangul înalt. Am să discut mîine cu el.

Aşadar, a doua zi, călugărul se trezi chemat la palatul ducal şi adus în prezenţa ducelui şi a ducesei. Bineînţeles, ei ştiau că duhovnicul n-o să le dezvăluie nimic din ceea ce-i spusese Beatriz în confesional şi nici n-au încercat să descopere dacă ea îi oferise vreo motivaţie pentru întreprinderea pasului care lor li se părea atît de nepotrivit. Îi spuseră însă călugărului că, deşi ea a ascultat întotdeauna regulile şi disciplina bisericii, fusese totuşi o fată dezinvoltă, iubitoare de tot soiul de distracţii şi nu arăta nici un fel de înclinaţie pentru viaţa mănăstirească. Îi vorbiră de marea partidă pe care i-o găsiseră şi i-o aranjaseră şi de neplăcerile, chiar resentimentele care s-ar stîrni dacă acest angajament ar fi încălcat. Şi, în final, cu tot respectul cuvenit pentru veşmintele sale călugăreşti, îi sugerară că n-ar fi prea înţelept din partea lui să aprobe dorinţa fetei, cînd în mod atît de evident aceasta se datora doar bolii ei misterioase. Era tînără şi robustă din fire; n-aveau nici un motiv să creadă că atunci cînd îşi va reveni, dorinţa ei avea să rămînă aceeaşi. Dar îl găsiră pe călugărul dominican ciudat de încăpăţînat. El socotea că dorinţa lui Beatriz era prea puternică pentru a i se opune şi că vocaţia ei de călugăriţă este adevărată. Merse chiar atît de departe încît să le

spună acestor înalte personalităţi că nu au nici un drept în a-şi împiedica fata să meargă pe o cale ce i-ar aduce liniştea pe lumea aceasta şi fericirea pe lumea cealaltă.

Aceasta a fost doar prima dintr-un şir întreg de discuţii. Beatriz rămase fermă în hotărîrea ei şi duhovnicul îi sprijini dorinţa cu toate argumentele convingătoare de care dispunea. În cele din urmă, ducele căzu de acord ca, dacă la sfîrşitul unui interval de trei luni ea încă mai dorea să meargă la mănăstire, el avea să-i dea consimţămîntul.

De atunci fata se făcu mai bine. Trecură trei luni şi ea intră ca novice în comunitatea carmelitelor de la Avila. Înveşmîntată în satin şi catifea, purtîndu-şi bijuteriile, merse la mănăstire însoţită de familie şi de cîţiva dintre cei mai nobili cavaleri ai oraşului. La uşă îşi luă veselă rămasbun de la toţi şi portăreasa o primi înăuntru.

Dar ducele îşi alcătuise propriile lui planuri pentru a face faţă acestei situaţii. Pentru onoarea lui şi spre gloria lui Dumnezeu hotărî să întemeieze o mănăstire la Castel Rodríguez, unde fiica lui putea să vină de îndată ce-şi încheia noviciatul şi unde, la timpul potrivit, putea să devină stareţă. El avea proprietăţi în oraş şi alese dintre ele un teren chiar în preajma zidului înconjurător care i se păru nimerit pentru scopul său. Clădi acolo o biserică frumoasă cu un peristil şi cu alte edificii potrivite pentru viaţa mănăstirească şi amenajă o grădină. Recurse la cel mai bun arhitect pe care-l putu găsi, la cei mai buni sculptori şi la cei mai buni pictori, şi cînd totul era gata, Beatriz, cunoscută acum sub numele de *doña* Beatriz de Santo Domingo, veni să se instaleze la palat cu mai multe călugăriţe de la Avila care fuseseră alese pentru virtutea, inteligenţa şi importanţa lor socială. Ducele hotărîse să nu se aducă nici o călugăriţă care nu este de naştere aleasă. Se găsi o stareţă, cu înţelegerea ca, de îndată ce *doña* Beatriz de Santo Domingo va avea vîrsta corespunzătoare să-i ia locul, aceasta să se

retragă. Convinsă de insistenţele ducelui, guvernanta lui Beatriz intrase şi ea în mănăstirea Castel Rodríguez tot atunci cînd Beatriz se dusese la Avila şi iat-o acum gata să preia grija pupilei. Părintele Garcia sluji liturghia, se ţinu şi slujba Sfîntului Sacrament şi măicuţele îşi luară locuinţele în noua fundaţie.

În perioada la care se referă povestea noastră, *doña* Beatriz de Santo Domingo era de mulţi ani stareţă. Cîştigase respectul cetăţenilor din Castel Rodríguez, precum şi admiraţia, dacă nu chiar afecţiunea măicuţelor. Nu-şi uita niciodată rangul, dar nici faptul că şi celelalte călugăriţe erau de viţă nobilă. În trapeză şedeau după rang, dar ori de cîte ori – aşa cum se întîmpla cîteodată – se stîrneau oarecare neînţelegeri în această privinţă, *doña* Beatriz le rezolva cu fermitate. Ţinea foarte mult la disciplină şi, oricît de nobilă ar fi fost o călugăriţă, ea nu şovăia s-o supună biciuirii dacă se dovedea recalcitrantă. Însă atîta vreme cît nimeni nu-i punea la îndoială autoritatea era afabilă şi chiar indulgentă. Mănăstirea se supunea convenţiilor temperate ale Papei Eugen al IV-lea, care stipulau că dacă maicile îşi îndeplineau îndatoririle religioase, nu existau motive de a le lipsi de privilegiile acordate, lucru pe care stareţa îl respecta. De exemplu, aveau voie să-şi viziteze prietenii din oraş şi, dacă existau motive întemeiate, să meargă să stea pe la rubedenii perioade destul de îndelungate. La mănăstire veneau musafiri numeroşi, atît mireni, cît şi din rîndurile bisericii. Ca şi la Avila, mai multe doamne locuiau la mănăstire din simplă plăcere. Aşadar, erau relaţii sociale destul de agreabile. Tăcerea era obligatorie numai de la vecernie pînă la utrenie. Surorile îndeplineau diversele slujbe mărunte pentru a le da călugăriţelor mai mult timp pentru treburile religioase şi pentru ocupaţii mai onorabile. Şi totuşi, cu toată libertatea şi cu toate ispitele acestea spre viaţa lumească, nici urmă de scandal nu a pătat vreodată bunul renume al acestor femei virtuoase. Reputaţia comunităţii era

atît de frumoasă, încît erau mai multe cereri de primire decît putea să rezolve stareţa, aşa că-i dădea mîna să se arate foarte exigentă în cercetarea candidatelor.

Era o femeie foarte activă. În afara îndatoririlor religioase, trebuia să se ocupe de administraţia mănăstirii şi să supravegheze conduita călugăriţelor, precum şi sănătatea lor trupească şi sufletească. Mănăstirea fusese înzestrată din belşug atît cu case în oraş, cît şi cu pămînturi, iar *doña* Beatriz avea de-a face cu toţi perceptorii care strîngeau renta şi cu fermierii care lucrau pămînturile. Îi vizita adesea pentru a se asigura că totul merge bine şi că recoltele sînt cele mai bogate. Întrucît regulamentul îi îngăduia să aibă şi proprietăţi particulare, ducele îi transferase ei mai multe imobile şi o moşie frumuşică, iar la moartea lui mai moştenise şi alte pămînturi. Le administra atît de chibzuit, încît an de an putea să aloce sume considerabile pentru opere de caritate. Ceea ce rămînea cheltuia pentru înfrumuseţarea bisericii, a trapezei şi a vestibulului, precum şi pentru construcţia unor mici paraclisuri în grădină, unde călugăriţele se puteau retrage pentru meditaţie. Biserica era splendidă. Vasele pentru oficierea ritualurilor erau de aur masiv, iar monstranţa era bătută în pietre scumpe. Chipurile sfinte zugrăvite în diversele altare aveau rame groase de lemn aurit, frumos sculptat, iar icoanele Mîntuitorului şi ale Sfintei Fecioare aveau mantii ample de catifea, bogat brodate cu aur (de către Maria Pérez), iar crucile lor scînteiau de pietre preţioase şi semipreţioase.

La sărbătorirea celui de-al douăzecilea an de călugărie, *doña* Beatriz clădi o capelă închinată Sfîntului Dominic, pentru care avea un cult deosebit, şi, auzind de la una din surori, născută la Toledo, că exista acolo un grec care zugrăvea tablouri minunate destinate să sporească devoţiunea adoratorilor, îi scrise fratelui ei, actualul duce, să comande un asemenea tablou pentru altar. Fiind o femeie întreprinzătoare, prescrise dimensiunile

exacte. Dar fratele îi scrise că regele a comandat chiar de la grecul acela un tablou al Sfîntului Mauriţiu şi al legiuitorului din Teba pentru biserica nou-ctitorită în palatul Escorial, însă cînd a primit tabloul a fost atît de nemulţumit de el, încît l-a refuzat. În împrejurările date, ducele socotea că nu ar fi prea înţelept să-i ofere un angajament tocmai pictorului aceluia, aşa că-i trimise surorii sale în dar un tablou de Lodovico Carraci, un artist celebru în Italia. Întîmplarea fericită făcea ca tabloul să fie exact de dimensiunile cerute.

Cînd construise mănăstirea, răposatul duce, tatăl ei, îi aranjase un apartament pentru cînd avea să devină stareţă, de o eleganţă potrivită atît cu funcţia, cît şi cu rangul ei. Era o chilie la un etaj unde nu avea acces decît sora angajată s-o menţină dereticată şi în bună orînduială, şi de unde o scăriţă ducea la un paraclis de la etajul superior. Acolo îşi făcea ea rugăciunile, îşi orînduia treburile şi primea vizitatori. Era o încăpere severă, dar maiestuoasă. Deasupra micului altar la care se ruga era un crucifix mare cu silueta lui Hristos sculptată în lemn, în proporţii naturale si pictată cu mult realism. În schimb, deasupra măsuţei la care lucra se afla un tablou de un pictor catalan înfăţişînd preamărirea Sfintei Fecioare.

În perioada aceasta, *doña* Beatriz era o femeie cam între patruzeci şi cincizeci de ani, înaltă, sfrijită şi palidă, dar fără nici un rid pe chipu-i cu ochi mari şi întunecaţi. Vîrsta îi cizelase trăsăturile şi-i subţiase buzele, aşa că avea calmul şi frumuseţea severă a unei soţii de cavaler de pe un mormînt gotic. Se ţinea foarte dreaptă, avea ceva autoritar în înfăţişarea ei care sugera că nu socoate pe nimeni superior ei şi pe foarte puţini oameni îi consideră egali cu ea. Avea un umor aspru, chiar sarcastic, şi cu toate că zîmbea adesea, o făcea cu un fel de indulgenţă. Cînd rîdea, ceea ce nu se întîmpla decît arareori, dădea senzaţia că rîsul o îndurerează.

Aşadar, aceasta era femeia la urechile căreia ajunse zvonul că Sfînta Fecioară i s-a înfăţişat Catalinei Pérez pe scările Bisericii Carmelite.

11

Doña Beatriz era nu numai o bună organizatoare, pricepută la negoţ, ci şi o femeie de o inteligenţă deosebită şi un mare echilibru spiritual. Întotdeauna se declarase împotriva vedeniilor, acceselor de extaz şi de har în rîndurile măicuţelor ei. Nu le îngăduia să se dedea la o austeritate excesivă şi nici la alte forme de pedepsire a trupului, afară de cele orînduite. Nimic nu scăpa atenţiei ei şi cînd vreuna dintre călugăriţe manifesta semne ale unei religiozităţi pe care Maica Stareţă le socotea excesive, o supunea imediat unei purgaţii, îi interzicea să postească şi, dacă nici asta nu dădea rezultate, o trimitea să petreacă vreo cîteva săptămîni agreabile pe la rude sau prietene. Stricteţea manifestată de *doña* Beatriz în această privinţă îşi avea obîrşia în amintirile necazului şi scandalului stîrnite la Mănăstirea Întrupării Domnului de la Avila de către o călugăriţă care afirmase că i-a văzut pe Iisus Hristos, pe Sfînta Fecioară şi pe diferiţi alţi sfinţi şi că a primit de la aceştia tot felul de haruri deosebite. Maica Stareţă nu nega posibilitatea ca asemenea lucruri să se întîmple, întrucît era dovedit că unii sfinţi primiseră favoruri similare, dar, pe de altă parte, nu se putea lăsa convinsă că această maică din Avila, Teresa de Cepeda, cu care vorbise chiar ea cînd era ucenică la mănăstire, ar fi fost altceva decît victima isterică înşelată de o imaginaţie nestăpînită.

Era prea puţin probabil să existe un sîmbure de adevăr în povestea ciudată a Catalinei, dar întrucît măicuţele erau atît de agitate în această privinţă, încît nu mai puteau vorbi de nimic altceva, *doña* Beatriz socoti că ar fi înţelept s-o cheme pe tînără şi să audă povestea chiar din gura ei.

Trimise după o maică şi-i spuse s-o aducă pe fată. Curînd maica se întoarse şi o informă de dorinţa Catalinei de a asculta după cum se cuvine de ordinul Maicii Stareţe, atîta tot că duhovnicul îi interzisese să mai spună cuiva povestea. Nefiind obişnuită să-i încalce cineva poruncile, *doña* Beatriz se încruntă. Şi ori de cîte ori se încrunta ea, tremura toată lumea din mănăstire.

— Maică Stareţă, e aici şi mama fetei, spuse călugăriţa abia răsuflînd de emoţie.

— Şi ce treabă am eu cu ea?

— Ea a aflat din gura fetei povestea imediat după ce i s-a înfăţişat acesteia Sfînta Fecioară. Părintele duhovnic nu s-a gîndit să-i interzică şi mamei să vorbească de acest lucru.

Pe buzele palide ale stareţei se ivi un zîmbet sumbru:

— Iată deci un om vrednic, dar fără prea multă prevedere. Ai făcut bine, fiica mea. Am s-o primesc pe femeia aceasta.

Şi iat-o pe Maria Pérez condusă în paraclis. O văzuse de multe ori pe Maica Stareţă, dar nu-i vorbise niciodată, aşa că acum se fîstîci de tot. *Doña* Beatriz şedea într-un jilţ cu spetează înaltă de piele, în vîrful căreia era un ornament frumos din frunze de acant sculptate în lemn poleit. Maria Pérez nu-şi putea închipui nici măcar că o regină ar putea să arate mai demnă, mai mîndră şi cu un aer mai distant. Îngenunche şi-i sărută mîna albă, cu degete subţiri pe care i-o întinse stareţa. Apoi, cînd aceasta îi porunci să spună ce are de spus, ea repetă cuvînt cu cuvînt ce auzise de la Catalina. Cînd termină, stareţa înclină uşor capul ei distins:

– Poţi pleca.

O vreme, *doña* Beatriz căzu pe gînduri. Apoi se aşeză la masă şi alcătui o scrisoare prin care îl rugă pe episcopul de Segovia să-i facă onoarea de a o vizita, întrucît dorea să-i vorbească într-o chestiune care părea să fie destul de importantă. Expedie scrisoarea şi pînă într-un ceas primi şi răspunsul. Pe

un ton la fel de oficial, episcopul spuse că ar fi încîntat să asculte chemarea preacucernicei stareţe şi că avea să viziteze mănăstirea în ziua următoare.

Auzind că e aşteptată această persoană eminentă şi preasfîntă, călugăriţele se bucurară şi ajunseră imediat la concluzia îndreptăţită că această vizită are o legătură cu apariţia miraculoasă a Sfintei Fecioare pe treptele frumoasei lor biserici.

Episcopul veni după-amiază, după siesta pe care o făceau călugăriţele în arşiţa verii. Era însoţit de cei doi călugări care-i slujeau drept secretari şi ajutoarele stareţei îi primiră în vestibul. Spre necazul lor, călugăriţelor li se poruncise să rămînă în chiliile lor. După ce ajutoarea stareţei îi sărută episcopului inelul, îi spuse că-l va conduce la superioara sa. Călugării care îl însoţeau dădură să vină cu el.

— Preacucernica stareţă doreşte să vorbească în taină cu Înălţimea Voastră, zise ajutoarea.

Episcopul şovăi o clipă, iar apoi încuviinţă uşor din cap. Călugării se retraseră şi episcopul o însoţi pe maică pe coridoarele albe şi răcoroase şi în sus pe scăriţa care ducea la paraclis. Călugăriţa deschise uşa şi se dădu la o parte, ca să-l lase să intre. Episcopul păşi în paraclis. *Doña* Beatriz se ridică pentru a-l întîmpina, iar apoi, căzînd în genunchi, sărută inelul episcopal. După aceea îl pofti pe un scaun şi se aşeză şi ea în jilţul ei.

— Nădăjduiam ca Înalt Prea Sfinţia Voastră să socoată potrivit să viziteze mănăstirea noastră. Dar cum n-aţi venit, m-am încumetat eu să vă poftesc.

— Profesorul meu de teologie de la Salamanca mi-a spus să am cît mai puţin cu putinţă de a face cu femeile. Să fiu politicos cu ele, dar să le ţin la distanţă.

Ea nu rosti răspunsul acrişor care-i stătea pe buze, în schimb îl privi cu intensitate. Episcopul lăsă ochii în jos şi aşteptă. Ea nu se grăbi să

vorbească. Nu-l mai văzuse de aproape treizeci de ani şi acestea erau primele vorbe pe care le schimbau între ei. Veşmintele lui erau vechi şi peticite. Avea capul ras, afară doar de acel inel de păr negru abia înspicat, care înfăţişa Coroana de Spini. Avea tîmplele scobite, obrajii supţi, faţa zbîrcită, toate purtînd urmele suferinţelor. Doar ochii lui în care strălucea o lumină stranie şi plină de patimă întunecată îi mai aminteau de tînărul seminarist pe care-l cunoscuse cu atîta vreme în urmă – îl cunoscuse şi-l iubise nebuneşte.

Totul începuse ca un capriciu. Îl băgase de seamă cînd slujise prima dată la liturghie, ceea ce făcea din cînd în cînd la biserica unde se ducea ea însoţită de guvernantă. Încă de pe atunci era slăbuţ, cu părul negru şi des, căci purta doar tonsura noviciatului, dar avea trăsături ferme şi o graţie deosebită în mişcări. Semăna cu unul dintre sfinţii aceia care încă din primii ani ai adolescenţei au primit chemarea divină, aşa că au ajuns obiectul veneraţiei tuturor, murind în floarea tinereţii şi a frumuseţii. Cînd nu slujea liturghia, rămînea în genunchi în capela aceea mică printre puţinii oameni care veneau la o oră atît de matinală. Era preocupat de obiectul evlaviei sale şi ochii lui nu se îndepărtau niciodată de altar. Pe vremea aceea, Beatriz era o fiinţă veselă şi cu inima uşoară. De asemenea, era încrezătoare în puterea extraordinară de fascinaţie a ochilor ei splendizi. I se părea un capriciu vesel, aproape un joc să-l poată face pe tînărul seminarist atît de serios să-i dea atenţie, aşa că-l fixa cu privirea ei, dorind cu toată puterea voinţei să-l facă s-o remarce. Zile întregi stărui degeaba cu privirile asupra lui, dar într-o dimineaţă avu o presimţire că el nu se simte chiar în largul lui. N-ar fi putut spune ce anume îi dădea această impresie, dar era aproape sigură. Aşteptă ţinîndu-şi răsuflarea. Deodată băiatul ridică ochii de parcă ar fi auzit un sunet neaşteptat şi, surprinzîndu-i privirea, se întoarse imediat. De atunci ea încetă să-i mai arunce măcar o ocheadă, dar peste vreo două zile,

cu toate că ţinea capul plecat de parcă s-ar fi rugat, îşi dădu seama că el se uita la ea. Rămase nemişcată, dar îi simţi ochii aţintiţi asupra ei, nedumeriţi, cu o privire pe care n-o mai aruncase niciodată pînă atunci altcuiva. O străbătu un fior de triumf şi apoi, ridicînd capul, îi înfruntă cu hotărîre privirea. El se îndepărtă la fel de repede ca şi altădată, dar nu înainte ca ea să surprindă împurpurarea de ruşine care-i năvălise în obraji.

Mai apoi, pe stradă, însoţită de guvernantă, îl văzu de vreo două, trei ori venind spre ele şi, cu toate că trecea prin dreptul lor cu capul întors în altă parte, ea ştia că se simţea zguduit. Ba chiar o dată, în clipa cînd dădu cu ochii de ele, se răsuci pe călcîie şi porni înapoi în direcţia de unde venise. Beatriz chicoti, aşa că guvernanta o întrebă ce o amuză, iar ea trebui să-i spună prima minciună care-i trecu prin cap. Apoi, într-o dimineaţă, se întîmplă să intre în biserică exact cînd seminaristul îşi înmuia degetele în agheasmă ca să-şi facă cruce. Beatriz întinse mîna ca să-i atingă degetele şi să primească astfel apa sfinţită pe propriile ei degete. Era un gest obişnuit şi, fireşte, el nu putea să-l refuze. Păli însă la faţă şi din nou îi întîlni privirile. S-a întîmplat doar preţ de o clipă, suficientă totuşi ca Beatriz să-şi dea seama că el simte pentru ea o dragoste profund umană, dragostea unui băiat pătimaş pentru o fată frumoasă şi, în acelaşi timp, un junghi puternic îi străpunse şi ei inima, ca tăişul unei săbii, şi-şi dădu seama că şi ea împărtăşeşte aceeaşi dragoste umană, dragostea unei fete pătimaşe pentru un băiat frumos. O cuprinse bucuria. Niciodată nu cunoscuse o fericire mai mare.

În ziua aceea el slujea la liturghie. Nu-l scăpă nici măcar o clipă din ochi. Inima îi bătea atît de tare, încît abia o mai putea îndura, dar durerea, dacă într-adevăr era durere, era mai puternică decît orice plăcere pe care o cunoscuse vreodată. Încă dinainte observase că vreun comision sau o îndeletnicire îl făcea pe băiat să treacă în fiecare zi pe lîngă casa ducelui la

o oră anume, şi ea găsi pretexte pentru a se aşeza la o fereastră de la care putea să supravegheze strada. Îl vedea trecînd, îi vedea paşii încetinindu-se parcă fără voia lui şi apoi îl vedea grăbindu-se ca şi cum ar fi fugit de o ispită. Spera ca el să înalţe ochii la fereastra ei, dar n-o făcea niciodată. Într-o zi, ca să-l ispitească, aruncă o garoafă tocmai cînd se apropia el. Instinctiv, băiatul ridică atunci ochii, dar ea se retrase ca să-l poată vedea fără a fi zărită. Băiatul se opri şi ridică de jos floarea. O ţinu cu amîndouă mîinile, de parcă ar fi fost un giuvaer preţios, şi o clipă o privi ca un om căzut în transă. Apoi, cu un gest violent o aruncă pe jos, o călcă în ţărînă şi o luă la fugă cît îl ţineau picioarele. Beatriz izbucni în rîs şi apoi, deodată, îi dădu ghes plînsul.

Cînd preţ de mai multe zile el nu-şi făcu apariţia la prima liturghie, pe Beatriz o cuprinse o nelinişte care deveni curînd insuportabilă.

— Ce s-a întîmplat cu seminaristul acela care ţinea liturghia? îşi întrebă ea guvernanta. Nu l-am mai văzut în ultima vreme.

— De unde să ştiu? Probabil s-a întors la seminar.

De atunci nu-l mai văzu. Dar ştia de acum că ceea ce începuse ca o simplă comedioară se prefăcuse într-o tragedie şi-şi regretă amarnic capriciul nebunesc. Îl iubea cu toată patima fierbinte a trupului ei tînăr. Nu i se întîmplase niciodată ca vreuna din dorinţe să-i fie refuzată şi acum era pur şi simplu furioasă, văzînd că nu-şi putea împlini voinţa. Căsătoria care fusese aranjată pentru ea era un mariaj de convenienţă şi ea îl acceptase din pricina rangului pe care-l avea. Conform îndatoririlor ei, era pregătită să-i aducă pe lume copii soţului, dar se hotărî să nu-şi bată capul cu el mai mult decît dacă ar fi fost un lacheu. Acum gîndul unirii cu fiinţa aceea pitică şi stupidă o umplea de scîrbă. Ştia că dragostea ei pentru tînărul Blasco de Valero nu putea duce la nimic. E adevărat că el se afla încă în perioada noviciatului şi ar fi putut să lepede rasa călugăriei, dar era suficient pentru

ea să-şi aducă aminte că tatăl ei n-ar fi consimţit niciodată la o asemenea mezalianţă. Mîndria ei nu i-ar fi îngăduit să-şi acorde mîna unui nobil de şanţ cum era el.

Dar Blasco? O iubea, de asta era ea sigură, dar îl iubea mai mult pe Dumnezeu. Cînd călcase furios în picioare floarea pe care i-o aruncase ea, o făcuse pentru a-şi zdrobi pasiunea nevrednică ce-l îngrozea. Beatriz începu să aibă nişte vise îngrozitoare care o înspăimîntau, vise care o aduceau în braţele lui, îi lipeau gura de a lui, sînii de pieptul lui şi se trezea ruşinată, chinuită şi disperată. Atunci începuse să se ofilească. Părinţii nu înţeleseră nimic din boala ei, dar ea ştia ce este, tînjea după el şi murea de inimă rea. Atunci auzi că el s-a călugărit şi asta îi dădu şi ei aceeaşi inspiraţie. Ştia, ca şi cum i-ar fi explicat el cu vorbe limpezi, că fugind de lume căuta să scape de ea şi asta îi dădu o bucurie stranie, un simţămînt al puterii triumfătoare. Şi ea avea să facă acelaşi lucru. Dacă intra într-o mănăstire se elibera de o căsătorie care-i repugna, iar dragostea pentru Dumnezeu putea să-i aducă liniştea sufletească. Iar în adîncul inimii ei, fără măcar să capete forma unor cuvinte, era simţămîntul că în viaţa aceea, aşa îndepărtaţi şi separaţi unul de altul cum aveau să fie, fiecare dintre ei consacrîndu-se slujirii Atotputernicului, vor fi uniţi într-un chip mistic.

Toate aceste lucruri care se petrecuseră cu multă vreme în urmă au trecut într-o străfulgerare prin mintea stareţei severe şi încrîncenate. Le văzu de parcă ar fi fost una dintre acele vaste fresce pictate pe peretele lung al unui peristil de mănăstire, pe care le poţi totuşi îmbrăţişa dintr-o singură privire cuprinzătoare. Toată pasiunea aceea, care în tinereţea ei nesăbuită îşi închipuise că va dura pînă la sfîrşitul vieţii, murise de mult. Timpul, monotonia pioasă a vieţii mănăstireşti, rugăciunile şi postul, îndatoririle multiple ale funcţiei ei atenuaseră treptat pasiunea, din care nu mai rămăsese acum decît o amintire amară. Privindu-l pe acest bărbat atît de

stors şi de istovit, cu aerul acela de suferinţă, se întrebă dacă el îşi mai aminteşte că odată iubise împotriva voinţei lui – da, dar din toată inima – o fată frumoasă căreia nici măcar nu-i adresase vreodată un cuvînt, dar care-l chinuise în visele lui. Tăcerea îl apăsa pe episcop, care începu să se foiască stînjenit şi nerăbdător pe scaun.

— Cuvioşia Voastră mi-a spus că vrea să mă consulte într-o chestiune importantă, zise el.

— Da, însă rog mai întîi pe Sfinţia Voastră să-mi îngăduie să o felicit pentru demnitatea la care Maiestatea Sa a avut bunăvoinţa să vă înalţe.

— Nu pot decît să nădăjduiesc că mă voi dovedi vrednic, în îndeplinirea îndatoririlor unei funcţii atît de înalte.

— Nu încape îndoială în această privinţă în mintea nici unei persoane care ştie cu cît zel şi cu cîtă înţelepciune s-a purtat Sfinţia Voastră în cursul celor zece ani pe care i-aţi petrecut la Valencia. Cu toate că orăşelul nostru de munte e atît de îndepărtat, reuşim să ne ţinem la curent cu ceea ce se petrece în lumea mare, iar faima austerităţii şi virtuţii Înălţimii Voastre, a hărniciei neistovite în apărarea purităţii credinţei noastre n-a scăpat nici unuia dintre noi.

Episcopul o privi o clipă pe sub sprîncenele lui groase:

— Preacuvioasă Maică Stareţă, vă rămîn îndatorat pentru curtenia dumneavoastră, dar trebuie să vă rog să mă cruţaţi de complimente. Nu mi-a făcut niciodată plăcere să-mi vorbească oamenii în faţă despre mine. V-aş rămîne îndatorat dacă mi-aţi spune fără întîrziere care a fost pricina pentru care m-aţi chemat să vă vizitez.

Stareţa nu se lăsă deloc intimidată de această dojană. Se prea poate să fi fost el episcop, dar după cum spusese guvernanta ei, acum chemată la Cel de Sus, era totuşi un *hidalgo de gutierra*, un nobil de şanţ. Pe cînd ea era fiica ducelui de Castel Rodríguez, un grande de Spania şi cavaler al Lînii de

Aur. O simplă vorbă din partea ei către fratele ei, confidentul favorit al regelui Filip al III-lea, putea să-l trimită pe acest prelat într-o episcopie obscură din insulele Canare.

— Îmi pare rău că am jignit smerenia Înălţimii Voastre, răspunse ea cu răceală, dar tocmai virtutea şi austeritatea Înălţimii Voastre, sfinţenia, dacă-mi îngăduiţi s-o spun, m-au făcut să cer onoarea de a fi vizitată. Sînteţi informat de experienţa stranie a unei fete numită Catalina Pérez?

— Da, sînt informat. Duhovnicul ei, fără îndoială un om foarte vrednic, dar nici prea învăţat, nici prea inteligent, mi-a relatat povestea ei. L-am expediat. Le-am interzis călugărilor din mănăstire să mai pomenească întîmplarea în faţa mea sau să mai discute între ei. Fata este fie o impostoare care caută să obţină notorietate, fie o netoată păcălită la rîndul ei.

— *Señor*, eu n-o cunosc, dar după toate relatările pe care le-am primit, este o fată bună, înţeleaptă şi evlavioasă. Oamenii cu scaun la cap care o cunosc sînt convinşi că este incapabilă de născocirea unei asemenea poveşti. E deprinsă să spună adevărul şi, după cîte am auzit, nu e înzestrată cu fantezie.

— Dacă a avut într-adevăr o vedenie ca aceea pe care o descrie, aceasta nu putea să se datoreze decît unei maşinaţii a satanei. Se ştie prea bine că demonii au capacitatea de a se deghiza, îmbrăcînd forme celeste pentru a-i ispiti pe calea perdiţiei pe cei lipsiţi de călăuzire.

— Copila aceasta suferă o nenorocire pe care n-a meritat-o în nici un fel. Pe de altă parte, nu trebuie să-i atribuim diavolului o isteţime pe care n-o are. Dar nici să nu-l socotim atît de prost încît să creadă că sufletul ei ar fi primejduit prin aceea că un om sfînt ar pune mîna pe umărul fetei în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh.

În cursul acestei conversaţii, episcopul îşi ţinuse ochii plecaţi în pămînt, dar acum îi ridică spre stareţă, care putu citi în ei un chin cumplit.

— Preacucernică stareţă, Lucifer, fiul dimineţii, a căzut din trufie, şi cum altcumva decît prin trufie aş putea eu, un om meschin şi plin de păcate, să iau asupra mea sarcina de a face minuni?

— Se prea poate să se cuvină ca în smerenia voastră să vă socotiţi meschin şi plin de păcate, Sfinţia Voastră, dar restul lumii vă cunoaşte bine marea virtute. Ascultaţi-mă pe mine, *señor*. Povestea aceasta s-a răspîndit de-a lungul şi de-a latul oraşului şi toată lumea vorbeşte despre ea. Toţi cetăţenii sînt emoţionaţi şi aşteaptă cu nerăbdare să se întîmple ceva. Trebuie să i se dea poporului o satisfacţie de un fel sau altul.

Episcopul oftă:

— Ştiu că oamenii sînt tulburaţi. Stau grupuri întregi în faţa mănăstirii de parcă ar aştepta ceva şi, cînd sînt silit să ies, ei îngenunchează la trecerea mea şi-mi cer binecuvîntarea. Trebuie să facem ceva pentru a-i întoarce cu faţa spre adevăr.

— Înălţimea Voastră mi-ar îngădui oare să-i dau un sfat? întrebă cu mare respect stareţa, dar cu o licărire de ironie veselă în ochi, care dădea întru cîtva o altă nuanţă tonului ei.

— V-aş fi foarte recunoscător.

— N-am văzut-o pe fată, întrucît duhovnicul ei i-a poruncit să nu-şi spună povestea nimănui, dar Sfinţia Voastră are puterea de a trece peste acest ordin al lui. Oare n-ar fi bine s-o vedeţi personal? Discernămîntul pe care-l are Sfinţia Voastră, cunoaşterea caracterelor oamenilor şi iscusinţa pe care aţi dobîndit-o la Sfîntul Oficiu în cercetarea suspecţilor v-ar face să vă daţi imediat seama dacă este o impostoare, dacă a fost înşelată de diavol sau dacă, dimpotrivă, Sfînta Fecioară a avut bunăvoinţa să i se înfăţişeze.

Episcopul ridică ochii şi privi imaginea Mîntuitorului răstignit pe cruce în micul altar în faţa căruia se ruga de obicei stareţa. Avea faţa foarte tristă, se vedea bine că este sfîşiat de nehotărîre.

— *Señor*, cred că nu mai e nevoie să vă reamintesc că mănăstirea noastră se află sub ocrotirea specială a Sfintei Fecioare din Carmel. Noi, bietele măicuţe, sîntem fără doar şi poate nevrednice de această cinste, dar se prea poate ca ea să privească în mod deosebit de favorabil această biserică pe care a înălţat-o în cinstea ei în oraşul nostru tatăl meu, ducele. Ar fi o mare graţie şi o mare glorie pentru casa noastră, dacă prin mîinile Înălţimii Voastre patroana noastră cerească ar vindeca-o pe biata copilă de infirmitatea ei.

Episcopul rămase multă vreme dus pe gînduri. Într-un tîrziu oftă din nou:

— Unde o pot vedea pe fata asta?

— Oare ar putea fi vreun loc mai bun decît capela bisericii noastre închinate cultului Sfintei Fecioare?

— Ceea ce trebuie făcut e bine să se facă repede. Să vină mîine, preacucernică stareţă, şi mă voi afla aici. Se ridică şi cînd se înclină pentru a-şi lua rămas-bun de la stareţă, pe buzele lui flutură un zîmbet stins, dar melancolic. Preacucernică stareţă, mă aşteaptă o noapte foarte tristă.

Stareţa îngenunche încă o dată şi-i sărută inelul.

12

A doua zi la ora stabilită episcopul, însoţit de cei doi secretari, intră în biserica atît de bogat ornamentată. Catalina, împreună cu una dintre călugăriţe, aştepta în capela Sfintei Fecioare; cu ajutorul cîrjei se ţinea dreaptă în picioare, dar la apariţia episcopului măicuţa îi atinse braţul şi ea dădu să îngenuncheze. Însă episcopul o opri:

— Poţi să ne laşi singuri, îi spuse el călugăriţei, şi după plecarea acesteia se întoarse către cei doi călugări. Puteţi să vă retrageţi, dar nu vă îndepărtaţi prea mult. Îi voi vorbi fetei acesteia între patru ochi.

Călugării se retraseră în tăcere. Episcopul îi văzu cum se îndepărtează. Ştia că sînt curioşi, dar nu voia ca ei să audă nimic. Apoi o privi îndelung pe infirmă. Avea inima blîndă şi întotdeauna îl înduioşau necazurile, lipsurile sau infirmităţile. Fata tremura puţin şi era palidă ca moartea.

— Nu fi atît de speriată, copila mea, îi spuse el cu blîndeţe. N-ai de ce să te temi dacă spui adevărul.

Părea foarte simplă şi neprihănită. Îşi dădu seama că are un chip deosebit de frumos, dar observă acest lucru cu tot atîta indiferenţă ca şi cum ar fi remarcat că un cal e roib sau şarg. Începu prin a o întreba cîte ceva despre ea însăşi. Întîi fata răspunse foarte sfioasă, dar pe măsură ce episcopul insista cu întrebările, căpătă tot mai multă încredere. Vocea ei era blîndă şi melodioasă şi se exprima corect. Îi spuse povestea simplă şi scurtă a vieţii ei. Era povestea oricărei sărmane, o poveste de trudă aspră, de distracţii nevinovate ale unei fete care merge cu regularitate la biserică şi la un moment dat se îndrăgosteşte. Dar spuse totul atît de firesc şi cu un aer

atît de ingenuu, încît episcopul se simţi înduioşat. Nu-i venea să creadă că ar fi o fată care a născocit ceva ca să-şi dea importanţă. Toate vorbele ei sugerau doar sfială şi smerenie. Apoi fata îi vorbi despre accidentul pe care-l suferise, despre paralizia piciorului şi despre faptul că Diego, băiatul croitorului pe care-l iubea şi cu care urma să se mărite, o părăsise.

— Nu-l ţin cîtuşi de puţin de rău, adăugă fata. Înălţimea Voastră nu ştie poate că viaţa săracilor este grea şi nici un bărbat nu are nevoie de o nevastă care nu poate trudi pentru el.

Pe faţa episcopului flutură un zîmbet atît de tandru cît îngăduiau trăsăturile lui aspre:

— Dar cum de ai învăţat să vorbeşti atît de înţelept şi atît de frumos, fiica mea?

— Unchiul meu, Domingo Pérez, m-a învăţat să citesc şi să scriu. S-a ostenit mult cu mine. Mi-a fost ca un tată.

— L-am cunoscut pe vremuri.

Catalina ştia bine ce reputaţie proastă avea unchiul ei şi se temea că pomenirea lui n-o să-i aducă nici un avantaj în ochii acestui om sfînt. Urmă un răstimp de tăcere şi o clipă i se păru că episcopul o să pună capăt întrevederii.

— Acum spune-mi, te rog, cu propriile tale vorbe, povestea pe care i-ai împărtăşit-o şi mamei tale, îi zise el fixînd-o cu ochi pătrunzători.

Fata şovăi şi el îşi aminti că duhovnicul îi poruncise fetei să nu vorbească despre asta. Drept care-i explică pe un ton grav că el are autoritatea de a înlătura interdicţia confesorului.

Şi atunci fata îi repetă povestea exact aşa cum i-o spusese şi mamă-sii. Îi relată cum şezuse pe treptele bisericii, plîngînd pentru că toată lumea din oraş era fericită şi numai ea era nenorocită, şi cum din biserică ieşise o doamnă şi-i vorbise şi-i spusese că Sfinţia Sa, episcopul are puterea de a o

vindeca de infirmitate, şi cum dispăruse brusc din ochii ei, şi apoi i se năzărise că acea doamnă era însăşi Sfînta Fecioară.

Cînd îşi termină povestea, urmă o tăcere îndelungată. Episcopul era zguduit, dar pe de altă parte îl chinuia nehotărîrea. Fata nu putea fi o impostoare, despre asta era convins, căci nevinovăţia şi sinceritatea ei erau mai presus de orice îndoială. Nu putea să fi fost vorba de un vis, căci auzise clopotele bătînd, ropotul tobelor şi sunetul trîmbiţelor cînd intraseră el şi fratele lui în oraş, şi tocmai în momentul acela vorbea ea cu doamna pe care atunci nu avusese nici un motiv s-o bănuiască a fi fost altceva decît părea. Şi cum ar fi putut satana să aibă puterea de a-şi lua o înfăţişare falsă, cînd fata îşi descărcase inimioara Maicii Domnului şi o implorase s-o ajute în nenorocirea ei? Era o fiinţă evlavioasă şi lipsită de orice fel de îngîmfare. La rugăciunile altora se dăduse un răspuns, unii oameni primiseră harul spiritual, alţii fuseseră chiar vindecaţi de necazurile de care sufereau. Dacă el refuza să facă ceea ce părea să fi fost misiunea lui divină din simplă frică, oare nu cumva comitea păcatul grav al neglijenţei?

— Un semn, murmură în sinea lui. Un semn.

Făcu vreo doi paşi înainte, pînă cînd ajunse la altarul deasupra căruia, înveşmîntată într-o mantie de catifea albastră cusută cu fir de aur şi purtînd o coroană de aur pe cap, se afla imaginea Maicii Domnului. Îngenunche şi se rugă pentru a dobîndi călăuzirea. Se rugă cu patimă, dar inima îi era uscată şi simţi că sufletul îi e învăluit în bezna nopţii. În cele din urmă, cu un oftat trist, se ridică în picioare şi rămase cu braţele întinse rugător şi cu privirea aţintită deznădăjduit la ochii blînzi ai Fecioarei Maria. Deodată Catalina scoase un strigăt de spaimă, pe jumătate înăbuşit. Cei doi călugări se retrăseseră undeva unde nu mai puteau fi văzuţi şi, cu toate că le era imposibil să desluşească ce se vorbeşte, nu se îndepărtaseră atît de mult încît să nu poată fi strigaţi. Auzind ţipătul ei, se repeziră înainte cu mişcările

iuţi ale iepurilor care se refugiază în vizuină. Dar ceea ce văzură îi opri locului. Nu scoaseră nici un sunet. Rămaseră cu gurile căscate, ca şi cum – aidoma nevestei lui Lot din Biblie – ar fi fost prefăcuţi în stîlpi de sare.

Don Blasco de Valero, episcop de Segovia, se înălţa încet în aer, la fel de încet cum alunecă uleiul pe o farfurie abia înclinată. Se înălţa cu o mişcare uniformă, aproape imperceptibilă, asemănătoare fluxului pe estuarul unui fluviu. Episcopul se ridică pînă cînd ajunse la acelaşi nivel cu imaginea de deasupra altarului, privind-o drept în ochi, şi o clipă rămase suspendat în aer, iar orice privitor ar fi spus că e un şoim nemişcat cu aripile întinse.

Temîndu-se că ar putea să cadă, unul dintre călugări dădu să se repeadă înainte, dar celălalt, părintele Antonio, îl reţinu. Şi încet, foarte încet, atît de lent încît privitorii abia dacă erau conştienţi de mişcare, episcopul coborî pînă cînd picioarele îi atinseră din nou pardoseala de marmură din faţa altarului. Îi căzură braţele de-a lungul corpului şi se întoarse. Cei doi călugări alergară la el şi, aruncîndu-se în genunchi, îi sărutară pulpana veşmîntului. Dar el nu părea conştient de prezenţa lor. Coborî cele trei trepte care duceau la altar şi, ca un om în transă, ieşi pe bîjbîite din capelă. Călugării se ţinură aproape de el, de teamă ca nu cumva să se împiedice. Catalina fusese dată cu totul uitării. Ieşiră din biserică. Episcopul făcu o pauză în capul scărilor (chiar acelea pe care şezuse Catalina cînd i se înfăţişase Maica Precista) şi îmbrăţişă cu privirea piaţeta în lumina orbitoare a soarelui de august.

Cerul fără nori era atît de albastru, atît de strălucitor după întunecimea grea cu miros de tămîie din biserică, încît te orbea dacă-l priveai. Casele albe, cu obloanele trase pentru a le ocroti de arşiţă, păreau să scînteieze cu o strălucire aparte, ca de nestemată. Pe episcop îl trecură fiorii, cu toate că ziua era fierbinte ca un cuptor. Îşi reveni.

— Spuneţi-i fetei că am să-i dau de veste.

Coborî treptele şi călugării îl urmară la o distanţă respectuoasă. Episcopul mergea prin piaţetă, cu capul în piept, şi ei nu îndrăzneau să-i vorbească. Dar cînd ajunseră la Mănăstirea Dominicană se opri şi se întoarse către ei:

— Sub pedeapsa excomunicării, vă cer să nu scoateţi o vorbă măcar despre ceea ce aţi văzut azi.

— A fost un miracol, *señor*! strigă părintele Antonio. Se cuvine oare ca un semn atît de vizibil al harului ceresc să fie ţinut ascuns de fraţii noştri?

— Fiule, cînd ţi-ai ales profesiunea de credinţă, ai rostit şi un jurămînt de ascultare.

Părintele Antonio fusese elevul episcopului pe vremea cînd acesta preda teologia la Alcalá şi datorită înrîuririi lui intrase în rîndurile Ordinului Dominican. Era băiat isteţ şi educat, şi cînd călugărul Blasco a devenit inchizitor la Valencia, l-a luat cu el în calitate de secretar. Îi era foarte recunoscător tînărului călugăr pentru devotamentul lui şi, cu toate că adeseori încercase să-l convingă să renunţe la admiraţia nemărginită cu care-i primea orice vorbă, parcă nu izbutea decît să i-o sporească. Deşi suficient de evlavios şi grijuliu să îndeplinească îndatoririle religioase aşa cum ar fi dorit episcopul, deşi ducea o viaţă neprihănită şi manifesta un zel şi o hărnicie fără pereche în slujirea Bisericii, părintele Antonio suferea de o boală pe care satiricul latin Juvenal a numit-o *cacoethes scribendi*[1]*:* el nu se mulţumea să slujească de diac pentru corespondenţa amplă a inchizitorului şi pentru scrierea nenumăratelor rapoarte, documente, hotărîri şi aşa mai departe de care era nevoie în conducerea treburilor Sfîntului Oficiu, ci, pe deasupra, îşi umplea tot cu mîzgălitul hîrtiilor orice clipă slobodă. Şi inchizitorul descoperi, aşa cum descoperea orice privea persoana sau funcţia lui, că părintele Antonio alcătuieşte o cronică amănunţită

înregistrînd toate acţiunile lui, toate cuvintele pe care le rosteşte şi diversele evenimente din cariera lui.

Cu destulă smerenie luase cunoştinţă de faptul că scribul manifesta o stimă exagerată pentru el şi, ori de cîte ori îşi făcea un examen de conştiinţă, se întreba dacă n-ar trebui să pună capăt acestei activităţi a diacului, căci ştia prea bine în ce scop aşternea călugărul pe hîrtie toate acestea: îşi băgase în capul său isteţ şi totuşi zevzec că el, călugărul Blasco de Valero, are stofă de sfînt şi că un asemenea document cum întocmea el, ar putea fi preţios pentru Curia – consiliul papal – cînd avea să se pornească procedura de beatificare după moartea lui. Cu toate că-şi dădea bine seama de nevrednicia lui, inchizitorul era totuşi suficient de uman pentru a simţi un mic fior de entuziasm pios cînd se gîndea că ar exista o posibilitate, deşi foarte îndepărtată, ca într-o bună zi să se prenumere printre sfinţii bisericii. Se biciuia pentru aceste gînduri prezumţioase pînă cînd îi ţîşnea sîngele prin piele, dar pe de altă parte nu se vedea în stare să oprească această fiinţă bună şi evlavioasă de la o ocupaţie fără doar şi poate nevinovată. Şi parcă cine putea şti adevărul sau viitorul? Foarte posibil, simpla evlavie a diacului îi dădea putinţa să realizeze o operă care, oricît de neînsemnat i-ar fi fost subiectul, ar putea contribui la înălţarea sufletească a credincioşilor.

Iar acum, privind în adîncul inimii călugărului, episcopul Blasco era convins că, deşi buzele lui nu vor repeta nimic din ceea ce s-a întîmplat în biserica Mănăstirii Carmelite, în carte va apărea o relatare completă. Minunea, cunoscută acum sub numele de levitaţie şi al cărei instrument fusese, îi era familiară din lectura vieţilor multor sfinţi şi în toată Spania se scria că în ultimii ani acest semn de graţie divină îi fusese acordat lui Pedro de Alcántara, Maicii Tereza de Avila şi mai multor călugăriţe din Ordinul Carmelitelor Desculţe. Episcopul n-avea cum să se aştepte ca părintele Antonio să omită din cartea lui tocmai o împrejurare atît de remarcabilă şi

nici nu ştia prea bine dacă are dreptul s-o facă. Aşadar, fără să mai rostească vreo vorbă, intră în mănăstire şi se duse în chilia lui.

1. Mania scrisului, grafomanie (în lat., în orig.) (n. t.).

13

Dar nu-i venise în minte s-o supună şi pe Catalina unui jurămînt care s-o oblige la tăcere, aşa că, abia părăsiseră cei trei călugări biserica, şi ea se şi grăbi spre casă, atît cît îi îngăduia infirmitatea. Domingo plecase cu treabă într-un sat învecinat, aşa că n-o găsi decît pe maică-sa. Uimită şi vrăjită, îi povesti aproape cu spaimă minunea la care asistase şi, după ce termină, o luă iarăşi de la capăt.

Maria Pérez avea ceva din simţul dramatic cu care s-ar părea că natura se zgîrcise faţă de fratele ei, dramaturgul, aşa că stăpînindu-şi cu un mare efort nerăbdarea, aşteptă ora de recreaţie la mănăstire, cînd ştia că se vor aduna majoritatea călugăriţelor, pentru a conversa cu doamnele găzduite la mănăstire şi cu musafirii din oraş, căci atunci putea relata cu maximum de efect întîmplarea uluitoare. Se bucură de un public destul de numeros cînd îşi spuse povestea şi uimirea pe care o produse o umplu de o mare satisfacţie. Ajutoarea stareţei era atît de impresionată, încît simţea că nu trebuie să piardă nici măcar o clipă pînă la a-i istorisi totul *doñei* Beatriz. În scurtă vreme, stareţa o chemă pe Maria Pérez. Aceasta îşi repetă povestirea. Maica Stareţă o ascultă cu o satisfacţie pe care nu consideră că ar fi fost cazul să şi-o ascundă:

— De acum încolo nu mai putem avea nici cea mai mică îndoială, rosti ea. Va fi un prilej de slavă nu numai pentru mănăstirea noastră, ci şi pentru întregul Ordin al Sfintei Fecioare de la Carmel.

Lăsîndu-le pe cele două femei să plece, *doña* Beatriz puse mîna pe pana de gîscă şi îi scrise episcopului o scrisoare în care-i spunea că a aflat de

harul ce s-a pogorît asupra lui în dimineaţa aceea. Acum nu mai era nevoie de nici o dovadă în plus că ceea ce povestise Catalina Pérez era adevărat şi trebuia pus nu pe seama vreunei maşinaţii a necuratului, ci pe seama milosteniei Sfintei Fecioare. Îl conjura pe episcop să-şi lase la o parte îndoielile şi nesiguranţa, căci nimic nu putea fi mai limpede decît această minune, fiind bunăoară datoria lui creştinească să accepte sarcina ce i se încredinţa. Scrisoarea era frumoasă, succintă, dar bine argumentată, respectuoasă şi totuşi fermă, şi Maica Stareţă îl ruga, cu multă smerenie, să se învoiască a săvîrşi în biserică minunea pentru care i se acordase această favoare divină şi pentru care era limpede că Fecioara Maria nutrea o afecţiune cu totul deosebită. Îi trimise scrisoarea printr-un mesager.

Doi dintre gentilomii aflaţi în vestibulul mănăstirii cînd îşi spusese Maria Pérez povestea se arătară atît de uimiţi de cele auzite, încît se duseră de îndată la Mănăstirea Dominicană pentru a-i cerceta adevărul. Fireşte că nici unul din călugării de acolo nu ştia nimic despre cele întîmplate, dar cînd li se relatară faptele, nu părură deloc surprinşi. Ştiau ei prea bine că episcopul e un om de mare sfinţenie şi nimic nu părea mai probabil decît ca Dumnezeu să-i fi acordat onoarea cu totul deosebită a levitaţiei.

Între timp, una dintre doamnele ce stăteau în pensiune la mănăstire se duse în vizită la nişte prietene din oraş şi le relată evenimentul miraculos. Peste cîteva ceasuri, tot oraşul vuia de vestea minunii. Veniră tot mai mulţi gentilomi la Mănăstirea Dominicană pentru a obţine informaţii la prima mînă. Călugării tremurau pur şi simplu, pradă extazului mistic. În cele din urmă, părintele Antonio se văzu obligat să meargă la episcop şi să-l înştiinţeze că, deşi nici el, nici fratele lui întru Hristos n-a deschis gura, întîmplarea este cunoscută de toată lumea. Episcopul îi arătă scrisoarea Maicii Stareţe care se afla deschisă pe masa lui:

— Nefericitele astea de femei nu sînt în stare să-şi ţină gura, comentă el. E o mare umilinţă pentru mine că această faptă a devenit cunoscută.

— Fraţii noştri din mănăstire nădăjduiesc că acum Înalt Prea Sfinţia Voastră va consimţi s-o vindece pe biata fată de infirmitate.

Se auzi o bătaie în uşă. Părintele Antonio deschise. Intră un călugăr cu un mesaj din partea stareţului, care cerea îngăduinţa de a-i vorbi episcopului.

— Să poftească.

Părintele Antonio asistă la întrevedere şi o relată pe îndelete, aşternînd pe hîrtie o pagină plictisitoare după alta. În cele din urmă episcopul se lăsă convins că este voia Celui de Sus ca el să împlinească porunca Sfintei Fecioare. Dar puse unele condiţii pe care stareţul se văzu obligat să le accepte împotriva propriei voinţe. El ar fi dorit să se organizeze o ceremonie la care să participe toţi călugării lui şi la care să fie de faţă toţi oamenii de vază din oraş, atît mireni, cît şi feţe bisericeşti; dar episcopul refuză cu severitate. EI insista asupra păstrării secretului. Era dispus să meargă a doua zi dimineaţă la biserica Mănăstirii Carmelite şi să slujească acolo liturghia. Dar trebuiau ţinute uşile închise, astfel încît nici un om din afară să nu fie primit. El însuşi avea să fie însoţit numai de secretarii lui.

Stareţul, destul de iritat de ceea ce considera a fi o jignire adusă demnităţii lui, îl părăsi. Apoi episcopul trimise după părintele Antonio, pentru a o informa pe *doña* Beatriz de hotărîrea lui. Îi acordă acesteia permisiunea de a-şi aduce măicuţele, dar interzise categoric accesul mirenelor aflate în pensiune acolo. Îi dădu instrucţiuni s-o pregătească pe Catalina de cuminecătură după liturghie şi-i ceru insistent ca în seara aceea atît ea, cît şi călugăriţele ei să înalţe rugăciuni pentru izbînda lui.

În mai puţin de o oră, o călugăriţă veni cu sufletul la gură la Maria Pérez şi ceru s-o vadă pe Catalina, întrucît are să-i spună în taină ceva foarte

important. Cînd mamă-sa o chemă pe Catalina, călugăriţa duse un deget la buze ca să sublinieze că trebuie păstrată tăcerea asupra celor ce avea să-i spună.

— E un mare secret, zise ea. N-ai voie să-l spui nimănui. Preasfinţia Sa te va vindeca şi mîine vei putea alerga pe amîndouă picioarele ca orice alt creştin.

Catalinei i se tăie răsuflarea, iar inima începu să-i bată nebuneşte în piept.

— Mîine?

— Va trebui să iei Sfînta Cuminecătură, aşa că după miezul nopţii n-ai voie să mănînci nimic. Ştii asta, nu?

— Da, bineînţeles că ştiu. Dar oricum nu mănînc niciodată după miezul nopţii.

— Şi trebuie să te linişteşti, pînă la o stare vecină cu graţia. După ce vei primi Sfînta Cuminecătură, o să te facă sănătoasă aşa cum preaiubitul nostru Mîntuitor l-a însănătoşit pe lepros.

— Dar pot veni şi cu mama şi cu unchiul Domingo?

— Despre ei nu mi s-a spus nimic. Fireşte că au voie să vină. Poate că asta o să-l mai aducă pe bietul tău unchi pe calea cea bună.

În seara aceea Domingo nu se întoarse de la ţară pînă tîrziu, dar nici nu apucă să intre în casă că nepoată-sa, Catalina, tremurînd toată de emoţie, îi dădu veştile îmbucurătoare. El se holbă consternat la ea.

— Dar ce, unchiule, nu te bucuri? strigă ea.

Domingo nu rosti nici o vorbă. Începu să măsoare camera în lung şi-n lat. Catalina nu izbutea să dea de rostul purtării lui ciudate.

— Ce-i cu dumneata, unchiule? Nu eşti încîntat? Nădăjduiam să fii la fel de fericit ca şi mine. Nu vrei să mă vezi vindecată?

El ridică ţîfnos din umeri şi continuă să umble încolo şi-ncoace prin cameră. Nu era deloc convins că apariţia Maicii Domnului nu fusese o simplă născocire a minţii tulburate a nepoatei lui şi se temea îngrozit de consecinţele pe care le-ar fi avut ea de îndurat dacă intervenţia episcopului dădea greş. Abia atunci Sfîntul Oficiu ar fi avut temei să socoată că această chestiune se cere investigată. Or, asta însemna cu adevărat un dezastru. Deodată se opri şi o privi drept în ochi pe Catalina, cu o severitate pe care ea n-o mai citise niciodată pe chipul lui:

— Repetă-mi exact ce ţi-a zis Sfînta Fecioară.

Fata reluă povestea.

— Şi atunci doamna aceea mi-a zis: „Fiul lui *don* Juan de Valero, care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu, are puterea de a te vindeca“.

Domingo o întrerupse cu asprime:

— Dar nu aşa i-ai spus mamei tale. Ei i-ai spus că Blasco de Valero are puterea de a te vindeca.

— Păi e acelaşi lucru. Episcopul e un sfînt, lucru pe care-l ştie toată lumea. Care dintre fiii lui *don* Juan l-a slujit atît de bine pe Dumnezeu?

— Ah, zăpăcito! strigă el. Prostuţă mică ce eşti!

— Tu eşti zăpăcit! se înfierbîntă ea. Tu n-ai crezut nici măcar o clipă că mi s-a înfăţişat Sfînta Fecioară şi că mi-a vorbit şi apoi a dispărut din ochii mei. Ai zis că e un vis. Ei bine, ascultă asta!

Şi apoi îi povesti cum l-a văzut pe episcop înălţîndu-se de la podea şi rămînînd suspendat în aer, iar apoi coborînd la loc pe pămînt.

— Ăsta nu mai putea să fie un vis. L-au văzut cu ochii lor şi cei doi călugări care-l însoţeau.

— Ehe, s-au întîmplat şi lucruri mai ciudate pe lumea asta! mormăi el.

— Şi totuşi refuzi să crezi că mi s-a înfăţişat Maica Precista?

Acum o privi cu o sclipire ciudată în ochi:

— Ba nu. Înainte n-am crezut, dar acum cred, nu datorită lucrurilor pe care le-ai văzut azi-dimineaţă, ci datorită cuvintelor pe care ţi le-a adresat Fecioara Maria. Ele au un înţeles care mă convinge.

Catalina era nedumerită. Nu izbutea să vadă cîtuşi de puţin ce importanţă ar avea diferenţa aceea nesemnificativă între cele două versiuni. Unchiul îşi mîngîie nepoata pe obraz:

— Copila mea, sînt un mare păcătos şi ceea ce face ca situaţia mea să fie disperată este că încă n-am reuşit niciodată să mă pocăiesc. Am dus o viaţă nevrednică şi plină de primejdii. În schimb, am citit multe cărţi, antice şi moderne, şi am învăţat multe lucruri care poate ar fi fost în avantajul sufletului meu să nu le ştiu. Fii voioasă, draga mea, poate că totul se va sfîrşi cu bine.

Apoi îşi luă pălăria.

— Unde te duci, unchiule?

— Am avut o zi foarte grea şi am nevoie să mă destind oleacă. Mă duc la cîrciumă.

În această privinţă se abătu de la adevăr, căci nu se duse la cîrciumă, ci la Mănăstirea Dominicană. Cu toate că mai era încă lumină afară, ceasurile erau tîrzii şi portarul refuză să-l primească. Domingo insistă că trebuie să-l vadă pe episcop într-o chestiune de o mare importanţă, însă portarul, vorbindu-i prin gemuleţul uşii, nu catadicsi nici măcar să i-o deschidă. Domingo îi spuse că este unchiul Catalinei Pérez şi-l rugă cel puţin să-l aducă pe unul din secretarii episcopului. Portarul nu voia să facă nici măcar asta, dar pînă la urmă cedă, date fiind insistenţele imperioase ale lui Domingo. Peste cîteva minute apăru la uşă părintele Antonio. Domingo îl imploră să-i dea voie să-l vadă pe episcop, întrucît avea să-i aducă la cunoştinţă un lucru de o importanţă vitală. Evident, călugărul fusese informat cine e Domingo şi ce soi de reputaţie are, căci îi răspunse cu

răceală. Spuse că e cu neputinţă să-l deranjeze pe episcop, fiindcă acesta îşi petrece noaptea în rugăciune şi a dat ordine stricte să nu fie tulburat sub nici un motiv.

— Dacă nu-mi dai voie să-l văd, vei fi răspunzător pentru o mare nenorocire.

— Beţivanule! îi spuse cu dispreţ părintele Antonio.

— Sînt într-adevăr beţivan, dar acum nu am băut. Ai să regreţi amarnic dacă nu mă laşi să intru.

— Ce mesaj vrei să transmit?

Domingo şovăi. Nu mai ştia cum s-o scoată la capăt:

— Spune-i că, din dragoste pentru el, Domingo Pérez îi trimite următorul mesaj: „Piatra pe care au refuzat-o zidarii a devenit cheie de boltă“.

— *Hijo de puta!* îi strigă părintele Antonio, furios la culme că golanul ăsta destrăbălat îşi îngăduie să citeze din Sfînta Scriptură.

Trînti oblonul de la ferestruică. Domingo se îndepărtă. Era într-o dispoziţie neagră. Din obişnuinţă, paşii îl purtară către cîrciumă. Intră. Era o fiinţă foarte sociabilă şi avea, dacă nu mulţi prieteni, în orice caz, un număr impresionant de tovarăşi de băutură. Se îmbătă şi îndată după aceea i se dezlegă limba. Îi plăcea să se audă vorbind şi, de data aceasta, ca în multe alte împrejurări, nu-i veni greu să-şi găsească ascultători.

14

A doua zi de dimineaţă cînd, după cum s-ar fi exprimat Domingo într-o poezie, Aurora îşi alunga somnul de pe pleoape cu degeţelele ei trandafirii, iar Apollo înhăma la carul lui de aur armăsarii iuţi ai soarelui – sau, într-un limbaj mai simplu, la revărsatul zorilor – trei călugări dominicani cu glugile trase peste scăfîrliile rase, parţial pentru a le ascunde, parţial pentru a se apăra de aburii dăunători ai nopţii ce încă stăruia, se strecurară afară din mănăstire. Dar cu toate că era dis-de-dimineaţă, locuitorii oraşului prinseseră de veste că pluteşte ceva în aer şi deja se strînseseră grupuri-grupuri la poarta mănăstirii. Îl recunoscură numaidecît pe Sfîntul Episcop ca avînd silueta cea mai înaltă, încununată cu glugă, flancată de celelalte două. Cei trei călugări, urmaţi la o distanţă respectuoasă de gloata de curioşi, se îndreptară iute către biserica Mănăstirii Carmelitelor. Aici mai aşteptau şi alte persoane. Unul dintre călugări bătu în uşă. Aceasta se deschise doar atît cît să-i lase să treacă unul după altul şi se închise în urma lor. Cînd toţi acei gură-cască încercară să intre, se poticniră de uşa încuiată, iar de bătut, bătură zadarnic.

Catalina aştepta în capela Sfintei Fecioare. O însoţiseră Maria Pérez şi Domingo, însă ei nu fuseseră primiţi înăuntru. *Doña* Beatriz îl întîmpină pe episcop în pragul bisericii împreună cu călugăriţele ei, douăzeci cu totul, căci acesta era numărul maxim la care limitase ducele de Castel Rodríguez maicile din ctitoria sa. Episcopul şi cei doi însoţitori intrară în sacristie şi îmbrăcară veşmintele sfinte. Se îndreptară cu paşi măsuraţi către capela Sfintei Fecioare. Călugăriţele erau deja în genunchi. Catalina, sprijinindu-se

în cîrjă, era în genunchi la picioarele treptelor altarului. Episcopul oficie liturghia. Călugăriţele îl acompaniară cu glas scăzut, plin de smerenie. Episcopul o împărtăşi pe Catalina. După ce o binecuvîntă şi citi ultima Evanghelie, îngenunche în faţa altarului şi se rugă în tăcere. Apoi se ridică în picioare şi, aţintindu-şi ochii mari şi gravi asupra Catalinei, coborî treptele. Îşi puse mîna subţire şi negricioasă pe capul ei:

— Eu, unealta nevrednică a Celui Atotputernic, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfîntului Duh, îţi poruncesc să-ţi arunci la o parte cîrja şi să umbli.

Începuse cu glas tremurător şi atît de scăzut, încît abia dacă-l auzeau măicuţele, dar ultimele cuvinte le rosti tare şi clar, pe ton poruncitor. Cu faţa palidă de emoţie, cu ochii radioşi, Catalina se ridică în picioare, aruncă la o parte cîrja, făcu un pas înainte şi, cu un strigăt de spaimă, se prăbuşi la pămînt. Miracolul nu se produsese.

Imediat se stîrni mare zarvă printre măicuţe. Unele din ele ţipară, două leşinară. Stareţa păşi înainte, îi aruncă o privire Catalinei şi apoi ochii ei îi întîlniră pe ai episcopului. O vreme se uitară intens unul la celălalt. În spatele lor, călugăriţele suspinau. Apoi episcopul ieşi din capelă, urmat de cei doi călugări, şi se întoarse în sacristie. Nu rosti nici măcar o vorbă. După ce-şi scoaseră odăjdiile şi reveniră la rasa mănăstirească, păşiră din nou în biserică. Portăreasa aştepta ca să descuie uşa. Acoperindu-şi iarăşi capul cu gluga, episcopul ieşi în soarele strălucitor al dimineţii de vară.

Se răspîndise vestea că tocmai atunci săvîrşea o minune, aşa că ferestrele piaţetei erau înţesate de privitori. Erau mulţi spectatori îngrămădiţi şi pe treptele bisericii, şi peste tot prin piaţă. O clipă, episcopul se nelinişti la vederea unei aşa aglomeraţii, dar numai pentru o clipă; îşi strînse rasa în jurul trupului şi-şi îndreptă spinarea. De îndată ce apăru, un fior de consternare străbătu mulţimea, căci în chip destul de straniu,

oamenii îşi dădură seama, fără a fi putut spune cum, că minunea nu se înfăptuise. Îi făcură loc să treacă şi episcopul coborî treptele, urmat de cei doi călugări. Mulţimea din piaţă se dădu înapoi şi, în timp ce străbătea cărarea deschisă astfel pentru el – ascunzîndu-şi faţa şi strîngîndu-şi trupul înalt în veşmintele negru cu alb ale ordinului său călugăresc –, se aşternu o tăcere înspăimîntătoare. Ai fi zis că oamenii erau înfricoşaţi, de parcă i-ar fi ameninţat o catastrofă îngrozitoare şi inevitabilă.

15

Călugării dominicani se supăraseră fiindcă episcopul nu le dăduse voie să asiste la ceremonie, iar acum, cînd se întoarse la mănăstire împreună cu cei doi însoţitori, ei îi dădeau uşor tîrcoale. Vestea le ajunsese deja la urechi, iar el trecu printre ei de parcă nici nu i-ar fi văzut.

Auzind că urmează să găzduiască un oaspete atît de distins, ei îi mobilaseră chilia cu tot luxul care socoteau ei că i se cuvenea. Dar el ceruse imediat să se îndepărteze tot ce contravenea austerităţii sale. Îi sili să schimbe salteaua moale de pe pat cu una de paie puţin mai groasă decît o pătură şi apoi să înlocuiască cele două fotolii instalate de ei în paraclis cu nişte scăunele cu trei picioare. Îi dăduseră o masă frumoasă din lemn de tec pe care să scrie, dar el ceruse să i se aducă în locul ei o masă de brad nevopsită. Refuza orice ademenea simţurile şi îndepărtă şi tablourile pe care i le atîrnaseră ei pe pereţi. Acum pereţii erau goi, cu excepţia unei simple cruci negre, fără silueta Mîntuitorului pictată ori sculptată, pentru ca el să se poată imagina mai uşor răstignit şi bătut în cuie, simţind astfel în trupul lui durerea suferită de Mîntuitor de dragul omenirii.

Cînd intră în chilie, episcopul căzu pur şi simplu pe scăunelul tare de lemn şi rămase cu privirile aţintite la pardoseala de piatră. Pe obrajii lui supţi se prelingeau încet lacrimi de durere. Părintele Antonio se înduioşă văzîndu-şi stăpînul cufundat în ceea ce nu putea fi decît deznădejde. Îi şopti ceva tovarăşului său, care imediat părăsi chilia şi peste cîteva minute se întoarse cu un castron de supă. Părintele Antonio i-o înmînă episcopului:

— *Señor*, poftiţi să mîncaţi ceva.

Episcopul întoarse capul.

— Acum n-aş fi în stare să mănînc nimic.

— Vai, Sfinţia Voastră, dar de ieri-dimineaţă n-aţi mai pus nimic în gură. Vă implor să luaţi măcar cîteva înghiţituri.

Îngenunche, umplu lingura cu supa aburindă şi o duse la buzele episcopului.

— Eşti tare bun cu mine, fiule, zise acesta. Nu sînt vrednic de grija cu care mă înconjori.

Şi, ca să nu pară nerecunoscător, înghiţi conţinutul lingurii, iar apoi călugărul îl hrăni pe acest om disperat de parcă ar fi fost un copilaş bolnav. Episcopul cunoştea prea bine profundul ataşament al slujitorului său şi în repetate rînduri îl avertizase împotriva primejdiilor acestui sentiment, căci un om religios trebuie să fie mereu cu băgare de seamă pentru a nu se lăsa purtat de afecţiune pentru vreo persoană anume, căci aceasta nu poate decît să-i stăvilească devotamentul din toată inima faţă de Dumnezeu – singurul obiect real al iubirii; cît despre fiinţele omeneşti, fie mireni, fie feţe bisericeşti, desigur că trebuia să le privească cu bunăvoinţă, întrucît erau create de Dumnezeu, însă cum erau pieritoare, trebuia să facă lucrul acesta cu indiferenţă, fără a lua în seamă dacă acestea erau prezente sau absente. Însă patimile sînt greu de ţinut în frîu şi, oricît de mult s-ar fi străduit, părintele Antonio n-ar fi putut distruge dragostea, devoţiunea extatică de care era plină biata lui inimă.

Cînd termină episcopul de mîncat, părintele Antonio puse la o parte castronaşul şi, încă în genunchi, îndrăzni să-i cuprindă mîna într-a lui:

— Vai, *señor*, dar n-o puneţi aşa tare la inimă! Fata a fost înşelată de nişte demoni.

— Ba nu, vina e a mea. Am cerut de la Dumnezeu un semn şi Dumnezeu mi l-a acordat. În trufia mea, am socotit că n-aş fi chiar

nepotrivit să fac ceea ce li se rezervă sfinţilor pe care Dumnezeu i-a ales. Sînt un păcătos şi am fost pedepsit pe bună dreptate pentru îndrăzneala mea plină de mîndrie.

Atît de zdrobit era episcopul, încît călugărul îndrăzni să-i vorbească aşa cum n-ar fi făcut-o niciodată:

— Toţi sîntem păcătoşi, *señor*, dar eu am avut privilegiul de a petrece atîţia ani în preajma Înălţimii Voastre şi nimeni nu cunoaşte mai bine decît mine bunătatea nedezminţită pe care o arătaţi tuturor oamenilor, filantropia neostenită şi blîndeţea iubitoare.

— Fiule, propria ta bunătate vorbeşte astfel. Afecţiunea pe care o ai pentru mine, însă pe care o merit atît de puţin şi împotriva căreia te-am prevenit de atîtea şi atîtea ori.

Părintele Antonio se uită cu milă la faţa chinuită a episcopului. Îi mai ţinea încă mîna rece şi vlăguită într-a lui.

— Credeţi că v-ar mai alina gîndurile dacă v-aş citi puţin, stăpîne? zise călugărul după o pauză. În ultima vreme am scris ceva – un text – în privinţa căruia v-aş ruga să vă spuneţi părerea.

Episcopul ştia cît de posomorît e bietul călugăr că miracolul pe care-l aşteptase cu siguranţă deplină nu fusese săvîrşit, şi îl înduioşă cînd acest om simplu şi iubitor îşi stăpîni cumplita dezamăgire pentru a-l îngriji şi a-l consola. Niciodată pînă atunci nu acceptase să asculte măcar un cuvînt din cartea pe care o scria cu atîta hărnicie secretarul lui, dar de data asta nu îl mai lăsă inima să-i refuze o plăcere dorită cu atîta ardoare:

— Citeşte-mi, fiule. Te ascult bucuros.

Părintele Antonio, cu obrajii îmbujoraţi de încîntare, se ridică greoi în picioare şi scoase, dintre numeroasele hîrtii de care funcţia lui îi cerea să se ocupe, cîteva file de manuscris. Se aşeză pe un scăunel. Celălalt călugăr, neavînd alt scaun, se aşeză pe jos. Părintele Antonio începu să citească.

Era un scriitor erudit şi elegant, familiarizat cu toate artificiile retoricii. Stilul lui abunda în comparaţii şi metafore, metonimii, sinecdoce şi catacreze. Nu lăsa niciodată un substantiv neînsoţit de o escortă de nădejde alcătuită din cel puţin două epitete pregnante. Imaginile îi răsăreau în minte tot atît de abundente şi de grase ca ciupercile apărute după ploaie. Întrucît cunoştea la perfecţie Scripturile, operele părinţilor bisericii şi ale moraliştilor latini, nu-i venea niciodată greu să introducă o aluzie subtilă. Era foarte învăţat şi priceput în materie de sintaxă – fraze simple sau complexe, alcătuite prin coordonare, prin subordonare sau combinate – şi ştia nu numai să alcătuiască un paragraf desăvîrşit din fraze bine stratificate şi alese cu deosebită grijă, ci şi să-l încheie cu un sunet triumfător care avea efectul unei uşi ce ţi se trînteşte în faţă. Maniera aceasta de a scrie, căreia un critic ingenios îi dăduse numele de „stil mandarin“, este admirată în mare măsură de cei care o folosesc, dar are dezavantajul neînsemnat că îţi ia vreme îndelungată ca să spui ceea ce s-ar putea exprima foarte succint; şi, în orice caz, ar fi în discordanţă cu stilul simplu şi direct în care e scrisă naraţiunea noastră; aşadar, în loc să facem încercarea zadarnică de a reproduce grandilocvenţa bunului părinte, autorul paginilor de faţă a socotit că e mai potrivit să redea esenţa chestiunii în modalitatea sa mult mai simplă.

Nu lipsit de tact, părintele Antonio îşi alesese spre lectură relatarea marelui autodafe care constituise încoronarea carierei călugărului Blasco la Sfîntul Oficiu şi care, după cum s-a menţionat mai înainte, îl încîntase atît de mult pe prinţul Filip, actualul rege Filip al III-lea, iar la timpul potrivit constituise cel puţin prilejul de înălţare a preacucernicului inchizitor pe importantul scaun episcopal de la Segovia.

Impresionanta ceremonie concepută pentru a inspira teamă şi respect faţă de autoritatea Inchiziţiei şi pentru a înălţa sufleteşte poporul a avut loc

într-o duminică, pentru ca nimeni să nu aibă vreo scuză de a lipsi, întrucît aceasta era o îndatorire evlavioasă; şi pentru a asigura o participare cît mai mare, li se acordă tuturor celor care veniră acolo o indulgenţă de patruzeci de zile.

În marea piaţă a oraşului se înălţaseră trei estrade, una pentru penitenţi, cu însoţitorii lor spirituali, una pentru inchizitori – slujitorii Sfîntului Oficiu şi clericii – şi o a treia pentru autorităţile civile şi demnitarii oraşului. Dar ritualul începuse încă de cu seară, prin procesiunea Crucii Verzi. În faţă, cu un stindard din pînză stacojie de damasc brodată cu stema regală, venea o mulţime de nobili; apoi ordinele religioase cu Crucea Albă; Crucea Bisericii Parohiale purtată de clerul mirean; şi, în sfîrşit, Crucea Verde purtată de stareţul dominicanilor, însoţit de călugări cu torţe. În timp ce mărşăluiau, cîntau *Miserere*. Crucea Verde a fost înfiptă deasupra altarului pe estrada rezervată inchizitorilor şi a fost păzită toată noaptea de dominicani. Crucea Albă a fost purtată la locul de execuţie, iar paza ei a fost preluată de soldaţii din Zarza, un corp militar a cărui îndatorire era să păzească *quemadero* – locul de ardere – şi să furnizeze lemne pentru rug.

Una dintre îndatoririle inchizitorului era să-i viziteze peste noapte pe cei condamnaţi la moarte, să-i informeze de sentinţa pronunţată împotriva lor şi să-i repartizeze fiecăruia dintre ei cîte doi călugări, care să-i pregătească să se înfăţişeze dinaintea Celui de Sus. De data aceasta însă părintele Baltazar, inchizitorul mai tînăr, căzuse bolnav la pat din pricina unei colici, astfel că, pentru a se putea face bine ca să ia parte la ritualul din ziua următoare, îl rugă pe călugărul Blasco să-l scutească de sarcina de a-l însoţi în această misiune neplăcută.

Se revărsară zorile şi se sluji liturghia în camera de audienţe a Sfîntului Oficiu şi la altarul Crucii Verzi. Li se servi micul dejun deţinuţilor şi călugărilor, care fără îndoială se bucurară atunci, după ce stătuseră atîta

împreună cu cei ce aveau să moară – aceştia din urmă fiind aranjaţi în ordine după gravitatea crimelor lor împotriva credinţei şi îmbrăcaţi în *sambenito*-uri. *Sambenito*-ul era o tunică galbenă pictată pe o parte cu flăcări pentru cei care urmau să fie arşi pe rug, iar pe cealaltă parte purtînd numele lor, domiciliul şi crimele făptuite. Li s-au dat crucile verzi să le poarte şi în mîini li s-au pus lumînări galbene.

Apoi s-a format o altă procesiune. Soldaţii din Zarza care o conduceau erau urmaţi de o faţă bisericească purtînd o cruce înfăşurată într-un linţoliu negru şi de un ministrant care la răstimpuri bătea clopotul. Apoi veneau unul după altul penitenţii, avînd de o parte şi de alta cîte un membru al familiei. Pe urmă efigiile şi raclele cu oasele celor a căror fugă ori moarte îi răpise Sfîntului Oficiu prada cuvenită; pe urmă cei care urmau să moară, însoţiţi de călugării care stătuseră peste noapte cu ei. Urmau oficialităţi călare, membri ai familiilor, magistraţii oraşului şi demnitarii ecleziastici, după ierarhia lor oficială. Un nobil de rang înalt purta o cutie de catifea roşie cu ciucuri de aur. În aceasta se aflau sentinţele celor condamnaţi. Apoi venea steagul Sfîntului Oficiu, purtat de stareţul dominicanilor urmat de călugării lui, iar la urmă de tot – inchizitorii.

Era o zi frumoasă şi însorită, o zi dintre acelea care umplu inima celor tineri şi a celor bătrîni deopotrivă, încît se bucură pur şi simplu de viaţă.

Alaiul se mişca încet pe străzile întortocheate, pînă cînd a ajuns în piaţa principală. Era o revărsare de oameni sosiţi din toate părţile. Aceştia invadaseră pur şi simplu oraşul, venind de pe la fermele din împrejurimi, de pe plantaţiile de orez şi din livezile de măslini; alţii veniseră tocmai de la Alicante, oraş vestit pentru viile sale, şi de la Elce, unde creşteau curmale. Ferestrele caselor dimprejur erau înţesate de nobili mai mari şi mai mici şi însuşi prinţul cu suita lui privea scena dintr-un balcon al primăriei.

Vinovaţii au fost aşezaţi pe estrada amplasată pentru ei, în ordinea în care fuseseră aduşi în cadrul alaiului: cei mai puţin vinovaţi pe băncile de jos, iar cei mai culpabili pe treapta cea mai înaltă. Pe estradă se aflau şi două amvoane, în care a fost aşezat tribunalul, şi de la unul din acestea s-a rostit o predică. Apoi un secretar a citit cu un glas atît de puternic, încît să poată fi auzit de toţi, jurămîntul prin care dregătorii şi toţi cei de faţă jurau supunere dinaintea Sfîntului Oficiu şi se angajau să-i persecute pe eretici şi ereziile acestora. Toată lumea a rostit „Amin“. După aceea, cei doi inchizitori au urcat la balconul în care se afla prinţul şi l-au silit să jure pe cruce şi pe Evanghelie că se va supune religiei catolice şi Sfîntului Oficiu, că îi va persecuta pe eretici şi pe apostaţi şi că va ajuta Inchiziţia să-i prindă şi să-i pedepsească pe nevrednicii care respingeau adevărata religie – indiferent de rangul şi poziţia lor în societate.

— Jur toate acestea şi făgăduiesc pe credinţa mea şi pe cuvîntul meu regal, rostise solemn prinţul.

Între cele două amvoane se afla o bancă pe care au fost aduşi, unul cîte unul, penitenţii. Li se citeau sentinţele cînd de la un amvon, cînd de la celălalt. Cu excepţia celor condamnaţi la ardere pe rug, penitenţii auzeau acum pentru prima oară care urma a le fi soarta şi, întrucît unii dintre ei leşinau la aflarea veştii, Sfîntul Oficiu, în neţărmurita lui îndurare, le pusese la dispoziţie o bară în spatele băncii, ca nu cumva să cadă şi să se rănească. De data aceasta, un om sfîrşit de toată tortura la care fusese supus a murit pe loc din pricina şocului. S-a citit şi ultima sentinţă şi vinovaţii au fost daţi pe mîna autorităţilor civile. Sfîntul Oficiu nu emitea niciodată vreo judecată care să implice vărsarea de sînge, ba chiar mersese atît de departe încît să insiste pe lîngă autorităţile civile să cruţe viaţa criminalului. Totuşi, prin legea canonică li se cerea să-i pedepsească imediat pe ereticii încredinţaţi

lor de către Inchiziţie, acordîndu-le indulgenţe pioşilor care aduceau lemne pentru focul de sub rugul unde urmau să fie arşi necredincioşii.

Astfel s-a încheiat munca inchizitorilor şi aceştia s-au retras. Soldaţii din Zarza au mărşăluit în piaţă şi şi-au descărcat muschetele. Apoi i-au înconjurat pe deţinuţi şi au mărşăluit împreună cu ei pînă la locul execuţiei pentru a-i ocroti de furia gloatei care, în ura ei împotriva ereziei, poate chiar i-ar fi linşat. Călugării i-au însoţit şi s-au străduit pînă la capăt să aducă pocăinţa şi convertirea lor. Printre condamnaţi se aflau şi patru maure a căror frumuseţe a stîrnit admiraţia tuturor, un negustor olandez nepocăit care fusese prins introducînd în ţară pe sub mînă o traducere spaniolă a Noului Testament, un maur condamnat pentru că ucisese un pui prin tăierea capului, un bigam, un negustor care adăpostise un deţinut scăpat de la Sfîntul Oficiu, precum şi un grec dovedit vinovat de afirmarea unor opinii condamnate de Biserică. Un judecător şi un secretar au mers împreună cu autorităţile civile pentru a verifica dacă sentinţele erau executate aşa cum trebuie. De data aceasta, secretar era părintele Antonio, astfel că a avut prilejul să-şi facă relatarea completă a ritualurilor îndeplinite în ziua aceea.

Quemadero-ul era în afara oraşului. De stîlpii infamiei erau legate garote pentru cei care manifestau dorinţa, chiar şi în ultimul moment, de a muri după legea creştină, scăpînd astfel de moartea prin foc şi fiind ucişi prin metoda mult mai blîndă a strangulării. Mulţimea se îmbulzea în urma soldaţilor şi a deţinuţilor şi mulţi se grăbiseră încă dinainte către spaţiile libere unde avea să se producă scena finală, pentru a vedea mai bine ritualurile. Era o mulţime imensă. Şi era firesc, căci priveliştea merita să fie văzută – o distracţie foarte nimerită pentru un oaspete regal. Pe deasupra, mulţimea avea şi satisfacţia de a şti că săvîrşeşte un act evlavios care aduce un serviciu lui Dumnezeu. Cei care trebuiau strangulaţi au fost strangulaţi, iar apoi s-au aprins flăcările şi atît viii, cît şi morţii au fost arşi pînă la

cenuşă, în aşa fel încît amintirea lor să dispară de-a pururi. Cînd flăcările se înălţau, oamenii strigau şi băteau din palme, înecînd aproape complet ţipetele victimelor, şi numai ici-colo cîte o femeie intona cu glas ascuţit imnul dedicat Fecioarei sau lui Hristos răstignit.

A venit noaptea şi mulţimea s-a retras ca un şuvoi înapoi către oraş, obosită de atîta stat în picioare şi de emoţie, dar simţind totodată intensitatea unei zile fericite. S-au îmbulzit prin cîrciumi. Bordelurile au făcut nişte afaceri nemaipomenite în ziua aceea şi mulţi au pus la încercare eficacitatea bucăţii din haina călugărului Blasco, pe care o purtau prinsă la gît.

Şi părintele Antonio era obosit, însă era prima lui îndatorire de a raporta în faţa celor doi inchizitori desfăşurarea ritualului, iar apoi, în ciuda oboselii care-l îndemna să se culce, întrucît era un om conştiincios, s-a aşezat la masă şi a întocmit, atîta vreme cît fiecare amănunt îi era încă proaspăt în minte, un raport detaliat asupra tuturor celor întîmplate în ziua aceea. Scria rapid, cu o uşurinţă care părea inspirată de Cel de Sus, şi cînd a recitit ceea ce scrisese, a constatat că nu era nevoie să modifice nici măcar un cuvînt. Apoi, în cele din urmă, fericit că şi-a făcut datoria şi că a adus mica lui contribuţie la o operă pioasă, s-a dus la culcare şi a dormit ca un mieluşel pînă a doua zi dimineaţă.

Ei bine, toate acestea i le-a citit, cu glas puternic şi subliniind în mod dramatic episoadele cele mai semnificative, episcopului cuprins de disperare. Nu şi-a desprins o clipă ochii de la text. Simţea un fel de exaltare ciudată. Aşa îl slujea el pe Dumnezeu şi aşa se întreţinea puritatea credinţei catolice. Termină. Nu putea să nu simtă că îndeplinise aşa cum se cuvine îndatorirea de a evoca marea ceremonie de altădată. Pînă şi el fusese impresionat de vioiciunea descrierii sale şi de iscusinţa cu care clădise naraţiunea, aducînd-o treptat, nici el nu ştia prea bine cum, pînă la o

culminaţie maiestuoasă. Ridică ochii de pe manuscris. Ca mulţi alţi scriitori care îşi supun opera unui ascultător, ar fi fost încîntat să se vadă răsplătit cu o vorbă de laudă. Dar aceasta se dovedi doar o dorinţă trecătoare; ţelul său principal era acela de a alunga gîndurile sumbre ale superiorului său atît de respectat şi de îndrăgit, amintindu-i de cea mai glorioasă întîmplare din cariera lui. Sfînt cum era, nu putea să nu simtă un fior de mîndrie cînd vedea cu ochii minţii evenimentele acelei zile minunate, în care el devenise unealta trimiterii atîtor eretici blestemaţi la chinuri eterne, slujindu-l astfel pe Cel de Sus, descărcîndu-şi conştiinţa şi aducînd înălţarea sufletească a oamenilor. Părintele Antonio era surprins, ba chiar mai mult decît atît, rămase înmărmurit cînd văzu lacrimile şiroind pe obrajii ofiliţi ai episcopului şi mîinile acestuia încleştîndu-se pentru a ţine în frîu suspinele ce-i sfîşiau pieptul.

Aruncă la o parte manuscrisul şi, sărind de pe scăunelul pe care era aşezat, se trînti la picioarele stăpînului său:

— Stăpîne, ce s-a întîmplat? Ce-am făcut? strigă el. Am citit doar pentru a vă risipi gîndurile negre.

Episcopul îl împinse într-o parte şi, ridicîndu-se în picioare, îşi întinse braţele în sus, într-un gest de implorare umilă adresată crucii negre de pe perete.

— Grecul, gemu el. Grecul.

Iar apoi, nemaiputînd să se stăpînească, izbucni într-un acces de plîns pătimaş. Cei doi călugări îl priviră consternaţi. Niciodată pînă atunci nu-l mai văzuseră pe omul acela auster manifestînd atîta emoţie. Episcopul îşi şterse mohorît lacrimile cu palma.

— Sînt vinovat! gemu el. Groaznic de vinovat. Am săvîrşit un păcat îngrozitor şi singura mea speranţă de iertare stă în nesfîrşita îndurare a lui Dumnezeu.

— Stăpîne, dar pentru numele lui Dumnezeu, rog pe Sfinţia Voastră să-mi explice. Nu mai înţeleg nimic. Sînt ca un marinar pe o furtună cumplită, cu catargele frînte şi fără cîrmă. Cum lectura abia încheiată îi răsuna încă în urechi, părintele Antonio nu putea grăi altfel decît ca din carte. Grecul? De ce vorbeşte Înălţimea Voastră despre grec? Acela a fost un eretic şi a suferit pedeapsa dreaptă pentru crima lui.

— Nu ştii despre ce vorbesc. Nu ştii că eu am săvîrşit o crimă mult mai mare decît a lui. Am cerut un semn de la Dumnezeu şi Dumnezeu mi l-a acordat. Dar eu l-am luat drept un semn al harului Celui de Sus, pe cînd de fapt acum ştiu că nu-i dovedea decît mînia. Pe bună dreptate mă trezesc acum umilit în ochii oamenilor, căci sînt doar un păcătos mizerabil.

Nu se întoarse către însoţitorii lui. Nu le vorbea lor, ci crucii pe care se văzuse de atîtea ori în închipuirea lui, cu piroanele străpungîndu-i mîinile şi picioarele.

— Era un bătrîn de treabă şi, în pofida sărăciei lui, se arăta plin de mărinimie cu cei sărmani, iar în cursul multor ani cît l-am cunoscut, nu l-am auzit niciodată rostind vreo vorbă cu păcat. Pe toţi oamenii îi privea cu dragoste şi bunăvoinţă. Avea un suflet cu adevărat nobil.

— Mulţi oameni virtuoşi în viaţa lor publică şi personală au fost condamnaţi de Sfîntul Oficiu, şi pe bună dreptate, deoarece moralitatea şi corectitudinea lor nu trag îndeajuns în balanţă în faţa păcatului de moarte al ereziei.

Episcopul se întoarse şi se uită cu ochi gravi la părintele Antonio.

— Şi răsplata păcatului e moartea, şopti el.

Grecul despre care vorbeau, Demetrios Cristopulos, se născuse în Cipru şi avusese ceva stare, aşa că i se dăduse posibilitatea de a se dedica învăţăturii. Cînd insula lui fusese invadată de turcii conduşi de Selim al II-lea, acesta din urmă ocupase capitala, Nicosia, trecîndu-i prin foc şi sabie pe

cei douăzeci de mii de locuitori ai ei. Famagusta, unde trăia Demetrios Cristopulos, a fost asediată şi a capitulat după un an de rezistenţă înverşunată. Asta se întîmpla în 1571. Demetrios a fugit din oraşul osîndit pieirii şi s-a ascuns în munţi pînă cînd a izbutit să scape cu un vas de pescari şi, după multe aventuri, a debarcat în Italia. N-avea un ban în buzunar, însă cu timpul a găsit destul de lucru ca profesor de greacă şi ca propovăduitor al filosofiei antice, pentru a avea cu ce să-şi ducă zilele. Apoi, ceasul rău a făcut să atragă atenţia unui nobil spaniol ataşat ambasadei din Roma care, în timpul şederii sale în Italia, se lăsase cucerit de cultul, pe atunci la modă, al lui Platon. Nobilul l-a dus în palatul lui şi acolo au citit împreună *Dialogurile* nemuritoare ale filosofului. Dar după cîţiva ani, fiind rechemat în Spania, l-a convins pe grec să-l însoţească acolo. A fost numit viceregе al regatului Valenciei şi, într-un final, acolo şi-a şi dat duhul. Cam bătrîior şi el pe vremea aceea, grecul s-a trezit în bătaia vîntului. A părăsit palatul viceregelui şi şi-a găsit o locuinţă modestă în casa unei văduve. Îşi dobîndise oarecare faimă prin învăţătura lui, aşa că şi-a putut cîştiga o existenţă mizeră învăţîndu-i greceşte pe cei dornici să deprindă această limbă nobilă.

Călugărul Blasco de Valero auzise de el pe vremea cînd mai ţinea prelegeri de teologie la Alcalá de Henarez şi curînd după ce şi-a luat în primire postul de inchizitor la Valencia, s-a interesat de grec şi, aflînd că are o reputaţie frumoasă şi că duce o viaţă de om virtuos, a trimis după el. L-au încîntat concepţiile blînde şi comportarea modestă ale bătrînului şi l-a întrebat dacă n-ar vrea să-l înveţe limba în care fusese scris Noul Testament, pentru a putea citi şi el cu mai multă devoţiune cuvintele acestuia. Vreme de nouă ani, ori de cîte ori nenumăratele sale îndatoriri îi acordau puţin răgaz, inchizitorul lucra împreună cu grecul. Călugărul Blasco era un elev harnic şi capabil şi, după cîteva luni, grecul, pasionat de marea literatură veche din

limba lui, l-a convins să se apuce de operele clasicilor. Personal, era un platonician fervent şi nu a trecut multă vreme pînă cînd au început să parcurgă împreună *Dialogurile* părintelui filosofiei. De la ele trecură la Aristotel. Călugărul refuza să citească *Iliada* – pe care o socotea brutală – sau *Odiseea*, pe care o considera frivolă, în schimb găsea multe lucruri de admirat la dramaturgii elini. Dar întotdeauna reveneau, în cele din urmă, la *Dialogurile* platonice.

Inchizitorul era un om plin de sensibilitate şi-l fermeca pur şi simplu graţia, evlavia şi profunzimea lui Platon. În scrierile lui erau multe lucruri cu care un creştin putea să cadă de acord. De asemenea, ele le ofereau celor doi prilejul de a discuta multe subiecte serioase. Călugărul Blasco a intrat astfel într-o lume nouă, simţind un entuziasm deosebit în studierea acestor opere măreţe şi totodată un binevenit răgaz şi o senzaţie de relaxare după trudele zilei.

În decursul acestor îndelungate şi rodnice relaţii, dobîndise aproape o afecţiune pentru grecul acesta eretic, iar tot ceea ce auzea despre el, despre viaţa lui simplă şi decentă, despre bunătatea şi simţul lui caritabil îi sporea tot mai mult admiraţia.

A fost pentru el un şoc cumplit cînd un olandez luteran, arestat de Inchiziţie pentru că introdusese în Spania traduceri ale Noului Testament, a recunoscut în decursul torturilor că i-a dat un exemplar şi grecului. Supus interogatoriului şi unei noi runde de suplicii pe grapă şi pe roată, olandezul a declarat că avusese multe conversaţii pe teme religioase cu grecul şi că în multe privinţe erau într-un acord deplin. Asta era de ajuns pentru a obliga Sfîntul Oficiu să facă cercetări. Ca de obicei, acestea s-au desfăşurat în taină, dar cît se poate de scrupulos. Nu i s-a dat nicicum de bănuit grecului că este suspectat. Cînd călugărul Blasco a citit rapoartele finale, s-a simţit îngrozit. Niciodată nu-i trecuse prin cap că grecul, o persoană atît de bună şi

de umilă, nu se dezisese de opiniile sale schismatice nici după numeroşii ani petrecuţi în Italia, nici în decursul îndelungii şederi în Spania, şi nu îmbrăţişase credinţa catolică a Romei. Au fost aduşi martori care au jurat că l-au auzit rostind erezii condamnabile. De pildă, el nega că Sfîntul Duh purcede şi de la Dumnezeu-Fiul, respingea supremaţia Papei şi, cu toate că o adora pe Sfînta Fecioară, refuza să accepte doctrina Imaculatei Concepţii. Văduva în casa căreia stătea îl auzise spunînd că indulgenţele n-au nici o valoare, iar altcineva depusese mărturie că grecul nu accepta doctrina romanocatolică a Purgatoriului.

Don Baltazar Carmona, inchizitorul, coleg cu Blasco, era doctor în Drept şi un moralist rigid. Era un omuleţ uscăţiv, cu nasul lung şi ascuţit, buze subţiri şi ochii mici şi neastîmpăraţi. Suferea de o maladie a intestinelor care-i acrea caracterul. Situaţia pe care o avea îi acorda puteri imense şi el le exercita cu o bucurie sălbatică. Atunci cînd i s-au pus în faţă aceste fapte condamnabile, a insistat ca grecul să fie arestat. Călugărul Blasco a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a-l salva. A susţinut că un schismatic nu e neapărat eretic şi, deci, nu cade sub jurisdicţia Sfîntului Oficiu. Dar existau şi alte mărturii în afara celei a luteranului olandez supus torturii: şi un francez calvin, de asemenea incriminat, declarase că l-a auzit pe grec rostind opinii care aveau iz protestant, şi atunci călugărul Blasco s-a simţit obligat să-şi facă datoria din legămîntul său, indiferent de preţul pe care aveau să-l plătească simţămintele sale. Oamenii Inchiziţiei s-au dus la locuinţa bătrînului şi l-au arestat, băgîndu-l în închisoarea Sfîntului Oficiu. Supus cercetărilor, grecul a recunoscut de bunăvoie acuzaţiile. I s-a oferit prilejul de a-şi abjura credinţele false şi de a se converti la catolicism, dar, spre disperarea şi groaza călugărului Blasco, a refuzat s-o facă. Crima era gravă, dar dovezile de protestantism nu erau decisive şi, pentru a-i oferi grecului şansa de a-şi plăti păcatele, călugărul Blasco a insistat pe lîngă

celălalt inchizitor (hotărît să-l condamne imediat) să-l supună la torturi pentru a-i determina convertirea, salvîndu-i astfel sufletul.

Cînd se aplicau torturile, legea cerea să fie de faţă ambii inchizitori, împreună cu reprezentantul episcopiei şi cu un notar care să înregistreze desfăşurarea faptelor. Era o exhibiţie care întotdeauna îl umplea pe călugărul Blasco de atîta groază, încît nopţi întregi după aceea îl hărţuiau vise înspăimîntătoare.

Grecul a fost adus în prezenţa lor, dezbrăcat şi legat de tradiţionala capră de lemn. Trupul său bătrîn şi firav era vlăguit. A fost rugat în mod solemn să spună adevărul, din iubire pentru Cel de Sus, întrucît inchizitorii n-aveau nici cea mai mică dorinţă de a-l vedea suferind. Dar el a păstrat tăcerea. I s-au legat gleznele de marginile maşinăriei de tortură, braţele i-au fost înfăşurate în funii, la fel şi coapsele şi pulpele, capetele funiilor fiind prinse cu o garotă ce putea fi strînsă tot mai tare prin rotirea unui băţ. Călăul a strîns brusc garota şi grecul a scos un ţipăt; la repetarea gestului, funiile i-au pătruns prin piele şi prin muşchi, pînă la os. Datorită vîrstei înaintate a deţinutului, călugărul Blasco insistase să nu i se aplice mai mult de patru faze ale strîngerii funiilor, întrucît, cu toate că maximumul era de şase ori de şapte, nici în cazul bărbaţilor voinici nu se aplicau de obicei mai mult de cinci. Grecul îi implora să-l ucidă numaidecît şi să-i pună astfel capăt chinului înfiorător. Deşi călugărul Blasco era silit să asiste, nimeni nu-l putea obliga să privească, aşa că el a rămas cu ochii aţintiţi la pardoseala de piatră; dar ţipetele de durere îi răsunau în urechi şi-i sfîşiau nervii. Era acelaşi glas cu care prietenul lui îi recitase pasajele acelea de o nobilă gravitate din tragediile lui Sofocle; era glasul cu care, abia stăpînindu-şi emoţia, citise cuvîntarea rostită înaintea morţii de Socrate. De fiecare dată cînd se strîngea funia, mai întîi i se poruncea grecului să spună adevărul, dar el îşi ţinea dinţii încleştaţi şi refuza să vorbească. Atunci cînd l-au

slobozit de pe roată nu se mai putea ţine pe picioare, aşa că au trebuit să-l care pe braţe pînă în beciurile Sfîntului Oficiu.

Cu toate că nu recunoscuse nimic, a fost condamnat pe baza mărturisirilor sale anterioare. Călugărul Blasco s-a străduit să-i salveze viaţa, dar *don* Baltazar, doctorul în Drept, susţinea că e la fel de vinovat ca şi ceilalţi luterani care fuseseră condamnaţi la arderea pe rug. Reprezentantul episcopului şi ceilalţi dregători consultanţi au fost de acord cu el. Întrucît autodafeul nu urma să aibă loc decît peste cîteva săptămîni, călugărul Blasco a avut timp să-i scrie Marelui Inchizitor şi să supună atenţiei acestuia pricina. Marele Inchizitor a răspuns că nu vede nici un motiv pentru care s-ar amesteca în hotărîrea tribunalului. Călugărul Blasco nu a putut face mai mult, dar ţipetele bătrînului îi mai răsunau încă în urechi, şi el suferea fără încetare. Trimisese nişte sfetnici duhovniceşti la condamnat, pentru a încerca să-l aducă pe calea cea bună, căci cu toate că nimic nu-i mai putea salva viaţa, pocăinţa i-ar fi putut cîştiga permisiunea de a fi sugrumat cu garotele, cruţîndu-l astfel de chinul morţii pe rug. Dar grecul era de neînduplecat. În ciuda torturilor şi a îndelungii sale întemniţări, mintea îi rămăsese clară şi activă. La argumentele călugărilor răspundea, la rîndul lui, cu argumente atît de subtile, încît îi scotea pur şi simplu din sărite.

Într-un tîrziu, a sosit şi ajunul autodafeului. Ceremoniile anterioare de acelaşi fel nu-l afectaseră pe călugărul Blasco: evreii căzuţi din nou în patima iudaismului, maurii care-şi continuau practicile diabolice, protestanţii erau criminali în faţa lui Dumnezeu şi a omului, şi pentru siguranţa Bisericii şi a Statului existau motivele cele mai întemeiate ca ei să fie supuşi suferinţelor. Dar nimeni nu ştia mai bine decît el cît de bun, de blînd, de milos cu săracii era grecul. În pofida autorităţii colegului inchizitor – un om crud, cu o minte rece şi seacă –, Blasco se îndoia de

legalitatea înfiorătoarei pedepse. Schimbase vorbe acide cu *don* Baltazar şi acesta îl acuzase că-l favorizează pe criminal pentru că a fost prietenul lui. În adîncul inimii sale, călugărul Blasco ştia că e cel puţin un dram de adevăr în aceste vorbe; dacă nu l-ar fi cunoscut pe grec, ar fi acceptat fără să crîcnească verdictul. Nu-i mai putea salva viaţa, dar încă îi putea mîntui sufletul. Călugării aceştia pe care-i trimisese să-l convingă să nu mai persiste în eroare nu erau destul de isteţi pentru a trata cu un om atît de învăţat. Aşadar, a luat hotărîrea de a face un gest fără precedent. Cu un ceas înaintea revărsării zorilor, s-a dus la închisoarea Inchiziţiei şi a cerut să fie condus în celula grecului. Doi călugări petreceau cu el această ultimă noapte pe pămînt. Călugărul Blasco îi îndepărtă.

— A refuzat să ne asculte rugăminţile şi îndemnurile, spuse unul dintre aceştia.

În timp ce aceştia părăseau celula, pe buzele grecului flutură un zîmbet:

— *Señor*, călugării dumneavoastră sînt fără doar şi poate oameni vrednici, dar inteligenţa lor nu e deloc ieşită din comun.

Era calm şi, în pofida înfăţişării sale de bătrîn firav, îşi menţinea o aparenţă de demnitate:

— Sfinţia Voastră să mă ierte dacă rămîn pe pat. Torturile m-au slăbit în mare măsură şi aş vrea să-mi păstrez toată forţa pentru ceremoniile acestei zile.

— Să nu ne irosim timpul cu discursuri vane. Peste cîteva ceasuri va trebui să înfrunţi o soartă îngrozitoare. Dumnezeu mi-e martor că bucuros mi-aş sacrifica zece ani de viaţă pentru a te salva de la ea. Dovezile te acuză şi ar însemna să-mi calc jurămîntul de credinţă dacă nu mi-aş face datoria.

— Sînt ultimul om care ar dori să faceţi una ca asta.

— Viaţa ta e osîndită oricum şi nu mai am posibilitatea de a o salva. Dar dacă vrei să-ţi abjuri credinţa şi să accepţi convertirea, te pot cruţa cel puţin

de chinul flăcărilor rugului. Te-am iubit mult, Demetrios, şi nu voi putea niciodată să mă achit de datoria pe care o am faţă de tine, decît mîntuindu-ţi sufletul nemuritor. Călugării aceştia sînt oameni neştiutori şi înguşti la minte. Eu am venit aici într-o ultimă şi deznădăjduită încercare de a te convinge că greşeşti.

— Ar însemna să vă irosiţi vremea de pomană, *señor*. Am putea s-o folosim mai bine dacă am discuta, ca de atîtea alte ori, despre moartea lui Socrate. În beciul acesta nu mi-au îngăduit să am cărţi, dar memoria încă nu m-a părăsit, aşa că mi-am găsit consolare repetîndu-mi în minte cuvîntarea aceea în care vorbea cu atîta nobleţe despre suflet.

— Demetrios, acum nu-ţi mai poruncesc, dar te implor să mă asculţi.

— N-aş putea să vă refuz această ultimă politeţe.

Pe un ton grav, cu multă erudiţie şi înţelepciune, inchizitorul expuse punct cu punct argumentele născocite de Biserică pentru a-şi justifica pretenţiile şi pentru a respinge opiniile ereticilor şi ale schismaticilor. Era în mare măsură deprins să ţină discursuri de acest fel şi se exprima foarte abil, impresionant de convingător.

— N-aş fi cîtuşi de puţin vrednic de respect dacă, de teama unei morţi cumplite, m-aş preface că accept credinţe pe care le socot eronate, spuse grecul cînd călugărul îşi încheie discursul.

— Dar nici nu-ţi cer s-o faci. Te rog doar să crezi din toată inima în adevăr.

—„Ce-i adevărul?“ a întrebat Pilat din Pont. Omul nu poate să-şi forţeze convingerile, după cum nu poate sili nici marea să se calmeze cînd e asaltată de vînturi şi furtuni. Îi mulţumesc Sfinţiei Voastre pentru bunătate şi o rog să creadă că nu-i port nici un fel de pică pentru nenorocirea care s-a abătut asupra mea. Sfinţia Voastră a acţionat conform conştiinţei voastre şi nimeni n-ar putea face mai mult. Sînt bătrîn şi dacă mor azi sau peste un an,

doi, nu contează prea mult. Aş avea să vă adresez doar o singură rugăminte. Pentru că părăsesc această lume, nu abandonaţi studiile asupra literaturii sublime a Greciei antice. Este imposibil ca ele să nu vă lărgească orizontul şi să nu vă înnobileze mintea.

— Nu te temi de răzbunarea dreaptă a lui Dumnezeu pentru această încăpăţînare vecină cu blasfemia?

— Dumnezeu are multe nume şi atribute fără sfîrşit. Oamenii l-au numit Iehova, Zeus sau Brahma. Ce contează ce nume i se dă? Dar printre atributele sale fără sfîrşit, după cum a văzut prea bine Socrate, chiar aşa păgîn cum era, principalul este dreptatea. Trebuie să ştie că omul nu crede ceea ce vrea, ci doar ceea ce poate, şi eu nu l-aş putea nedreptăţi în atît de mare măsură pe Dumnezeu, încît să presupun că şi-ar putea condamna creaturile fără vină. Sfinţia Voastră nu trebuie să socoată că sînt lipsit de respect dacă vă rog să-mi îngăduiţi să mă dedic propriilor mele meditaţii.

— Dar nu te pot părăsi astfel. Trebuie să încerc pînă la capăt să-ţi mîntui sufletul nemuritor de văpăile necruţătoare ale iadului. Spune doar un cuvînt ca să-mi dai speranţa că vei putea fi mîntuit. Un cuvînt care să arate că te pocăieşti, pentru ca eu să pot cel puţin să-ţi îmblînzesc pedeapsa pămîntească.

Grecul zîmbi şi poate că în acest zîmbet al lui era şi o undă de ironie.

— Sfinţia Voastră îşi va juca rolul, iar eu pe al meu, răspunse el. Rolul Sfinţiei Voastre este să ucidă, al meu să mor fără a mă văita.

Inchizitorul era orbit de lacrimi, aşa că abia a putut să-şi găsească drumul pînă afară.

Multe dintre acestea le povesti episcopul celor doi călugări cu glasul întretăiat de emoţie, întrerupîndu-se mereu, dar ajungînd la acest punct îşi acoperi faţa de parcă să meargă mai departe cu amintirea ar fi fost o ruşine pe care pur şi simplu nu era în stare s-o îndure. Cei doi călugări îl

ascultaseră fără să se îndurereze, dar cu atenţia captivată, aproape vrăjiţi, iar în mintea lui, părintele Antonio notă cu grijă toate cuvintele spuse de episcop şi toate răspunsurile grecului, pentru a le putea reproduce în cartea lui. Episcopul reluă:

— Şi atunci am făcut un lucru îngrozitor. *Don* Baltazar era bolnav la pat şi ştiam că va rămîne acolo pînă în ultima clipă, întrucît îi era o frică teribilă că ar putea fi prea bolnav pentru a asista la autodafe. Era un om ambiţios şi dorea să se facă remarcat de către prinţ. Aşadar, eram silit să acţionez din proprie iniţiativă. Nu puteam îndura gîndul ca acel biet bătrîn să fie înghiţit de flăcările sălbatice. Şi aşa îmi răsunau în urechi ţipetele lui cînd îl supuseseră caznelor şi mă temeam că ele nu mă vor părăsi pînă la sfîrşitul vieţii. Le-am spus celor pe care îi privea chestiunea că am discutat personal cu condamnatul şi că el s-a dezis în atît de mare măsură de faptele lui, încît a acceptat ideea purcederii Sfîntului Duh de la Dumnezeu-Fiul. Am dat, bunăoară, poruncă să fie strangulat înainte de arderea pe rug şi, printr-un slujitor, i-am trimis bani călăului pentru a-l îndemna astfel să-şi îndeplinească sarcina cît de repede cu putinţă.

Cititorului ar trebui să i se explice aici că prin strîngerea sau slăbirea zgărzii de fier din jurul gîtului victimei, călăul putea să prelungească ceasuri întregi agonia acesteia şi tocmai de aceea trebuia să fie mituit pentru a-i acorda condamnatului aflat în suferinţă eliberarea rapidă a morţii.

— Ştiam că săvîrşesc un păcat. Eram înnebunit de mîhnire. Nici nu mai ştiam ce fac. E un păcat pentru care nu voi înceta niciodată să-mi aduc reproşuri. I le-am mărturisit duhovnicului meu şi m-am supus penitenţei pe care mi-a impus-o. Am căpătat de la el absolvirea de acest păcat, dar nu mi-l pot ierta eu însumi şi, iată, evenimentele zilei de azi reprezintă pedeapsa meritată de mine.

— Bine, Înalt Prea Sfinţia Voastră, dar a fost un gest de milă creştinească, îi replică părintele Antonio. Cine a lucrat alături de Sfinţia Voastră atîta vreme ca mine nu poate să nu cunoască blîndeţea inimii voastre, şi cine oare ar putea să vă ţină de rău pentru că o dată i-aţi îngăduit acestui sentiment să domine simţul vostru de dreptate?

— Nu a fost un gest de milă. Cine ştie dacă grecul a fost mişcat de raţionamentul meu şi cine ştie dacă nu cumva, atunci cînd flăcările i s-ar fi prelins pe trupul lui gol, harul lui Dumnezeu nu i-ar fi fost acordat, şi astfel spiritul lui încăpăţînat ar fi putut fi convins să-şi recunoască greşelile? Multora li se întîmplă ca în acel ultim moment îngrozitor, cînd sînt aproape de clipa întîlnirii cu creatorul lor, să-şi mîntuiască astfel sufletul. Eu însă i-am răpit această şansă şi astfel l-am osîndit la chinuri veşnice.

Din gîtlejul episcopului izbucni un suspin răguşit, un sunet precum strigătul înăbuşit şi misterios al unei păsări de noapte, în liniştea întunecată a codrului.

— Chinuri veşnice! Dar cine îşi poate imagina într-adevăr cum sînt acestea? Cei osîndiţi se zvîrcolesc într-o mare flacără din care se înalţă aburi vătămători, şi tocmai pe aceştia îi respiră în chinurile lor. Trupurile le sînt năpădite de viermi. Îi devorează foamea cumplită şi gîtlejurile le ard din pricina setei necruţătoare. Ţipetele lor cumplite, smulse de flăcările mistuitoare, sînt un vîrtej înnebunitor în comparaţie cu care loviturile de trăsnet şi urletele valurilor înălţate de furtună par doar o linişte de moarte. Diavolii, cu înfăţişarea lor înspăimîntătoare, rîd şi-i batjocoresc, îi bat cu o furie nepotolită, dar lacrimile remuşcărilor îi chinuie cu o durere mai crudă chiar decît torturile acestor duşmani hidoşi şi diavoleşti. Viermii conştiinţei le sfîrtecă măruntaiele. Focul le răstigneşte sufletele şi e un foc pe lîngă care cel lumesc e doar o simplă poză, căci focul acela veşnic e aprins de mînia Celui de Sus, care îl păstrează ca un instrument îngrozitor al

răzbunării sale drepte pentru veşnicie. Iar veşnicia, ce îngrozitoare e veşnicia! Tot atîtea milioane de ani trec peste cei osîndiţi, cîte picături de apă au căzut pe pămînt de la începutul începuturilor. Tot atîtea milioane de ani cîte picături de apă există în toate mările şi rîurile lumii. Tot atîtea milioane de ani cîte frunze sînt în toţi copacii ce cresc pe pămînt şi cîte grăunţe de nisip se află pe malurile tuturor oceanelor. Tot atîtea milioane de ani cîte lacrimi au vărsat oamenii de cînd i-a zămislit Dumnezeu pe primii noştri strămoşi. Şi după ce vor fi trecut aceşti ani al căror număr nici nu poate fi măsurat, totuşi chinurile fiinţelor acestora nefericite vor continua de parcă ar fi fost doar începutul, de parcă ar fi fost doar prima zi; iar eternitatea va rămîne întreagă de parcă n-ar fi fost ştirbită nici măcar cu o secundă. Şi tocmai la această eternitate a suferinţei l-am osîndit eu pe bietul nefericit. Oare ce pedeapsă poate să răscumpere o asemenea faptă înfiorătoare? Oh, Doamne, mi-e frică, mi-e tare frică.

Era pur şi simplu înnebunit. Suspine profunde îi sfîşiau pieptul. Se uită lung la cei doi călugări, cu ochi întunecaţi de groază; iar cînd ei priveau în adîncul acelor ochi, vedeau acolo o roşeaţă, ca şi cînd în depărtare ar fi strălucit flăcările roşii ale iadului.

— Adună-i laolaltă pe călugări şi am să le povestesc cum am păcătuit. De dragul mîntuirii sufletului meu, porunciţi-le să mă supună cercului de pedeapsă disciplinară.

Aceasta consta în pedeapsa degradantă a biciuirii comune a osînditului de către toţi cei de faţă. Îngrozit, părintele Antonio se aruncă în genunchi şi, împreunîndu-şi mîinile ca pentru rugăciune, îşi imploră stăpînul să nu insiste asupra unei cazne atît de înfiorătoare.

— Stăpîne, stăpîne, fraţii călugări nu te iubesc îndeajuns. Sînt supăraţi că nu i-ai lăsat să vină azi-dimineaţă la biserică. N-au să te cruţe. Au să

folosească biciul cu toată puterea. S-a întîmplat adeseori ca unii călugări să moară sub aceste lovituri de bici.

— Dar eu nici nu vreau să mă cruţe. Dacă mor înseamnă că s-a făcut dreptate. Vă poruncesc, în temeiul jurămîntului vostru de ascultare, să faceţi ce v-am cerut.

Călugărul se ridică în picioare.

— Stăpîne, stăpîne, dar nu aveţi dreptul să vă expuneţi unei asemenea insulte de moarte. Doar sînteţi episcop de Segovia. Ar însemna să aruncaţi o umbră ruşinoasă asupra întregului Episcopat al Spaniei. Ar însemna să micşoraţi autoritatea tuturor celor care au fost numiţi de Dumnezeu într-o funcţie atît de înaltă ca a voastră. Sînteţi oare sigur că nu e şi un dram de ostentaţie în ruşinea la care vreţi să vă expuneţi?

Niciodată nu îndrăznise să-i vorbească pe un ton atît de peremptoriu tatălui său întru Hristos. Episcopul rămase uluit. Nu cumva era şi o umbră de orgoliu în dorinţa lui de a se degrada astfel în mod public? Se uită lung la călugări:

— Nu ştiu nici eu, răspunse el jalnic în cele din urmă. Sînt ca un om ce păşeşte nesigur şi împiedicat pe un ţinut necunoscut în întunericul nopţii. Poate că ai dreptate. Mă gîndeam numai la mine, nu m-am gîndit cum ar putea să-i afecteze şi pe alţii.

Părintele Antonio oftă uşurat.

— Voi doi o să mă supuneţi pedepsei aici, în taină.

— Nu, nu, nu. Asta nu o voi face niciodată. N-aş putea îndura sarcina de a supune trupul vostru sfînt violenţei.

— Atunci înseamnă că trebuie să-ţi amintesc de jurămintele de credinţă? întrebă episcopul cu severitatea sa de altădată. Adică atît de puţină dragoste ai pentru mine, încît poţi şovăi să-mi aplici o pedeapsă de nimic, de dragul sufletului meu şi pentru binele lui? Găseşti nuielele sub pat.

În tăcere şi mistuit de tristeţe, călugărul le scoase. Erau pătate de sînge. Episcopul îşi coborî de pe umeri partea de sus a veşmîntului. Apoi îşi scoase cămaşa. Era făcută din tablă şi înţepată ca un grătar, pentru a-i măcina carnea. Părintele Antonio ştia că episcopul se deprinsese să poarte o cămaşă din păr de cal, ca şi alţi călugări, dar nu întotdeauna, pentru că asta ar fi însemnat obişnuinţă şi, deci, atenuarea chinului. O purta doar atît cît să-i împrospăteze mereu tortura. Dar călugărului i se tăie pur şi simplu respiraţia cînd văzu acea îngrozitoare cămaşă de tinichea. Însă în acelaşi timp asta îl lumină. Era într-adevăr un sfînt. Nu putea să nu înregistreze acest amănunt în cartea lui. Spinarea episcopului era toată crestată de vergile pe care şi le administrase singur cel puţin o dată pe săptămînă şi pielea-i era vîrstată cu răni deschise care supurau.

Cuprinse cu braţele coloana zveltă ce susţinea arcada despărţitoare a celor două încăperi din apartamentul lui şi-şi expuse spinarea dinaintea celor doi călugări. Fiecare dintre aceştia luă fără o vorbă o vargă şi o aplică pe rînd cărnii sîngerînde a episcopului. La fiecare lovitură, acesta tresărea scuturat de un fior, însă nici măcar un geamăt nu-i scăpă de pe buze. Dar nu apucară să-i dea mai mult de zece, douăsprezece lovituri, că el se prăbuşi leşinat la podea. Îl ridicară de jos şi-l duseră pe patul lui tare. Îl stropiră cu apă, dar nu-şi recapătă cunoştinţa şi asta-i sperie. Părintele Antonio îşi trimise călugărul să spună unui frate mirean să alerge după un doctor, întrucît episcopul e bolnav, dar totodată îi porunci să-i anunţe pe fraţi că nu trebuie să-l tulbure pe Preasfinţia Sa sub nici un motiv. Îi spălă cu apă spinarea plină de tăieturi şi îi pipăi cu spaimă pulsul slab. O vreme se temu ca nu cumva să moară. Într-un tîrziu, însă, episcopul deschise ochii. Îi trebuiră cîteva clipe bune pînă să-şi vină în fire. Apoi zîmbi silit:

— Biată fiinţă nevrednică ce sînt! Am leşinat.

— Stăpîne, vă rog să nu vorbiţi. Staţi liniştit.

Dar episcopul se ridică într-un cot:

— Dă-mi, te rog, cămaşa.

Părintele Antonio se uită înfiorat la instrumentul acela de tortură.

— Dar, stăpîne, n-aţi avea acum puterea s-o suportaţi.

— Dă-mi-o!

— Vine doctorul. Nu aţi dori să vă vadă purtînd un veşmînt al mortificării.

Episcopul recăzu pe patul tare.

— Dă-mi, te rog, crucea, zise el.

Într-un tîrziu veni şi doctorul. Îi porunci bolnavului să rămînă în pat şi promise să trimită nişte leacuri. Era vorba de o loţiune linştitoare şi, după o vreme, episcopul adormi.

16

A doua zi insistă să se ridice din pat. Ţinu liturghia. Cu toate că era slab şi zdruncinat, era destul de calm şi îşi îndeplini îndatoririle de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

Spre seară veni un posluşnic să-i spună că în vorbitor se află fratele său, *don* Manuel, care doreşte să i se adreseze. Presupunînd că acesta din urmă auzise de îmbolnăvirea lui, îi trimise vorbă că-i mulţumeşte pentru vizită, dar că nişte treburi urgente îl împiedică să-l primească. Posluşnicul se întoarse cu răspunsul că *don* Manuel refuză să plece pînă cînd episcopul nu-l primeşte, întrucît are să-i aducă la cunoştinţă veşti de mare importanţă. Cu un oftat, episcopul îi spuse să-l poftească pe fratele său înăuntru. De la sosirea lor la Castel Rodríguez, nu-l văzuse decît atît cît îi impuneau obligaţiile de politeţe. Cu toate că se ţinea singur de rău pentru această lipsă de mărinimie, nu izbutea să-şi înfrîngă antipatia pe care o simţea pentru acest om îngîmfat, brutal şi împietrit.

Acesta intră îmbrăcat maiestuos, chiar împopoţonat, plesnind de sănătate şi cu o vitalitate de-a dreptul agresivă. Se ţinea ţanţoş. Se vedea cu ochiul liber cît e de înfumurat. Făcea pe viteazul. Pe faţă i se citea o expresie de automulţumire şi, dacă episcopul nu se înşela cumva, în ochii lui luminoşi şi impertinenţi era o licărire vicleană şi maliţioasă. Zîmbi sinistru cînd îmbrăţişă dintr-o privire chilia goală şi tristă. Episcopul îi făcu semn să se aşeze pe un scăunel fără spetează.

— Ascultă, frate, n-ai să-mi oferi un obiect mai comod pe care să mă aşez?

— Nici unul.

— Aud că te-a lovit boala.

— A fost o indispoziţie trecătoare, lipsită de importanţă. Mi-am recăpătat sănătatea obişnuită.

— Asta e bine.

Urmă un răstimp de tăcere. *Don* Manuel continua să-l privească, însă în ochi i se citea un zîmbet vecin cu batjocura.

— Parcă ziceai că ai să-mi aduci la cunoştinţă veşti importante, zise într-un tîrziu episcopul.

— Chiar aşa, frate. S-ar părea că ceremonia de ieri-dimineaţă nu ţi-a împlinit nădejdile.

— Manuel, fii, te rog, bun şi spune-mi pentru ce-ai venit.

— Oare ce te-a făcut să crezi că tu erai unealta aleasă de Dumnezeu pentru a o vindeca pe fata aceea de infirmitatea ei?

Episcopul şovăi. Era înclinat să refuze a-i da un răspuns, dar umilindu-se la culme în faţa omului acestuia grosolan şi necioplit, i-l oferi totuşi:

— Am primit asigurări că ceea ce spunea fata e adevărat şi, cu toate că mă ştiam nevrednic, m-am simţit obligat să dau curs solicitării.

— Aici ai greşit, frate. Trebuia s-o cercetezi cu mai multă atenţie. Sfînta Fecioară i-a spus că fiul lui *don* Juan de Valero care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu are puterea s-o vindece. De ce te-ai grăbit să tragi concluzia că se referea la tine? Nu cumva ai dovedit că-ţi cam lipseşte smerenia creştină?

Episcopul păli.

— Ce vrei să spui? strigă el. Fata mi-a povestit că aşa i-a spus Sfînta Fecioară, că e vorba de mine.

— E o toantă ignorantă. A presupus că e vorba de tine pentru că eşti episcop şi, nu ştiu cum se face, dar oamenii din oraşul ăsta au auzit o

mulţime de lucruri despre sfinţenia ta şi despre chinurile la care te-ai tot supus.

Episcopul înălţă în minte o rugăciune să-şi poată stăpîni furia şi ruşinea de care îl umpleau vorbele fratelui său.

— De unde ştii tu toate acestea? Cine ţi-a spus care au fost vorbele Sfintei Fecioare?

Don Manuel pufni, ca în faţa unei glume nemaipomenit de bune.

— S-ar părea că fata are un unchi numit Domingo Pérez. Parcă-i cunoşteam cînd eram mici. Dacă-mi amintesc bine, ai fost coleg de seminar cu el.

Episcopul înclină din cap în semn de încuviinţare.

— Domingo Pérez e un beţivan înrăit. Merge mereu la cîrciuma frecventată şi de slugile mele, cu care a făcut cunoştinţă fără doar şi poate în speranţa de-a bea pe socoteala lor. Aseară era dincolo de bine şi de rău. După cum era şi firesc, toată lumea vorbea de evenimentul din cursul dimineţii, pentru că trebuie să ştii, frăţioare, că fiascoul tău a ajuns bîrfa întregului oraş. Domingo le-a spus că nici nu se aşteptase la altceva şi că a încercat să te avertizeze, dar n-a fost primit la mănăstire. Şi atunci a repetat întocmai cuvintele rostite de Sfînta Fecioară nepoatei lui, aşa cum le relatase ea.

Episcopul era nedumerit la culme. Nici nu ştia ce să spună. *Don* Manuel continuă şi acum în ochii lui sclipea limpede batjocura, pe care nu se silea în nici un fel să şi-o disimuleze.

Episcopul se întrebă cu tristeţe ce fel de om putea fi acela care-şi găsea o plăcere atît de crudă în umilirea propriului său frate.

— Spune, frăţioare, nu ţi-a trecut deloc prin cap că, de fapt, era vorba de mine?

— De tine?

Episcopului nici nu-i venea să-şi creadă urechilor. Dacă ar fi fost în stare să rîdă, ar fi izbucnit în hohote.

— Cum adică, frate, te miri? De douăzeci şi patru de ani îl slujesc pe rege. Mi-am pus viaţa în primejdie de sute de ori. Am dat bătălii glorioase şi trupul meu poartă urmele rănilor mele vitejeşti. Am suferit de foame şi de sete, de frigul aspru al blestematelor Ţări de Jos şi de căldura toridă a verii. Tu ai ars pe rug cîteva zeci de eretici, dar eu, spre slava lui Dumnezeu, am ucis nevrednici cu miile. Spre slava lui Dumnezeu le-am pustiit lanurile şi le-am ars recoltele. Am asediat oraşe înfloritoare şi, cînd mi s-au închinat, i-am trecut prin foc şi sabie pe toţi locuitorii lor, bărbaţi, femei şi copii deopotrivă.

Episcopul se cutremură.

— Sfîntul Oficiu îi condamnă pe acuzaţi numai printr-un proces al legii. Le dă prilejul de a se pocăi şi de a se curăţa de păcat. Are grijă să împartă dreptatea şi, dacă-i pedepseşte pe vinovaţi, îi absolvă pe cei fără vină.

— Pe olandezii aceia îi cunosc prea bine ca să pot crede că sînt capabili de pocăinţă. Le curge erezia prin vine. Sînt trădătorii propriei lor credinţe şi ai regelui lor şi-şi merită moartea. Nimeni, nici un om care mă cunoaşte n-ar putea spune că nu l-am slujit bine pe Dumnezeu.

Episcopul căzu pe gînduri. Brutalitatea şi lăudăroşenia fratelui său îl umplură de dezgust. I se părea incredibil ca Dumnezeu să fi ales o asemenea unealtă pentru truda lui şi totuşi se prea poate s-o fi făcut. Tocmai pentru că el era aşa cum era, pentru a-l ruşina pe el, pe Blasco de Valero, din cauza păcatului său de neiertat. Dacă într-adevăr aşa stăteau lucrurile, atunci nu putea decît să se închine în faţa vergii care-l pedepsea.

— Cerurile îmi sînt martore că sînt întru totul conştient de nevrednicia mea, spuse el în cele din urmă. Dacă tu vei încerca acest lucru şi vei da greş, în oraş se va stîrni un scandal care va oferi ticăloşilor un prilej cumplit

de a lua totul în batjocură. Te implor să nu faci nici un lucru pripit. E o chestiune care cere multă, foarte multă chibzuinţă.

— Acest lucru s-a şi făcut, frate, îi spuse calm *don* Manuel. M-am consultat cu prieteni care întîmplător sînt oamenii cei mai importanţi din oraş. Am cerut opinia arhiereului şi a abatelui care conduce această mănăstire. Toţi, pînă la unul, au consimţit.

Din nou episcopul făcu o pauză. Ştia că în oraş mulţi oameni pizmuiesc rangurile la care au ajuns el şi fratele lui, căci deşi erau nobili prin naştere, nu au avut un statut prea de soi. Se prea poate să fi acceptat cererea nefirească şi absurdă a fratelui său doar pentru a-i discredita pe amîndoi.

— Nu trebuie să uiţi că există şi posibilitatea ca fata aceea, Catalina Pérez, să se fi lăsat înşelată.

— Numai fapta poate dovedi adevărul. Pînă nu încerci, nu poţi izbuti. Dacă dau greş, va fi limpede că fata e vrăjitoare şi trebuie să fie dată pe mîna Inchiziţiei pentru a fi judecată şi pedepsită.

— Dacă ai consimţămîntul autorităţilor oraşului şi eşti hotărît să faci această încercare, n-am nici un mijloc de a te împiedica. Te rog, totuşi, să faci toate acestea în cît mai mare taină, pentru a evita un scandal şi mai mare decît cel care s-a stîrnit deja.

— Îţi mulţumesc din suflet pentru sfat, frăţioare. Am să-i acord consideraţia pe care o merită.

Şi *don* Manuel se retrase. Episcopul oftă adînc. I se părea că paharul amărăciunii s-a umplut. Îngenunche în faţa crucii negre de pe perete şi se rugă în tăcere. Apoi chemă un frate mirean şi-l rugă să-l aducă pe numitul Domingo Pérez.

— Dacă nu e acasă, cu siguranţă că-l vei găsi la cîrciuma din apropierea palatului unde locuieşte fratele meu *don* Manuel. Roagă-l să-mi facă favoarea de a veni să mă viziteze fără întîrziere.

17

În scurtă vreme, posluşnicul îl pofti în paraclisul episcopului pe Domingo Pérez. O vreme cei doi bărbaţi se priviră în tăcere. Nu se mai văzuseră din tinereţe, cînd erau doar nişte băietani, elevi la seminarul Alcalá de Henarez. Acum erau amîndoi bărbaţi între două vîrste şi feţele amîndurora erau supte şi răvăşite. Dar una era răvăşită de o viaţă austeră, de nopţile lungi de veghe, de post îndelungat şi de trudă neîncetată, în vreme ce a celuilalt era răvăşită de băutură şi desfrîu. Şi totuşi, dacă semănau întru cîtva la înfăţişare, nu acelaşi lucru se putea spune şi despre expresia de pe feţele lor. Episcopul părea hărţuit şi chinuit, pe cînd scribul era nepăsător şi voios. În calitatea lui de novice purta sutană, dar era decolorată de soare, atît de uzată încît se înverzise şi era pătată peste tot de vin şi de mîncare. Însă amîndoi aveau un aer ascetic, de distincţie intelectuală.

— Înalt Prea Sfinţia Voastră a dorit să mă vadă, spuse Domingo.

Pe buzele palide ale episcopului se ivi un zîmbet blînd:

— Nu ne-am mai văzut de mult, Domingo.

— Căile noastre s-au despărţit. Aş fi zis că Înălţimea Voastră a uitat cu totul de existenţa unei fiinţe atît de sărmane şi nevrednice ca Domingo Pérez.

— Doar ne cunoaştem de-o viaţă. Mi-e ruşine că-mi vorbeşti cu atîta ceremonie. Au trecut ani şi ani de zile de cînd n-am mai auzit un prieten spunîndu-mi pur şi simplu Blasco.

Domingo îl învrednici cu zîmbetul său fermecător şi dezarmant:

— Dragă Blasco, cei mari n-au prieteni. Acesta este preţul pe care trebuie să-l plătească pentru măreţia lor.

— Atunci măcar pentru un ceas să uităm de această biată grandoare a mea şi să vorbim între noi ca vechi şi buni camarazi ce eram pe vremuri. Greşeşti, de crezi că te-am uitat vreodată. Am fost mult prea apropiaţi ca să pot să ajung la aşa ceva. M-am ţinut mereu la curent cu viaţa pe care o duci.

— N-a fost prea înălţătoare din punct de vedere moral.

Episcopul se aşeză pe un scăunel şi-i făcu semn lui Domingo să stea pe celălalt.

— Mai mult decît atît, am ţinut legătura cu tine prin scrisorile tale.

— Cum se poate? Nu ţi-am scris nici una.

— Nu direct, dar am citit prea multe din poeziile pe care le alcătuiai cînd eram colegi, ca să nu-ţi cunosc scrisul. Crezi că nu l-am recunoscut în scrisorile pe care mi le-au trimis tata şi fratele meu Martin? Ştiam foarte bine că ei n-ar fi fost în stare să se exprime cu atîta eleganţă şi bună-cuviinţă. Şi, pe urmă, mai erau tot felul de expresii, de întorsături de fraze, de reflecţii în care ţi-am recunoscut spiritul atît de capricios.

Domingo rîse încetişor:

— Darurile literare ale lui *don* Juan şi ale fratelui tău Martin nu sînt deloc remarcabile. Cînd spuneau că sînt bine sănătoşi şi că speră că şi tu eşti la fel şi că recolta e slabă, cu asta îşi încheiau tratarea subiectului. Pentru propria mea reputaţie, precum şi pentru a lor, mă simţeam obligat să le înviorez afirmaţiile nude cu bîrfe de prin oraş şi cu diversele metafore şi glume neserioase care îmi veneau în minte.

— Ce trist că ţi-ai irosit astfel darurile deosebite, Domingo. Ceea ce eu a trebuit să învăţ prin silinţă şi strădanii, tu s-ar părea că ai dobîndit prin intuiţie. Adeseori m-ai înspăimîntat pur şi simplu prin îndrăzneala gîndurilor tale, prin acea curgere a unor idei neaşteptate, ce păreau să

ţîşnească parcă într-un şuvoi din creierul tău, cu tot atît de puţin efort cum curge apa dintr-un izvor, dar nu m-am îndoit niciodată de mintea ta strălucită. Tu te-ai născut pentru a ieşi în evidenţă şi, dacă n-ai fi avut o fire atît de nestăpînită, ai fi putut între timp să ajungi o podoabă strălucitoare a sfintei noastre biserici.

— În schimb, răspunse Domingo, nu sînt decît un biet cărturar fără parale, un dramaturg care nu-şi poate găsi actori dornici să-i joace piesele, un scrib care alcătuieşte predicile preoţilor prea netoţi ca să şi le scrie singuri. Bunule Blasco, mie mi-a lipsit vocaţia. Viaţa m-a ispitit şi m-a atras încoace şi-ncolo. Nu mi-am găsit locul nici la mănăstire, nici în căminul familiei, ci la drumul mare, cu aventurile şi pericolele sale, cu întîlnirile neaşteptate şi diversitatea nemaipomenită a întîmplărilor. Am trăit. Am suferit de foame şi de sete, m-au durut picioarele, am fost bătut, am avut parte de toate necazurile care i se pot întîmpla unui om. Am trăit. Şi chiar şi acum, cînd se apropie bătrîneţea, n-am nici un pic de regret pentru anii pe care i-am irosit, căci am dormit şi eu pe muntele Parnas. Şi cînd mă duc pe jos pînă în cine ştie ce sat îndepărtat ca să scriu un hrisov pentru un biet ţărănoi fără ştiinţă de carte sau cînd mă aşez în cămăruţa mea înconjurat de cărţile mele şi alcătuiesc replici rimate din piese care nu vor fi jucate niciodată, mă umple o bucurie şi un entuziasm atît de mare, încît nu mi-aş schimba viaţa cu nici un cardinal şi nici măcar cu papa.

— Dar nu te temi de mînia care se va abate asupra ta? Răsplata păcatului e moartea.

— Cine îmi pune această întrebare? Episcopul de Segovia sau vechiul meu prieten Blasco de Valero?

— Nu mi-am trădat nici prietenii şi nici duşmanii. Atîta vreme cît nu spui nimic împotriva credinţei, poţi să vorbeşti slobod.

— Atunci răspunsul meu nu poate fi decît următorul: Ştim foarte bine că puterile şi harurile Domnului sînt nemărginite şi întotdeauna mi s-a părut ciudat că oamenii nu i-au acordat niciodată încrederea că ar avea şi înţelepciune. E greu de crezut că Cel de Sus ar fi făurit o lume atît de frumoasă, dacă n-ar fi dorit ca oamenii să se bucure de ea. Adică de ce să le fi dat el stelelor atîta strălucire şi păsărilor cîntecele lor dulci şi florilor miresmele aromitoare, dacă n-ar fi dorit ca noi să ne bucurăm de ele? Am păcătuit faţă de oameni şi oamenii m-au osîndit. Dumnezeu m-a făcut un om cu patimi omeneşti şi oare mi le-a dat numai ca să mi le ţin în frîu şi să le sugrum? Mi-a dat spiritul acesta aventuros şi dragostea de viaţă. Ei bine, eu nutresc speranţa smerită că atunci cînd voi ajunge faţă în faţă cu Creatorul meu, El îmi va trece cu vederea imperfecţiunile şi-n privirea Lui voi găsi îndurare.

Episcopul păru cumplit de tulburat. I-ar fi putut spune bietului poet că am fost aduşi pe pămînt pentru a-i dispreţui deliciile, pentru a ne împotrivi ispitelor, pentru a ne înfrînge patimile şi pentru a ne putea căi. Năzuinţa noastră fiind ca noi, chiar aşa păcătoşi mizerabili cum sîntem, să fim găsiţi vrednici de comuniunea cu cei binecuvîntaţi. Dar oare vorbele lui ar fi fost de vreun folos? Nu putea decît să se roage ca, înainte ca moartea să-l cheme la ea, harul lui Dumnezeu să se pogoare asupra acestui biet om, pentru ca el să se pocăiască de relele pe care le-a săvîrşit. Se aşternu tăcerea între ei.

— Nu te-am chemat astăzi la mine pentru a te îndemna să-ţi îndrepţi purtările şi să revii pe calea cea bună, spuse în cele din urmă episcopul. Nu mi-ar fi greu să-ţi combat opiniile greşite, dar ştiu de mult cît de ingenios eşti în a face relele să pară mai bune şi cunosc, de asemenea, plăcerea pe care o găseşti în rostirea unor sofisme care să-i necăjească pe ceilalţi. Sînt gata să cred că multe din cele pe care le-ai spus au fost doar pentru a te distra pe socoteala mea. Dar ai o nepoată, nu?

— Aşa este.

— Ce înţelegi tu din povestea aceasta care a adus nelinişte în oraş?

— E o copilă virtuoasă şi cinstită. E o bună catolică, dar nu deosebit de evlavioasă.

— De asta mi-e greu să mă îndoiesc, întrucît am înţeles că ţie îţi datorează educaţia.

— Dar nu este nici înclinată spre fantezii fără noimă. Ba chiar, aşa cum e şi normal pentru sărăntoci, e destul de pământeană şi realistă. Nimeni n-ar putea-o acuza că posedă facultatea nefericită a imaginaţiei.

— Atunci crezi că Sfînta Fecioară i s-a înfăţişat cu adevărat?

— Aveam mari îndoieli pînă ieri, cînd mi-a repetat întocmai cuvintele pe care le-a folosit Maica Precista. Atunci m-am convins. Tocmai de aceea te-am căutat. Mi-am dat dintr-odată seama de înţelesul acelor vorbe şi am vrut să te cruţ de o intervenţie inutilă. Dar n-au vrut să mă primească la tine.

Episcopul oftă.

— Nu e cea mai chinuitoare dintre crucile pe care trebuie să le purtăm, faptul că tovarăşii noştri de trudă, în solicitudinea lor pentru bunăstarea noastră, împiedică accesul la noi al celor pe care ar fi bine să-i vedem.

— Scurgerea timpului n-a micşorat cu nimic afecţiunea care m-a legat de tine în tinereţe, căci, să ne înţelegem, eu, păcătosul, îmi pot permite să cedez impulsurilor oarbe ale inimii mele. Am dorit să te cruţ însă de o umilinţă care ştiam că avea să fie amarnică pentru tine. În clipa în care fata mi-a repetat întocmai cuvintele rostite de Sfînta Fecioară, am ştiut cui i-a fost hărăzită sarcina de a o vindeca de infirmitate.

— Mie mi-a spus că Sfînta Fecioară m-a numit pe mine.

— Aceasta a fost o eroare firească pentru o fată care a auzit de mortificările la care te supui, de virtutea şi austeritatea ta. Dar Sfînta

Fecioară i-a spus că puterea de a vindeca se află în mîinile aceluia dintre fiii tatălui tău care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu.

— Abia acum am auzit asta.

— Şi ştii cine e acesta? E limpede ca lumina zilei.

Episcopul păli. Îi aruncă lui Domingo o privire neliniştită, aproape speriată.

— Fratele meu Martin?

— Brutarul.

Pe fruntea episcopului apărură broboane de sudoare. Îl străbătu un fior amarnic, de parcă i-ar fi călcat cineva mormîntul.

— E cu neputinţă. Desigur, el este un om vrednic, dar atît de lumesc, un mirean.

— De ce să fie cu neputinţă? Pentru că nu are ştiinţă de carte? Este una din tainele credinţei noastre strămoşeşti că Dumnezeu, care l-a înzestrat pe om cu raţiune şi prin aceasta l-a ridicat deasupra necuvîntătoarelor, n-a pus pe inteligenţă chiar atîta preţ pe cît ni se spune. Fratele tău e un om simplu şi foarte de treabă. Este un soţ credincios şi un tată iubitor. Şi-a cinstit tatăl şi mama, i-a hrănit cînd erau flămînzi şi i-a îngrijit cînd erau bolnavi. A îndurat cu supunere dispreţul tatălui său şi jalea şi mustrările mamei, căci fiind un gentilom înnăscut, a urmat o îndeletnicire care-l cobora în ochii proştilor. A suferit cu bunăvoinţă dispreţul nobilimii şi batjocura vulgului. Ca şi părintele nostru Adam, şi-a cîştigat pîinea cu sudoarea frunţii şi chiar s-a mîndrit, deşi destul de modest, cu faptul că pîinea pe care o face e bună. A acceptat bucuriile vieţii cu gratitudine şi tristeţile ei cu resemnare. A venit în ajutorul celor nevoiaşi. Este plăcut la vorbă şi vesel la faţă. E prietenul tuturor. Nepătrunse sînt căile Domnului şi se prea poate ca, în ochii Celui de Sus, Martin, brutarul, să-l fi slujit mai bine prin viaţa lui de trudă silitoare şi cinstită, prin bunătatea sa iubitoare, prin veselia lui nevinovată mult mai

bine decît tine, care ai căutat mîntuirea oamenilor prin rugăciuni şi pedepse, sau decît fratele tău Manuel, care se făleşte cu femeile şi copiii pe care i-a ucis şi cu oraşele înfloritoare pe care le-a pustiit şi le-a dărîmat pînă-n temelii.

Episcopul îşi trecu ostenit mîna peste frunte. Faţa îi era chinuită:

— Domingo, mă cunoşti prea bine, zise el cu glas tremurător, ca să crezi că am întreprins acea acţiune de care ştii fără nici un fel de mustrări de conştiinţă. Ştiam prea bine că sînt nevrednic şi sufletul meu era tulburat şi chinuit de spaimă, dar am interpretat semnul trimis de sus ca o poruncă să fac ceea ce credeam eu că este voinţa Domnului. Am greşit. Iar acum fratele meu Manuel e hotărît să încerce tocmai ceea ce n-am izbutit eu.

— Încă de pe cînd era tînăr, s-a remarcat mai degrabă prin puterea trupului decît prin cea a înţelegerii.

— Nu numai că gîndeşte greşit, dar e şi încăpăţînat la culme. Mai-marii oraşului îl încurajează, pentru ca apoi să-l poată lua în rîs. A căpătat aprobarea arhiereului şi a stareţului acestei mănăstiri.

— Trebuie să-l împiedici cu orice preţ.

— Dar n-am autoritatea s-o fac.

— Dacă fratele tău persistă în nebunia lui, va căuta să se răzbune pentru înfrîngere tocmai pe biata fată. Iar oamenii vor fi de partea lui şi nu vor manifesta pic de îndurare. În numele vechii noastre prietenii, te implor s-o ocroteşti de duşmănia lui şi de violenţa oarbă a gloatei.

— Jur pe crucea răstignirii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos că, dacă va fi nevoie, îmi voi da viaţa pentru a o salva pe copilă de orice rău.

Domingo se ridică:

— Îţi mulţumesc din toată inima. Adio, dragul meu. Căile noastre se despart şi nu ne vom mai întîlni niciodată. Rămîi cu bine de-a pururi.

— Mergi cu bine. Adio! Ah, Domingo, sînt un om nefericit. Roagă-te pentru mine. Roagă-te întotdeauna, cînd înalţi vreo rugăciune, ca Dumnezeu să mă slăbească de povara aspră a vieţii acesteia.

Era atît de zguduit, avea o mină atît de jalnică, încît bătrînul beţivan se simţi copleşit de compătimire. Pe neaşteptate, îl luă pe episcop în braţe şi-l sărută pe amîndoi obrajii. Păcătosul îl strînse la piept pe sfînt şi dispăru numaidecît.

18

În noaptea aceea s-a întîmplat un lucru foarte ciudat. Luna plină care-şi urma neabătută traiectoria strălucea cu o lumină atît de orbitoare, încît pînă şi cerul fără nori era albastru precum mantia de catifea ce acoperea veşmîntul imaculat al Sfintei Fecioare. Oamenii din Castel Rodríguez dormeau. Deodată toate clopotele din oraş au început să sune atît de puternic, încît puteau să scoale şi morţii, i-au trezit pe cei care dormeau şi unii dintre aceştia s-au repezit la fereastră, în timp ce alţii, îmbrăcaţi doar pe jumătate, punîndu-şi hainele pe ei din mers, au coborît în stradă. Bătaia clopotelor la ora aceea neobişnuită însemna că izbucnise vreun incendiu într-o parte a oraşului şi gospodinele speriate s-au apucat să-şi strîngă laolaltă lucrurile mai de preţ, căci ori de cîte ori se stîrnea un foc, nimeni nu putea să ştie cît de departe avea să se întindă şi era mai bine să salvezi ce puteai înainte ca flăcările să-ţi mistuie casa. În panica lor, unele dintre femei au mers atît de departe încît să-şi arunce pe fereastră aşternutul, iar altele au ieşit cu diverse mobile şi le-au depozitat în faţa uşii.

Oamenii ieşeau şuvoi din case şi inundau străzile. Dintr-un impuls comun au împînzit piaţa cea mare, care constituia mîndria oraşului. Fiecare îl întreba pe vecin unde a izbucnit focul. Bărbaţii blestemau, iar femeile îşi frîngeau mîinile. Alergau încoace şi-ncolo, ca să afle ce case au luat foc. Înălţau ochii pe cer ca să vadă vreo licărire roşie ce le-ar fi putut indica locul. Dar nu se vedea nimic. Oamenii care umpleau piaţa, venind din diverse părţi ale oraşului, spuneau că acolo de unde veneau ei nu era nici un foc. Nu se vedea nicăieri urmă de flacără. Iar apoi, ca şi cum un vînt ar fi

bătut asupra lor, le veni în minte ideea că cine ştie ce flăcăiandri aiuriţi le-or fi jucînd o festă şi au făcut năzbîtia de a bate clopotele ca să scoale oamenii din pat şi să-i sperie de moarte. Cei mai furioşi dintre locuitorii hotărîţi să-i rupă în bătaie pe aceşti copii zvăpăiaţi s-au repezit în clopotniţe. Acolo au avut parte de o privelişte uluitoare. Funiile clopotelor se bălăbăneau în sus şi-n jos fără să le tragă nimeni. S-au uitat o vreme înmărmuriţi şi apoi, cu torţe şi felinare, au urcat pînă sus de tot. Cînd au ajuns la platforma cea mai înaltă, i-a asurzit sunetul clopotelor. Acestea se legănau într-o parte şi într-alta într-o oscilaţie sălbatică şi limbile băteau ca tunetul în marginile clopotelor de aramă. Nu era picior de om nicăieri. De altfel, nimeni n-ar fi putut să mişte atît de tare clopotele acelea grele. Ai fi zis că înnebuniseră dintr-odată. Băteau fără să le tragă nimeni.

Gîfîind, cu spaimă în suflet, coborînd scările strîmte de parcă ar fi fost urmăriţi de diavol, oamenii au alergat în stradă şi, cu vorbe dezlînate şi gesturi înnebunite, au povestit ce au văzut.

Era un miracol. Dumnezeu făcuse să bată clopotele şi nimeni nu putea spune dacă acesta era un semn bun sau rău pentru oraş. Mulţi oameni au căzut în genunchi şi au înălţat rugăciuni. Păcătoşii şi-au amintit de toate faptele lor rele şi au zis că s-a năpustit asupra lor urgia lui Dumnezeu. Parohii au descuiat uşile bisericilor şi mulţimile le-au umplut, urmîndu-i pe preoţi în rugăciunile lor prin care implorau Atotputernicul să-şi arate mărinimia şi îndurarea pentru făpturile lor. A trecut multă vreme pînă să se potolească mulţimile şi să se strecoare în tăcere şi evlavie înapoi în casele lor.

19

Nimeni nu ştia cum s-au stîrnit toate acestea, dacă a fost cumva gîndul vreunei persoane înzestrate cu fantezie sau a fost o născocire independentă a mai multora. Era ca o molimă. Nu ştiai dacă holera a fost adusă în oraş de un străin de aiurea sau dacă vreun vînt rău a răspîndit boala. Aici cade bolnav un bărbat, dincolo moare o femeie şi, pînă să te dezmeticeşti şi să vezi primejdia, molima se întinde pe stradă şi groparii nici nu mai apucă să sape destul de repede morminte pentru a-i îngropa pe toţi. Pînă să se ridice soarele pe cer, în rîndul locuitorilor din Castel Rodríguez se răspîndise deja convingerea că evenimentul misterios din toiul nopţii era legat într-un fel sau altul de faptul că Sfînta Fecioară i se înfăţişase Catalinei Pérez. Nu se mai vorbea de altceva. Magistraţii discutau chestiunea în sălile de consiliu, preoţii în sacristii şi nobilii în palatele lor. Oamenii de rînd pe stradă, gospodinele la piaţă, negustorii în prăvăliile lor trăncăneau vrute şi nevrute şi nu-şi mai puteau astîmpăra uimirea. Călugării şi măicuţele de la mănăstiri erau tulburaţi de la rugăciunile lor.

Şi curînd se ajunse la consensul că nu poate fi nici o îndoială în privinţa persoanei numite prin cuvintele enigmatice ale Sfintei Fecioare. Destul de mulţi oameni, mai ales din rîndul mirenilor legaţi de biserică, se întrebau dacă nu cumva Dumnezeu priveşte cu ochi răi exagerările episcopului în materie de austeritate şi dacă nu cumva o anumită aroganţă a lui în aşa-zisa umilinţă nu merită de fapt mustrările divine. În schimb, *don* Manuel de Valero era ferit de orice blam sau pată. El îşi închinase cei mai buni ani ai vieţii slujirii Celui de Sus şi a regelui. Maiestatea Sa, viceregentul pe

pămînt al Atotputernicului, înconjurîndu-l de onoruri strălucitoare, îşi pusese pecetea sa aprobatoare pe vitejia şi virtutea lui. Era evident pentru toată lumea, pentru clerici şi mireni, pentru bogaţi şi săraci deopotrivă, pentru nobili şi pentru oamenii de rînd, că *don* Manuel este cel ales pentru a înfăptui minunea hărăzită de voinţa divină. O delegaţie alcătuită din fruntaşi ecleziastici, membri ai aristocraţiei şi oameni cu autoritate în Consiliul Municipal îl vizitară şi-l încunoştinţară de opinia lor unanimă. În felul său deschis, soldăţesc, *don* Manuel le spuse că este gata să le stea la dispoziţie. Se hotărî ca ceremonia să aibă loc în ziua următoare la Biserica Colegială. *Don* Manuel îi ceru arhiereului să-i primească spovedania chiar în după-amiaza aceea şi, întrucît îşi propunea ca dimineaţa să primească sfînta cuminecătură după ce postea, conform regulii, amînă dineul pe care îl comandase pentru a-şi cinsti în seara aceea prietenii. Era un om conştiincios şi hotărî să nu-i scape nici un amănunt care ar fi putut să aducă atît de mult intervenţiei sale, într-o ocazie atît de solemnă. Cel care-şi pune toată încrederea în Dumnezeu şi se spovedeşte obţinînd astfel iertarea păcatelor este de trei ori mai bine înarmat decît oricare altul.

Însuşi stareţul Mănăstirii Dominicane îl informă pe episcop de hotărîrea care fusese luată şi, în acelaşi timp, îl invită să se pună în fruntea călugărilor care urmau să alcătuiască procesiunea ce însoţea ceremonia respectivă. *Don* Blasco simţi unda maliţioasă din oferta stareţului, dar mulţumindu-i pentru onoarea ce i se făcea, acceptă cu gravitate. Era neputincios. Nu dădea nici o importanţă lucrurilor pe care i le spusese Domingo despre fratele său Martin. Cunoştea prea bine pofta lui Domingo de a-i tachina pe alţii şi plăcerea pe care o avea în a exprima tot soiul de idei năstruşnice şi paradoxale. Cu toate acestea, avea convingerea fermă că *don* Manuel nu e cîtuşi de puţin omul destinat să înfăptuiască un miracol. Cu mare plăcere ar fi evitat obligaţia de a-şi vedea fratele făcut de ruşine, dar ştia că, dacă

refuză să meargă, a doua zi urmau să pună acest fapt pe seama pizmei. Nu se cuvenea pentru un om cu o funcţie atît de înaltă să ofere spiritelor negative prilejul de a-l vorbi de rău. Dar, lăsînd acestea la o parte, mai era şi promisiunea pe care i-o făcuse lui Domingo. Trebuia neapărat s-o îndeplinească. Cunoştea foarte bine nebunia şi sălbăticia gloatei – spunem gloată chiar şi atunci cînd e vorba de oameni de viţă aleasă – şi mai mult ca sigur că, dacă avea să fie dezamăgit în aşteptările lui de a asista la o minune, avea să-şi rezerve răzbunarea asupra nefericitei infirme. Dacă el, Blasco, era de faţă, o putea salva de dezlănţuirea sălbăticiei lor.

Aşadar, a doua zi, cu inima grea, însoţit de cei doi secretari credincioşi, episcopul Blasco porni în fruntea alaiului călugărilor din mănăstire pînă la biserică. Aceasta era înţesată de lume şi mulţi oameni, dornici să fie martori la o minune săvîrşită chiar sub ochii lor, se îndemnau care mai de care să păşească înăuntru. Se făcu loc pentru trecerea episcopului care, urmat de călugări, înaintă încet prin naos. Îşi luă locul în jilţul grandios situat lîngă şi puţin în faţa marelui altar. În galeria corului se înghesuiseră notabilităţile oraşului. Curînd ieşi înainte *don* Manuel, cu o trupă întreagă după el, şi se aşeză pe un scaun pus anume pentru el de partea cealaltă a altarului. Era îmbrăcat într-o armură de paradă, cu platoşa împodobită cu aur şi purta o mantie impresionantă cu crucea verde a Ordinului Calatrava. Nobilii din galeria corului erau şi ei îmbrăcaţi în haine de sărbătoare. Flecăreau şi rîdeau veseli. Schimbau între ei saluturi şi zîmbete. În naos, mulţimea vorbea tare şi oamenii se strigau între ei de parcă ar fi fost la coridă. Episcopul îi privea cu indignare. Era o batjocură adusă religiei şi avea de gînd să se ridice şi să-i denunţe pentru această uşurătate ce semăna a hulă.

La picioarele treptelor ce urcau spre altar, sprijinindu-se în cîrjă, îngenunche Catalina.

Orga făcu să răsune primele note ale unui solo şi acele note cu înfloriturі se învîrtejeau senine şi vesele peste capetele enoriaşilor. Arhitectura bisericii era amplă şi simplă la origine, dar capii marii case Henriquez se grăbiseră unul după altul s-o îmbogăţească, adăugîndu-i un plafon din lemn pictat, tablouri deasupra altarelor, cu rame masive şi aurite, şi întruchipări ale sfinţilor în veşminte bogate şi strălucitoare. Jilţurile din galerie erau sculptate cu multă măiestri. În capelele altarului erau mormintele nobililor, primele din piatră întunecată şi austere, pentru ca cele din urmă să fie din marmură bogat sculptată, adăpostind rămăşiţele pămînteşti ale ducilor şi ale consoartelor lor. O lumină slabă pătrundea prin vitralii şi aerul era greu de atîta fum şi tămîie.

Intrară preoţii îmbrăcaţi în veşmintele preţioase de sărbătoare, veşminte ce fuseseră dăruite bisericii de către doamnele nobile şi evlavioase. Ajutorul de diacon ţinea potirul şi patena învelite în vălul ritual. Se înălţară cîntecele liturgice. Un adevărat fior străbătu congregaţia îngenuncheată, la clinchetul argintiu al clopoţelului ce atrase atenţia asupra înălţării Sfintei Cuminecături, a anafurei şi a potirului. Ierarhul care celebra ceremonia se împărtăşi şi apoi le administră Sfînta Cuminecătură lui *don* Manuel şi Catalinei. În sfîrşit, sosise momentul pe care îl aştepta cu atîta nerăbdare mulţimea. Din rîndurile acesteia se stîrni un sunet ciudat. Nu de glasuri. Nu cel al unor mişcări neliniştite, ci un fel de vuiet sau oftat al vîntului într-o pădure de pini, de parcă s-ar fi auzit însăşi aşteptarea lor nerăbdătoare.

Don Manuel se ridică în picioare şi păşi către fata îngenuncheată. Îmbrăcat în armură, cu marea mantie a ordinului cavaleresc atîrnîndu-i pe umeri, făcea o figură impunătoare, plină de strălucire. Scena momentului pe care-l trăia îl investi cu o demnitate neobişnuită. Era încrezător în puterea lui. Puse mîna pe capul fetei şi, cu glas puternic, de parcă ar fi dat ordinul de atac regimentului său (aşa că îl auziră limpede pînă şi cei din colţurile

cele mai îndepărtate ale catedralei), repetă cuvintele ce-i fuseseră încredinţate spre a le rosti:

— În numele lui Dumnezeu-Tatăl, al lui Dumnezeu-Fiul şi al Sfîntului Duh, îţi poruncesc ţie, Catalina Pérez, să te ridici în picioare, să arunci cîrja ta nefolositoare şi să umbli.

Fata, vrăjită de solemnitatea ocaziei şi, în egală măsură speriată, se ridică în picioare cum putu şi lăsă să-i cadă cîrja. Făcu un pas înainte şi, cu un strigăt de spaimă, căzu cu capul înainte. Nici de data aceasta nu se produsese miracolul aşteptat.

Atunci se stîrni o zarvă cumplită, de parcă mulţimea ar fi fost cuprinsă brusc de nebunie. Bărbaţii urlau şi femeile ţipau. Strigau de furie:

— Vrăjitoarea! Vrăjitoarea! Trebuie arsă pe rug! Pe rug! Să fie arsă pe rug!

Şi apoi, dintr-un impuls comun, năvăliră spre sacristie şi-ar fi fost în stare să o sfîşie în bucăţi pe fată. În patima lor se îmbrînciră unii pe alţii într-o parte, unii căzură şi fură călcaţi sălbatic în picioare, iar ţipetele lor sporiră zarva cumplită.

Episcopul sări de pe jilţ şi, cu o mişcare rapidă şi amplă, păşi prin sacristie pînă ajunse să înfrunte gloata cuprinsă de frenezia aceea nebună. Ridică braţele deasupra capului şi ochii lui mari şi întunecaţi aruncară văpăi:

— Înapoi, înapoi! strigă el cu glas tunător. Cine sînteţi voi ca să pîngăriţi lăcaşul acesta sfînt? Daţi-vă îndărăt, vă spun! Înapoi, vă zic vouă!

Avea o înfăţişare atît de impresionantă, încît din mii de gîtlejuri se înălţă un strigăt de spaimă. Parcă dinaintea lor s-ar fi căscat o prăpastie şi dintr-odată mulţimea se opri. Oamenii se traseră înapoi. O clipă, episcopul îi privi cu ochi întunecaţi de indignare:

— Ruşine, ruşine! le strigă el şi apoi, strîngîndu-şi pumnii, îşi aruncă braţele în sus de parcă ar fi vrut să zvîrle asupra lor fulgerele mîniei. În genunchi! Îngenuncheaţi şi rugaţi-vă să fiţi iertaţi pentru hula pe care aţi adus-o în casa Domnului.

Auzindu-i aceste cuvinte şi copleşiţi de autoritatea lui, mulţi oameni căzură suspinînd în genunchi. Alţii, de parcă ar fi fost prea uluiţi ca să se poată mişca, rămaseră în picioare şi priviră cu ochi goi silueta aceea înspăimîntătoare. Încet, episcopul mătură cu privirea de la stînga la dreapta, pînă cînd îi cuprinse pe toţi enoriaşii, şi fiecare dintre aceştia simţi ochii aceia mînioşi aţintiţi numai asupra lui. Se făcu tăcere, întreruptă doar de suspinele isterice ale cîte unei femei.

— Ascultaţi, spuse în cele din urmă episcopul. Ascultaţi ce vă spun. (Şi acum glasul nu îi mai era ameninţător, ci grav, sever şi autoritar.) Ascultaţi! Cunoaşteţi cuvintele pe care i le-a adresat Sfînta Fecioară fetiţei Catalina Pérez şi cunoaşteţi şi minunile care s-au produs în acest oraş şi care au stîrnit nedumerirea şi neliniştea în minţile voastre. Fecioara Maria i-a spus acestei fete că acela dintre fiii lui *don* Juan de Valero care l-a slujit cel mai bine pe Dumnezeu are puterea, prin harul acordat de Cel de Sus, s-o vindece de infirmitatea ei. În mîndria mea păcătoasă şi în orgoliul meu trufaş, eu, cel care vă vorbeşte, şi fratele meu *don* Manuel, am avut îndrăzneala să credem că unul sau celălalt dintre noi a fost numit astfel. Ei bine, am fost pedepsiţi amarnic pentru nesocotinţa noastră îndrăzneaţă. Dar *don* Juan mai are şi un al treilea fiu.

Mulţimea îl întrerupse cu strigăte şi rîsete:

— *El panadero*. Brutarul!

Şi apoi oamenii începură să cînte batjocoritor într-un fel de ritm grosolan:

— *El panadero! El panadero!*

— Tăcere! strigă episcopul.

Oamenii se mustrară, îndemnîndu-se la tăcere.

— Rîdeţi. Precum pocnetul spinilor sub o oală pusă pe foc e rîsul celor fără minte. Oare ce altceva vă cere Cel de Sus, decît să vă purtaţi cum trebuie, să iubiţi îndurarea şi să păşiţi smeriţi odată cu Dumnezeul vostru? Făţarnicilor şi hulitorilor! Păcătoşilor! Josnici sînteţi, josnici, josnici!

Repetă cuvîntul, adăugîndu-i de fiecare dată un dispreţ mai muşcător, aşa că cei care îl auzeau se tot trăgeau înapoi, cu gestul celui căruia i se aruncă în faţă un pahar cu apă rece ca gheaţa. Mînia era îngrozitoare, ca să poată fi înfruntată. Episcopul mătura mulţimea aceea de oameni cu o privire de dispreţ care te veştejea.

— Oare sînt aici slujitorii Sfîntului Oficiu?

Prin mulţime se auzi un sunet ciudat, ca un fel de oftat de spaimă. Toată lumea îşi trase răsuflarea gîfîind, căci aceste unelte ale Inchiziţiei umpleau poporul de groază. Nu ştiau prea bine ce sens puteau să aibă cuvintele acelea sinistre şi fiecare tremura din tot trupul. În spatele episcopului se ridicară cîţiva bărbaţi.

— Să se înfăţişeze dinaintea noastră, spuse el.

Întrucît oamenii Sfîntului Oficiu se bucurau de putere, influenţă şi, mai presus de toate, de ocrotire de la acţiunile înspăimîntătoare ale Inchiziţiei, funcţiile lor erau căutate şi rîvnite chiar şi de oameni cu cel mai înalt rang. La Castel Rodríguez erau opt dintre aceştia. Se făcu o pauză de o clipă cînd îşi părăsiră jilţurile şi se înălţară în picioare în spatele episcopului. Acesta aşteptă pînă ce simţi din tîrşîitul paşilor lor că şi-au luat poziţiile cerute dinapoia lui.

— Ascultaţi, zise el din nou, şi arătătorul mîinii sale întinse părea să se oprească acuzator asupra fiecăreia dintre fiinţele acelea tremurătoare din mulţime. Sfîntul Oficiu nu face nimic cu furie sau în pripă. El administrează

dreptatea pentru cei vinovaţi, dar este îndurător cu păcătoşii care se pocăiesc.

Făcu o pauză şi tăcerea era de-a dreptul înspăimîntătoare.

— Nu voi, o generaţie de vipere, aveţi căderea să puneţi mîna pe fata aceasta nenorocită. Dacă este cumva înşelată sau stăpînită de un diavol, e sarcina Sfîntului Oficiu să afle acest lucru. Dacă va da greş în încercarea la care va fi supusă, oamenii Sfîntului Oficiu sînt aici pentru a o da pe mîna tribunalului. Dar nu a fost încă supusă acestei încercări. Unde este Martin de Valero?

— Aici, aici, strigară cîteva glasuri.

— Să păşească înainte.

— Nu, nu!

Aceste vorbe le rosti chiar Martin, brutarul.

— Dacă el nu vrea să vină de bunăvoie, trebuie să-l siliţi! spuse cu severitate episcopul.

Se produse o îmbulzeală şi Martin se lupta cu oamenii care îl împingeau şi-l trăgeau încoace şi-ncolo, dar după o vreme mulţimea se despărţi în două, îndemnîndu-l să înainteze spre treptele sanctuarului. Lumea se dădu îndărăt şi-l lăsă singur în faţa episcopului. Venise de la prăvălie ca să vadă minunea despre care vorbea toată lumea şi era în haine de lucru. Avea faţa roşie de la flăcările cuptoarelor brutăriei şi din pricina eforturilor zadarnice de a scăpa de mîinile aspre care-l îmbrînceau. Era o zi cu arşiţă şi fruntea îi era brobonită de sudoare. Faţa lui durdulie şi plină de bunăvoinţă era acum întunecată de consternare.

— Vino! îi spuse episcopul.

De parcă ar fi fost atras de o forţă căreia nu i se putea împotrivi, brutarul urcă treptele sanctuarului.

— Frate, frate, ce vrei să-mi faci? strigă el. Cum aş putea să înfăptuiesc eu ceea ce tu n-ai putut? Nu sînt decît un negustor şi cîtuşi de puţin un creştin mai bun decît semenii mei.

— Taci!

Episcopul n-avea nici cea mai mică speranţă că brutarul ar putea face o minune şi se gîndise la el doar atunci, sub impulsul momentului, ca la unicul mijloc care ar fi putut-o salva pe Catalina de furia gloatei. Avea nevoie doar de un scurt răgaz care să-i îngăduie să le liniştească patimile. Acum ştia că fata este în siguranţă. Erau acolo oamenii Sfîntului Oficiu care s-o ocrotească şi, întrucît în oraş nu se afla nici o închisoare a Inchiziţiei, la ordinul lui aveau s-o ducă la o mănăstire şi, odată aflată acolo, era timp suficient să se gîndească la măsurile ce se puteau lua de atunci înainte. Episcopul se adresă încă o dată poporului smerit.

— Dar oare olarul nu are puterea ca din acelaşi bulgăre de lut să facă un vas cu cinste şi altul cu necinste? Pentru Dumnezeu nu este nici o deosebire între un om şi altul. Cel care se smereşte va fi înălţat, iar cel trufaş va fi înjosit. Aduceţi fata mai aproape.

Catalina zăcea acolo unde căzuse, cu faţa ascunsă în mîini şi cu tot trupuşorul zguduit de suspine. Nimeni nu-i mai dăduse vreo atenţie, de parcă ar fi fost doar un cîine mort în şanţul de la marginea drumului. Doi dintre oamenii Sfîntului Oficiu o ridicară în picioare şi o aduseră faţă în faţă cu episcopul. Străduindu-se, cu cîrja sub braţ, ea îşi împreună mîinile în semn de rugăciune. Faţa îi era brăzdată de lacrimi.

— O, stăpîne, stăpîne, fie-ţi milă de mine! strigă ea. Te implor, nu mai face o nouă încercare, pentru că s-ar putea ca nici aceasta să nu aducă nimic bun. Dă-mi voie să mă întorc acasă la mama.

— Îngenunchează! îi porunci episcopul. Îngenunchează!

Cu un suspin deznădăjduit, copila căzu în genunchi.

— Pune-ţi mîna pe capul ei! îi porunci episcopul fratelui său.

— Nu pot. Nu vreau s-o fac, mi-e teamă.

— Sub ameninţarea pedepsei cu excomunicarea, îţi poruncesc să faci ce ţi-am spus, zise cu asprime episcopul.

Bietul om era îngrozit, căci ştia că fratele lui n-ar şovăi nici o clipă să-şi pună în practică ameninţarea cumplită. Cu multă nesiguranţă, îşi aşează mîna tremurătoare pe capul fetei. Şi mîna lui nici măcar nu era curată.

— Acum rosteşte cuvintele pe care le-ai auzit din gura fratelui tău Manuel.

— Dar nu le ţin minte.

— Atunci, le voi rosti eu şi tu le vei repeta după mine. Eu, Martin de Valero, fiu al lui Juan de Valero…

Martin repetă cuvintele:

— Eu, Martin de Valero, fiu al lui Juan de Valero…

Episcopul rosti ultimele cuvinte, de o însemnătate hotărîtoare, cu un glas puternic şi răsunător, dar Martin le repetă după el într-o şoaptă abia auzită. Catalina, aşa cum i se porunci, se ridică destul de greu şi, cu un gest disperat, aruncă într-o parte cîrja. O clipă se clătină pe picioare. Dar nu căzu. Rămase dreaptă. Apoi, cu un strigăt şi un suspin, uitînd locul unde se află şi prilejul cu care era acolo, se întoarse şi coborî în fugă treptele sanctuarului.

— Mamă! Mamă!

Maria Pérez, care se afla alături de Domingo, nu îşi mai încăpu în piele de bucurie, îşi croi drum prin mulţime şi alergă în întîmpinarea ei. Catalina i se aruncă în braţe şi izbucni în plîns.

O clipă, mulţimea aceea atît de deasă a fost prea uluită ca să se poată mişca. Rămăsese fără suflare. Iar apoi se stîrni o zarvă cum nu se mai auzise niciodată.

— Miracolul! Miracolul!

Strigau şi băteau din palme. Femeile îşi ridicau batistele. Bărbaţii strigau *olé, olé*, de parcă ar fi fost la o coridă, unde unul dintre toreadori obţinuse izbînda într-o luptă periculoasă. Îşi aruncară în aer pălăriile, aşa cum le aruncau la picioarele matadorului cînd acesta, cu *quadrilla* îndărătul său, păşea ţanţoş de jur împrejurul arenei pentru a primi aplauzele publicului. Deasupra zarvei aceleia se înălţau glasurile pătrunzătoare ale cîte unei femei care cînta ici-colo pe un ton straniu, pe jumătate maur, un imn închinat Sfintei Fecioare. Se părea că tumultul acela n-o să mai înceteze niciodată. Pînă şi necunoscuţii se îmbrăţişau între ei. Bărbaţi şi femei deopotrivă plîngeau de bucurie. Văzuseră cu ochii lor un miracol.

Deodată se aşternu tăcerea peste zarva aceea sălbatică, aproape nebunească, şi toţi ochii se întoarseră către episcop. Martin, în sfiala lui, abia capabil să priceapă ce s-a întîmplat, se dăduse înapoi şi ierarhul dominican rămăsese singur în picioare, în capul scărilor sanctuarului, cu spatele spre marele altar. Episcopul, în veşmîntul său, aşa peticit şi uzat cum era, supt de chinurile la care se supusese, dar înalt şi drept, alcătuia o figură mai mult decît impresionantă. Însă lucrul de-a dreptul minunat îl constituia faptul că era scăldat în lumină. Nu un nimb îi înconjura capul, ci o aureolă părea să-l înveşmînteze din cap pînă-n picioare.

— Un sfînt, un sfînt! strigau oamenii şi se holbau uluiţi la această privelişte stranie şi zguduitoare. Binecuvîntată fie femeia care te-a zămislit! strigau ei. Acum slobozeşte, Doamne, pe robul tău! O, ce zi fericită, fericită!

Nici nu mai ştiau ce spun. Erau de-a dreptul înnebuniţi şi de bucurie, şi de dragoste, şi de spaimă. Numai Domingo observă că un ochi al unuia dintre vitralii era spart şi, printr-o coincidenţă fericită, o rază de soare

pătrundea prin deschizătura aceea, atingîndu-l pe episcop şi umplîndu-l de slavă.

Episcopul ridică mîna, cerînd să se facă tăcere, şi imediat zgomotul acela uriaş se potoli. Rămase o clipă cuprinzînd cu ochii oceanul de feţe dinaintea propriului său chip trist şi sever, iar apoi, înălţîndu-şi capul cu ochii gravi şi pierduţi, de parcă în sinea lui ar fi văzut pe Duhul Sfînt, începu să recite încet şi solemn Crezul de la Niceea. Cuvintele acestuia le erau familiare tuturor ascultătorilor săi, căci le auzeau în fiecare duminică la liturghie, aşa că se stîrni un fel de zumzet, precum un tîrşîit îndepărtat, pe măsură ce ei repetau vorbele după el. Ajunse la sfîrşit şi se întoarse şi se îndreptă spre marele altar. Raza care-l lumina se îndepărtase, şi Domingo, uitîndu-se spre fereastră, văzu că soarele, în drumul său necruţător de-a curmezişul cerului, trecuse mai departe, iar prin geamul spart nu mai intra nici o rază. Episcopul se prosternă dinaintea altarului şi aduse mulţumiri lui Dumnezeu printr-o rugăciune tăcută. I se ridică o povară grea de pe inima chinuită, căci, în sfîrşit, fusese încunoştinţat fără posibilitate de tăgadă ori îndoială că, deşi mîna lui Martin se odihnise pe capul fetei, fratele său nu fusese decît o unealtă, un instrument de care Dumnezeu binevoise să se slujească pentru ca el, Blasco de Valero, să poată săvîrşi o minune spre slava Celui de Sus. Mai mult decît atît, era un semn sigur şi neîndoielnic că Dumnezeu îl iertase pentru păcatul îngrozitor pe care-l comisese cînd, în slăbiciunea lui, îngăduise ca grecul acela să fie strangulat înainte de a fi ars pe rug. Dumnezeu, care ştia toate lucrurile trecute, prezente şi viitoare, cunoştea şi asprimea inimii necredinciosului. Aşadar îl osîndise veşnic. Era foarte bine să-i compătimeşti pe cei osîndiţi pentru chinurile lor, dar a le uşura povara însemna să încalci dreptatea divină.

Episcopul se ridică şi coborî încet treptele sanctuarului. Mergea ca prin vis. Cei doi slujitori ai bisericii, prietenii şi secretarii lui, îi ghiciră intenţia

şi se ţinură după el. Drept care stareţul le făcu semn călugărilor să-l urmeze. În vîrful scărilor sanctuarului, episcopul se opri:

— Harul Mîntuitorului nostru, Iisus Hristos, şi dragostea Împăratului Ceresc şi împărtăşania Sfîntului Duh să fie ale voastre ale tuturor.

Coborî treptele. Mulţimea se trase înapoi pentru a-i face loc să treacă împreună cu alaiul. Călugării dăduseră glas imnului *Te Deum laudamus* şi glasurile lor puternice şi profunde răsunară în întreaga biserică. Ca şi cum ar fi fost în transă, episcopul trecu prin mulţimea îngenuncheată şi împărţi binecuvîntările sale în dreapta şi-n stînga. Nu surprinse privirea ironică a lui Domingo.

În momentul acela începură să bată clopotele din turnul bisericii şi peste puţină vreme le ţinură isonul cele din întregul oraş. De data aceasta fenomenul nu se datora nici unei intervenţii supranaturale. Ca soldat bine instruit ce era, *don* Manuel se ocupa de amănunte şi deci se îngrijise ca, de îndată ce vor începe să bată clopotele de la Biserica Colegială, sărbătorind miracolul pe care avea toată încrederea că-l va înfăptui, să le ţină hangul şi clopotele tuturor celorlalte biserici.

Uşile cele mari se deschiseră larg cînd se apropie, episcopul şi el păşiră maiestuos în lumina orbitoare a zilei de august. Mulţimea îi urmă ca un talaz şi se ţinu după alaiul călugărilor pînă cînd ajunse la Mănăstirea Dominicană. Episcopul se pregătea să intre, cînd din mijlocul gloatei se stîrni o zarvă cumplită. Toată lumea ţipa, cerîndu-i atenţia. Lîngă zidul mănăstirii era un amvon, folosit cînd sosea în oraş un predicator atît de vestit pentru elocinţa sa, încît capela mănăstirii se dovedea neîncăpătoare pentru enoriaşii dornici să-l asculte. Stareţul înaintă şi, spunîndu-i episcopului ce doreşte poporul, îl imploră să-i facă voia. Episcopul se uită de jur împrejur, de parcă nu ştia unde se află. S-ar fi zis că pînă atunci nici nu fusese conştient de toate fiinţele acestea pioase şi nerăbdătoare care-l

urmaseră pas cu pas. Făcu o pauză pentru a se reculege, iar apoi, fără o vorbă, urcă treptele amvonului.

Glasul îi era magnific, cu tonuri ample şi bogate, cu o infinită varietate a inflexiunilor. Îşi începu predica:

— Nu veţi putea da nicicînd de adîncul inimii omului şi nici nu veţi putea să pătrundeţi vreodată lucrurile pe care le gîndeşte. Atunci, cum puteţi să-L iscodiţi pe Dumnezeu, Care a făurit toate aceste lucruri, şi cum aţi putea să-L pătrundeţi în minte sau să-I înţelegeţi ţelurile?

Făcea gesturi măreţe şi simbolice. Glasul lui ajungea pînă la marginea cea mai îndepărtată a mulţimii strînse în mica piaţă, iar cînd îl cobora în semn de compătimire atît de frumoasă era rostirea lui, încît se auzea şi cel mai mic cuvinţel. Dacă-şi ridica glasul pentru a osîndi patimile şi păcatele oamenilor, splendoarea lui deplină era ca un tunet care se rostogoleşte printre piscurile munţilor. Cîteodată, cînd lua o pauză şi tăcerea aceea întrerupea torentul vorbirii, era ca trăsnetul Judecăţii de Apoi. Oamenii tresăreau ca loviţi de bici cînd le amintea cît de scurtă este viaţa, cîte accidente şi întîmplări nefericite pot surveni pe parcursul străbătut de fiii lui Adam de la leagăn pînă la mormînt, de caracterul efemer al plăcerilor lumeşti, de chinurile şi durerile tuturor; tremurară cînd le zugrăvi grozăviile iadului şi chinurile nesfîrşite la care erau supuşi cei osîndiţi. Plînseră cînd glasul lui topit de tandreţe descrise pe tonuri extatice comuniunile sfinţilor şi bucuriile eterne din cer. Mulţi se pocăiră pentru păcatele lor şi de atunci încolo păşiră numai pe calea cea dreaptă. Sfîrşi cu o îndelungă peroraţie ca laudă a Sfintei Fecioare şi spre slava lui Dumnezeu. Niciodată nu vorbise cu o elocinţă mai înflăcărată şi cu un patos mai strălucitor.

Cînd îl conduseră pînă în chilia lui, era atît de dărîmat, încît le îngădui slujitorilor săi credincioşi să-l aşeze pe patul său tare. Era zdrobit de emoţie şi de oboseală.

20

În seara aceea tot oraşul răsună de veselia petrecerilor. Cîrciumarii abia mai pridideau să umple paharele şi cornurile din care beau oamenii. Mulţimi de vorbăreţi rătăceau de jur împrejurul pieţelor şi comentau evenimentul minunat al zilei. Nimeni nu se îndoia că episcopul, adevărat sfînt, săvîrşise miracolul şi cu toţii erau înduioşaţi de smerenia care-l făcuse să se folosească de fratele său, brutarul, drept unealtă a puterii sale.

Aşa sunase şi învăţătura lui că cei smeriţi se vor înălţa şi cei trufaşi se vor înjosi. Mulţi jurau că l-au văzut pur şi simplu ridicîndu-se în aer la aproape un metru de la pămînt, alţii ziceau că la doi metri, şi că rămăsese suspendat acolo, în gloria cerească.

21

Cînd mulţimea ieşi ca o turmă din biserică urmînd alaiul episcopului, Martin, care se retrăsese în sine cu speranţa că nimeni nu-i va acorda vreo atenţie, stătu acolo pînă cînd în biserică nu mai rămase nimeni. Aşteptă să scape neobservat, dar era puţin nerăbdător şi chiar speriat, pentru că ştia că toată emoţia şi zarva aceasta o să-i aducă o mulţime de clienţi, iar el îşi lăsase prăvălia în grija celor doi ucenici şi se temea că aceştia nu vor fi în stare să facă faţă şuvoiului de cumpărători. Căci nu numai că el cocea pîinea, dar mai frigea la cuptor pulpe pe care le aduceau oamenii ori plăcinte pe care nu le puteau găti acasă. Mulţi dintre aceştia vor socoti prilejul nimerit pentru vreun ospăţ. Cînd în cele din urmă socoti că nu e nici o primejdie să se strecoare afară, observă cîrja Catalinei pe dalele de marmură unde o aruncase şi, grijuliu şi or*dona*t din fire, cum nu-i plăcea să vadă lucrurile în neorînduială, o ridică şi o luă cu el.

Dar cînd ierarhul se întoarse la casa lui, cînd se aşeză la masa bine-meritată şi după care tînjise de mult, îşi aminti că acea cîrjă a rămas în biserică şi că este un obiect ce n-ar trebui pierdut din vedere. Trimise imediat un slujitor să o aducă şi se supără cînd acesta îi spuse că n-a putut-o găsi. Era un obiect prea preţios pentru a-l pierde, aşa că nici nu-şi sfîrşi bine masa, că şi trimise oamenii să vadă ce s-a întîmplat cu cîrja. Abia a doua zi însă află că este într-un colţ al brutăriei lui Martin. Trimise imediat pe cineva s-o ceară înapoi. Brutarul o dădu şi ierarhul o ascunse cu grijă, pînă va putea lua o hotărîre asupra modului celui mai potrivit de a o folosi. Acum, *doña* Beatriz abia ce auzise vestea cea mare, că se şi grăbi să trimită

două măicuţe la casa Mariei Pérez să ceară o relatare amănunţită a tuturor lucrurilor care se petrecuseră, să vorbească personal cu fata şi, dacă într-adevăr constata că este vindecată, aşa cum se zvonise, să-i dăruiască un lanţ de aur, ca un lucru foarte delicat, pe care-l puse în mîinile lor. În schimb, ele urmau să ceară cîrja pe care o folosise infirma, pentru a o putea aşeza ca ofrandă în capela Sfintei Fecioare de la mănăstirea de maici. Nu se arătă deloc încîntată cînd călugăriţele se întoarseră şi-i spuseră că nici Catalina, nici mamă-sa, nici unchiu-său nu au idee ce s-a întîmplat cu cîrja. Stareţa era absolut hotărîtă s-o obţină, dar întrucît nu era o chestiune pe care o putea încredinţa măicuţelor ei, trimise după administratorul moşiilor şi-i porunci să descopere cine a intrat în posesia preţiosului obiect şi să ceară în numele ei să fie predat. Trecură vreo două zile pînă cînd administratorul se întoarse cu informaţia că ierarhul a pus mîna pe cîrjă şi refuză s-o înapoieze.

Doña Beatriz se lăsă în voia unui acces de mînie şi-i spuse cu multă severitate administratorului că este un prost şi un necioplit. Dar ea era o femeie destul de înţeleaptă, aşa că se aşeză şi-i scrise ierarhului o scrisoare politicoasă, plină de complimente, prin care, cu vorbe foarte mieroase, îl ruga să-i dea cîrja pentru a o putea atîrna în biserica pe ale cărei trepte i se înfăţişase Catalinei Sfînta Fecioară. În scrisoare sublinia că este categoric locul cel mai potrivit unde trebuia păstrată, pentru iluminarea şi înălţarea sufletească a generaţiilor viitoare.

Ierarhul răspunse în termeni la fel de curtenitori ca şi ai ei, dar spuse că, deşi de dragul Mîntuitorului nostru Iisus Hristos ar fi fost întru totul dispus să-i acorde orice favoare ce-i stătea în putinţă, întrucît miracolul se petrecuse înăuntrul Bisericii Colegiale, el socotea de datoria lui să păstreze acest semn vizibil al harului divin spre gloria superioară a lăcaşului său. De asemenea, sublinia faptul că, întrucît cîrja rămăsese în sanctuar, era limpede

că intenţia Celui de Sus este ca ea să se păstreze acolo. Ca atare, urmă un schimb de scrisori între cei doi, din care treptat-treptat dispărură toate expresiile de politeţe şi stimă reciprocă pentru virtutea şi pietatea celuilalt. Stareţa deveni din ce în ce mai peremptorie, ierarhul tot mai încăpăţînat. Diverse persoane ţinură partea unuia sau a celuilalt şi repetară ce spunea unul despre celălalt. De pildă, stareţa îl descria pe ierarh drept un măgar obraznic, pofticios la culme şi pus pe păcate trupeşti, pe cînd ierarhul o descria pe stareţă drept o babă nebună şi băgăreaţă, a cărei administraţie mănăstirească era un adevărat scandal pentru întreaga vecinătate.

În cele din urmă, *Doña* Beatriz stabili că şi-a păstrat calmul mai mult decît cerea mila creştinească şi acum era întru totul liberă să-şi manifeste indignarea justificată pe deplin de comportarea impertinentă a prelatului. Trimise din nou după administrator şi-l instrui să se ducă la arhiereu şi, avînd toată grija să-l trateze cu respectul cuvenit pentru veşmintele pe care le poartă, să-i arate limpede că, dacă nu-i predă imediat cîrja, nu mai trebuie să se aştepte la protecţia fratelui ei, ducele, în procesul în care tocmai era angajat şi nici la vreo promovare în cadrul ierarhiei bisericeşti pe care ea ar fi putut-o obţine pentru el prin favorurile de care se bucura la curte, şi să adauge că nici nu mai poate să nesocotească zvonurile scandaloase care se răspîndiseră în privinţa relaţiilor lui cu o anumită femeie, drept care se va vedea silită să expună faptele în faţa episcopului diecezei. Aşadar, stareţa profită de lăcomia, ambiţia şi păcătoşenia lui. Prin influenţa ducelui de Castel Rodríguez, ierarhul căpătase numirea de canonic al catedralei din Sevilla. În schimb, Consiliul Epitropilor îl dăduse în judecată pentru a-l sili să demisioneze, deoarece nu era rezident acolo. El n-ar fi vrut cîtuşi de puţin să piardă frumoasele venituri pe care i le aducea această funcţie, dar întrucît nici dreptatea, nici legea nu erau de partea lui, nu putea spera să cîştige procesul decît prin intervenţia puternică a patronului său. În afară de

aceasta, avea şi dorinţa de a sluji biserica de pe treapta cea mai înaltă, şi anume cea de episcop. Din aceste motive nu-şi putea permite să-şi facă din stareţă un duşman. Şi, întrucît episcopul său era un om cu o morală atît de severă, nu-i conveniră deloc ameninţările ei de a da în vileag micile păcate de care se făcuse vinovat trupul lui atît de bicisnic. Nu-i trebui prea multă vreme să se recunoască învins şi, de vreme ce trebuia să cedeze, manifestă suficientă înţelepciune pentru a o face cu cît mai multă graţie. Îi înmînă trimisului stareţei nu numai cîrja, ci şi o scrisoare în care, subliniind în repetate rînduri profundul său respect pentru virtutea ei, mărturisea că după o matură chibzuinţă se vedea într-adevăr obligat să-i dea dreptate că locul mai nimerit pentru obiectul preţios era, fără doar şi poate, biserica Maicii Preciste de la Carmel.

Drept care stareţa ceru să se facă o raclă de argint pentru cîrjă şi o expuse în capela Sfintei Fecioare pentru înălţarea spirituală a credincioşilor.

22

În zăpăceala care se stîrni după ieşirea mulţimii în urma episcopului, Domingo îşi împinse sora şi nepoata printr-o uşiţă laterală a bisericii şi le aduse fără primejdie acasă, luînd-o pe nişte uliţe dosnice. Maria Pérez era de părere că trebuie să-şi culce fata, să-i dea un purgativ şi să trimită după un bărbier care să-i ia sînge. Dar Catalina, bucurîndu-se de recăpătarea putinţei de a-şi folosi amîndouă picioarele, nici nu voia să audă de aşa ceva. Pur şi simplu alerga în sus şi-n jos pe scări de bucurie şi, dacă n-ar fi împiedicat-o buna-cuviinţă, ar fi făcut tumbe în antreu. Veniră vecinii şi vecinele s-o felicite şi să se minuneze de miracolul ce se înfăptuise. Trebui să le povestească de nenumărate ori la rînd cum arăta Sfînta Fecioară cînd i se înfăţişase, cum era îmbrăcată şi exact ce-i spusese. La rîndul lor, vecinii şi vecinele îi relatară predica minunată pe care o ţinuse episcopul şi faptul că, dată fiind frumuseţea felului său de a vorbi, nici nu mai putuseră să-şi ţină udul, aşa că extazul lor era amestecat cu o mare stînjeneală. În cursul după-amiezii, marile doamne ale oraşului trimiseră după Catalina şi-i cerură să umble încolo şi-ncoace şi scoaseră mici strigăte de uimire în timp ce ea umbla, de parcă n-ar mai fi văzut pînă atunci pe nimeni mergînd aşa. O umplură de daruri – batiste, eşarfe de mătase, ciorapi, chiar şi rochii abia purtate, o broşă de aur, cercei din pietre semipreţioase şi o brăţară. Catalina nu avusese niciodată în viaţa ei atîtea lucruri scumpe şi frumoase. În cele din urmă, avertizînd-o să nu-şi ia nasul la purtare pentru că i se hărăzise o asemenea favoare, ci să-şi amintească de-a pururi că e doar o fată de

muncitor şi că ar face bine să nu-şi uite condiţia umilă, o trimiseră înapoi acasă.

Se lăsă noaptea. Maria Pérez, Domingo şi Catalina luară cina. Erau obosiţi după aventurile acelei zile, dar şi neliniştiţi. Mama şi fiica vorbiseră atît, că nu mai aveau ce să mai spună. Domingo le îndemnă să se ducă la culcare, dar Catalina spuse că e prea emoţionată ca să poată dormi şi, de aceea, pentru a le potoli şi totodată pentru ca prin magia artei să le înalţe minţile pînă la contemplarea frumuseţii ideale, bărbatul începu să le citească o piesă pe care tocmai o terminase de scris. Catalina îl asculta fără prea multă atenţie, dar Domingo, absorbit de situaţia dramatică şi încîntat de sunetul dulce al versurilor sale, de eleganta varietate a acestora, nu băgă de seamă acest lucru. Deodată, Catalina sări în picioare.

— Iată-l! strigă ea.

Domingo se opri şi pe faţa lui plină de bunăvoinţă se ivi o undă de nelinişte. Auziră pe stradă zdrăngănitul unei chitare.

— Dar cine e? întrebă furios unchiul, căci nici unui autor nu-i place să fie întrerupt cînd îşi citeşte vreuna din propriile compoziţii.

— Diego. Mamă, îmi dai voie să mă duc pînă la *reja*, nu?

— Credeam că ai mai multă mîndrie.

Reja era grilajul care păzea fereastra de orice intrus, dar nu atît de hoţi, cît de curtezanii prea îndrăzneţi. Ca o fată bine-crescută ce era, care ştia că bărbaţii sînt pofticioşi, iar fecioria, virtutea unei femei, Catalinei nici prin cap nu i-ar fi trecut să primească vreun admirator în casă. În schimb, fetele aveau obiceiul să se aşeze seara la fereastră şi, cu grilajul ca paravan despărţitor, să stea de vorbă cu adoratul lor despre lucrurile misterioase cu care sînt deprinşi să se întreţină îndrăgostiţii.

— Bine, dar te-a părăsit cînd te-a lovit infirmitatea, continuă Maria Pérez, iar acum, cînd eşti celebră şi tot oraşul vorbeşte despre tine, se

grăbeşte să se întoarcă la tine cu coada între picioare.

— Ah, mamă, tu nu-i cunoşti pe bărbaţi cum îi cunosc eu, zise Catalina. Sînt slabi şi uşor de mînuit. Cum ar putea merge lumea înainte, dacă nu le-am trece cu vederea prostia? Fireşte că n-a mai vrut să mă ia de nevastă cînd eram schiloadă. Maică-sa şi taică-său îi găsiseră o partidă mult mai bună. Mi-a spus de o sută de ori că mă iubeşte mai mult decît îşi iubeşte propriul suflet.

— Eşti o prostuţă. Diego e un neruşinat şi ar trebui să arăţi mai multă demnitate.

— Las-o să se ducă, spuse Domingo, e îndrăgostită şi cu asta, basta. Aş zice că nici el nu e mai vrednic decît alţi tineri în vremurile astea păcătoase pe care le trăim.

Dînd din umeri, Maria Pérez se ridică şi, luînd lumînarea de seu la care citea Domingo, spuse:

— Vino în bucătărie şi citeşte-mi acolo piesa ta.

— Nici în ruptul capului nu voi face un asemenea lucru, răspunse el. Firul s-a rupt şi mi-am pierdut dispoziţia necesară. Eşti o femeie de treabă, Maria, dar nu eşti în stare să deosebeşti un pentametru de o coadă de vacă şi ar însemna să mă înjosesc citind unui public care nu ştie să-mi aprecieze cum se cuvine opera.

Catalina se duse la fereastră şi în întunericul nopţii desluşi totuşi o siluetă care-i făcu inima să-i bată mai tare.

— Diego.

— Catalina.

Şi aşa, în această etapă tîrzie, îşi făcu apariţia în povestea noastră şi un erou.

Tatăl lui era croitor cu dever destul de mare; îi îmbrăca pe toţi oamenii înstăriţi ai oraşului şi Diego învăţase încă din fragedă tinereţe să coasă, să

croiască pantaloni şi să potrivească o haină. Se făcuse un flăcău înalt şi voinic, cu picioare lungi şi frumoase, cu talia subţire şi umeri laţi. Avea părul foarte frumos, strălucind de uleiul cu care-l ungea din abundenţă, pielea măslinie, ochi negri foarte vioi, o gură senzuală şi nasul drept. Pe scurt, era un tînăr cu o înfăţişare plăcută şi Catalina îl socotea mai frumos decît soarele de pe cer. Era îndrăzneţ ca spirit şi-l plictisea să stea picior peste picior ceas după ceas şi să coasă sub ochii iscoditori ai lui taică-său bucăţile de stofă, de mătase, de catifea şi de pînză de damasc ce urmau să fie purtate de oameni mai norocoşi decît el. El, unul, se socotea născut pentru o soartă mai bună, pentru a înfăptui lucruri măreţe şi în visurile sale juca multe roluri splendide pe scena vieţii.

Se îndrăgosti. Pentru părinţii lui veni ca o adevărată lovitură cînd le spuse că, dacă nu-i îngăduie să se însoare cu Catalina Pérez, o să se angajeze ca soldat în Ţările de Jos sau o să-şi cîştige pîinea pe o corabie căutînd aventura în cele două Americi. Singura avere a Catalinei era o casă pe care avea s-o moştenească la moartea mamei sale şi singurele ei perspective constau în posibilitatea destul de slabă ca tatăl ei să se întoarcă într-o bună zi încărcat cu aur din ţările necunoscute ale Occidentului. Însă părinţii lui Diego erau vicleni. N-avea decît optsprezece ani şi socoteau că acest capriciu al băiatului lor o să se prefacă la timpul potrivit într-o afecţiune pentru o persoană mai potrivită situaţiei lui. Aşadar, căutară să cîştige timp. Îi spuseră cu multă înţelepciune că era absurd să se însoare înainte de a-şi încheia ucenicia şi că, dacă la vremea respectivă îşi va păstra aceeaşi dorinţă, se vor arăta dispuşi să discute chestiunea cu el. Nu ridicară nici o obiecţie cînd îl văzură ducîndu-se seară de seară la fereastra Catalinei pentru a o distra cu micile lui cîntece însoţite de zdrăngănitul chitarei şi de conversaţie drăgăstoasă. Dar atunci cînd un taur o călcă în picioare pe fată şi o lăsă pe jumătate paralizată, nu se putură abţine să nu socoată această

nenorocire o intervenţie cu totul potrivită a providenţei. Diego înnebuni de groază din pricina accidentului, dar se văzu silit să le dea dreptate părinţilor săi iubitori că nu mai poate fi vorba de a se însura cu o schiloadă şi, curînd după aceea, cînd maică-sa îi spuse că, după zvonurile demne de crezare pe care le auzise fiica unui negustor de galanterie foarte înstărit s-a îndrăgostit de el şi nu ar avea nimic împotrivă să fie curtată, se socoti suficient de măgulit pentru a-i acorda atenţie. Părinţii tinerilor se întîlniră şi hotărîră că această căsătorie ar fi în avantajul lor reciproc. Mai rămăsese doar să stabilească în amănunt condiţiile şi, întrucît amîndoi erau negustori foarte vicleni şi pricepuţi, negocierile se prelungiră multă vreme.

Cam aşa stăteau lucrurile cînd Diego se înfăţişă din nou la fereastra Catalinei. În afară de meşteşugul de a măsura, de a croi şi de a coase, mai învăţase în cursul vieţii sale nu prea îndelungate că un bărbat nu trebuie să-şi ceară niciodată iertare, iar ea, deşi atît de tînără, ştia că zadarnic îi faci reproşuri unui bărbat – oricît de grave i-ar fi greşelile, nu faci decît să-l iriţi dacă-i arunci în faţă învinuiri. O femeie înţeleaptă se mulţumeşte să i le lase pe conştiinţă, iar dacă nu are, atunci reproşurile sînt oricum irosite în zadar. Drept care nu pierdură cîtuşi de puţin vremea cu incriminări din partea ei sau scuze din partea lui, ci trecură direct la subiect:

— Sufletul meu, îi zise el ca un spaniol adevărat, te ador.

— Dragostea mea, dragostea mea neţărmurită, îi răspunse ea.

Dar nu cred că este nevoie să repetăm vorbele dulci şi fără prea multă noimă pe care le schimbară între ei. Îşi spuseră ce-şi spun de obicei îndrăgostiţii. Diego avea darul vorbirii şi pe buze îi veneau fără nici un fel de efort turnuri de frază care o încîntară pe Catalina atît de tare, încît simţi că aproape a meritat să îndure săptămînile acelea îndelungate de chinuri pentru a se bucura în momentul acesta de un adevărat extaz. Întunericul camerei din spatele ei o ascundea aproape cu totul privirilor lui, dar sunetul

glasului ei blînd şi moale şi rîsul ei uşurel şi vălurit îi aprinseră flăcări în sînge.

— Blestemat fie grilajul acesta care ne desparte! Ah, de ce nu te pot lua în braţe, să-ţi acopăr faţa cu sărutări şi să-mi lipesc strîns inima care bate atît de puternic de inima ta?

Ştia ea prea bine la ce ar fi dus aceasta şi ideea nu-i displăcea cîtuşi de puţin. Ştia că bărbatul este o fiinţă cu patimi necuviincioase şi-i dădea adevăraţi fiori de mîndrie şi totodată un fel de junghi în inimă faptul că Diego o dorea atît de puternic. Rămase fără suflare.

— O, dragul meu, ce lucru ai putea să doreşti de la mine pe care să nu voiesc eu să ţi-l dau? Dar, dacă mă iubeşti, nu poţi să-mi ceri să fac ceea ce ar fi un păcat de moarte şi ceea ce, oricum, gratiile acestea de fier ne împiedică.

— Atunci dă-mi mîna.

Fereastra era puţin mai sus decît nivelul străzii, aşa că fata trebui să îngenuncheze pe podea. Îşi strecură mîna prin grilaj şi el şi-o lipi de buzele-i lacome. Mîinile ei erau tare micuţe, cu degete subţiri, precum ale unei doamne de rang înalt. Era foarte mîndră de ele şi pentru a le păstra moliciunea şi albeaţa le spăla seară de seară cu urină.

Îi mîngîie cu tandreţe faţa, se îmbujoră şi rîse cînd el îi supse degetul cel mare.

— Vai, ce neruşinat eşti! Ce altceva ai să mai faci? spuse ea şi îşi retrase mîna. Poartă-te frumos şi să vorbim cu înţelepciune.

— Cum am putea vorbi cu înţelepciune, cînd tu mi-o răpeşti în fiecare clipă? Femeie, e ca şi cum i-ai cere unui rîu să urce la deal.

— Atunci, ai face mai bine să pleci. E tîrziu şi sînt obosită. Probabil că te aşteaptă fata marchitanului şi n-ai avea nici un motiv s-o jigneşti.

Spuse aceste vorbe cu o falsă dulceaţă şi ele stîrniră răspunsul pe care-l dorea.

— Cine? Laclara? Dar ce înseamnă ea pentru mine? E cocoşată, saşie şi are părul ca blana unui cîine puricos.

— Mincinosule, îi răspunse ea veselă. E adevărat că e puţin ciupită de vărsat şi are dinţii cam galbeni şi e ştirbă, dar afară de asta nu arată chiar aşa de rău şi, pe urmă, are o fire foarte plăcută. Nu-l ţin de rău pe tatăl tău pentru că vrea să te însoare cu ea.

— Taică-meu n-are decît să meargă să se…

Ceea ce spuse el că ar putea să se ducă să facă taică-său era un lucru atît de vulgar, încît un scriitor decent nu poate decît să-l lase pe seama imaginaţiei cititorului. Catalina nu era cu totul străină de limbajul crud al vremurilor respective, aşa că nici nu se clinti. De fapt, exclamaţia apăsată a iubitului ei îi dădu chiar o oarecare satisfacţie.

— Azi-dimineaţă eram şi eu în biserică, mai spuse el, şi cînd te-am văzut stînd acolo în deplinătatea frumuseţii tale, parcă mi-a trecut o sabie prin inimă şi am ştiut că nici unul din taţii de pe lume nu mă poate despărţi de tine.

— Eram uluită. Nici nu ştiam unde sînt, nici ce mi s-a întîmplat. Mă luase ameţeala şi pe urmă parcă dintr-odată m-au înţepat un milion de ace în picioare, aşa că n-aş mai fi putut suporta nici o clipă în plus durerea, şi habar n-am avut de altceva pînă cînd nu m-am trezit în braţele mamei, care rîdea şi plîngea, şi aşa că am izbucnit la rîndul meu în lacrimi.

— Ai alergat şi în timpul ăsta noi toţi strigam de bucurie şi uimire. Ai alergat ca o căprioară speriată de vînător, ai alergat ca o nimfă prin pădure cînd aude glas de bărbat, ai alergat ca… Aici însă fantezia îl părăsi, aşa că adăugă destul de banal: … ai alergat ca un înger din ceruri. Erai mai frumoasă decît zorile.

Catalina ascultă cu multă mulţumire aceste vorbe şi ar fi fost dispusă să mai asculte şi altele, dar interveni vocea mamă-sii:

— Fetiţo, vino la culcare. Nu cumva vrei să stîrneşti bîrfele tuturor vecinilor! Şi, pe urmă, trebuie să te odihneşti ca lumea în noaptea asta.

— Noapte bună, iubitule.

— Noapte bună, lumina ochilor mei.

Acum, întîmplarea făcea ca tatăl lui Diego şi negustorul de galanterie să fie la cuţite de cîteva zile din pricina unei bucăţi de pămînt pe care croitorul o cerea ca zestre a fetei, dar de care marchitanul nu se putea hotărî să se despartă. Foarte probabil, chestiunea ar fi fost rezolvată pe cale amicală dacă tatăl lui Diego n-ar fi manifestat deodată o încăpăţînare întru totul nerezonabilă şi, după părerea negustorului, chiar mitocănească. Se schimbaseră cuvinte grele între ei şi pînă la urmă ideea căsătoriei fusese aban*dona*tă. Iar croitorul avea motivele lui să-şi modifice pretenţiile: miracolul îi conferise Catalinei o distincţie care, îşi dădea seama prea bine, i-ar fi fost de mare folos pentru reputaţia prăvăliei. Nu numai că era o fată bună şi cinstită, dar era şi o cusătoreasă foarte iscusită şi chiar se spunea că diferite doamne din oraş, fermecate de modestia şi smerenia ei, de manierele ei frumoase erau gata să pună mînă de la mînă pentru a-i alcătui o zestre acceptabilă. Consimţind la căsătoria pe care altădată o dezaprobase, el considera că-şi face fiul fericit şi, pe deasupra, dădea şi o adevărată lovitură în comerţul său. Astfel se îndepărtase şi ultima piedică din calea fericirii îndrăgostiţilor.

23

Habar n-aveau Catalina şi Diego că în timp ce – cu grilajul de fier între ei – continuau seară de seară, cu prea puţine schimbări, dar spre satisfacţia lor reciprocă, să converseze în maniera naivă descrisă mai sus, la numai o azvîrlitură de băţ o mare doamnă punea la cale în cămăruţa ei de rugăciuni un plan care-i privea în mare măsură.

Dońa Beatriz era o femeie pioasă care-şi îndeplinea în mod scrupulos îndatoririle. Mănăstirea pe care o conducea era un adevărat model pentru întreaga comunitate şi toţi inspectorii care o văzuseră fuseseră întru totul mulţumiţi, negăsind niciodată un amănunt măcar pe care să i-l reproşeze. Reuşea să păstreze o disciplină perfectă în rîndurile măicuţelor. Serviciile religioase erau oficiate într-un spirit exemplar. Prin conduită şi pietate erau ireproşabile. Dar în adîncurile inimii ei purta o ură neîmpăcată unei anumite călugăriţe din Avila, pe numele ei Tereza de Cepeda, ură pe care n-o puteau îmblînzi nici preceptele religiei, nici reproşurile repetate ale duhovnicului ei.

Această călugăriţă, cunoscută în lumea mănăstirească sub numele de Maica Tereza a lui Iisus – cu toate că stareţa nu-i spunea niciodată altfel decît La Cepeda – intrase în Mănăstirea Întruparea Domnului de la Avila unde *Dońa* Beatriz fusese mai întîi elevă, iar apoi novice. Stîrnise indignare întrucît pretindea a fi primit haruri deosebite, o stare de graţie şi o vedenie a Domnului nostru Iisus Hristos, cu chipul strălucind de slavă; ca să nu mai vorbim de faptul că-l alungase, stropindu-l cu agheasmă, pe diavolul care şedea mereu pe cartea ei de rugăciuni; dar punctul culminant fusese atunci

cînd, nemulţumită de regulile prea puţin severe ale Ordinului Carmelitelor, părăsise mănăstirea şi înfiinţase una nouă, unde se aplica un regulament mult mai ferm. Măicuţele pe care le părăsise considerau acest gest o pată adusă demnităţii lor şi o insultă la adresa ordinului şi au făcut tot ce le-a stat în putere pentru a determina desfiinţarea noii ctitorii.

Însă Tereza de Cepeda era o femeie energică, hotărîtă şi curajoasă şi, înfruntînd împotrivirea neîncetată, întemeiase una după alta mai multe mănăstiri ale Carmelitelor Desculţe, după cum îşi spuneau ele, întrucît, în locul ghetelor ţepene purtate de alte membre ale ordinului respectiv, ele purtau sandale cu talpa făcută din funii; iar înainte de moartea ei, survenită cu cîţiva ani înainte de perioada la care se referă naraţiunea noastră, văzuse triumful Reformei.

Nimeni n-o combătuse cu mai multă tenacitate decît *doña* Beatriz. O scoseseră tot timpul din sărite mortificările excesive, vedeniile şi extazierile pe care susţineau că le au călugăriţele conduse de La Cepeda. Exista un antagonism firesc între aceste două femei înzestrate cu voinţă puternică. La urma urmei, cine era fiinţa asta mîndră, băgăreaţă, înfumurată şi ticăloasă, ca să se cocoaţe deasupra tuturor celorlalte? Într-o vreme mersese atît de departe, încît i-a cerut episcopului să-i îngăduie întemeierea unei mănăstiri la Castel Rodríguez. Între timp îşi făcuse mulţi prieteni puternici, atît la Curte, cît şi în rîndurile clerului, şi *doña* Beatriz, hotărîtă să nu-i îngăduie femeii aceleia să-şi făurească un cap de pod în cetatea considerată de ea domeniul ei propriu, se văzuse obligată să recurgă la toată influenţa de care dispunea pentru a înrîuri acest plan. Se stîrnise o luptă pe viaţă şi pe moarte şi disputa nu era încă rezolvată cînd a murit Tereza de Cepeda.

Cu toate că se ruga mereu pentru sufletul ei lipsit de călăuzire şi adus pe căi greşite, *doña* Beatriz nu putea decît să răsufle uşurată. Era convinsă că acum, cînd La Cepeda, cu spiritul ei neliniştit şi veşnic dornic de dominare,

îşi încetase activitatea, Reforma avea să fie curînd dată uitării şi la timpul potrivit călugăriţele aveau să se întoarcă la vechile reguli. Habar n-avea ce urme puternice lăsase defuncta asupra fiicelor ei spirituale şi asupra preoţilor care veniseră în contact cu ea. Foarte curînd începură să se spună poveşti despre miracolele pe care le înfăptuise la viaţa ei şi despre minunile care-i însoţiseră moartea. Cînd îşi dăduse duhul, trupul îi răspîndise o mireasmă atît de dulce, încît trebuiseră deschise ferestrele chiliei pentru a nu leşina persoanele de faţă, iar nouă luni mai tîrziu, cînd fusese dezgropată, trupul îi fusese găsit intact, neatins de putreziciune şi, din nou, întreaga mănăstire se umpluse de acelaşi miros dulce. Bolnavii se vindecau pur şi simplu atingîndu-i rămăşiţele pămînteşti. Deja multe persoane influente cereau beatificarea ei şi, pînă la urmă, *doña* Beatriz află că, mai curînd sau mai tîrziu, La Cepeda va fi canonizată.

De multă vreme o tulbura gîndul la această eventualitate. Ca să vorbim în termeni lumeşti, ar fi fost un titlu de glorie pentru Ordinul Desculţelor. E adevărat că fuseseră canonizaţi sfinţi şi din Ordinul Carmelitelor cu regulamentul mai puţin sever. De fapt, amîndouă întemeietoarele acestui ordin fuseseră canonizate. Dar asta s-a întîmplat cu multă vreme în urmă şi atît de frivoli erau oamenii, încît se arătau mai înclinaţi să se închine unui sfînt sau unei sfinte care atinsese acest rang sublim de curînd decît unui martir care îl poseda de veacuri de-a rîndul. Dar dacă stareţa nu putea face nimic ca să slăvească acest ordin al Carmelitelor sau să primească onoarea pentru care ea nu găsea nici un fel de justificare, ar fi putut totuşi face ceva în vederea restabilirii echilibrului, oferind o candidată din propriul ei ordin monastic. Providenţa îi arătase calea şi ar fi fost un adevărat păcat dacă n-ar fi urmat-o. Lazăr devenise sfînt din singurul motiv pe care-l ştia ea: fusese prilejul săvîrşirii uneia dintre minunile lui Iisus Hristos.

Catalina era o fată evlavioasă şi virtuoasă şi miracolul prin care-şi recăpătase sănătatea trupească fusese văzut nu doar de două sau trei călugăriţe emoţionate ori de cîţiva preoţi interesaţi doar de ei înşişi, ci de o adunare numeroasă de oameni. Faptul că primise un semn atît de vizibil al harului divin părea un îndemn suficient să-şi consacre restul vieţii slujirii Celui de Sus. *Dońa* Beatriz auzise că fata se crede îndrăgostită de un tînăr din oraş, dar dădu la o parte acest amănunt. Pur şi simplu nu-i venea să creadă că o femeie înţeleaptă s-ar putea gîndi serios să se mărite cu un croitor, cînd ar putea să se bucure de avantajul atît spiritual, cît şi lumesc pe care l-ar avea intrînd în Mănăstirea Întruparea Domnului a cărei stareţă era ea. Dacă fata era într-adevăr aşa cum spuneau călugăriţele, era imposibil să nu aducă o adevărată onoare mănăstirii lor, iar graţia divină pe care o primise avea să adauge încă şi mai multă distincţie ctitoriei ei. Catalina era destul de tînără pentru a reacţiona aşa cum se cuvine instrucţiei corespunzătoare, şi *dońa* Beatriz era încrezătoare că o putea transforma într-o vrednică slujitoare a bisericii. Nu exista nici un motiv să se presupună că Sfînta Fecioară ar înceta să se intereseze de fată şi nu era cîtuşi de puţin imposibil ca ea să mai primească şi ale semne ale harului ceresc. Faima ei avea să se răspîndească şi apoi, cînd avea să sosească timpul eliberării ei de martiriul vieţii, cu siguranţă că putea deveni o candidată la fel de potrivită pentru beatificare ca acea turbulentă Maică Tereza de Avila.

Dońa Beatriz medita profund la proiectul acesta al ei şi cu cît se concentra asupra lui, cu atît o atrăgea mai mult. Dar, fiind o femeie înţeleaptă, socoti că ar fi prudent să nu facă nici un demers fără aprobarea mentorului ei spiritual. Drept care trimise după acesta. Era un om vrednic şi simplu, a cărui evlavie ea o stima în mod deosebit, fără să aibă întotdeauna şi o părere prea bună despre inteligenţa lui. Sfetnicul îi aplaudă dorinţa de a-i oferi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos o mireasă asupra căreia Maica

Domnului avusese bunăvoinţa să reverse favoruri atît de mari şi care avea să devină astfel un adevărat prilej de mîndrie pentru comunitatea lor. Lucrul era firesc, întrucît, cu toate că stareţa insistase asupra recunoştinţei pe care trebuia s-o simtă fata pentru vindecarea ei miraculoasă şi asupra bunei dispoziţii pe care cu siguranţă avea s-o manifeste petrecîndu-şi restul vieţii în slujba Celui de Sus, ea nu socotise necesar să-i împărtăşească omului aceluia de treabă şi motivele ascunse care îi stîrniseră dorinţa. Dar el ridică o obiecţie:

— Regulamentul stabilit la întemeierea acestei ctitorii rezerva primirea în mănăstire numai a doamnelor de rang nobil. Cu toate că are sîngele neîntinat (*de sangre limpia*), Catalina Pérez se trage dintr-un neam foarte umil.

Stareţa era pregătită pentru a răspunde acestei obiecţii:

— Consider coborîrea Sfintei Fecioare asupra ei drept un adevărat hrisov aristocratic. În ochii mei, prin această graţie cerească, Fecioara Maria a făcut-o pe Catalina egală cu cele mai mîndre persoane din ţară.

Un asemenea răspuns venit din gura unei doamne atît de nobile îl umplu pe călugăr de admiraţie şi, dacă mai era cu putinţă, spori veneraţia pe care i-o purta stareţei. Odată rezolvat acest amănunt, mai rămînea să ia în considerare mijloacele. Planul ei era să ceară să-i fie adusă fata şi să-i expună acesteia folosul, pentru bunăstarea ei spirituală, petrecerii unei perioade de retragere la mănăstire, putînd astfel să aducă mulţumirile cuvenite Creatorului pentru binecuvîntarea pe care o revărsase asupra ei. Şi întrucît prevedea că, din pricina nefericitei legături amoroase pe calea căreia pornise, Catalina ar putea ridica obiecţii împotriva acestei idei, îl rugă mult pe călugăr să-i dezvăluie planul duhovnicului fetei şi să facă în aşa fel încît el s-o îndemne sau, dacă era nevoie, chiar să-i poruncească să accepte propunerea. Sfetnicul stareţei acceptă să facă acest lucru.

Aşadar, în ziua următoare, stareţa o invită la ea pe Catalina. N-o văzuse decît o singură dată pînă atunci şi abia dacă o băgase în seamă. O uimi numaidecît frumuseţea ei şi, cu un zîmbet în care nu mai stăruia decît foarte puţin din severitatea ei obişnuită, îi aduse laude amabile. Realitatea era că nu-i plăceau călugăriţele pocite. Întotdeauna i se păruse nepotrivit să-i ofere mirelui ceresc măicuţe care nu îmbinau graţia spirituală cu o prezenţă agreabilă. Era fermecată de purtarea smerită a Catalinei, de glasul ei dulce şi de ţinuta ei distinsă. N-avea nimic vulgar în maniere, iar datorită învăţăturilor lui Domingo vorbea nu numai corect, ci şi elegant. De fapt, stareţa rămase surprinsă că o floare atît de frumoasă crescuse pe un pămînt atît de umil. Dacă mai avusese pînă atunci vreo îndoială în privinţa înţelepciunii planului ei, aceasta se risipi pe loc. În mod evident fata era sortită onorurilor, şi ce onoruri mai mari ar fi putut exista decît să-l slujească pe Dumnezeu?

Catalina se simţi copleşită de un respect vecin cu spaima în prezenţa marii doamne a cărei reputaţie atît ca virtute, cît şi ca severitate o cunoştea prea bine. Dar *doña* Beatriz se strădui s-o facă pe fată să se simtă cît mai la largul ei. Chipul ei purta o expresie de bunătate pe care călugăriţele nu i-o vedeau decît rareori, iar Catalina continua să se întrebe de ce se temeau ele atît de mult de stareţă. Catalina era volubilă de felul ei şi, fiind încurajată cu multă amabilitate să vorbească, în curînd începu să-i povestească ascultătoarei pline de bunăvoinţă întreaga istorie a scurtei sale vieţi, cu greutăţile aduse de sărăcie, cu chinurile şi bucuriile ei, şi nici prin cap nu-i trecea cu cîtă iscusinţă îi călăuzea stareţa recitalul pentru a o face să-şi dezvăluie dispoziţia, înclinaţiile, caracterul cinstit şi fermecător. Fără să se clintească măcar, dar cu amabilitatea ei indulgentă, stareţa o ascultă pe fată descriind meritele şi frumuseţea lui Diego, dulceaţa şi bunătatea lui, apoi ascultă cum părinţii băiatului, atît de aspri cu ea mai înainte, se îmblînziseră

acum, aşa că nu mai rămînea nici un fel de piedică în calea fericirii lor. Stareţa dorea să audă chiar de pe buzele ei cum i s-a înfăţişat Sfînta Fecioară, cuvintele exacte pe care i le spusese şi felul cum într-o clipită îi dispăruse din ochi. Atunci sugeră cu gravitate, dar cu destulă blîndeţe că, din recunoştinţă faţă de graţia pe care o primise, Catalina ar trebui să se retragă un timp la mănăstire, să se reculeagă şi o vreme să-şi poată lăsa spiritul să contemple în voie lucrurile cereşti. Catalina rămase puţin surprinsă. Dar întrucît era deprinsă să spună primul lucru care-i trecea prin cap, iar între timp îşi învinsese în mare măsură teama de stareţă, nu şovăi să-i vorbească deschis:

— Vai, măicuţă sfîntă, strigă ea, dar asta n-aş putea s-o fac! Am fost ţinuţi atîta vreme departe unul de altul, încît lui Diego i s-ar frînge pur şi simplu inima dacă ar fi despărţit de mine tocmai acum. Spune că nu trăieşte decît pentru ceasul cînd putem vorbi unul cu celălalt la fereastra mea. Iar eu m-aş ofili pur şi simplu dacă nu l-aş vedea măcar atunci.

— Bine, copila mea, eu nu te-aş putea împinge să faci nici un lucru pe care nu-l doreşti. O perioadă de retragere la mănăstire ar fi numai şi numai în avantajul tău, dacă ai face-o pentru dragostea lui Dumnezeu şi cu dorinţa sinceră de a te îndrepta. Mărturisesc că m-ai dezamăgi dacă te-ai arăta atît de puţin recunoscătoare Sfintei Fecioare pentru bunătatea ei, încît n-ai vrea să-i acorzi nici măcar o scurtă perioadă în care să-i aduci mulţumirile cuvenite, şi mi-e greu să cred că acest tînăr, dacă te iubeşte aşa cum spui şi dacă este într-adevăr atît de bun, s-ar putea supăra în cazul cînd o vreme, să zicem cel mult două sau trei săptămîni, drept semn de gratitudine pentru binecuvîntarea divină care v-a unit din nou, te-ai închina rugăciunilor pentru mîntuirea lui şi a ta deopotrivă. Dar să nu mai vorbim despre asta. Singurul lucru pe care te-aş ruga să-l faci ar fi să ceri sfatul duhovnicului

tău în privinţa asta. Poate că el n-o să pună prea mult preţ pe sugestia mea şi, în cazul acesta, voi avea conştiinţa uşurată.

Apoi o lăsă să plece, oferindu-i în dar de despărţire nişte mătănii din chihlimbar.

24

Stareţa nu se miră defel cînd, două-trei zile mai tîrziu, îi parveni informaţia că în holul mănăstirii se află Catalina, care a venit să-i ceară permisiunea de a se retrage o vreme acolo. O întîmpină cu vorbe alese de bun-venit, o sărută şi o lăsă în grija maicii care se ocupa de educaţia novicelor. Catalinei i se puse la dispoziţie o chilie ale cărei ferestre dădeau în grădina foarte dichisită a călugăriţelor. Deşi mobilată auster, chilia era spaţioasă, curată şi răcoroasă.

N-a fost cîtuşi de puţin nevoie de rugămintea *stareţei* – şi rugăminţile ei erau întotdeauna adevărate ordine – ca maicile s-o trateze pe Catalina cu indulgenţă şi blîndeţe, căci frumuseţea, smerenia şi farmecul ei le cîştigă imediat inimile. Călugăriţele, novicele, surorile mirene şi doamnele care locuiau la mănăstire o îndrăgiră imediat. Le plăcea veselia ei şi o răsfăţau ca pe un copil favorit. Deşi patul ce i se pusese la dispoziţie se conforma regulilor ordinului monastic, era luxos faţă de cel în care dormea acasă, iar mîncarea de aici, simplă şi necondimentată, aşa cum trebuia, era mult mai bună decît orice gustase în sărăcia căminului ei. De pe moşiile stareţei se aduceau peşte, păsări şi vînat, iar doamnele o invitau în chiliile lor pentru a-i da dulciuri şi alte delicatese.

Dońa Beatriz nu se sfătuia cu nimeni. Se mulţumea s-o lase pe Catalina să vadă singură bucuriile şi plăcerile vieţii monastice, cu pacea ei, cu activitatea plăcută şi cu siguranţa pe care o oferea faţă de agitaţia şi necazurile lumii. Monotonia acestei vieţi era în mare măsură înveselită de vizitele din ceasurile de recreaţie pe care le făceau doamnele distinse,

precum şi gentilomii de vază din oraş, cea mai mare parte fiind rubedenii de-ale stareţei sau de-ale măicuţelor ei. Conversaţia acestora nu se limita neapărat la subiecte religioase. Catalina era mai mult decît măgulită de atenţia cu care era înconjurată. Intrase cam fără voia ei în această retragere mănăstirească, porunca duhovnicului ei fiind întărită de insistenţele mamă-sii, dar acum vedea că nu era vorba de ceva neplăcut. Ar fi fost de-a dreptul ciudat dacă n-ar fi comparat viaţa fericită şi or*dona*tă a măicuţelor cu cea pe care o ducea acasă la ea, unde robia neîncetată era, pe deasupra, întunecată mereu de spectrul sărăciei crunte şi al lipsurilor cumplite. Existaseră perioade cînd nu fusese cîtuşi de puţin nevoie de munca făcută de ea şi de mamă-sa, de meşteşugul şi iscusinţa lor cu totul speciale.

În asemenea cazuri, nu muriseră de foame doar datorită cîştigurilor nesigure ale lui Domingo. Catalina se delecta la slujbele la care participa împreună cu toate membrele colectivităţii în mica, dar frumoasa bisericuţă a mănăstirii. Stareţa avea ureche muzicală şi, ca atare, avusese grijă să se cînte frumos, iar serviciile rituale să fie oficiate nu numai cu evlavie, ci şi cu ceremonia corespunzătoare. Catalina, cu sensibilitatea ei desăvîrşită, găsea în ele nu numai o încîntare a simţurilor, ci şi o îmbogăţire spirituală. Spre marea ei surprindere constată că viaţa la mănăstire nu era o întemniţare, cum se temuse, ci o eliberare. O interesa întotdeauna să le facă pe plac altora şi chiar izbutea. Dorise să fie iubită şi acum era îndrăgită de toată lumea. Cu toate că-i ducea dorul lui Diego şi se gîndea mereu la el, trebuia să recunoască în sinea ei că mai tîrziu avea să considere, privind în urmă, perioada aceasta de retragere monastică drept unul dintre episoadele cele mai plăcute ale vieţii ei.

În fiecare zi spre seară *doña* Beatriz o chema şi se întreţinea cu ea preţ de un ceas. Nu pomenea niciodată de intenţia ei de a o face pe Catalina călugăriţă, deşi ajunsese curînd să dorească acest lucru nu numai din

motivele pomenite mai înainte, ci şi pentru că, fiind bună cunoscătoare a caracterului omenesc, îşi dăduse repede seama că, în afară de virtute, Catalina avea şi inteligenţa şi iscusinţa de a învăţa repede, iar personalitatea ei destul de puternică avea să fie o adevărată podoabă pentru ordinul lor monastic. Stareţa îi vorbea nu ca o doamnă nobilă şi maică stareţă a unei mănăstiri, ci ca o prietenă afectuoasă. Se străduia să capete influenţă asupra fetei, dar ştia că trebuie să păşească foarte, foarte prudent. Îi spunea poveşti despre sfinţi, iar pentru a o înălţa sufleteşte, le împăna cu istorii de la Curte, pentru a-i arăta că pînă şi o călugăriţă poate juca un rol în chestiuni de stat. Îi vorbea despre treburile mănăstirii şi despre administrarea proprietăţilor ei – desigur, nu fără gîndul că pe Catalina ar putea-o influenţa favorabil posibilitatea de a viza acea situaţie importantă şi plină de răspunderi a stareţei Mănăstirii Carmelite de la Castel Rodríguez. Eventualitatea obţinerii acestei funcţii ar fi putut eventual să orbească imaginaţia fiicei Mariei Pérez, cusătoreasa.

Dar într-o mănăstire nu prea se pot păstra tainele şi, cu toate că *doña* Beatriz nu vorbise nimănui despre planurile ei, nu trecu mult pînă cînd măicuţele ştiau cu toatele, la fel ca şi cucoanele aflate în vizită acolo, către ce ţel tind privilegiile oferite Catalinei şi atenţia cu care o înconjoară severa şi importanta maică superioară. Într-o bună zi, într-o efuziune de bucurie, o măicuţă îi spuse Catalinei cît de mult o iubesc cu toatele şi cît de mult doreau ele să rămînă de-a pururi în mijlocul lor. O doamnă care şedea în gazdă la mănăstire, întrucît soţul era plecat la război, îi spuse că ar fi dat orice să fie liberă să se călugărească:

— De-aş fi în locul tău, copila mea, i-aş cere chiar mîine măicuţei stareţe să mă accepte ca novice.

— Vai de mine, dar trebuie să mă mărit.

— Nu voi înceta niciodată să regret un asemenea pas. Din firea lor bărbaţii sînt brutali, necredincioşi şi înclinaţi să te neglijeze.

Doamna era corpolentă, cu faţa păstoasă şi cu o înfăţişare de-a dreptul delăsătoare. Catalinei îi era imposibil să socoată că, dacă soţul doamnei era într-adevăr aşa de rău cum îl descria, ea avea totuşi vreo scuză. Dar în timp ce-i oferea o bomboană, doamna insistă:

— Cum poţi să mai şovăi cînd mirele ceresc îşi desface braţele pentru a te primi la pieptul lui?

Cu alt prilej, în cursul ceasului de recreaţie, o doamnă din oraş o ciupi pe Catalina de obraz şi-i spuse cu subînţeles:

— Ei, ei, ei, aud c-o să avem curînd o sfîntă foarte drăguţă în mănăstirea asta. Trebuie să-mi făgăduieşti că ai să-ţi aminteşti de mine în rugăciunile tale, căci sînt o mare păcătoasă şi trebuie să mă bizui pe tine pentru a merge în rai.

Catalina se sperie. N-avea nici o dorinţă să ajungă călugăriţă şi cu atît mai puţin sfîntă. Îşi aminti o mulţime de remarci întîmplătoare cărora nu le dăduse atenţie la momentul respectiv. Deodată văzu limpede că toată lumea se aştepta de la ea să se călugărească. În seara aceea, cînd intră ca de obicei în capela unde se ruga stareţa, nu era deloc liniştită. *Doña* Beatriz observă că ceva nu e în regulă. Îi vorbi fără ocol:

— Ce s-a întîmplat, copila mea? întrebă, întrerupînd-o brusc pe Catalina, care tocmai îi spunea ceva.

Fata tresări şi se îmbujoră la faţă.

— Nimic, măicuţă stareţă.

— Ţi-e frică să-mi spui? Nu ştii că te iubesc ca pe fiica mea? Nădăjduiam să ai măcar un pic de afecţiune pentru mine.

Catalina izbucni în plîns. Stareţa întinse braţele către ea într-un gest iubitor:

— Vino şi şezi aici, copila mea, şi spune-mi ce te necăjeşte.

Catalina se duse şi se aşeză la picioarele măicuţei stareţe.

— Vreau să mă duc acasă, spuse ea.

Dońa Beatriz înţepeni, însă într-o clipă îşi reveni pe deplin:

— Dar, draga mea, nu eşti fericită aici? Noi ne-am dat peste cap să te facem să te simţi bine. Şi nu uita că ai cîştigat dragostea tuturor.

— Tocmai această dragoste mă ţine întemniţată. Mă simt ca un iepure prins în capcană. Măicuţele, doamnele, toate par să considere un lucru de la sine înţeles că voi intra la mănăstire, dar eu nu vreau s-o fac.

Pe stareţă o apucă brusc mînia că, în zelul lor, proastele alea o dăduseră de gol, dar nu lăsă să se întrezărească nici măcar o urmă a acestei mînii pe faţa ei gravă. Îi răspunse cu blîndeţe:

— Nimeni nu poate dori să te silească să faci ceea ce trebuie să fie doar un act de voinţă liberă inspirat de Cel de Sus. Să nu le ţii de rău pe doamne pentru că în ataşamentul lor pentru tine nu vor să te piardă. În ceea ce mă priveşte, nu pot să neg că mi-am îngăduit să sper ca Sfînta Fecioară să stîrnească în inima ta dorinţa de a intra în rîndurile noastre, în semn de gratitudine pentru marea îndurare pe care ţi-a arătat-o. Ar fi spre cinstea şi gloria mănăstirii noastre. Ştiu că eşti nu numai smerită şi evlavioasă, ci şi înţeleaptă, că ai capul bine înfipt pe umeri. Din păcate, prea multe dintre călugăriţele noastre nu izbutesc să îmbine bunătatea cu inteligenţa. Sînt bătrînă şi povara funcţiei mele începe să fie cam prea grea pentru umerii mei. Poate a fost un păcat să-mi îngădui nişte visuri deşarte, dar pentru mine ar fi fost o mare fericire dacă te-aş fi putut avea alături, dat fiind tactul tău, bunătatea ta firească şi bunul tău simţ, pentru a împărţi cu mine truda şi pentru a şti că atunci cînd se va împlini vremea şi Tatăl Ceresc mă va chema la el, tu îmi vei putea lua locul.

Făcu o pauză şi aşteptă un răspuns. O mîngîia tandru pe obraz pe Catalina.

— Măicuţă stareţă, sînteţi prea bună cu mine. Nici nu ştiu cum să vă mulţumesc pentru bunătatea dumneavoastră. Mi s-ar frînge inima dacă m-aţi socoti nerecunoscătoare. Dar nu sînt vrednică de marea cinste pe care mi-aţi pregătit-o.

Cu toate că aceste vorbe nu conţineau un refuz direct la oferta strălucitoare, Maica Stareţă era destul de clarvăzătoare pentru a observa ce implică vorbele fetei. Avea senzaţia că fata e mînată nu numai de frică, ci şi de încăpăţînare, şi să încerce în continuare s-o convingă n-ar duce la altceva decît la sporirea obstinaţiei. Nu se lăsă păgubaşă, dar înţelepciunea îi spunea că pentru moment e mai bine să bată în retragere.

— Trebuie să hotărăşti tu singură, după cum îţi dictează conştiinţa, şi nu doresc cîtuşi de puţin să te influenţez.

— Atunci, măicuţă stareţă, îmi daţi voie să mă întorc acasă?

— Eşti liberă să pleci cînd doreşti. Aş putea totuşi să te rog, din respect pentru duhovnicul tău, să mai rămîi pînă la sfîrşitul perioadei stabilite de el? Sînt convinsă că nu poţi fi atît de lipsită de inimă încît să ne privezi de farmecul şi graţia prezenţei tale în cele cîteva zile de care mai e vorba.

Catalina n-avu încotro şi trebui să spună că ar fi fericită să rămînă. Stareţa o lăsă să plece, sărutînd-o cu tandreţe. Rămînînd singură în mica ei capelă, se consacră unei meditaţii intense. Nu era ea femeia care să accepte uşor înfrîngerea. Simţi un acces de mînie împotriva Catalinei, dar cum o asemenea emoţie nu aducea nici un avantaj, şi-o înfrînse imediat. Avea o inteligenţă viguroasă şi inventivă, aşa că încropi mai multe planuri. Cu toată hotărîrea, le cîntări avantajele şi dezavantajele. Se simţea pe deplin îndreptăţită să recurgă la orice mijloace, atîta vreme cît ele erau ferite de păcate, pentru a asigura bunăstarea fetei pe lumea asta şi mîntuirea ei pe

lumea cealaltă şi totodată pentru a atinge un ţel care putea să aducă mult credit ordinului său monahal. Evident că primul lucru ar fi fost să încerce să vadă dacă nu cumva Catalina putea fi adusă într-o dispoziţie corespunzătoare prin vorbe mai convingătoare decît ale ei. Nu putu găsi o persoană mai capabilă de a îndeplini această sarcină decît *don* Blasco de Valero, episcopul de Segovia. El înfăptuise miracolul care o vindecase pe fată, funcţia lui era impunătoare, iar sfinţenia sa inspira atît respect, cît şi teamă. Se aşeză şi compuse o scrisoare prin care îl rugă să vină s-o vadă într-o chestiune în care avea nevoie de sfatul lui.

25

Episcopul răspunse printr-un mesaj în care anunţă că o să vină s-o viziteze a doua zi şi, cu o punctualitate neobişnuită în Spania, se înfăţişă la ora stabilită. Stareţa îi vorbi fără nici un fel de introducere:

— Am dorit să mă văd cu Înalt Prea Sfinţia Voastră în legătură cu fata aceea, Catalina Pérez.

Episcopul se aşeză pe scaunul oferit de *dońa* Beatriz, dar stătu doar pe marginea lui, de parcă n-ar fi vrut să se lase în voia confortului acestuia. Aşteptă în tăcere şi cu ochii plecaţi s-o audă, în timp ce stareţa continuă:

— La sfatul duhovnicului ei, fata s-a retras pentru reculegere în casa noastră. Am avut prilejul de a sta de vorbă cu ea. I-am cercetat caracterul şi dispoziţia. Are o educaţie mai bună decît multe doamne de origine nobilă. Manierele ei sînt excelente şi comportarea, exemplară. Manifestă o devoţiune sinceră pentru Sfînta Fecioară. Din toate punctele de vedere este potrivită pentru viaţa mănăstirească şi, după semnele vizibile de îndurare pe care prin mîinile Înalt Prea Sfinţiei Voastre Dumnezeu s-a milostivit să i le ofere, ar fi un simplu gest de gratitudine din partea ei să-şi închine viaţa slujirii Celui de Sus. Ar fi o adevărată podoabă pentru ordinul nostru călugăresc şi, în ciuda originii ei modeste, n-aş avea nici cea mai mică şovăială s-o primesc în casa noastră.

Episcopul nu răspunse. Fără să ridice ochii dădu uşor din cap, dar era greu de spus dacă era vorba de o aprobare sau pur şi simplu de un semn că a auzit. Stareţa ridică din sprîncene:

— Fata e tînără, nu ştie încă ce vrea şi poate că e firesc să fie atrasă de desfătările vane ale lumii pămînteşti. Eu, una, nu sînt decît o femeie ingnorantă şi păcătoasă. Nu m-am gîndit că i-aş putea vorbi cu folos în această privinţă. Mi-a trecut prin cap că ar fi un act vrednic de locul şi rolul Înalt Prea Sfinţiei Voastre dacă aţi sta de vorbă cu ea şi i-aţi sublinia aşa cum ştiţi s-o faceţi mai bine decît oricare altul care îi sînt îndatoririle şi totodată unde îi stă fericirea.

În sfîrşit, episcopul vorbi:

— Nu vreau să am de-a face cu femei. Mi-am făcut o regulă pe care nu am călcat-o niciodată, şi refuz chiar şi să le primesc spovedaniile.

— Îmi dau prea bine seama de faptul că Înalt Prea Sfinţia Voastră nu e înclinată să aibă de-a face cu sexul slab, dar e vorba de un caz excepţional. Înalt Prea Sfinţia Voastră a adus-o înapoi la viaţă, aşa că acum n-o poate lăsa să-şi primejduiască sufletul din lipsa unei vorbe de călăuzire ori dojană. E ca şi cum aţi fi salvat un om de la înec şi pe urmă l-aţi lăsa să moară de frig şi de foame pe ţărm.

— Dacă nu are nici o vocaţie pentru viaţa religioasă nu poate fi de datoria mea s-o îndemn să intre la mănăstire.

— Dar Înalt Prea Sfinţia Voastră nu se poate să nu ştie că multe femei au făcut-o din cauza pierderii unei fiinţe apropiate sau pentru că, dintr-un motiv sau altul, nu au putut să se mărite cum trebuie sau pur şi simplu din pricina unei dezamăgiri amoroase, iar asta nu le-a împiedicat să devină călugăriţe excelente.

— N-am nici o îndoială în această privinţă şi sînt gata să cred că uneori Dumnezeu smulge paharul de la buzele pămîntenilor pentru a-i chema în slujba lui. Dar în cazul acestei fete nu avem nici un motiv să presupunem că există vreunul din temeiurile de care aţi pomenit. Mi-aş îngădui chiar să

amintesc Sfinţiei Voastre că este la fel de posibil să obţii mîntuirea oamenilor în lume ca şi în mănăstire.

— Dar e mult mai greu şi mai puţin sigur. De ce oare Sfînta Fecioară v-ar fi acordat puterea de a înfăptui acest miracol spre gloria ei, dacă nu în scopul de a face lumina acestei fete să strălucească dinaintea tuturor oamenilor şi de a-i conduce la pocăinţă?

— Nu se cuvine ca noi, fiinţe păcătoase, să cercetăm pricinile faptelor Atotputernicului.

— Dar cel puţin am putea fi siguri că ele sînt bune.

— Am putea.

Pe *doña* Beatriz nu o prea încîntă vorbirea laconică a episcopului. Era mai deprinsă cu efuziuni de volubilitate din partea celor cu care îşi dădea osteneala să converseze. De aceea, cînd îi vorbi în continuare, folosi un ton destul de aspru:

— E un lucru foarte mic pe care-l cer în schimbul favorurilor şi protecţiei pe care a oferit-o întotdeauna familia mea ordinului vostru. Adică vreţi să respingeţi rugămintea mea de a o vedea pe această fată, de a-i cerceta înclinaţiile şi, în cazul cînd vă formaţi o opinie la fel de bună ca a mea, refuzaţi să-i arătaţi în ce constă adevărata ei fericire?

În sfîrşit, episcopul ridică ochii – dar nu pentru a-i surprinde privirea stareţei, ci pentru a se uita pe fereastra care dădea spre grădină. Însă, procupat cum era, nu văzu nici chiparoşii înalţi plantaţi acolo, nici leandrii înfloriţi.

ÎI nedumerea insistenţa ei. Nu-i venea să creadă că această femeie aspră şi mîndră e preocupată doar de bunăstarea unei micuţe croitorese. Ce-i spusese oare despre ea stareţul mănăstirii la care era găzduit acum? Parcă femeia asta se luptase cu ghearele şi cu dinţii ca s-o împiedice pe Maica Tereza de Avila să întemeieze o mănăstire la Castel Rodríguez. Ura

carmelitelor din vechiul ordin pentru cele din noul ordin era bine-cunoscută. În mintea lui se stîrni suspiciunea că dintr-un motiv legat de această chestiune *doña* Beatriz încearcă s-o convingă pe Catalina să intre în mănăstirea ei. Şi dacă dorea să obţină sprijinul lui, asta se datora împotrivirii fetei. Se uită acum pentru prima dată la stareţă şi ochii lui întunecaţi şi gravi încercară să pătrundă gîndurile ei cele mai ascunse. Ea îndură cu demnitate calmă şi semeaţă privirea lui.

— Presupunînd că aş vedea-o pe această tînără şi aş ajunge la concluzia că e de datoria mea s-o conving, cu ajutorul Celui de Sus, să accepte călugăria, aş fi înclinat să cred că ea s-ar simţi mai la largul ei într-o mănăstire a Carmelitelor Desculţe decît în această casă a doamnelor nobile.

Fulgerul de mînie abia stăpînit pe care-l zări o clipă în ochii *doñei* Beatriz îi spuse că se apropiase destul de mult de adevăr.

— Ar fi greu pentru mama fetei să accepte o despărţire totală de singurul ei copil, răspunse cu multă blîndeţe stareţa. Carmelitele Desculţe n-au nici un fel de sălaş în oraşul nostru.

— Dacă sînt corect informat, aceasta se datorează faptului că Sfinţia Voastră l-a convins pe episcop să-i refuze Măicuţei Tereza de Avila permisiunea de a întemeia o ctitorie aici.

— Sînt şi aşa prea multe mănăstiri de maici în oraşul nostru. La Cepeda a refuzat să accepte o fundaţie, iar comunitatea ei ar fi fost o povară prea grea pentru oraşul nostru.

— Vorbiţi cu prea puţin respect despre o femeie foarte sfîntă.

— Era o femeie de origine foarte umilă.

— Vă înşelaţi, *señora*.

— Prostii, replică aspru stareţa. Tatăl ei şi-a primit hrisovul de nobleţe abia la începutul veacului nostru. Vă rog să mă iertaţi dacă mă supără la fel de mult ca şi pe răposatul nostru rege oamenii aceştia care, fără nici un fel

de justificare, îşi arogă un rang pe care nu sînt îndreptăţiţi să-l poarte. Ţara roieşte pur şi simplu de aceşti nobili de şanţ.

Era rangul căruia îi aparţinea şi episcopul, aşa că el zîmbi firav:

— Oricare i-ar fi fost naşterea, nu se poate nega: Maica Tereza a fost o femeie evlavioasă care a primit de la Cel de Sus multe semne ale harului şi ale cărei strădanii pentru cauza religiei merită laudele cele mai înalte.

Dońa Beatriz era prea supărată pentru a observa că episcopul urmăreşte fiecare schimbare a expresiei ei şi fiecare gest nervos al mîinilor ei delicate.

— Înalt Prea Sfinţia Voastră ar trebui să-mi îngăduie să nu fiu de acord. Am cunoscut-o şi am avut prilejul să-i vorbesc. Era o femeie neliniştită şi nervoasă care umbla de colo pînă colo, distrîndu-se cu tot felul de trăsnăi sub pretextul religios. Ce treabă a avut ea să-şi părăsească mănăstirea şi, spre scandalizarea concetăţenilor, să întemeieze una nouă? La Mănăstirea Întruparea Domnului erau măicuţe bune şi evlavioase, iar regulamentul era sever şi întru totul respectat.

Acest regulament instituit de Sfîntul Albert şi atenuat de Papa Eugeniu al IV-lea impunea postul de la Înălţarea Sfintei Cruci, din septembrie, pînă la Crăciun, de patru ori pe săptămînă, iar în postul Crăciunului şi în postul Paştelui interzicea carnea. Fiecare măicuţă trebuia să se supună flagelării în zilele de luni, miercuri şi vineri, iar între vecernie şi utrenie trebuia să se păstreze tăcerea. Maicile trebuiau să se îmbrace în negru şi să poarte ghete. Pe pat nu aveau voie să aibă aşternut.

— Probabil sînt o netoată, continuă stareţa, dar nu văd în ce fel se ajunge la o spiritualitate superioară dacă porţi sandale de funie în loc de pantofi de piele şi în ce fel e spre slava Celui de Sus dacă porţi veşminte din pînză de sac şi nu de serj. La Cepeda pretindea că s-a rupt de vechiul nostru ordin pentru a avea parte de prilejuri mai bune de rugăciune şi contemplaţie, şi totuşi a petrecut întreaga viaţă hoinărind de colo pînă colo. Cerea tăcere

de la maicile ei, dar în viaţa mea n-am văzut o persoană mai vorbăreaţă ca ea, o adevărată moară stricată.

— Dacă Sfinţia Voastră ar avea bunăvoinţa să citească viaţa pe care şi-a scris-o singură, fără doar şi poate ar ajunge să vorbească mai indulgent despre această fiinţă sfîntă, îi spuse glacial episcopul.

— Am citit tot, mi-a trimis-o prinţesa de Eboli. Femeile n-ar trebui să scrie cărţi. Ele ar trebui să lase această sarcină bărbaţilor, care au mai multă învăţătură si mai multă înţelegere.

— Dar Maica Tereza a lui Iisus a scris ascultînd de sfaturile părintelui confesor.

Stareţa zîmbi aproape sinistru:

— Şi nu e oare un lucru remarcabil că acest confesor nu-i poruncea niciodată să facă altceva decît ceea ce hotărîse ea din capul locului?

— Regret că Sfinţia Voastră priveşte cu ochi atît de răi o femeie care a cîştigat nu numai afecţiunea şi stima călugăriţelor ei, ci şi ale tuturor persoanelor care au avut prilejul de a o cunoaşte.

— Ea a dezbinat şi a ameninţat să distrugă străvechiul nostru ordin prin inovaţiile ei. Mi-e imposibil să nu cred că a fost împinsă de ambiţie şi ciudă.

— Fără doar şi poate, Sfinţia Voastră ştie că datorită miracolelor perfect atestate pe care le-a înfăptuit în cursul vieţii, precum şi datorită minunilor care au fost săvîrşite după moartea ei – dar prin intervenţia sa – foarte multe persoane de vază au cerut deja ca Sanctitatea Sa s-o proclame sfîntă.

— Cunosc acest lucru.

— Şi oare mă înşel dacă presupun că motivul dumneavoastră de a dori ca fata aceasta, Catalina Pérez, să intre în ordinul Sfinţiei Voastre are legătură cu faptul că v-aţi băgat în cap ideea stupidă că notorietatea ce o înconjoară astăzi ar putea într-un fel să contrabalanseze faima pe care ar

dobîndi-o Carmelitele Desculţe în cazul în care fondatoarea ordinului lor ar fi beatificată?

Dacă stareţa a fost sau nu uluită de discernămîntul pătrunzător al episcopului n-am putea şti, căci pe faţa ei nu se citi nici un semn în această privinţă:

— În cadrul ordinului nostru am avut destule sfinte ca să ne putem păstra judecata întreagă şi nepărtinitoare, chiar şi dacă Sanctitatea Sa s-ar lăsa călăuzită pe căi greşite de persoane interesate şi de maici superstiţioase, încît să confere o asemenea onoare unei rebele neastîmpărate.

— *Señora*, încă nu mi-ai răspuns la întrebare.

Dońa Beatriz era o femeie prea mîndră ca să mintă:

— Nu mi-aş socoti viaţa irosită în zadar dacă, cu toată smerenia cuvenită, aş izbuti să ajut un suflet plin de aspiraţii înalte să atingă o asemenea perfecţiune încît să fie vrednic de a se număra printre sfinţi. Aş considera doar o faptă bună dacă ar ajunge astfel să dreagă relele făcute de Tereza de Cepeda. Dacă nu vreţi să mă ajutaţi să fac ceea ce sînt convinsă că reprezintă un serviciu bine-meritat unui biet suflet care se luptă cu nesiguranţa, va trebui să mă ajut singură.

Episcopul o privi îndelung şi cu severitate:

— E de datoria mea să-i amintesc Sfinţiei Voastre că a sili pe oricine să intre într-o instituţie religioasă împotriva voinţei sale este o crimă care atrage după sine o critică aspră şi excomunicarea *latae sententiae*.

Stareţa se făcu palidă ca moartea, nu atît de frica unei ameninţări atît de îngrozitoare, ci de furie că îndrăznise s-o amenințe. Totuşi îi trecu un fior rece pe şira spinării. Pentru prima dată în viaţa ei simţi dominaţia bărbatului. Păstră o tăcere ofensată. Episcopul se ridică şi, cu expresiile obişnuite de politeţe, îşi luă rămas-bun. Ea înclină capul, răspunzîndu-i cu trufie la salut, dar nu se ridică de pe scaun.

26

Dońa Beatriz participă la serviciile religioase ale zilei cu demnitate, dar nu e greu de presupus că avea mintea tulburată. Nici prin cap nu-i trecea să-şi aban*don*eze ideea şi deja plănuise ce să facă dacă episcopul refuza să-şi folosească autoritatea şi puterea de convingere pentru a o ajuta. Deşi socotea că ar fi spre folosul şi gloria ordinului său călugărirea Catalinei în mănăstirea întemeiată de tatăl ei, era sincer convinsă că acest lucru ar aduce şi bunăstarea fetei, şi progresul spiritual al credincioşilor. Stareţa ştia foarte bine că singurul obstacol adevărat îl constituia acel nefericit ataşament sentimental al prostuţei faţă de tînărul croitor numit Diego. Se enervă gîndindu-se că dintr-un motiv atît de mărunt Catalina ar vrea să renunţe la marele avantaj atît de pe pămînt, cît şi din veacul veacurilor pe care i-l oferea viaţa religioasă. Dar o persoană înţeleaptă ia lucrurile aşa cum sînt şi, cunoscînd condiţiile, le tratează în aşa fel încît să obţină rezultatul dorit.

Aşadar, stareţa trimise mai întîi după măicuţa care se ocupa de iniţierea novicelor. Această *dońa* Ana de José era înţeleaptă, inteligentă şi o fiinţă pe care te puteai bizui şi care ţinea din toată inima la interesul mănăstirii. Era atît de devotată stareţei şi supuşenia ei era atît de desăvîrşită, încît dacă *dońa* Beatriz i-ar fi poruncit să se arunce într-un rîu, ar fi făcut-o fără să şovăie. Stareţa începu prin a o întreba ce părere şi-a făcut despre Catalina. *Dońa* Ana o lăudă foarte mult. Era evlavioasă, ascultătoare, bună şi de mare ajutor. Se deprinsese cu viaţa monastică de parcă ar fi fost făcută pentru asta.

— Ce păcat că originea ei umilă o împiedică să se alăture micii noastre comunităţi.

— Dumnezeu nu se uită la ranguri, spuse cu gravitate *dońa* Beatriz. În ochii Lui nu e nici o deosebire între cei nobili şi cei de jos. Dacă fata are dispoziţia necesară, această dificultate poate fi înfrîntă. Nu există nici un motiv pentru care regula stabilită de tatăl meu să nu poată fi schimbată de fratele meu, dacă împrejurările sînt ieşite din comun.

— Fiicele Sfinţiei Voastre ar primi-o cu dragă inimă drept tovarăşă a lor.

— Pentru mine ar fi un izvor de mare satisfacţie s-o număr şi pe ea printre vrednicele femei a căror călăuzire mi-a încredinţat-o voinţa Celui de Sus.

Stareţa făcu o pauză pentru a-şi cumpăni bine cuvintele. Apoi îi sugeră *dońei* Ana că ar fi util să răspîndească printre călugăriţe şi printre musafirele lor – *damas de piso* li se spunea –, precum şi printre vizitatori ideea că e gata s-o accepte pe Catalina drept novice. După întîmplarea miraculoasă care-i adusese faimă – la timpul potrivit aceasta se va răspîndi în întreaga Spanie – era firesc ca fata să dorească să îmbrăţişeze viaţa monahală, iar pentru oraş avea să fie un motiv de glorie ca ea să sălăşluiască în mijlocul locuitorilor acestuia şi prin rugăciunile ei să aducă asupra lor favorurile divinităţii.

Cu siguranţă că ar fi fost nevoie de mai multă tărie de caracter decît se putea aştepta de la o fată simplă pentru a rezista presiunii opiniei publice şi pentru a refuza aprobarea, ba chiar admiraţia cu care ar fi fost primită hotărîrea ei de a părăsi lumea pămîntească, cu plăcerile ei efemere. Dar *dońa* Beatriz era o femeie practică şi-şi dădea seama de faptul că şi avantajele practice pot trage greu în balanţă. Aşadar, o instrui pe această măicuţă ascultătoare, *dońa* Ana, să meargă la Maria Pérez şi să-i vorbească de impresia frumoasă pe care şi-o făcuse ea, stareţa, cu privire la virtutea şi

aptitudinile fiicei ei, şi să-i spună ce era gata să facă pentru ea ca urmare a acestei păreri. Ştia că se poate bizui pe *dońa* Ana ca s-o facă pe Maria Pérez să înţeleagă ce onoare importantă se revarsă asupra fiicei ei, o onoare care fără îndoială avea să se reflecte şi asupra creditului pe care-l avea ea, mamă-sa, şi cum viaţa materială, dar şi spirituală a Catalinei ar fi mult mai bună şi mai frumoasă decît dacă s-ar mărita cu fiul unui om sărman, care cine ştie dacă nu cumva ar ajunge trîndav, beţiv sau cartofor. În cele din urmă, *dońa* Beatriz îi spuse călugăriţei să adauge la final că ea însăşi va plăti dota necesară pentru intrarea fetei în viaţa religioasă şi, întrucît Maria Pérez se apropia de bătrîneţe şi fără ajutorul fiicei ei s-ar putea simţi strîmtorată din punct de vedere financiar, ar fi încîntată să-i ofere o pensie destul de mare pentru a-i menţine o viaţă confortabilă pînă la sfîrşitul zilelor, fără să mai fie nevoie să muncească. Ofertele erau atît de frumoase, încît pe *dońa* Ana o umplură de admiraţie pentru caritatea şi mărinimia măicuţei superioare. Femeia asta minunată nu uita nimic. Apoi stareţa îi dădu răvaş de drum cu instrucţiuni de a alege un moment potrivit pentru a transmite mesajul şi de a insista cît mai mult pe lîngă Maria Pérez în privinţa necesităţii de a păstra pe deplin secretul, întrucît avea ea o mică bănuială că, dacă o să vorbească ceva cu fratele ei, destrăbălatul ăla de Domingo, s-ar putea ca el să se dovedească atît de ticălos încît s-o convingă să nu-şi dea consimţămîntul.

Măicuţa îndeplini cu grijă şi abilitate comisionul primit şi, în mai puţin de douăzeci şi patru de ore izbuti, spunîndu-i *dońei* Beatriz că Maria Pérez i-a primit cu smerenie şi recunoştinţă ofertele generoase. Fiind spanioloaică şi trăind într-o epocă a evlaviei, n-avea nici o îndoială că a-l servi pe Dumnezeu într-un lăcaş sfînt era viaţa cea mai vrednică pe care o putea adopta cineva. A avea o fată călugăriţă şi un băiat călugăr reprezenta o

onoare pentru o familie şi, mai mult decît atît, îi oferea, ca să spunem aşa, un fel de atu pentru a obţine indulgenţa Celui de Sus.

Iar o distincţie atît de mare ca aceea de a avea fiica maică într-un lăcaş de doamne nobile era mai mult decît visase în viaţa ei. Simţi un mic fior de mîndrie cînd vizitatoarea îi spuse că ele deja o consideră pe Catalina o mică sfîntă şi – pe jumătate glumind, întrucît era o fiinţă veselă şi plină de bunăvoinţă – adăugă că, dacă lucrurile vor continua cum au început, iar Sfînta Fecioară îi va arăta mai departe favorurile sale, nu vedea nici un motiv pentru care Maria Pérez să nu fie într-o bună zi mama unei fecioare canonizate de papă. Atunci aveau să se agaţe portrete ale Catalinei deasupra altarelor şi oamenii o să vină de peste tot pentru a se vindeca de bolile lor atingîndu-i relicvele – era o perspectivă de o strălucire atît de orbitoare, încît putea să aprindă ambiţiile oricărei femei. Iar Maria Pérez nu era deloc insensibilă la pensia care i se oferea. Munca prin care îşi cîştiga existenţa era grea şi chinuitoare pentru degete, aşa că ar fi fost minunat să nu aibă nimic altceva de făcut din zori pînă-n noapte decît să se ducă la biserică şi să şadă la fereastră privindu-i pe trecători.

— Dar a pomenit ceva de tînărul ăsta despre care parcă am auzit că-i dă atenţie Catalinei? întrebă stareţa după ce ascultase cu multă satisfacţie raportul măicuţei instructoare.

— Maria Pérez nu-l prea place. Zice că s-a purtat foarte urît cînd a avut biata copilă accidentul. Îl socoate egoist şi mult prea încrezut.

— Ar fi greu să găseşti un bărbat care să nu sufere de aceste defecte, spuse sec stareţa. E în firea lor să fie egoişti şi îngîmfaţi.

— Şi nu-i place nici mama băiatului. S-ar părea că atunci cînd soţul Mariei a fugit în America, mama tînărului a spus că aşa-i trebuie pentru că i-a făcut o viaţă de cîine.

— Cred şi eu, e genul de viaţă pe care le-o aduc soţilor mai toate nevestele. Întîmplător, i-ai sugerat că poate ar fi înţelept să-i dea de înţeles Catalinei, ca şi cum ar veni din partea ei, că ar fi foarte bucuroasă dacă fata s-ar hotărî să intre în viaţa monahală?

— Nu mi s-a părut că ar fi fost vreun rău în asta.

— Dimpotrivă. Ai făcut foarte bine, *dońa* Ana, şi sînt încîntată de comportarea ta inteligentă în această chestiune.

Măicuţa se îmbujoră de plăcere. De la *dońa* Beatriz se obişnuiseră să audă mai degrabă reproşuri decît laude.

27

Stareţa lăsă să treacă vreo cîteva zile pentru a se răspîndi zvonul că, în cazul în care Catalina ar fi îndemnată de duhul dumnezeiesc să îmbrace veşmîntul monahal, ar fi bine primită la Mănăstirea Carmelitelor. Şi vestea avu un efect pozitiv. Se ajunse la un consens general că un asemenea pas ar spori gloria oraşului şi ar fi, bunăoară, recomandabil ca fata să facă acest pas. Nu se cuvenea cîtuşi de puţin ca o fiinţă care s-a bucurat de un asemenea har din partea Celui de Sus să ajungă nevastă de croitor. Instructoarea novicelor îşi îndeplini cu succes misiunea ei specială. Se duse din nou la Maria Pérez şi o avertiză să se poarte cu fiica ei cu cît mai mult tact, să n-o preseze, dar, cînd se va ivi prilejul, să compare pacea şi securitatea vieţii monastice cu truda, primejdiile şi greutăţile casnice.

Dońa Beatriz avea darul de a cîştiga devoţiunea şi loialitatea tuturor celor ce depindeau de ea şi dintre aceştia nimeni nu era mai credincios şi mai devotat decît administratorul proprietăţilor mănăstireşti şi al propriilor ei domenii. Acesta era un gentilom, *don* Miguel de Becedas, rudă îndepărtată cu stareţa. Îi cunoştea generozitatea, căci el administra şi operele ei de caritate şi totodată era un mare admirator al persoanei ei. O ştia cît de pricepută e în afaceri şi mai ştia şi că se poate tocmi cu tot atîta îndîrjire ca un bărbat. Era gata oricînd să asculte argumente logice, dar, odată ce lua o hotărîre, nimic nu i-o mai putea schimba. Cînd se întîmpla un asemenea lucru nu mai aveai de ales, trebuia s-o asculţi, şi *don* Miguel era pregătit s-o asculte orbeşte. Stareţa trimise după el şi-l instrui să facă cercetări amănunţite atît în oraş, cît şi la Madrid în privinţa antecedentelor

şi situaţiei actuale a lui *don* Manuel de Valero, militarul, şi în acelaşi timp să descopere tot ce se ştie despre tînărul Diego Martínez şi despre tatăl lui.

Pînă cînd *don* Miguel se întoarse cu informaţiile cerute, stareţa o trimise pe Catalina acasă cu un cadou frumos şi cu asigurarea afecţiunii ei nedezminţite. Catalina îşi luă rămas-bun cu lacrimi în ochi.

— Te rog să nu uiţi, copila mea, că dacă vei avea vreodată necazuri sau te vei afla în cine ştie ce situaţii dificile, e de ajuns să vii la mine şi voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a te ajuta.

Dońa Beatriz ascultă cu atenţie tot ce-i putea spune administratorul şi se arătă încîntată de rezultatele cercetărilor acestuia. Apoi îl rugă să caute un prilej potrivit pentru a se vedea cu *don* Manuel şi, în cursul unei conversaţii mai generale, să-i spună că ea, stareţa, ar fi încîntată să primească vizita unui om despre care auzise atîtea lucruri bune.

După fiascoul de la Biserica Colegială, *don* Manuel se închisese trei zile în apartamentul lui şi refuzase să mai vadă pe cineva. Era orgolios şi, ca atare, sensibil la ridicol. Cunoştea prea bine spiritul batjocoritor al compatrioţilor săi şi-şi dădea foarte bine seama că ei se veselesc pe socoteala lui. Nu credea că ar îndrăzni cineva să-i facă de la obraz vreo aluzie la aventura lui neplăcută, căci era un duelgiu foarte bun şi ar fi trebuit ca un om să fie mult prea curajos ca să rişte să fie străpuns cu sabia de dragul unei glume. Însă, pe de altă parte, nu-i putea împiedica pe oameni să-l vorbească de rău pe la spate. Cînd, în cele din urmă, îndrăzni să se arate în public, o făcu într-o manieră atît de agresivă, încît sluji de avertisment arhisuficient pentru toţi cei de faţă. Mai mult decît atît, era supărat nu numai pentru că se făcuse de rîs, ci şi pentru că-şi primejduise perspectiva. Intenţia lui cînd venise la Castel Rodríguez, după cum poate îşi va aminti cititorul, fusese să găsească printre familiile nobile, dar scăpătate din oraş o fată cu care să se însoare; avea motive temeinice să socoată că soarta lui frumoasă

putea să-l facă un candidat acceptabil pentru oricare dintre ele. Însă umilinţa publică la care fusese supus îi reducea în mare măsură şansele. Aristocraţia oraşului era trufaşă şi cum în vremurile acelea grele mîndria era cam singura avere care le rămăsese oamenilor nici un nobil nu ar fi acordat mîna fiicei lui unui bărbat de care rîde toată lumea. Lui *don* Manuel i se părea că nu-i rămîne altceva de făcut decît să se ducă la Madrid, nădăjduind ca povestea aceea lamentabilă să nu fi ajuns pînă acolo, şi să vadă dacă ar putea găsi în capitală o mireasă potrivită.

Se arătă mai mult decît surprins cînd *don* Miguel îi aduse mesajul curtenitor al stareţei şi se simţi de-a dreptul măgulit, căci niciodată nu-i trecuse prin cap că ea ar binevoi să-l primească. Ea făcea parte dintr-o lume situată atît de mult deasupra lui, încît parcă ar fi locuit pe altă planetă. *Don* Manuel spuse că va considera o mare onoare să i se îngăduie să-şi aducă omagiile stareţei în orice moment convenabil pentru aceasta. Administratorul răspunse că ea nu primeşte decît prea puţine persoane care nu fac parte din familia ei şi pomeni o oră cînd numeroasele ei îndatoriri îi lasă puţin răgaz.

— Voi veni mîine să vă iau, *señor*, dacă vă convine, şi vă voi conduce chiar eu la mănăstire.

Lui *don* Manuel îi convenea de minune.

Fu poftit în capelă şi lăsat singur cu marea doamnă. Aceasta scria şi nu se ridică de la masă pentru a-l întîmpina. El căută un scaun pe care să se aşeze, însă cum ea nu-l invită să şadă, rămase în picioare, puţin cam stînjenit. Deşi era îndrăzneţ şi neruşinat, îl intimidă demnitatea ei. Ea îi vorbi cu destulă graţie şi bunăvoinţă.

— Domnule, am auzit multe despre curajul, evlavia şi capacitatea cu care ani şi ani de-a rîndul ai slujit pe Maiestatea Sa Regele. Eram curioasă să văd şi eu un concetăţean care, prin propriile eforturi, s-a ridicat pînă la o

asemenea distincţie. Nădăjduiam că vei găsi timp să mă vizitezi pentru a te putea felicita personal pentru marile dumitale fapte de arme.

— Dar nici n-am visat vreodată că aş putea să vă tulbur intimitatea fără a vă deranja, stimată doamnă, se bîlbîi el.

Şi totuşi începu să se simtă în largul lui. Dacă fiica marelui duce de Castel Rodríguez îi făcea complimente, însemna că starea lui nu era chiar disperată. Totuşi observaţia următoare, chiar dacă era făcută cu zîmbetul pe buze, îl cam deconcertă:

— Văd, *don* Manuel, că ai ajuns destul de departe faţă de vremea cînd erai doar un băieţel desculţ alergînd pe străzile sătucului şi păscînd porcii tatălui dumitale.

El roşi, dar, neştiind ce să răspundă, îşi ţinu gura. *Doña* Beatriz îl măsură din cap pînă-n picioare de parcă ar fi fost un lacheu pe care se pregătea să-l angajeze. Chiar dacă-i va fi observat stînjeneala, nu părea s-o preocupe. Văzu un bărbat bine clădit, cu o înfăţişare destul de agreabilă, cu ţinută dreaptă şi un aer viril. Îi ştia vîrsta, patruzeci şi cinci de ani, dar părea mai tînăr. Era un pic mai înalt decît fratele său episcopul, care nu era nici el de statură mică şi, cu toate că avea carne pe oase, era departe de a fi gras. Ochii îi erau foarte frumoşi şi chiar dacă pe faţa lui citea oarecare brutalitate firească pentru un bărbat care a fost în atîtea războaie, aceasta nu o supăra în mod deosebit pe stareţă, întrucît nu putea suferi un papă-lapte. Fără doar şi poate era arogant, lăudăros şi vulgar, dar aceste defecte erau comune tuturor rudelor ei şi cu toate că, ducînd o viaţă sfîntă, nu putea să nu le deplîngă, în calitate de femeie le accepta ca pe nişte trăsături masculine fireşti, şi o făcea cu aceeaşi resemnare cu care accepta şi gerul iernilor din Castilia. În general, prima impresie pe care i-o făcu *don* Manuel nu era nefavorabilă.

Însă abia acum păru a-şi da seama că bărbatul e încă în picioare.

— Dar de ce ai rămas în picioare, *señor*? Nu vrei să-mi faci favoarea să te aşezi?

— Sînteţi prea bună, doamnă.

Se aşează.

— Duc o viaţă foarte retrasă şi îndatoririle mele religioase, împreună cu treburile funcţiei mele îmi ocupă tot timpul; şi totuşi, din cînd în cînd, mi se întîmplă să mai primesc cîte o veste din lumea aflată în afara acestor ziduri. De pildă, am auzit că pe lîngă îndeplinirea unei îndatoriri filiale, scopul vizitării locului dumitale natal a fost acela de a-ţi alege o soţie dintre fetele familiilor nobile din oraşul nostru.

— E adevărat, după ce mi-am servit atîţia ani regele şi ţara, am dorinţa de a-mi făuri un cămin şi de a mă bucura de desfătările vieţii domestice de care am fost privat pînă acum.

— Dorinţa dumitale este întru totul lăudabilă, *señor*, şi sporeşte stima pe care ţi-o purtam deja datorită reputaţiei dumitale.

— Sînt un om voinic şi activ şi am o avere bunicică. Nu pot să nu cred că talentele pe care le posed nu vor fi la fel de utile la Curte cum s-au dovedit şi pe cîmpul de luptă.

— Iar dacă te înţeleg bine, consideri că o femeie inteligentă şi cu rude de vază ţi-ar putea sluji acolo.

— N-aş nega aşa ceva, doamnă.

— Ştii, am o nepoată văduvă, marchiza de Caranera, al cărei soţ a lăsat-o din nefericire cam în voia soartei. În momentul de faţă locuieşte chiar în acest lăcaş. Nădăjduisem ca ea să se simtă îndemnată să treacă la călugărie, pentru ca atunci cînd în cele din urmă îmi voi părăsi funcţiile obositoare, să-mi poată lua locul la care ar avea şi dreptul, întrucît este nepoata întemeietorului acestui lăcaş. Dar ea n-are vocaţie de călugăriţă, aşa că am ajuns la concluzia că ar fi bine să-i aranjez un mariaj convenabil.

Don Manuel deveni deodată atent, dar şi prevăzător. Era om dibaci şi isteţ. Posibilitatea de a intra în alianţă cu o familie atît de mare ca aceea a ducelui de Castel Rodríguez îi depăşea în atît de mare măsură speranţele, încît nu putea să nu suspecteze cine ştie ce şiretlic. Ca atare, se arătă foarte circumspect în răspunsul său.

— Nu mă gîndisem să mă însor cu o văduvă, ci mai degrabă cu o tînără pe care aş putea s-o modelez după gustul meu.

— Dar marchiza n-are decît douăzeci şi patru de ani, ceea ce mi se pare o vîrstă foarte potrivită pentru anii dumitale, îi răspunse cu oarecare asprime stareţa. Nu-i lipseşte deloc frumuseţea şi, întrucît a avut un fiu de la soţul ei, mort de aceeaşi boală care l-a răpus şi pe taică-său, fără doar şi poate nu este stearpă. Faptul că o propusesem ca stareţă a mănăstirii acesteia după moartea mea dovedeşte că am o părere destul de frumoasă despre capacitatea ei. Presupun că nu mai e nevoie să subliniez că un *don* Manuel de Valero n-ar fi putut aspira niciodată să se însoare cu nepoata ducelui de Castel Rodríguez. De fapt, ar trebui să-mi folosesc toată puterea de convingere pentru a-l determina pe fratele meu să consimtă la această căsnicie.

Don Manuel raţionă cît putu de repede. Avînd la spate influenţa acestei familii puternice, nu mai putea vedea nici o limită în calea lui spre rangurile către care aspira. A contracta o asemenea căsătorie ar fi fost un triumf asupra proştilor care-l ridiculizaseră.

— Marchizul de Caranera a murit fără a lăsa vreun moştenitor la titlul său. Nu mi se pare imposibil ca regele să poată fi convins să ţi-l acorde dumitale. Mi s-ar părea mult mai potrivit decît titlul acela italienesc ridicol pe care îl ai acum.

Asta a fost lovitura de graţie. Cu toate că marchiza era bătrînă, cu zece ani mai în vîrstă decît mireasa pe care şi-o dorise el, şi se prea poate să fi

fost cam urîţică, avantajele de a o lua de nevastă erau prea mari ca să-i mai îngăduie să şovăie.

— Nu ştiu cum să-i arăt Sfinţiei Voastre toată recunoştinţa mea pentru onoarea pe care îşi propune să mi-o confere.

— Am să-ţi spun cum, îi zise ea cu răceală, şi, de fapt, numai dacă-ţi arăţi în mod eficient gratitudinea îţi voi da şi alte amănunte.

Don Manuel îşi înăbuşi cu greu un oftat de uşurare. Avea mintea mult prea ascuţită pentru a nu-şi da seama că această propunere neaşteptată i se făcuse dintr-o pricină mai importantă decît bogăţia şi reputaţia lui de soldat viteaz. Ba chiar, avînd o mentalitate grosolană, îi trecu fulgerător prin cap gîndul că marchiza e însărcinată şi că el a fost ales, prin urmare, tatăl oficial al unui copil din flori. Nu prea ştia în momentul acela dacă să accepte sau să refuze invitaţia, aşa că aşteptă cu oarecare îngrijorare să vadă ce mai spune *doña* Beatriz.

— Aş dori să obţin sprijinul dumitale pe lîngă arhiducele Albert în favoarea unui tînăr din oraşul nostru. M-aş putea dispensa de serviciile dumitale dacă împrejurări nefericite n-ar face ca fratele meu să se fi certat rău cu el şi să fie astfel în imposibilitate de a mă ajuta. Mi s-a dat să înţeleg că dumneata te bucuri de favorurile arhiducelui.

— Alteţa Sa a avut bunăvoinţa să-mi aprecieze capacitatea.

Trebuie să explicăm cititorilor că în momentul acela arhiducele Albert era comandantul-şef al forţelor spaniole din Ţările de Jos.

— Ar fi avantajos pentru acest tînăr să intre în slujba arhiducelui. Este voinic şi viteaz şi cu siguranţă că ar deveni un bun militar.

Don Manuel se simţi în mare măsură uşurat. Arhiducele îi era îndatorat în multe feluri. Cu siguranţă că s-ar bucura să-i facă pe plac angajînd în armata lui orice persoană recomandată de el. Drept care răspunse:

— Nu văd nici o dificultate în îndeplinirea dorinţei Sfinţiei Voastre. Presupun că tînărul e de familie bună.

— E dintr-o familie de vechi creştini cu sîngele neîntinat.

Fireşte, asta însemna doar că nu are în vine nici o picătură de sînge evreiesc ori maur. *Don* Manuel observă că răspunsul primit nu acoperea de fapt întrebarea lui.

— Dar spuneţi-mi, doamnă, cum se numeşte tînărul?

— Diego Martínez.

— A, fiul croitorului? Păi, doamnă, atunci ceea ce-mi cereţi este cu neputinţă. Soldaţii din armata arhiducelui sînt gentilomi şi nu i-aş putea aduce o asemenea jignire Alteţei Sale, transmiţîndu-i rugămintea dumneavoastră.

— M-am gîndit eu şi la această dificultate. Am o moşioară în apropierea oraşului nostru, pe care sînt gata să o trec pe numele tînărului, iar prin intermediul fratelui meu pot obţine să i se acorde patenta de nobleţe. Nu ar fi vorba să i-l recomanzi arhiducelui pe fiul croitorului, ci pe un *hidalgo* – *don* Diego de Quintamilla.

— Iertaţi-mă, Sfinţia Voastră, dar n-o pot face.

— În cazul ăsta nu mai avem nimic să ne spunem şi orice discuţie devine inutilă – şi în privinţa aceasta, şi în cea pe care am pomenit-o mai înainte.

Don Manuel era necăjit şi chinuit de îndoieli. Mariajul pe care i-l propusese stareţa i-ar fi oferit rangul după care tînjea pentru a-şi satisface ambiţiile, iar acum avea senzaţia că dacă refuză să-i accepte rugămintea, o să-şi facă din călugăriţă un duşman foarte primejdios. Dar, pe de altă parte, consecinţele ar fi putut fi de-a dreptul nefericite pentru el, dacă se descoperea că s-a pretat la un plan care în ochii arhiducelui ar putea să

apară drept o ofensă personală. *Dońa* Beatriz desluşi gîndurile care-l chinuiau:

— *Don* Manuel, n-ai pic de minte în cap. *Don* Diego va deveni proprietar şi te rog să mă crezi că moşia lui va fi infinit superioară pogoanelor sterpe ale tatălui dumitale, *don* Juan.

Don Manuel avea ceva de tiran în firea lui, astfel că frica nu-i era străină. Se făcu mititel sub lovitura de bici adusă de limba ascuţită a stareţei. I se părea evident că femeia asta e capabilă să-l ruineze şi n-ar fi şovăit nici o clipă s-o facă.

— Sfinţia Voastră îmi îngăduie să întreb de ce se interesează atît de mult de tînărul acesta? întrebă el cu ezitare în glas.

— Familia mea a considerat întotdeauna atît un privilegiu, precum şi o îndatorire a ei să susţină persoanele merituoase din oraşul nostru, ajutîndu-le să dobîndească o soartă mai bună.

Răspunsul prudent îi restabili încrederea în sine în atît de mare măsură, încît putu să zîmbească, dar în privirea bărbatului se ivi un licăr de şiretenie:

— E iubitul fetei aceleia, Catalina Pérez?

Dońa Beatriz se consideră înfruntată de întrebare, de zîmbetul lui şi de viclenia din ochi. Nu-i veni chiar atît de uşor să-şi ascundă indignarea:

— E adevărat că o pisează pe nefericita fetiţă cu atenţiile lui.

— Şi de aceea doriţi să-l trimiteţi în Ţările de Jos?

Stareţa stătu şi chibzui o clipă. Foarte probabil el cunoştea împrejurările şi, în mod evident, era lipsit de tact. Multe lucruri se puteau înţelege, dar era mai prudent să nu le exprimi în cuvinte. Îi răspunse totuşi cu o demnitate impresionantă:

— Fata e tînără şi nu prea ştie ce vrea. Are înclinaţii şi calităţi admirabile pentru viaţa religioasă şi există nenumărate motive care o

recomandă călduros să îmbrăţişeze traiul monahal. N-am nici o îndoială că, dacă nu ar exista acest tînăr, ea şi-ar da curînd seama de înţelepciunea alegerii unei căi care ar aduce atît de mare satisfacţie – nu numai mie, ci şi persoanelor de vază din oraş şi totodată şi mamei ei.

— Bine, doamnă, dar nu ar fi oare mai uşor şi mai puţin costisitor să-l eliminăm direct pe tînăr? Ar fi destul de uşor să facem ca într-o noapte întunecoasă să i se taie beregata.

— *Señor*, ar fi un păcat de moarte şi sînt de-a dreptul şocată că ai avut îndrăzneala să propui aşa ceva. S-ar stîrni un scandal în oraş, ar da naştere la bîrfe neplăcute şi nu există certitudinea că s-ar obţine rezultatul dorit.

— Şi atunci ce aţi vrea să fac, doamnă?

Doña Beatriz îl privi dusă pe gînduri. Cel puţin deocamdată simţea necesitatea păstrării secretului în legătură cu planul ei: nu trebuia să se afle că ea sau altă persoană legată de ea e implicată într-un fel sau altul; trebuia să încredinţeze execuţia lui altei persoane şi nu era prea sigură că bărbatul acesta posedă inteligenţa ori subtilitatea necesare. Totuşi trebuia să rişte, aşa că răspunse fără să mai ezite:

— Trebuie să-ţi comanzi un costum de haine.

Don Manuel se arătă atît de surprins, încît, crezînd că glumeşte, căută măcar o umbră de zîmbet pe buzele ei atît de hotărîte. Dar expresia de pe faţa ei era sumbră şi severă. Îi explică:

— Cheamă-l pe croitor să-ţi ia măsurile pentru haine şi cere-i să aducă şi nişte mostre de stofe. Omul va fi măgulit şi impresionat. Trebuie să profiţi de prilej pentru a-i vorbi despre fiul lui şi a-i spune că o persoană însemnată din oraş a auzit lucruri bune despre el şi doreşte să-l promoveze. Apoi, insistînd asupra discreţiei, dezvăluie-i planul făurit pentru bunăstarea băiatului. Pune-i să-l trimită la dumneata sub un pretext sau altul şi arată-i despre ce e vorba. Sînt sigură că se socoteşte născut pentru lucruri mai

înalte decît truda cu acul şi aţa şi fără doar şi poate se va grăbi să accepte propunerea.

— Ar fi tîmpit dacă n-ar primi-o.

— Revino cînd ai ceva să-mi spui. Sper că vei acţiona cu discreţie şi tact.

— Nu vă faceţi nici o grijă, doamnă. În cel mult două zile voi fi în măsură să vă informez că afacerea s-a rezovat.

— În cazul acesta, poţi fi sigur că şi eu mă voi achita de partea mea, spre satisfacţia dumitale deplină.

28

Don Manuel trimise după croitor. Cînd avea chef izbutea să fie foarte afabil şi-şi dădu osteneala să se poarte astfel cînd croitorul îi luă măsurile şi-i arătă diferite stofe. În calitate de concetăţeni, aveau anumite interese comune şi *don* Manuel îi vorbi cu bonomie despre schimbările care vedea că s-au petrecut în timpul absenţei sale îndelungate. Croitorul era un omuleţ uscăţiv, cu nasul ascuţit şi o expresie plîngăreaţă, în schimb era vorbăreţ din fire. Constatînd că *don* Manuel e foarte dispus să-l asculte, trăncăni vrute şi nevrute despre vremurile grele pe care le trăiau. Războaiele şi impozitele sărăciseră pe toată lumea şi pînă şi gentilomii de rangul cel mai înalt se mulţumeau să-şi poarte hainele pînă se rodeau de tot. Nu mai era aşa de uşor să-ţi cîştigi existenţa ca acum treizeci de ani, cînd soseau regulat caravele încărcate cu aur din America. Cîteva întrebări bine ţintite dezvăluiră îngrijorarea croitorului în privinţa soartei fiului său. S-ar fi cuvenit să îmbrăţişeze meseria lui, dar băiatul avea tot felul de gărgăuni în cap şi fusese nevoit să apeleze la toată autoritatea părintească pentru a-l sili să-i calce pe urme.

— Ei, şi acum, ce credeţi? Cu toate că abia a împlinit optsprezece ani, vrea să se însoare.

— Poate că aşa o să devină şi el om aşezat.

— Este singurul motiv pentru care mi-am dat încuviinţarea.

— Şi nu mă îndoiesc că zestrea fetei o să vă pice foarte bine, zise cu viclenie *don* Manuel.

— N-are nici un sfanţ. Se tot vorbeşte prin oraş că nişte doamne ar fi gata să-i facă o dotă, dar de unde aş putea şti dacă o să iasă ceva din asta?

Apoi croitorul începu să-i spună lui *don* Manuel cine e fata şi cum s-a făcut de a ajuns el pînă la urmă să cedeze insistenţelor fiului său, lucruri pe care *don* Manuel le cunoştea deja.

— De fapt, pusesem eu ochii pe altă fată pentru el, dar tatăl ei n-a vrut să-mi accepte condiţiile rezonabile, aşa că m-am învoit să-l las pe băiat s-o ia de nevastă pe Catalina. După toate cîte s-au întîmplat şi după atenţia cu care a fost înconjurată, cred că o să-mi sporească frumos clientela. Nevastă-mea mă ţine de rău. Zice că ce rost are să le faci haine unor gentilomi care n-au bani să le plătească.

— Foarte înţelepte vorbe. Dar dacă afacerile merg atît de prost, de ce nu-ţi laşi fiul să intre în armată?

— E viaţa grea şi solda proastă. În prăvălie tot poate cîştiga măcar cît să-şi ducă zilele.

— Ascultă-mă pe mine, prietene, replică Manuel cu o francheţe care-l fermecă pe bietul croitor. Dumneata ştii că în momentul cînd am plecat din oraşul nostru eram sărac lipit pămîntului. Acum sînt cavaler de Calatrava şi, pe deasupra, putred de bogat.

— Se prea poate, dar Excelenţa Voastră e gentilom adevărat şi a avut şi prieteni care să-i vină în ajutor.

— Nobil, da, însă singurii prieteni pe care m-am putut bizui au fost tinereţea, puterea, curajul şi inteligenţa.

Croitorul ridică deznădăjduit din umeri. De la înălţimea lui, *don* Manuel îi aruncă o privire binevoitoare.

— N-am auzit decît cuvinte bune despre fiul dumitale şi, dacă ceea ce mi-a spus lumea e adevărat, nu pot decît să consider că este potrivit pentru lucruri mai înalte decît crezi dumneata. Şi eu am fost sărac. Sîntem cetăţeni

ai aceluiaşi oraş. M-aş bucura să-i pot da o mînă de ajutor băiatului, dacă aş fi sigur că am consimţămîntul dumitale.

— *Señor*, mă tem că nu vă înţeleg.

— Arhiducele Albert mi-e prieten şi ar face orice pentru mine. Dacă-i recomand un tînăr, l-ar lua în regimentul lui şi l-ar ţine sub ochi pentru a-l promova.

Croitorul se holbă la el cu gura căscată.

— Bineînţeles că ar trebui să-i oferim anumite avantaje. Există o moşioară nu prea departe de aici pentru care i-aş face hrisoave şi, datorită influenţei de care mă bucur la Madrid, aş putea aranja să capete patenta de nobleţe. Fiul dumitale ar intra în serviciul arhiducelui sub numele de *don* Diego de Quitamilla.

Întrucît stareţa îi spusese că nu doreşte să i se pomenească numele, *don* Manuel nu vedea nici un motiv pentru care să se priveze de creditul pe care îl putea obţine de pe urma unei acţiuni mărinimoase. Croitorul era atît de copleşit, încît simţi cum faţa îi e cuprinsă de spasme şi începu să plîngă. *Don* Manuel îl bătu binevoitor pe umăr.

— Ei, lasă, lasă, că n-ai de ce să faci atîta caz. Acum du-te acasă, nu vorbi cu nimeni despre asta şi trimite-ţi băiatul la mine. N-ai decît să-i spui că ai uitat să-mi aduci mostra vreunui material care crezi că mi-ar plăcea.

Băiatul veni peste puţină vreme. *Don* Manuel observă cu multă uşurare că înfăţişarea lui este agreabilă – îmbrăcat ca lumea, ar putea fără doar şi poate să treacă drept un gentilom. Nu era nici prea înfipt, nici prea sfios. Comportarea lui manifesta o încredere promiţătoare că va fi în stare să menţină rangul în orice societate. Fiind deja înclinat în favoarea lui, după cîteva remarci de complezenţă, *don* Manuel abordă subiectul pentru care-l chemase pe Diego. Vorbiră vreun ceas, după care se despărţiră şi *don* Manuel se duse s-o viziteze pe stareţă.

— Doamnă, să ştiţi că n-am întîrziat cîtuşi de puţin să vă îndeplinesc ordinele. L-am văzut atît pe băiat, cît şi pe tatăl lui.

— *Señor*, ai fost într-adevăr foarte prompt.

— Sînt militar, doamnă. Tatăl este întru totul de acord cu planul nostru. Ba chiar este copleşit de prilejul de înălţare pe care i-l oferă mărinimia unui binefăcător.

— Ar fi fost prost să nu se bucure.

Don Manuel se mută stînjenit de pe un picior pe altul.

— Cred că ar trebui să-i povestesc Sfinţiei Voastre vorbă cu vorbă ce am discutat cu băiatul.

Stareţa îi aruncă repede o privire întrebătoare şi se încruntă puţin.

— Te rog.

— E un băiat foarte prezentabil şi prima impresie a fost bună.

— Impresiile dumitale nu mă interesează.

— Am descoperit foarte curînd că nu iubeşte deloc, ba chiar dispreţuieşte meseria către care l-a îndreptat taică-său. A acceptat-o doar pentru că n-avea încotro.

— Asta ştiam.

— I-am spus că n-aş putea înţelege cum un tînăr cu tărie de caracter şi inteligenţă, înzestrat cu toate calităţile necesare pentru a izbîndi în viaţă se poate gîndi măcar să-şi irosească viaţa într-o meserie atît de umilă. Mi-a răspuns că s-a gîndit de multe ori să fugă de acasă în căutarea aventurii, dar a fost reţinut de faptul că n-avea nici o para chioară în buzunar. Atunci i-am spus că regele are nevoie de ostaşi şi că asta este o carieră care-l poate aduce uşor pe un om curajos şi cu resurse corespunzătoare la o poziţie înaltă şi la bogăţie. Pe urmă i-am dezvăluit punct cu punct exact ceea ce i se propunea pentru a-i da posibilitatea să-şi împlinească ambiţiile fireşti şi lăudabile.

— Perfect.

— A primit amănuntele acestor perspective mai calm decît mă aşteptam, dar era evident că-l ispiteau.

— Fireşte. Deci a acceptat?

Don Manuel şovăi o clipă, căci ştia că ceea ce avea de spus nu era pe placul *doñei* Beatriz.

— Cu anumite condiţii, răspunse el.

— Ce vrei să spui?

— Zicea că vrea să se însoare cu logodnica, dar peste un an după ce face un copil n-ar avea nimic împotrivă să meargă în Ţările de Jos.

Stareţa îşi ieşi din fire. Ce treabă avea ea cu o femeie măritată şi un ţînc plîngăcios? Virginitatea Catalinei, fecioria ei veşnică era esenţială pentru îndeplinirea scopului său.

— Tîmpitule, ai stricat tot! strigă ea.

Don Manuel se împurpură la faţă de mînie.

— Dar ce, e vina mea dacă prostovanul ăsta necopt e îndrăgostit pînă peste urechi de fata aia?

— Dar ce, nu ţi-a dat prin cap să-i spui că e o nebunie să refuze un asemenea prilej?

— Ba tocmai că i-am spus, doamnă, i-am spus că în viaţa asta a noastră, cînd ţi se oferă o şansă de a te înălţa, trebuie s-o apuci cît mai curînd, căci dacă o laşi să-ţi scape s-ar putea să nu se mai întoarcă niciodată, i-am spus că e absurd la vîrsta lui să-şi ia povara unei neveste care ar fi un adevărat bolovan de picioare şi că în calitate de ofiţer şi gentilom ar putea la momentul potrivit să-şi găsească o partidă mult mai bună decît fata sărăntoacă a unei cusătorese. Iar dacă voia să se distreze cu o fată, putea găsi destule în Ţările de Jos care ar fi încîntate să-i facă pe plac unui tînăr

chipeş şi destul de multe gata să-şi arate recunoştinţa într-un chip destul de semnificativ.

— Şi ce a răspuns la asta?

— A zis că-şi iubeşte logodnica.

— Nu e de mirare că lumea e în halul în care este şi că ţara se duce de rîpă dacă e guvernată de bărbaţi, căci bărbaţii sînt lipsiţi de cel mai elementar bun-simţ.

Don Manuel nu prea ştia ce să răspundă la asta, aşa că nu scoase o vorbă. Stareţa îl privi cu un dispreţ glacial.

— *Don* Manuel, ai dat greş şi n-am impresia că ar sluji la ceva continuarea comunicării dintre noi.

Militarul avea mintea destul de ascuţită pentru a vedea că prin aceste cuvinte ea îi dădea de înţeles că nu are rost să mai poarte speranţa căsătoriei cu marchiza văduvă. Dar el nu era omul care să renunţe fără luptă la şansa unei alianţe atît de avantajoase.

— Sfinţia Voastră se descurajează prea uşor. Tatăl băiatului e de partea noastră. Lui nu-i place ideea căsătoriei lui Diego cu fata aceea, Catalina, şi n-am nici o îndoială că l-aş putea determina să-şi retragă consimţămîntul. Puteţi fi sigură că va face toate eforturile necesare pentru a-l convinge pe băiat să accepte propunerea noastră.

Doña Beatriz făcu un gest nervos:

— *Señor*, nu prea cunoşti firea omenească: împotrivirea părinţilor nu i-a făcut niciodată pe îndrăgostiţi să se iubească mai puţin. Nu este dispoziţia sufletească în care aş dori s-o primesc pe fată în lăcaşul nostru. Dacă băiatul s-ar fi învoit la propunerea mea, fata ar fi văzut cît de nemernică e dragostea unui bărbat faţă de dragostea pentru Cel de Sus. Poate că ar fi fost nefericită, dar n-aş regreta acest lucru dacă în felul ăsta ar fi învăţat unde poate găsi singura fericire adevărată.

— Dar există şi alte căi de a scăpa de un individ care-ţi stă în cale. Am oameni în care mă pot încrede. Băiatul poate fi ridicat peste noapte, dus într-un port şi îmbarcat pe o corabie. Tinereţea e destul de schimbătoare. Odată aflat în Ţările de Jos, văzînd alte peisaje, întîlnind alte aventuri, deţinînd condiţia de gentilom şi văzînd perspectivele strălucite pe care i le-ar aduce favorurile arhiducelui, şi-ar uita dragostea şi în scurtă vreme ar mulţumi stelelor că l-au salvat de năvodul nefericit în care se încurcase.

O vreme stareţa nu răspunse. Avea o conştiinţă robustă şi planul pe care-l sugera *don* Manuel n-o scotea din fire. Adeseori băieţii neascultători erau trimişi în America, după cum fiicele care se încăpăţînau să refuze planurile matrimoniale făurite de părinţii lor erau băgate la mănăstire pînă cînd se dovedeau suficient de rezonabile. Era pe deplin convinsă că a-l despărţi pe Diego de Catalina ar fi fost avantajos pentru amîndoi.

— Sfinţia Voastră poate fi sigură că băiatul îi va vorbi Catalinei de oferta ce i s-a făcut.

— De ce?

— Pentru a se înălţa în ochii ei, arătîndu-i la ce avantaje e gata să renunţe de dragul ei.

— *Señor*, eşti mai viclean decît te-am bănuit.

— Cînd într-o bună dimineaţă el va lipsi, ea va crede în mod firesc că nu a fost în stare să reziste ispitei.

— Asta e foarte probabil. Dar mai trebuie să ne gîndim şi la tatăl lui. N-ar fi prea convenabil să-l vezi că se plînge autorităţilor.

— Ca să n-o facă, îmi propun să-i împărtăşesc în taină planul meu. E plin de ambiţii pentru fiul lui. Se va învoi fără şovăială. Îşi va ţine gura şi, pînă cînd se va observa absenţa băiatului, acesta se va afla în siguranţă pe o corabie.

Stareţa oftă.

— Nu-mi place planul, dar este evident că tinerii n-au minte şi că adeseori este mai bine ca soarta lor să fie hotărîtă de capete mai bătrîne şi mai înţelepte. Aş vrea să primesc asigurări că nu se va folosi nici un fel de violenţă inutilă faţă de băiat.

— Îi pot făgădui Sfinţiei Voastre că nu i se va întîmpla nimic rău. Voi pune să fie însoţit de un om pe care mă bizui, pentru a fi absolut siguri că este tratat cum se cuvine.

— Ar fi în interesul dumitale, spuse ea destul de ameninţătoare.

— Îmi dau perfect seama de asta, doamnă. Puteţi lăsa totul în grija mea, fără nici o îndoială.

— Cînd îţi propui să acţionezi?

— De îndată ce pot face aranjamentele necesare.

O clipă *doña* Beatriz tăcu. Era evident că dispariţia lui Diego va naşte vorbe de clacă şi n-ar fi imposibil ca ele să ajungă la urechile episcopului. În privinţa perspicacităţii lui, căpătase dovezi convingătoare. Foarte uşor ar putea să pună lucrurile cap la cap şi să ajungă la concluzia că ea are un amestec în chestiunea aceasta. Regretă amarnic că în cursul întrevederii cu el mînia o împinsese să vorbească, lăsînd la o parte prudenţa. Nu ştia prea bine ce ar putea face episcopul, dar oricum era un om hotărît şi, mai ales, foarte puternic. Nu se temea de el, dar era suficient de înţeleaptă pentru a vedea limpede că e mai bine să evite o ruptură făţişă care nu numai că putea genera un scandal, dar putea chiar să pericliteze reuşita planului.

— *Don* Manuel, cînd pleacă fratele dumitale din oraş?

Întrebarea îl surprinse.

— Nu prea ştiu, Sfinţia Voastră, dar dacă vreţi neapărat să ştiţi, mă pot interesa.

— Nu vreau să se facă absolut nimic înainte de plecarea lui.

— De ce?

— Pentru că asta e voinţa mea. Pentru dumneata este suficient să ştii că aşa doresc.

— Doamnă, lucrurile se vor face precum doriţi. Băiatul va fi luat în seara următoare plecării fratelui meu din oraş.

— Aşa e foarte bine, *don* Manuel, îi spuse ea cît mai graţios cu putinţă.

Cînd el îşi luă rămas-bun, ea îi dădu mîna să i-o sărute.

29

Dar cu toate că raţiunea o asigura că acţionează cum nu se poate mai bine şi cu deplină îndreptăţire, *doña* Beatriz nu-şi putu alunga neliniştea deosebită care pusese stăpînire pe ea. Era atît de apăsătoare, încît de vreo două ori îi trecu prin cap să-i spună lui *don* Manuel să renunţe la planul lui. Însă singură se ţinu de rău pentru această slăbiciune. Erau în joc lucruri foarte importante. Cu toate acestea, se agita neliniştită şi călugăriţele constatau că este ţîfnoasă fără nici un motiv. Apoi, într-o dimineaţă, ajutoarele ei o informară că episcopul a părăsit oraşul. Pentru a evita orice fel de manifestări publice şi pentru a scăpa atenţiei concetăţenilor, se strecurase afară din oraş înainte de ivirea zorilor împreună cu secretarii şi slujitorii săi. Un ceas mai tîrziu, *don* Manuel îi transmise stareţei un mesaj în sensul că aranjamentele au fost puse la punct şi că planul va fi dus la îndeplinire chiar în seara aceea. Aşadar, asta punea capăt oricăror îndoieli. Stareţa îşi făcu un examen de conştiinţă şi înţelese că intenţiile sale sînt neprihănite.

Spre seară află că tînăra Catalina şi-a exprimat dorinţa de a o vizita. Maicile o poftiră în capelă. Stareţa observă cu multă nelinişte că fata e într-o agitaţie puternică. Bănui că s-a întîmplat ceva rău.

— Ce este, copila mea?

— Sfinţia Voastră m-a îndemnat să vin aici dacă am vreodată un necaz.

Izbucni în lacrimi. *Doña* Beatriz o îndemnă să se liniştească şi să-i spună ce s-a întîmplat. Printre suspine, fata îi povesti că un gentilom din oraş a propus să-l trimită pe Diego în război cu promisiunea de a-i dărui o

moşie şi de a-i obţine titlul de domn. El refuzase din dragoste pentru ea şi, ca urmare, avusese o ceartă cumplită cu taică-său. Acesta spusese în cele din urmă că, dacă nu acceptă aceste oferte magnifice, aşa cum ar face orice bărbat înţelept, şi dacă nu se duce paşnic şi de bunăvoie, o să fie dus cu forţa, şi a adăugat că-şi retrage consimţămîntul la căsătoria băiatului cu Catalina. Stareţa se încruntă cînd auzi de această ameninţare. Individul trebuie să fie un prost ca s-o facă. Acum, dacă Diego dispărea, fata avea să ştie că lucrul nu s-a întîmplat cu voia lui. Stareţa se bizuise pe efectul pe care l-ar putea avea asupra ei gîndul că el a căzut pradă ispitei şi a abandonat-o.

— Niciodată n-ar fi putut spera într-o soartă atît de bună, spuse ea. E o şansă pe care nici un tînăr n-ar şovăi s-o apuce. Bărbaţii sînt orgolioşi şi laşi şi, cu toate că se poartă urît, îşi dau osteneala să-şi ascundă faptele ca să-şi păstreze o reputaţie bună. De unde ştii că nu cumva te păcăleşte şi vorbeşte de folosirea forţei pentru a te face să crezi că nu te-a abandonat din vina lui?

— De unde să ştiu? Ştiu pentru că mă iubeşte. Ah, doamnă, sînteţi o femeie sfîntă şi nu ştiţi ce înseamnă dragostea. Dacă nu-l am pe Diego al meu, o să mor.

— Pînă acum n-a murit nimeni din dragoste, spuse stareţa cu amarnică sălbăticie.

Catalina căzu în genunchi şi-şi împreună mîinile într-un gest de rugăciune pătimaşă:

— Vai, măicuţă, măicuţă sfîntă, vă rog frumos să vă înduraţi de noi. Salvaţi-l. Nu lăsaţi să fie dus de aici. Nu pot trăi fără el. Ah, doamnă, dacă aţi şti măcar prin ce chinuri am trecut cînd credeam că l-am pierdut de-a pururi şi cum noapte de noapte am plîns, credeam că o să orbesc. De ce m-a slobozit Sfînta Fecioară de schilodenie, dacă nu pentru a fi din nou potrivită

să fiu nevasta iubitului meu? Ea s-a îndurat de mine şi dumneavoastră nu vreţi să faceţi nimic pentru a mă ajuta?

Stareţa strînse tare în mîini braţele fotoliului, dar nu rosti nici o vorbă.

— Tot timpul ăsta am tînjit după el. Mi se rupea inima de jale. Sînt doar o fată săracă şi neştiutoare. N-am nimic altceva în viaţa mea decît dragostea. Îl iubesc din toată inima.

— Bine, dar e un nimeni. E doar un băiat ca oricare altul, spuse *doña* Beatriz cu glas răguşit, încît sună precum croncănitul unui corb.

— Vai, doamnă, spuneţi aşa pentru că n-aţi cunoscut niciodată suferinţele şi fericirea dragostei. Vreau să-i simt braţele în jurul trupului. Vreau să simt căldura gurii lui pe buzele mele, mîngîierea mîinilor lui pe trupul gol. Vreau să mă ia aşa cum o ia orice îndrăgostit pe femeia pe care o iubeşte. Vreau să simt sămînţa lui în pîntecele meu, ca să zămislească acolo un copil. Vreau să alăptez copilul la sînul meu.

Îşi duse mîinile la sîni şi senzualitatea ţîşnea din ea ca o flacără atît de fierbinte, încît stareţa se dădu înapoi speriată. Era ca văpaia unui cuptor şi îşi ridică mîinile, de parcă ar fi vrut să-şi apere faţa de ea. Se uită la chipul fetei şi o trecură fiorii. Se schimbase în mod straniu, era palid şi ai fi zis că i s-au umflat toate trăsăturile. Era o mască a poftei. I se tăiase respiraţia din dorinţe trupeşti. Tînjea după bărbat. Parcă era posedată. Era în ea ceva inuman, ceva oribil – atît de puternic, încît te speria. Era vorba de amor, de sexualitate şi de nimic altceva: sexualitatea violentă şi irezistibilă în nuditatea sa îngrozitoare. Deodată chipul stareţei se schimonosi într-o grimasă, semn al unui chin de neîndurat, şi pe obrajii ei curseră şiroaie de lacrimi. Catalina scoase un ţipăt de spaimă.

— Vai, măicuţă sfîntă, dar ce-am spus? Iertaţi-mă, vă rog, iertaţi-mă.

Şi cuprinse cu braţele genunchii măicuţei. Era uimită pînă în pragul spaimei de această manifestare de emoţie la o persoană pe care n-o văzuse

niciodată altfel decît calmă, gravă şi demnă. Era cît se poate de nedumerită. Nu ştia ce să facă. Îi cuprinse mîinile subţiri ale călugăriţei între ale ei şi i le sărută.

— Doamnă, de ce plîngeţi, ce v-am făcut?

Doña Beatriz îşi retrase mîinile şi le strînse tare, în efortul de a-şi recăpăta stăpînirea de sine.

— Sînt o femeie ticăloasă şi nefericită, gemu ea.

Se lăsă pe speteaza scaunului şi-şi acoperi faţa cu mîinile. Amintiri vechi, vechi de tot o copleşeau. Scrîşnea din dinţi pentru a-şi înăbuşi suspinele care-i sfîşiau gîtlejul. Prostuţa asta mică spusese că ea n-a cunoscut niciodată dragostea. Vai, ce cruzime, ca după toţi anii aceştia să se redeschidă rana, să vezi că este atît de vie şi de dureroasă! Scoase un uşor chicot amarnic cînd întrezări, cu o umbră de zîmbet, că şi-a zdrobit inima pentru un bărbat care acum nu era decît un preot sec, irosit şi istovit. Îşi şterse lacrimile care-i înceţoşau ochii şi, luînd faţa Catalinei în mîinile ei, o privi atît de intens, de parcă n-ar mai fi văzut-o pînă atunci. Acum dispăruse orice urmă din acea patimă carnală care o clipă deformase atît de hidos trăsăturile ei atrăgătoare. Acum era toată numai tandreţe, solicitudine şi puritate. Pe stareţă o fascină frumuseţea fetei. Atît de tînără, atît de frumoasă şi atît de pătimaşă în dragostea ei. Cum ar fi putut frînge inimioara bietei fete, aşa cum fusese frîntă a ei? Ea, care socotea că şi-a putut domina toate slăbiciunile omeneşti, se simţea acum slabă, jalnic de slabă şi totuşi în sentimentul ei era ceva straniu şi înălţător, ceva care-i încălzea inima, dar în acelaşi timp, ah, lucru atît de mîngîietor, îi paraliza voinţa. Parcă s-ar fi dezlegat un nod undeva în adîncul pieptului ei şi acum se bucura că s-a eliberat de durerea ascuţită. Se aplecă şi sărută gura roşie a fetei.

— Să n-ai nici o teamă, dulcea mea copilă. Te vei mărita cu iubitul tău.

Catalina scoase un strigăt de bucurie şi izbucni în expresii volubile de gratitudine, dar stareţa îi spuse cu asprime să se potolească. Situaţia era delicată şi trebuia neapărat să chibzuiască bine. Peste cîteva ore avea să-l facă dispărut pe Diego. Era adevărat că ar fi putut trimite după *don* Manuel ca să-i spună că s-a răzgîndit. Ar fi putut să refuze toate argumentele acestuia. Dar n-ar fi rezolvat cîtuşi de puţin dificultăţile în care se băgase singură. Sămînţa fusese aruncată şi se îngropase adînc în pămînt. Exista în oraş un sentiment destul de răspîndit că pentru Catalina cel mai potrivit ar fi să se consacre religiei. *Doña* Beatriz cunoştea bine devoţiunea pătimaşă a poporului pentru credinţa creştină. Nu numai că ar fi fost dezamăgit dacă fata nu făcea ce aştepta lumea de la ea, dar mai mult decît atît, ar socoti fapta ei o indecenţă, aproape o insultă adusă religiei, dacă după primirea unui semn de graţie divină s-ar fi măritat cu un croitor. Oamenii cu concepţii lumeşti ar fi rîs şi ar fi făcut glume grosolane. Cei evlavioşi ar fi fost aţîţaţi rău de tot. Catalina era privită acum cu admiraţie, chiar cu un soi de respect, dar acesta se putea uşor transforma în indignare şi dispreţ. Maica Stareţă cunoştea caracterul violent al concetăţenilor ei. Erau capabili să dea foc casei în care locuia, erau capabili s-o bată cu pietre ca pe o stricată neruşinată sau să înfigă un pumnal în spinarea lui Diego. Nu era decît un singur lucru de făcut şi trebuia făcut repede.

— Trebuie să părăseşti oraşul, fetiţo, împreună cu băiatul, şi asta chiar la noapte. Du-te şi-l caută pe unchiul tău, Domingo, şi revino aici cu el.

Fata, avînd curiozitatea aţîţată, voi să ştie ce are de gînd stareţa, dar aceasta îi interzise să pună întrebări şi-i porunci să facă ce i-a spus.

Cînd Catalina reveni peste cîteva minute cu unchiul ei, stareţa o trimise să aştepte în chilia ei ca să poată vorbi singură cu Domingo. Îi relată acestuia acele elemente ale situaţiei pe care le considera ea necesare, îi dădu anumite instrucţiuni şi împreună cu ele un bileţel, pe care-l scrisese deja

pentru administratorul ei. Apoi îi spuse să îl caute pe Diego şi să-l înştiinţeze de hotărîrea care s-a luat, şi să aibă grijă ca el să urmeze întru totul instrucţiunile ce i se dădeau. Îl trimise de acolo şi o chemă pe Catalina.

— Copila mea, vei petrece seara cu mine. La miezul nopţii am să-ţi dau drumul printr-o uşă din zidul oraşului şi-l vei găsi acolo pe Domingo cu un cal pe care i-am cerut administratorului meu să i-l pună la dispoziţie. Veţi călări împreună pînă într-un loc aranjat pentru voi şi acolo te va aştepta Diego. Va lua locul lui Domingo şi veţi călări împreună spre sud pînă veţi ajunge la Sevilla. Am să-ţi dau o scrisoare către nişte prieteni pe care îi am acolo şi ei vă vor găsi ceva corespunzător de lucru.

— Vai, doamnă, strigă Catalina înnebunită de emoţie. Cum aş putea să-mi arăt recunoştinţa pentru tot ceea ce faceţi?

— Am să-ţi spun eu, îi răspunse cu oarecare severitate stareţa. Călăriţi cît mai repede şi sub nici un motiv să nu zăboviţi pe drum. Aveţi de a face cu nişte oameni care sînt în stare de orice şi s-ar putea să vă urmărească. Fecioria este coroana unei femei şi trebuie s-o păstrezi pînă cînd biserica va binecuvînta unirea voastră. Legăturile de dragoste între persoane necăsătorite constituie un păcat capital. Trebuie să căutaţi un preot în primul sat la care ajungeţi după revărsatul zorilor şi să-l rugaţi să vă unească prin taina sfîntă a căsătoriei. Vezi ce am aici?

Catalina se uită şi văzu o verighetă simplă de aur.

— Este inelul menit pentru sfinţirea ta în calitate de călugăriţă. Îţi va sluji de verighetă pentru nuntă.

Îl puse în palma Catalinei, a cărei inimă începu să bată de două ori mai repede. Apoi stareţa îi dădu în continuare instrucţiuni cu privire la îndatoririle şi responsabilităţile măritişului. Fata ascultă cu toată gravitatea cuvenită, dar nu părea prea atentă, căci era tare tulburată şi mintea ei savura

mai degrabă bucuria. Se rugară împreună. Ceasurile treceau încet. În sfîrşit, orologiul mănăstirii bătu miezul nopţii.

— A sosit timpul, spuse *doña* Beatriz. Scoase un săculeţ dintr-un sertar al pupitrului ei. Iată cîteva monezi de aur. Pune săculeţul într-un loc de unde poţi fi sigură că nu-l vei pierde şi nu-l încredinţa lui Diego. Bărbaţii nu cunosc valoarea banilor şi cînd îi au îi cheltuiesc prosteşte.

Întorcîndu-se ruşinată cu spatele, Catalina îşi ridică fusta, îşi băgă punguţa în ciorap şi apoi îşi legă la loc şiretul în jurul pulpei.

Stareţa aprinse un felinar şi-i spuse fetei s-o urmeze. Trecură prin nişte coridoare tăcute, pînă cînd ieşiră în grădină. Atunci, ca nu cumva vreo măicuţă încă trează să vadă o lumină şi să se întrebe despre ce e vorba, stinse felinarul şi, luînd-o de mînă pe Catalina, o conduse pe poteci. Ajunseră la uşiţa pe care stareţa ceruse să fie făcută în zidul oraşului pentru ca, în caz de nevoie, să poată părăsi neobservată oraşul sau să primească persoane a căror vizită trebuia ţinută secretă dintr-un motiv sau altul. Numai ea avea cheia. Descuie uşa. Domingo aştepta călare în umbra zidului, căci luna strălucea şi era o noapte destul de luminoasă.

— Acum du-te, îi spuse stareţa. Domnul să te aibă în pază, copila mea, şi te rog să mă pomeneşti în rugăciunile tale, căci sînt o femeie păcătoasă şi am nevoie de ele.

Catalina se strecură afară pe uşă şi stareţa o închise şi o încuie în urma ei. Trase cu urechea pînă auzi tropotul copitelor. Răsunau foarte tare în tăcerea nopţii. *Doña* Beatriz se întoarse cu paşi lenţi, aproape împotriva voinţei ei, la clădirea mănăstirii. Abia vedea înaintea ochilor, căci o orbiseră de tot lacrimile. Reveni în faţa altarului ei şi se rugă toată noaptea.

30

Domingo îi dădu mîna Catalinei şi o ajută să urce pe cal, ca să poată călări în spatele lui. Noaptea era liniştită şi caldă, dar sus, în aer, se stîrni un vînticel şi pe cer treceau repede nişte nori negri tiviţi cu argint de strălucirea lunii. Călăreau printr-un ţinut pustiu şi parcă ar fi traversat o lume ai căror unici locuitori erau ei.

— Unchiule Domingo.

— Da, fetiţo.

— O să mă mărit.

— Neapărat, fetiţo. Este un sacrament necesar mîntuirii, dar pe care în general bărbaţii cam şovăie să-l folosească aşa cum se cuvine.

Trecură printr-un cătun adormit, dincolo de care se afla o dumbravă. Ajungînd la ea, din umbră se desprinse o siluetă. Catalina alunecă de pe cal şi se aruncă în braţele lui Diego. Domingo descălecă.

— Haideţi, haideţi, că o să aveţi timp mai tîrziu pentru lucruri de-astea. Urcaţi-vă amîndoi pe cal şi porniţi. În desagi veţi găsi mîncare şi o sticlă de vin.

O sărută pe Catalina, îl sărută şi pe Diego, îi văzu porniţi, iar apoi, întrucît porţile oraşului erau închise şi n-ar fi putut reintra înainte de a se crăpa de ziuă, se instală cît de comod putu sub un pom. Fusese prevăzător şi-şi luase o sticlă de vin cu el, aşa că o duse la gură. Era locul cel mai potrivit pentru a compune poezie şi se pregătea să aştepte revărsarea zorilor într-un colocviu cu muza. Însă înainte de a se hotărî prea bine dacă să

dedice un sonet lunii sau să consacre o odă dragostei triumfătoare, adormi şi nu se mai trezi pînă cînd soarele era sus pe cer.

Îndrăgostiţii călăriră un ceas şi Catalina vorbi, vorbi pînă nu mai putu. I se părea că are mii de lucruri de spus, multe lucruri pe care să i le împărtăşească lui Diego, planuri de mărturisit şi, întrucît ştia să expună frumos lucrurile, izbuti să facă totul să sune încîntător şi amuzant. Diego era atît de fericit, încît rîdea de fiecare vorbă a ei. Iar ea era în extaz. Nici nu-şi putea închipui ceva mai asemănător cu paradisul decît plimbarea aceea călare prin noapte, străbătînd ţinutul deschis cu braţele strînse în jurul trupului iubitului ei. Bineînţeles că trebuia s-o facă, întrucît n-avea alt mijloc de a se ţine pe cal, dar era foarte plăcut.

— Aş fi în stare să merg aşa pînă la capătul lumii, zise ea.

— Mi-e foame, răspunse el. Să ne oprim aici şi să vedem ce e în desagi.

Treceau printr-o pădure şi strînse frîul calului. Catalina îşi dădea bine seama că pofta lui nu era numai de mîncare şi prin trup o furnică un fior de dorinţă. Dar nu fusese nevoie de poveţele stareţei sau ale lui Domingo pentru a-i spune că era o imprudenţă să laşi un bărbat să-şi facă voia cu tine pînă cînd biserica n-a sfinţit comuniunea. Ştia că bărbaţii au o aversiune instinctivă faţă de căsătorie şi cunoştea numeroase cazuri ale unor fete care le cedaseră iubiţilor lor, doar ca să se trezească după aceea că ei refuză să-şi mai ţină făgăduiala. Şi atunci nu le rămînea altceva de făcut decît să intre într-un bordel.

— Hai să călărim mai departe, dragul meu, zise ea. Stareţa spunea că s-ar putea să fim urmăriţi.

— Nu sînt speriat, zise el.

Îşi trecu piciorul peste capul calului şi, lăsîndu-se la pămînt, o coborî pe Catalina în braţe de pe cal. Se afla acum în braţele lui şi el îi săruta ochii şi gura. Ţinea frîul calului şi, cuprinzînd-o pe Catalina pe după talie, se

îndreptă spre pădure. Dar în momentul acela se revărsă asupra lor o aversă de ploaie. Se speriară amîndoi, căci noaptea păruse pînă atunci frumoasă şi nu observaseră norul negru de deasupra capetelor. Acum, Diego era el viteaz ca un leu şi ar fi înfruntat curajos oameni înarmaţi, dar de ploaie îi era frică. Mai mult decît atît, înainte de a porni îşi pusese pe el hainele cele mai bune şi-l supăra ideea de a le uda.

— Acolo nu plouă, zise el arătînd un loc ceva mai îndepărtat, pe partea cealaltă a drumului. Hai să fugim.

Dar nici nu apucaseră bine să ajungă la locul indicat, că ploaia începu să cadă şi acolo, şi încă mai abundent. Diego scoase o exclamaţie de supărare.

— Trebuie să fie doar o ploaie locală. Dacă o să călărim repede, o să scăpăm de ea.

Încălecă, o urcă şi pe Catalina şi, dînd pinteni calului, galopă pe drum. Dar cum se îndepărtară de pădure, ploaia încetă la fel de brusc precum începuse. Se uită la cer. În urma lor rămăseseră norii negri, dar înainte cerul era senin. Călăriră în tăcere. După o vreme, poate vreo jumătate de ceas, ajunseră la un tufiş.

— Cred că aici e bine, spuse Diego strîngînd frîul calului.

Nici nu rostise bine aceste vorbe, că pe nas îi căzu o picătură de ploaie.

— Nu-i nimic, zise el şi din nou îşi trecu piciorul peste capul calului. Însă de îndată ce o făcu, exact înainte de a ajunge la pămînt, picăturile începură să cadă tot mai dese.

Puse iarăşi piciorul în scară şi călăriră mai departe. Ploaia se opri. Catalina medită:

— Nu e diavolul de vină, spuse ea.

— Atunci, ce este?

— E Sfînta Fecioară.

— Spui prostii, femeie, şi curînd ţi-o voi dovedi.

Se uită atent în toate părţile. O vreme nu trecură pe lîngă nici un copac de care şi-ar fi putut priponi calul.

— Ar fi trebuit să aduc o funie cu care să-l împiedic, zise Diego.

— Omul nu se poate gîndi chiar la toate, replică ea.

— Calul trebuie să se odihnească. Cred că n-ar strica să tragem un pui de somn la marginea drumului.

— N-aş fi în stare să închid ochii măcar o clipă.

— Cred şi eu că n-ai vrea, rînji el.

— Uită-te, spuse ea. Vine iarăşi ploaia. Şi într-adevăr începură să cadă cîteva picături. Nu facem decît să ne udăm pînă la piele.

— Cîteva picături de ploaie n-o să ne facă nici un rău.

În timp ce vorbea, deodată ploaia se înteţi. Scoase o înjurătură şi dădu pinteni calului.

— E cel mai ciudat lucru pe care mi-a fost dat să-l văd în viaţă, zise el.

— Aproape un miracol, mormăi ea.

Diego renunţă. Cu toate că ploaia se opri între timp, erau amîndoi destul de uzi şi ardoarea amoroasă a lui Diego era sensibil potolită de grija să nu-şi strice hainele. Spre a-i aduce o scuză, ar trebui să spunem că nu erau numai cele mai bune haine pe care le avea, ci şi singurele, căci Domingo îi spusese că n-ar fi înţelept să plece de acasă cu alte lucruri decît ce avea pe el. Îşi continuară drumul prin noapte fără să întîlnească pe nimeni, doar zărind din cînd în cînd, în lumina lunii, cîte o gospodărie sau colibe izolate. Într-un tîrziu răsări soarele. Se aflau în vîrful unui deluşor şi privind în vale, în lumina cenuşie a zorilor dădură cu ochii de un sat. Trebuia să fie vreun han pe acolo unde se putea găsi ceva de mîncat şi de băut, căci, într-adevăr, le era şi foame, şi sete. Călăriră mai departe şi întîlniră ţărani care plecau la muncile cîmpului. Intrară în sat şi deodată calul se opri locului.

— Ce-i cu tine, ticălosule? Mergi înainte! strigă Diego dîndu-i pinteni.

Calul nu se urni din loc. Diego îl pocni în cap cu frîul şi iarăşi îi dădu pinteni zdraveni. Calul nu părea impresionat. Rămase nemişcat. Parcă ar fi împietrit.

— Mergi înainte, bestia dracului!

Între timp Diego se supărase şi pocni gîtul calului cît de tare putu. Animalul se ridică pe picioarele dindărăt şi Catalina scoase un ţipăt. Diego îl pocni cu pumnul în cap şi calul reveni în poziţie normală, dar Diego nu putu să-i facă nimic care să-l împingă măcar un pas mai departe. Stătea de parcă ar fi prins rădăcini în pămînt. Roşu ca para focului, Diego asuda din plin.

— Nu înţeleg nimic. A intrat dracul şi în cal? Catalina începu să rîdă şi el se întoarse furios împotriva ei: Ce găseşti de rîs în asta?

— Nu te supăra pe mine, iubitule. Nu vezi unde sîntem? La biserică.

Încruntîndu-se, Diego se uită mai bine şi observă abia acum că armăsarul se oprise în faţa bisericii aflate chiar la marginea satului.

— Şi ce-i cu asta?

— Stareţa mi-a cerut să-i făgăduiesc că o să ne căsătorim la prima biserică ce ne iese în cale.

— Avem timp berechet pentru asta şi mai tîrziu, zise el.

Din nou îşi înfipse sălbatic pintenii în coastele bietului animal şi, cînd o făcu, acesta îşi scutură spinarea, dădu din picioarele dindărăt şi, pînă să ştie ce li se întîmplă, cei doi călăreţi zburau prin aer. Din fericire căzură pe o şură de paie şi nu se loviră. Rămaseră o clipă acolo, cam zdruncinaţi şi tare uimiţi. După această stranie manifestare de energie şi temperament, calul rămăsese nemişcat şi la fel de cuminte ca mai înainte. Tocmai cînd se întîmplă acest lucru, preotul care slujise utrenia ieşi din biserică şi, văzînd accidentul, se grăbi să le sară în ajutor. Tinerii se ridicară, se scuturară şi,

văzînd că nu li s-a întîmplat nimic rău, îşi măturară de pe haine paiele pe care le prinseseră.

— Aţi avut noroc că erau paiele aici, le spuse preotul, un omuleţ scund, roşcovan şi cam bondoc. Dacă aţi fi nimerit puţin mai tîrziu, paiele ar fi fost în hambarul meu.

— E un semn al providenţei că acest lucru s-a întîmplat chiar în uşa bisericii, spuse Catalina, căci tocmai eram în căutarea unui preot care să ne cunune.

Diego îi aruncă o privire surprinsă, dar nu spuse nimic.

— Să vă cunun? strigă preotul. Dar nu sînteţi enoriaşii mei. Nu v-am văzut pînă acum. Nu vă cunun cu nici un preţ. N-am băgat nimic în gură şi mă duc acasă să mănînc ceva.

— Părinte, vă rog să aşteptaţi puţin, spuse Catalina.

Se întoarse cu spatele la ei, îşi ridică fusta şi curînd scoase un galben din punga pe care i-o dăduse stareţa. Cu zîmbetul ei fermecător, i-l arătă în palmă. Preotul îl privi şi se înroşi mai tare ca oricînd.

— Dar cine sînteţi? întrebă el neîncrezător. De ce vreţi să vă căsătoriţi într-un loc străin de casă, şi încă în asemenea grabă?

Dar nu-şi mai lua ochii de la galbenul strălucitor.

— Părinte, vă rog, fie-vă milă de doi tineri îndrăgostiţi. Am fugit de la Castel Rodríguez pentru că tata voia să mă silească să mă mărit cu un bătrîn bogat numai şi numai pentru banii lui. Iar tînărul acesta cu care eram logodită era silit de părinţii lui iubitori de arginţi să se însoare cu o femeie chioară de un ochi şi fără un dinte în gură.

Pentru a-şi face povestea şi mai convingătoare, Catalina puse galbenul în palma preotului şi i-o strînse în jurul banului.

— Ai maniere foarte convingătoare, domnişoară, zise preotul. Iar povestea dumitale e atît de înduioşătoare, încît îmi dau lacrimile.

— Părinte, nu numai că veţi face o faptă vrednică, dar veţi salva doi tineri virtuoşi de la săvîrşirea unui păcat capital, continuă Catalina.

— Bine, urmaţi-mă, zise preotul şi intră din nou în biserică. Pepe! strigă el tare în timp ce se îndrepta spre marele altar.

— Ce este? se auzi o voce.

— Vino încoace, ticălos trîndav ce eşti!

Din capela de lîngă sanctuar se ivi un bărbat cu mătura în mînă.

— De ce nu mă laşi să termin de măturat? întrebă el morocănos. Niciodată nu s-a văzut un sacristan mai prost plătit decît mine şi, pe deasupra, nu mă laşi în pace o clipă. Cum am să pot să ajung la ogorul meu, dacă mă tulburi cînd sînt în toiul trebii?

— Ţine-ţi gura ta neruşinată, măgarule! Trebuie să-i cunun pe tinerii ăştia. A, dar e musai să aveţi doi martori. Se întoarse către Catalina, cu un zîmbet ipocrit întins pe faţa lui grăsulie. Va trebui să aşteptăm pînă cînd porcul ăsta de beţivan se duce pînă în sat să găsească pe cineva – şi asta îmi oferă răgazul să îmbuc ceva între timp.

— Voi fi eu cel de-al doilea martor, vorbi o femeie. Se întoarseră cu toţii şi o văzură apropiindu-se de ei. Purta o mantie albastră şi avea capul acoperit cu o eşarfă mare, albă, ale cărei corturi îi erau aruncate peste umeri. Preotul o privi cu surprindere, căci nu observase pe nimeni în biserică puţin mai înainte, cînd slujise utrenia, dar dădu din umeri cam supărat.

— Prea bine. Atunci hai să terminăm cît mai iute cu putinţă, căci vreau să-mi iau micul dejun.

Catalina tresări cînd li se alătură necunoscuta şi-l apucă tremurînd de mînă pe Diego. Necunoscuta, cu un uşor zîmbet în ochi, îşi duse degetul la buze, făcîndu-i astfel semn Catalinei să tacă. Ceremonia fu îndeplinită în

mare grabă şi Catalina Pérez primi astfel legătura sfintei cununii cu Diego Martínez.

Intrară în cancelaria preotului să semneze în registru. Preotul scrise numele noilor căsătoriţi şi numele părinţilor lor. Apoi sacristanul se iscăli cu multă dificultate.

— Singurul lucru pe care ştie să-l scrie, spuse preotul, şi mi-au trebuit şase luni încheiate ca să pot să-i bag şi asta în capul lui prost de mocofan. Şi acum, doamnă, e rîndul dumneavoastră.

Înmuie pana în cerneală şi i-o înmînă doamnei necunoscute.

— Eu nu ştiu deloc să scriu, spuse ea.

— Atunci, faceţi o cruce şi vă semnez eu numele.

Doamna luă pana şi făcu ceea ce i se ceruse. Catalina o urmări cu inima cît un purice.

— Trebuie să-mi spuneţi numele, ca să pot să vi-l scriu, spuse aspru preotul.

— Maria, fiica păstorului Ioachim, răspunse ea.

Preotul scrise.

— Atîta tot, zise el. Şi acum mă duc să mănînc.

Ieşiră toţi după el din biserică. Afară de sacristan, care îşi luă mătura şi, mormăind supărat, se reapucă de măturat. Dar spaniolii au fost întotdeauna un neam curtenitor şi preotul acesta nu făcea excepţie, cu atît mai mult cu cît îşi pusese în buzunar banul de aur.

— Doamnelor şi domnilor, dacă vreţi să-mi faceţi cinstea de a veni pînă la umila mea locuinţă de alături, mă voi bucura să vă pot ospăta cu puţinele lucruri pe care mi le îngăduie sărăcia.

Catalina, bine-crescută de felul ei, ştia că o asemenea propunere trebuie refuzată cît mai graţios cu putinţă, însă Diego era mort de foame şi nu-i dădu răgaz să vorbească.

— *Señor*, zise el, nici eu, nici nevastă-mea n-am pus nimic în gură de ieri şi, oricît de sărăcăcioasă ar fi hrana dumneavoastră, pentru noi face un adevărat ospăţ.

Preotul se arătă cam surprins de acest răspuns, dar era prea politicos ca să spună altceva decît că socotea acceptarea o favoare care i se aduce. Făcură cei cîţiva paşi pînă la casa lui şi-i pofti într-o cămăruţă goală care-i servea de trapeză, de hol şi de birou în acelaşi timp. Le puse dinainte pîine şi vin, brînză de capră şi o farfurie cu măsline negre. Tăie patru bucăţi mari de pîine şi umplu cu vin patru pahare din corn de bou. Se repezi lacom la mîncare, iar Diego şi Catalina îi urmară exemplul. Ridicînd ochii ca să ia o măslină, observă că ciudata necunoscută nici nu s-a atins de mîncare.

— Doamnă, dar, vă rog, mîncaţi, zise el. E o hrană simplă, dar e bună, cea mai bună pe care v-o pot oferi.

Necunoscuta cuprinse pîinea şi vinul într-un zîmbet în care era o tristeţe cu totul ieşită din comun şi clătină din cap:

— Voi mînca o măslină, spuse ea.

Luă una şi o ciuguli delicat cu dinţii ei albi. Catalina întoarse ochii spre ea, privirile li se încrucişară, a necunoscutei fiind de o bunătate nemărginită. În clipa aceea dădu buzna în cameră sacristanul.

— *Señor, señor*! strigă el înnebunit de emoţie. Au furat-o pe Fecioară!

— Ce ţipi aşa, tîmpitule? strigă preotul. Ce naiba vrei să spui?

— Vă spun că ne-au furat-o pe Fecioară. Am intrat să mătur în altar şi piedestalul pe care se afla e acum gol.

— Eşti ori nebun, ori beat, Pepe! strigă la rîndul lui preotul, sărind în picioare. Cine ar fi putut să facă una ca asta?

Ieşi ca nebunul din casă şi alergă pînă la biserică urmat de sacristan, de Diego şi de Catalina.

— N-am făcut-o eu. Nu sînt eu de vină, strigă sacristanul dînd dement din mîini. Toţi o să zică că eu sînt vinovat şi o să mă bage la închisoare.

Urcară cît de repede putură treptele bisericii şi alergară la capela Sfintei Fecioare. Sacristanul scoase un strigăt. Statuia Sfintei Fecioare se afla la locul său obişnuit.

— Ce ţi-a venit? urlă furios preotul.

— Acum un minut nu era aici. Jur pe toţi sfinţii că piedestalul era gol.

— Porc beţiv ce eşti. Eşti un burduf de vin, asta eşti. Preotul îl apucă de ceafă şi-i dădu picioare în spate pînă nu mai putu de oboseală şi apoi îi trase palme cu toată vlaga care-i mai rămăsese. Dacă aş avea un băţ, ţi-aş frînge toate oasele din trup.

Cînd cei trei se întoarseră la casa preotului pentru a-şi termina masa frugală, constatară surprinşi că necunoscuta nu era nicăieri.

— Dar unde a putut să dispară? exclamă preotul. Şi apoi îşi dădu o palmă peste frunte. Doamne, ce prost sînt! Acum abia înţeleg. Bineînţeles că e vreuna din neamul acela al maurilor şi, cînd a intrat Pepe şi a spus că a fost furată Fecioara, s-a gîndit că n-ar fi rău s-o şteargă. Sînt toţi hoţi şi s-a gîndit că vreunul din necredincioşii blestemaţi din neamul ei a furat statuia. Aţi observat că n-a vrut să bea vin? Au fost ei botezaţi, dar îşi păstrează obiceiurile păgîne. Am avut eu îndoielile mele încă de cînd mi-a spus numele. Nu este un nume de bun creştin.

— Dar la Castel Rodríguez am scăpat, încă de mult, de mauri.

— Şi bine aţi făcut. Mă rog noapte de noapte ca bunul nostru rege să ajungă să-şi vadă îndatorirea faţă de Credinţă şi să-i expulzeze din regat pe toţi ereticii ăştia.

— Cînd o va face, va fi o zi mare pentru Spania.

Poate că merită să adăugăm aici că rugăciunile vrednicului preot au fost ascultate, căci în 1609 au fost alungaţi din ţară toţi aceşti *morisco*.

Şi acum sosi vremea ca Diego şi mireasa lui să-şi reia călătoria spre Sevilla, aşa că, mulţumind preotului pentru ospitalitate, îşi luară rămasbun de la el. Între timp calul se îndestulase din fînul pe care îşi aruncase călăreţii. Diego îl adăpă şi de îndată ce se urcară în spinarea lui, calul porni cu un pas destul de repejor, fără nici un fel de îndemn sau pinteni. Era o zi frumoasă şi pe cer nu era urmă de nor. Preotul le spusese că la vreo douăzeci de kilometri de acolo e un han la care opresc căruţaşii şi cărăuşii cu catîri şi că acolo pot să găsească un adăpost peste noapte, drept care se hotărîră să înnopteze acolo. Călăriră în tăcere vreo cîţiva kilometri.

— Eşti fericit, dragul meu? întrebă într-un tîrziu Catalina.

— Bineînţeles.

— Am să-ţi fiu o soţie bună. Din dragoste pentru tine, am să muncesc pînă o să-mi sîngereze degetele.

— N-o să fie nevoie să faci asta. La Sevilla, un om isteţ poate cîştiga mulţi bani şi pe mine nu m-a luat nimeni drept prost.

— Aşa cred şi eu.

Tăcură iarăşi o vreme şi tot Catalina rupse tăcerea.

— Ascultă, iubitule, femeia aceea care a venit la nunta noastră nu era maură.

— Ce tot spui? Era suficient să te uiţi la ea ca să vezi că nu făcea parte dintre vechii creştini.

— Dar o mai văzusem şi înainte.

— Tu? Unde?

— Pe scările bisericii Carmelite. Ea mi-a spus cum mă pot vindeca de infirmitate.

Diego opri calul şi întoarse capul.

— Fetiţo, ai înnebunit de tot. Probabil că te-a bătut soarele în cap.

— Sînt la fel de trează şi înţeleaptă ca şi tine, iubitule. Îţi spun că era Sfînta Fecioară şi cînd a refuzat să mănînce pîine şi să bea vin, am ştiut de ce. Ştiam că-şi aminteşte de marea şi cumplita ei durere.

Diego o privi încruntat şi nedumerit.

— Maica Stareţă mi-a spus de o sută de ori că e absolut sigur că mă aflu sub ocrotirea deosebită a Doamnei celei mai sfinte a bisericii. Tocmai de aceea a insistat mereu să intru la mănăstire. Ploile acelea stîrnite din senin astă-noapte şi calul care s-a oprit în pragul bisericii şi a refuzat să se mai mişte şi apoi ne-a aruncat pe amîndoi din şa – trebuie să vezi şi tu că toate acestea n-au fost simple întîmplări.

Diego o mai privi o vreme şi, spre tristeţea ei, Catalina observă o oarecare neplăcere în ochii lui. Fără altă vorbă se răsuci la loc şi, spunîndu-i calului „dii-dii“, îl porni din nou. Cu oarecare sfială, Catalina îndrăzni din cînd în cînd să mai facă o observaţie întîmplătoare, dar Diego ori nu-i spunea nimic, ori îi răspundea monosilabic.

— Dar ce e cu tine, iubitule? întrebă ea în cele din urmă, stăpînindu-şi cu greu plînsul.

— Nimic.

— Uită-te la mine, scumpule. Tînjesc după privirea ochilor tăi.

— Cum aş putea să mă uit la tine, cînd drumul e plin de gropi şi de şanţuri? Dacă ar fi să se împiedice calul, ne-am frînge gîtul.

— Nu cumva eşti supărat pe mine pentru că Sfînta Fecioară a socotit de cuviinţă să-mi apere virtutea şi s-a milostivit pînă într-acolo încît să ne fie martoră la cununie?

— E o onoare la care nici n-aş fi îndrăznit vreodată să năzuiesc, zise el sec.

— Atunci, de ce eşti supărat pe mine?

Nu răspunse imediat.

— Nu e de bun augur pentru fericirea noastră viitoare dacă ori de cîte ori avem o deosebire de vederi se va întîmpla un miracol care să-ţi dea ţie dreptate. Bărbatul trebuie să fie stăpîn în casa lui. E datoria femeii să se supună dorinţei bărbatului şi asta trebuie să fie plăcerea ei.

Întrucît Catalina îşi ţinea braţele în jurul trupului său, el le simţi că tremură. Îi spuse:

— Nu îmbunătăţeşti deloc lucrurile dacă plîngi.

— Dar nu plîng.

— Atunci ce faci?

— Rîd.

— Rîzi? Bine, femeie, dar nu e nimic de rîs în asta. E o treabă foarte serioasă şi am dreptul să fiu tulburat.

— Eşti foarte dulce, scumpule, şi te iubesc din toată inima, dar uneori nu eşti prea înţelept.

— Te rog, lămureşte-mă ce vrei să spui, zise el cu răceală.

— Stareţa mi-a spus că datorez fecioriei mele favorurile pe care le-am primit de la Marea Doamnă. S-ar părea că în cer se pune mare preţ pe asta. Se prea poate ca după ce mi-o pierd să nu mai primesc alte favoruri.

Auzind acestea, Diego se întoarse cît putu în şa şi pe faţa lui frumoasă se ivi un zîmbet şiret.

— Binecuvîntată fie mama care te-a născut. N-o să întîrziem mult pînă o să verificăm această ipoteză.

— Soarele a început să bată cam tare. Ar fi plăcut să ne odihnim un pic în umbra copacilor, pînă cînd mai trece arşiţa.

— Tocmai gîndul ăsta îmi trecea şi mie prin cap.

— Şi dacă nu mă înşală ochii, se vede o pădurice foarte potrivită pentru asta.

— Dacă te înşală ochii, atunci înseamnă că mă înşală şi pe mine.

Dădu pinteni calului şi galopă nebuneşte pînă ajunseră la pădure. Sări jos şi o coborî şi pe Catalina de pe cal. În timp ce priponea calul de un copac ea scoase ceea ce le oferise cu chibzuinţă fie stareţa, fie Domingo: pîine şi brînză, cîrnaţi, friptură de pui rece şi un burduf cu vin. Cine ar fi putut dori o gustare mai bună pentru nuntă? În umbra copacilor era răcoare şi într-o albie micuţă şopotea un pîrîiaş limpede. Era locul cel mai potrivit.

31

Cînd ieşiră din pădure, Diego ţinînd calul de căpăstru, parcă razele soarelui ardeau mai cu milă.

— A fost foarte bine să ne asigurăm de două ori, zise el.

— Chiar de trei ori, murmură ea cu încîntarea unui om satisfăcut de sine.

— Asta nu e nimic, copila mea, răspunse el cu automulţumirea care i se putea uşor ierta. Încă nu ştii de ce sînt în stare.

— Eşti pe cît de neruşinat, pe atît de adorabil.

— Sînt cum m-a lăsat Dumnezeu, răspunse el cu modestie.

Călăriră mai departe, urcînd încet dealurile şi coborînd văile fără să vorbească prea mult şi parcă rumegîndu-şi fericirea. Străbătură vreo zece kilometri şi apoi văzură în lumina dulce a sfîrşitului după-amiezii o clădire cam dărăpănată la marginea drumului. Pesemne că era vorba de hanul de care le vorbise preotul.

— Ajungem cît ai clipi. Eşti obosită, iubito?

— Obosită? De ce să fiu obosită?

Acum se aflau pe cîmpie şi pajiştea largă se întindea de ambele părţi ale drumului. Erau ogoare multe, acum secerate, aşa că se uscaseră şi se înnegriseră. Ici-colo creştea cîte un stejar noduros. Din loc în loc, o dumbravă de măslini bătrîni. La mai puţin de jumătate de kilometru de han, văzură galopînd către ei într-un nor de praf un călăreţ cu o înfăţişare atît de stranie, încît îi uimi: era îmbrăcat din cap pînă-n picioare în armură. Se opri brusc, ajungînd în dreptul lor, şi se postă în mijlocul drumului. Aşezîndu-se

cît mai ţanţoş în şa, îşi îndreptă lancea spre ei şi pe un ton semeţ i se adresă astfel lui Diego:

— Opreşte-te şi, oricine vei fi, spune-mi cum te cheamă, de unde vii, încotro mergi şi cine este frumoasa prinţesă pe care o duci în şa în spatele tău. Am toate motivele să cred că o porţi spre castelul tău împotriva voinţei ei şi se cere să fiu informat despre această chestiune pentru a te pedepsi pentru răul pe care l-ai făcut şi pentru a o reda părinţilor ei mîhniţi.

O clipă, Diego se arătă atît de uluit, încît nici nu ştiu ce să răspundă. Cavalerul avea o faţă lungă şi cadaverică, o barbă scurtă şi răvăşită şi mustaţa imensă. Armura lui era ruginită şi demodată şi coiful semăna mai degrabă cu un castron de bărbier decît cu o cască de cavaler. Calul era o mîrţoagă jalnică, bună doar de trimis la hingheri, atît de slabă încît îi numărai coastele. Ţinea capul într-o parte, de parcă dintr-o clipă într-alta avea să cadă din picioare de slăbiciune.

— Domnule, zise Diego sumeţindu-se ca s-o impresioneze pe Catalina cu vitejia lui. Sîntem în drum către hanul de acolo şi nu văd nici un motiv să vă răspund la întrebările impertinente.

Cu aceasta dădu pinteni calului şi porni înainte, dar cavalerul îl apucă de căpăstru şi-l opri.

— Bagă de seamă cum te porţi, cavalere trufaş şi necuviincios! Spune-mi pe dată tot ce te-am întrebat despre dumneata, pentru că altfel te provoc la duel pe viaţă şi pe moarte.

Tocmai atunci se apropie un omuleţ grăsan şi mărunt, cu o burtă cît toate zilele, înaintînd greoi pe un catîr bălţat şi îşi lovi cu mult subînţeles fruntea pentru a le arăta călătorilor că acel cavaler îmbrăcat atît de ciudat nu e în toate minţile. Dar auzind cuvintele acelea ameninţătoare, Diego îşi trăsese sabia şi părea gata să se apere. Grăsanul se băgă între ei.

— Stăpîneşte-ţi mînia, *señor*, îi spuse el cavalerului. Sînt doar nişte călăreţi nevinovaţi şi tînărul ăsta are o înfăţişare din care reiese că s-ar descurca destul de bine dacă ar fi să vă bateţi.

— Taci, slugoiule! strigă călăreţul. Dacă aventura este primejdioasă, îmi va oferi un prilej cu atît mai bun să-mi arăt puterea şi să-mi dovedesc curajul.

Auzind acestea, Catalina coborî de pe cal şi înaintă către necunoscut:

— *Señor*, vă voi răspunde eu la întrebări. Tînărul acesta nu e cavaler, ci este un cetăţean cinstit din Castel Rodríguez, de meserie croitor. Nu mă duce cu de-a sila la castelul lui, căci nici n-are aşa ceva, ci mă duce cu voia mea la Sevilla, unde nădăjduim să găsim o ocupaţie ca lumea. Am fugit din oraşul nostru pentru că nişte duşmani au încercat să ne împiedice căsătoria şi ne-am cununat chiar azi-dimineaţă… Ne grăbim cît putem, ca nu cumva să fim prinşi din urmă şi aduşi cu de-a sila în oraşul nostru.

Cavalerul se uită cînd la Catalina, cînd la Diego, apoi îi dădu lancea omului de pe catîr care mormăi, dar o luă.

— Bagă-ţi sabia în teacă, tinere, zise fiinţa aceea fantastică făcînd un gest graţios. Nu ai de ce să te temi, cu toate că-mi dau seama din înfăţişarea dumitale că teama este o emoţie necunoscută inimii dumitale nobile. Se prea poate să-ţi convină să-ţi iei haina umilă de croitor, deşi comportarea dumitale îţi trădează ascendenţa ilustră. E un adevărat noroc pentru dumneata că mi-ai ieşit în cale. Sînt cavaler rătăcitor şi ocupaţia mea este să vizitez toate meleagurile lumii în căutarea aventurii, să îndrept lucrurile strîmbe, să aduc reparaţii nevinovăţiei jignite şi să-i pedepsesc pe asupritori. Vă iau sub ocrotirea mea şi dacă ar veni duşmanii voştri chiar şi în număr de zece mii şi ar încerca să vă prindă, îi voi izgoni cu mîinile mele. Apoi vă voi escorta chiar eu pînă la hanul unde se întîmplă să mă fi instalat şi eu. Scutierul meu, aici de faţă, va călări cu voi. E un ignorant flecar, dar nu e

rău intenţionat şi se va supune poruncilor voastre ca şi cum ar fi ale mele. Voi călări puţin în urma voastră ca să văd dacă nu cumva apare vreo armată, şi atunci o voi ataca, iar dumneata vei putea să scapi cu frumuseţea aceasta de fecioară într-un loc sigur.

Catalina sări din nou pe cal în spatele soţului ei şi porniră iarăşi la drum însoţiţi de scutier. Acesta le spuse că stăpînul lui e ţicnit rău (concluzie la care ajunseseră şi ei), însă în ciuda nebuniei e un om de treabă şi foarte vrednic.

— Bietul gentilom, cînd nu-i vine bîzdîcul, e în stare să vorbească înţelept preţ de un ceas, mai bine chiar decît orice om zdravăn într-o lume întreagă.

Ajunseră la han. Pe băncile de la uşă şedeau nişte oameni. Îi priviră pe cei doi călători cu oarecare seriozitate, dar nu-i băgară prea mult în seamă. Păreau a fi căzut pradă tristeţii. Grăsanul se rostogoli de pe catîr şi îl strigă pe hangiu, dar cînd acesta ieşi, iar Diego îi ceru o odaie, răspunse ţîfnos că nu are nici măcar un pat liber în tot hanul. Cu o zi înainte sosise o trupă de actori ca să dea un spectacol la un castel învecinat unde stăpînul acestuia, un grande de Spania, sărbătorea căsătoria fiului şi moştenitorului său. Oamenii de pe bănci, evident actorii despre care vorbea, se uitară cu o indiferenţă cam ostilă la tînăra pereche.

— Bine, meştere, dar trebuie să ne găseşti ceva. Venim de departe şi nu mai putem călări.

— *Seńor*, doar îţi spun că n-am nici o cameră. Dorm oamenii şi în bucătărie, şi în grajduri.

Atunci se apropie cavalerul:

— Ce-mi fu dat să aud? strigă el. Adică refuzi să-i primeşti pe aceşti nobili? Mitocanule! Ca nu cumva să-mi stîrneşti mînia, îţi poruncesc să le oferi o locuinţă ca lumea.

— Dar hanul e plin, strigă hangiul.

— Atunci dă-le chiar camera mea.

— Pe-aceea le-o dau cu plăcere dacă aşa doriţi, cavalere. Dar unde veţi dormi dumneavoastră?

— Nu voi dormi! răspunse el cu măreţie. Voi sta de veghe. Este ziua nunţii lor şi cea mai solemnă ocazie din viaţa unei fecioare. Apostolul ne-a învăţat că e mai bine să te căsătoreşti decît să arzi pe rug. Ţelul căsătoriei nu este să satisfacă poftele cărnii, ci să mijlocească zămislirea copiilor şi pentru acest scop mireasa împurpurată de ruşine e chemată să renunţe la sfiala ei firească şi în braţele soţului ei legitim să jertfească mărgăritarul nepreţuit al virginităţii ei. E o datorie a profesiunii mele nu numai să păzesc intimitatea patului nupţial de atacul duşmanilor care urmăresc cu răutate aceste fiinţe nobile, ci şi să împiedic glumele mitocăneşti pe care oamenii vulgari sînt înclinaţi să le facă pentru a se distra cu asemenea prilejuri.

Cuvîntarea aceasta o făcu pe Catalina să roşească, dar nu se ştie dacă de ruşine sau de sfială.

În Spania din vremurile acelea hanul nu-ţi oferea decît un pat şi călătorul trebuia să-şi aducă singur merinde. Dar de data aceasta grandele trimisese actorilor prin vechilul său un ied şi o halcă de carne de porc. Iar scutierul cavalerului, prin metode numai de el ştiute, făcuse rost de o pereche de potîrnichi. Aşadar, societatea adunată acolo se putea aştepta la un ospăţ mai bogat decît de obicei, căci adeseori masa lor de seară era alcătuită doar din pîine cu usturoi şi uneori cîte o bucată de brînză. Hangiul anunţă că cina va fi gata peste o jumătate de oră şi, cu mii de politeţuri, cavalerul îi pofti pe tinerii căsătoriţi să-i facă onoarea de a se considera oaspeţii lui. Îi spuse scutierului să-i mute lucrurile din cameră şi să-i conducă pe mire şi pe mireasă în încăperea unde la timpul potrivit avea să se săvîrşească ritualul sacru. Dormitoarele erau la etaj şi uşile dădeau spre o

galerie care înconjura curtea. După ce-şi dreseră cum putură toaleta, Diego şi Catalina coborîră din nou, ca să ia o gură de aer curat în răcoarea serii. Actorii şedeau aşa cum îi lăsaseră. Păreau să fie o ceată cam morocănoasă, cu nervii în furculiţă, şi îşi vorbeau rar şi cu multă patimă. Curînd li se alătură cavalerul. Îşi scoase armura şi acum era îmbrăcat în pantaloni de călărie, cu o jachetă de piele de cămilă pătată de rugina platoşei, cu jambiere şi pantofi. Sabia lui de nădejde îi atîrna într-o parte de un brîu din piele de lup.

Hangiul îi invită înăuntru şi se aşezară la cină. Cavalerul, poftind pe Catalina într-o parte şi pe Diego în cealaltă parte, se aşează în capul mesei.

— Dar, rogu-vă, unde este maestrul Alonso? întrebă el uitîndu-se în jur. Nu i s-a spus că e gata cina?

— Nu vrea să vină, răspunse femeia între două vîrste care juca roluri de guvernantă, de maşteră şi de regină văduvă şi slujea totodată şi de garderobieră. Zice că n-are inimă să mănînce.

— Un stomac gol face nenorocirea încă şi mai greu de îndurat. Du-te şi-l adu aici. Spune-i că voi socoti o necuviinţă cumplită faţă de oaspeţii mei veneraţi dacă mă lipseşte de plăcerea tovărăşiei lui. Nu mîncăm pînă nu vine.

— Mateo, du-te şi adu-l, spuse garderobiera.

Un omuleţ numai piele şi os, cu nasul lung şi gura mare şi moale se ridică şi ieşi. Garderobiera oftă:

— E o treabă tare încurcată, zise ea, dar după cum a remarcat cu înţelepciune Înălţimea Voastră, domnule cavaler, faptul că renunţă la cină n-o să-i alunge cîtuşi de puţin tristeţea.

— Dacă nu veţi socoti o necuviinţă din partea mea, spuse Catalina, mi-aş îngădui să vă întreb care e necazul.

Abia aşteptau să-i spună, căci le stătea pe limbă. Trupa îi aparţinea lui Alonso Fuentes, care şi scria multe din piesele jucate de el, iar soţia acestuia, Luisa, era protagonista favorită. În dimineaţa aceea ea fugise cu junele-prim şi luase cu ea toţi banii pe care îi putuse apuca. Era o catastrofă, deoarece Luisa Fuentes constituise o mare atracţie pentru public şi-şi dădea seama că ea făcuse să le sporească încasările. Alonso era disperat. Îşi pierduse nu numai nevasta, ci şi o actriţă şi o sursă de venit. Era destul ca să-l tulbure pe orice om. Acum se dezlegaseră limbile. Bărbaţii ocărîră perfidia femeilor şi se întrebară cum o fiinţă atît de frumoasă şi rafinată a putut să se arunce în braţele actorului prost care făcea pe junele-prim. Pe de altă parte, femeile se întrebau cum s-ar fi putut aştepta de la vreo femeie să rămînă cu un bondoc chel ca Alonso, cînd i se oferea şansa unui tînăr chipeş ca Juanito Azuria.

Conversaţia fu întreruptă de apariţia soţului părăsit. Era mic şi grăsuliu, nu mai era de mult tînăr şi avea faţa aceea foarte mobilă a actorului care a jucat roluri foarte diferite. Se aşeză posac şi pe masă se puse un platou mare de *olla podrida*.

— Domnule cavaler, am venit doar pentru a vă face pe plac, spuse el. Este ultima masă pe care o mai iau aici pe pămînt, căci după cină sînt hotărît să mă spînzur.

— Vai, dar trebuie să insist să aşteptaţi pînă mîine, răspunse cu gravitate cavalerul. Gentilomul acesta şi soţia lui, pe care îi vezi de o parte şi de alta a mea, s-au căsătorit azi-dimineaţă şi nu pot îngădui ca noaptea nunţii lor să fie tulburată de un incident atît de neplăcut ca acela la care te referi dumneata.

— Mă doare-n cot de acest domn şi de doamna lui. Am să mă spînzur.

Cavalerul sări în picioare şi trase sabia.

— Dacă nu-mi juri pe toţi sfinţii că vei abandona gîndul de a te spînzura astă-seară, te voi tăia cu sabia în mii de bucăţi.

Din fericire, scutierul voinic se afla chiar îndărătul stăpînului său ca să-l servească.

— Nu vă temeţi, *señor*, spuse el. Alonso nu se va spînzura astă-seară pentru că poimîine trebuie să dea un spectacol şi cine a fost o dată actor, rămîne actor pe vecie. N-o să-şi dezamăgească publicul. Dacă va mai sta să reflecteze o clipă îşi va aminti că este un drum fără întoarcere, că ceea ce nu poate fi vindecat trebuie îndurat şi că nu există nor care să nu fie tivit cu argint.

— Încetează, te rog, sporovăiala ta idioată cu proverbe fără noimă, îi spuse furios cavalerul, dar îşi puse sabia în teacă şi se aşează la loc. Nu se cuvine să dai atîta importanţă unei neplăceri de care au avut parte şi oameni mai bine decît acest Alonso. Cu puţină chibzuială aş putea cita atît din Sfînta Scriptură, cît şi din istoria profană numele multor oameni mari ale căror neveste i-au încornorat. Dar în momentul de faţă singurele care îmi vin în minte sînt cele ale regelui Arthur a cărui nevastă, Guinevere, l-a trădat cu sir Lancelot, şi al regelui Marc a cărui nevastă, Izolda, l-a trădat pentru Tristan al Leoaicei.

— Nu jignirea adusă onoarei mele m-a împins la disperare, domnule cavaler, spuse actorul şi dramaturgul, ci pierderea atît a banilor, cît şi a celor mai importanţi membri ai trupei mele. Mîine trebuie să jucăm şi suma care mi-a fost promisă m-ar putea compensa parţial pe plan financiar, dar cum aş putea să dau spectacolul fără actori?

— Aş putea juca eu perfect rolul lui *don* Ferdinand, spuse slăbănogul numai piele şi os, care fusese trimis după Alonso.

— Cine, tu? întrebă cu dispreţ conducătorul al trupei. Cum ai putea tu, cu faţa ta de cal şi glasul strident, să joci rolul unui prinţ viteaz, îndrăzneţ,

încăpăţînat şi pătimaş? Nu, acel rol l-aş putea juca eu, dar cine ar fi să intre în pielea frumoasei Dorotea?

— Ştiu eu versurile, spuse garderobiera. E adevărat că nu mai sînt atît de tînără cum eram…

— Foarte adevărat, o întrerupse Alonso, şi-mi îngădui să-ţi amintesc că Dorotea este o fecioară nevinovată, de o frumuseţe neasemuită, pe cînd trupul tău matur promite să feţi oricînd o liotă întreagă de purceluşi.

— Nu cumva vă referiţi la piesa *Adevărul şi zelul pot înduioşa pînă şi cerul*? întrebă Catalina, care urmărise cu atenţie conversaţia.

— Ba chiar la ea, spuse destul de surprins Alonso. Dar de unde ai ştiut?

— E una din piesele favorite ale unchiului meu. O citeam de multe ori împreună. A spus în repetate rînduri că acea tiradă a Doroteei cînd respinge cu indignare avansurile neruşinate ale lui *don* Ferdinand este pe măsura lucrurilor pe care le-a scris însuşi marele Lope de Vega.

— Şi o cunoşti?

— O ştiu pe de rost.

Şi începu s-o recite, dar apoi, observînd curiozitatea cu care o privesc cei de faţă, o cuprinse sfiala şi, după ce se bîlbîi puţin, se opri.

— Spune mai departe! Mai departe! strigau actorii.

Catalina roşi, zîmbi şi apoi, luîndu-şi inima-n dinţi, reluă şi rosti pînă la capăt tirada cu atîta graţie, patos şi sinceritate încît îi uimi pe toţi. Ba chiar cîteva persoane fură înduioşate pînă la lacrimi.

— Sîntem salvaţi! strigă Alonso. O vei juca mîine pe Dorotea şi eu voi fi *don* Ferdinand.

— Dar cum aş putea s-o fac? spuse ea speriată. Ar însemna să mor. N-am jucat în viaţa mea. E cu neputinţă, o să amuţesc din cauza ruşinii.

— Tinereţea şi frumuseţea dumitale vor compensa orice piedici, şi eu te voi ajuta. Ascultă-mă bine, frumoaso, numai dumneata ne poţi salva. Dacă

refuzi, nu putem juca şi n-avem cu ce să ne plătim găzduirea aici, la han, şi nici mîncarea. Vom fi siliţi să cerşim o bucăţică de pîine pe stradă.

Atunci interveni şi cavalerul:

— Înţeleg, graţioasă doamnă, că sfiala dumneavoastră aleasă vă face să evitaţi să vă expuneţi pe scenă privirilor unei adunături de străini şi, într-adevăr, nu s-ar cuveni s-o faceţi fără îngăduinţa soţului şi stăpînului dumneavoastră.

Cavalerul hotărîse în sinea lui că tinerii sînt de rang nobil şi nimic din ceea ce spuseseră ei nu-l puteau convinge de contrariu. Continuă:

— Dar nu trebuie să uitaţi că este o latură firească pentru o natură nobilă să vină în ajutorul celor necăjiţi şi să-i scape de nevoi pe cei aflaţi la necaz.

Şi celelalte persoane de faţă îşi uniră rugăminţile cu insistenţele lui Alonso Fuentes, aşa că pînă la urmă Catalina se învoi, cu consimţămîntul binevoitor al lui Diego, şi dacă ceilalţi vor socoti că se achită bine de sarcină, atunci să rişte să participe la spectacol. Drept care, după cină masa fu împinsă într-o parte şi începu repetiţia. Avea memorie bună şi recitase de suficiente ori cu Domingo scenele în care apărea Dorotea, pentru a fi destul de sigură pe rostirea replicilor. La început era tare speriată, dar încurajările actorilor îi veniră în ajutor şi curînd, identificîndu-se întru totul cu rolul, îşi pierdu timiditatea. Atunci într-adevăr profită de lecţiile pe care le primise de la unchiul ei şi-şi spuse replicile cu miez şi cu sinceritate. Se descurcă remarcabil şi Alonso era încrezător că după o nouă repetiţie, a doua zi dimineaţă o să poată să se înfăţişeze dinaintea publicului. Era îmbujorată la faţă şi fericită şi arăta atît de frumoasă, încît era sigură că lipsa ei de experienţă o să treacă neobservată.

— Acum, copii, mergeţi la culcare şi dormiţi liniştiţi, le spuse Alonso membrilor trupei. Necazurile noastre au luat sfîrşit.

Dar acum, cînd fuseseră sloboziţi de nelinişte şi îngrijorare, erau prea tulburaţi ca să poată să doarmă, aşa că, cerînd vin, se aşternură pe un chef monstru. Cavalerul, instalat confortabil în scaun, urmărise repetiţia cu un ochi critic. Acum, ridicîndu-se în picioare cu mişcări cam ţepene, o chemă de-o parte pe actriţa din rolurile de ducesă, doică sau guvernantă.

— Condu-o pe frumoasa Catalina în camera nupţială, îi spuse el, şi întrucît n-are o mamă care să-i spună ce se cuvine să ştie în această ocazie solemnă, e rolul dumitale să-i explici în termeni care să nu-i jignească sfiala feciorelnică chinurile la care va trebui să se supună în cadrul îndatoririlor ei de soţie ascultătoare. Ca să scurtăm vorba, trebuie s-o pregăteşti pentru misterul iubirii de care, ca fecioară nevinovată, cu siguranţă că habar n-are.

Duena clipi din ochi, dar făgădui să facă tot ce poate.

— Între timp, continuă cavalerul, îi voi explica tînărului lord, soţul ei, că trebuie să-şi ţină în frîu impetuozitatea firească, întrucît aversiunea pe care orice femeie virtuoasă o simte pentru intimităţile împreunării sexuale nu poate fi învinsă decît cu răbdare. În vremurile noastre lumea e atît de depravată, încît mi-e greu să presupun că el şi-a păstrat pînă azi nevinovăţia.

— Să-mi fie cu iertare, domnule cavaler, spuse guvernanta, dar e mai bine ca bărbatul să nu fie total lipsit de experienţă în actul iubirii, căci în această privinţă, ca şi în domeniul artelor şi meseriilor, practica aduce perfecţiunea.

— Aceasta este o chestiune în care n-aş îndrăzni să-mi dau cu părerea, doamnă. Ajunge să spun că după răgazul cuvenit îl voi conduce chiar eu pe mire pînă în pragul camerei nupţiale şi apoi, după ce-mi voi îmbrăca armura, voi sta de gardă pe balcon, pentru a se putea consuma căsătoria într-un stil corespunzător distincţiei persoanelor implicate.

O trimise de acolo pe bătrînă şi-l chemă pe Diego.

— Domnule, acum îţi faci debutul într-o situaţie – începu el – în care puţini oameni se comportă în aşa fel încît să ajungă la fericire sau să aducă fericirea partenerilor lor de viaţă. Iar împrejurările căsniciei dumitale sînt de aşa natură, încît îmi revine îndatorirea de a-ţi da sfaturile pe care altfel ţi le-ar fi dat nobilul dumitale tată.

Şi apoi cavalerul începu să-i vorbească tînărului pe linia pe care i-o indicase şi *duenei* şi încheie astfel:

— Nimeni nu condamnă plăcerile necesare ale trupului care-l împrospătează în istovirea lui şi-l împiedică să ducă la lucruri nepotrivite, dar mîncarea şi băutura şi, cu atît mai mult, împreunarea sexuală nu sînt decît nişte consolări oferite trupului pentru a nu ridica piedici în calea trudei sufletului. Şi dragostea aprobată de căsătorie are unda ei de aspiraţie superioară şi în această măsură duce sufletele celor tineri către bine. În dragostea castă care a atras-o spre dumneata pe această fecioară nu poate să nu existe, ca şi la dumneata, dorinţa aceasta pentru nemurirea de care pot beneficia muritorii; o vei strînge la inima dumitale, prin înrudirea proprie cu frumuseţea vei semăna seminţe ale frumuseţii şi astfel vei semăna pentru eternitate. Căci eternitatea şi frumuseţea sînt una.

Diego ascultă acest discurs cu politeţea ce-i stătea în fire, dar fără să-i poată da prea multă atenţie, căci murea de nerăbdare să ajungă la Catalina. Cavalerul îl luă de mînă şi-l conduse către ceea ce numea cu multă bucurie camera nupţială. Apoi, chemînd scutierul, îşi repuse veşmintele marţiale şi petrecu noaptea păşind maiestuos încolo şi-ncoace, preocupat de gîndul obiectivului propriei sale pasiuni, rămasă neîmplinită.

32

Dis-de-dimineaţă repetară din nou piesa şi apoi sosiră trăsurile ca să-i transporte la castelul ducelui. Cavalerul şi Diego îşi încălecară caii, iar scutierul se urcă pe catîr şi porniră la drum. Dar în ultima clipă inima Catalinei se făcu mică de tot şi, strigînd că n-o să poată niciodată să înfrunte proba atît de grea a apariţiei dinaintea unui public, îl rugă pe Alonso s-o lase să rămînă la han. Acesta se înfurie şi, spunîndu-i că acum e prea tîrziu să mai dea înapoi, o urcă în trăsură şi se aşeză lîngă ea. Fata plîngea amarnic, dar cu ajutorul *duenei* izbuti curînd s-o liniştească şi, pînă sosiră la castel, starea Catalinei era destul de bună.

Actorii fură primiţi cu onorurile cuvenite şi, după instrucţiunile ducelui, trataţi corespunzător, dar ajunsese şi acolo vestea trăsnăilor cavalerului şi, socotind că prin conversaţia lui ar putea să-i distreze pe oaspeţi, ducele îl imploră să-i facă favoarea de a sta la cină cu ducesa şi cu el. În curte se instalase o scenă şi după ce nobilimea mîncă pe săturate, actorii fură chemaţi să dea spectacolul. Distinsul auditoriu se amuză destul de tare pe seama lui Alonso apărînd în rolul unui seducător vesel, căci dată fiind înfăţişarea lui, lucrul nu era deloc plauzibil, în schimb îi încîntă graţia Catalinei, muzicalitatea glasului ei şi eleganţa rostirii, şi cînd se termină piesa îi făcură nenumărate complimente. Cavalerul le prezentase propria sa versiune romantică despre fuga tinerei perechi şi aceasta fireşte că sporise interesul şi curiozitatea tuturor. Ducesa trimise să-i cheme şi cu toţii se arătară uimiţi de frumuseţea şi modestia comportării lor, ca şi de ţinuta lor distinsă. Ducesa îi dădu Catalinei un lanţ de aur, iar ducele, ca să nu se lase

mai prejos, îşi scoase de pe deget un inel şi i-l dădu lui Diego. Alonso se văzu răsplătit cu mărinimie, iar trupa istovită, dar fericită se întoarse la han. Curînd după aceea veniră călare cavalerul şi cu scutierul său. Cu mişcări destul de ţepene, cavalerul descălecă şi, luînd-o de mînă pe Catalina, adăugă complimentele lui la acelea pe care le primise deja.

— Aţi sosit tocmai la momentul potrivit, nobile cavaler, îi spuse Alonso, ca să mă auziţi făcîndu-le o propunere acestor tineri. Se întoarse către Catalina: Te invit să intri în trupa mea.

— Pe mine? întrebă uimită Catalina.

— Deşi mai ai atîtea şi atîtea de învăţat, ai daruri pe care ar fi cu adevărat un mare păcat să le risipeşti. Nu ştii să joci teatral. Îţi spui replicile aşa cum le-ai rosti în viaţa adevărată. Asta este inutil. Scena nu se ocupă de adevăr, ci de verosimil şi numai prin artificiu poate actorul să fie natural. Gesturile dumitale sînt lipsite de amplitudine şi trebuie încă să mai capete autoritate. Un actor bun îşi domină spectatorii chiar şi prin tăcere. Dacă te laşi pe mîinile mele, te voi preface în cea mai bună actriţă din toată Spania.

— Propunerea dumneavoastră este o surpriză atît de mare pentru mine, încît nici nu-mi vine să cred că vorbiţi serios. Sînt femeie măritată şi soţul meu şi cu mine sîntem în drum spre Sevilla, unde avem asigurarea că vom căpăta o slujbă cinstită.

Alonso Fuentes prinse privirea pe care fata i-o aruncă lui Diego, aşa că zîmbind se întoarse către acesta:

— Tinere, eşti chipeş şi ai o ţinută distinsă. Nu văd de ce, odată ce ai cîştiga experienţă, n-ai putea să te faci şi dumneata folositor în roluri corespunzătoare.

Aplauzele care răsplătiseră spectacolul dat de Catalina şi complimentele pe care le primise o umpluseră de emoţie, aşa că această ofertă neaşteptată o tulbură destul de mult. Dar văzu că pe soţul ei îl nemulţumea felul prea

uşuratic în care Alonso se oferise să-l includă în planul propus, aşa că se grăbi să spună:

— Diego cîntă ca un înger.

— Cu atît mai bine. Sînt puţine piese în care să nu existe şi vreun cîntec sau două pentru înviorarea atmosferei. Ei bine, ce spuneţi? Prilejul pe care vi-l ofer este cu siguranţă mult mai atrăgător decît meseria probabil cinstită, dar fireşte modestă care vă aşteaptă la Sevilla.

În tot acest timp cavalerul tăcuse, dar acum vorbi:

— Propunerea pe care v-a făcut-o maestrul Alonso nu e de natură a fi respinsă în pripă. Căci gîndiţi-vă şi voi: vă urmăreşte mînia părinţilor voştri turbaţi şi aceştia nu se vor da în lături de la nimic pentru a vă smulge pe unul din braţele celuilalt. Dar timpul mai potoleşte mînia şi va veni şi ziua în care părinţii voştri vor deplînge pierderea voastră şi vor regreta că din ambiţie sau lăcomie au dorit ca voi să contractaţi nişte căsătorii neplăcute. Veţi recăpăta nu numai dragostea lor, ci şi rangul şi poziţia la care vă îndreptăţeşte naşterea voastră aleasă. Dar pînă se va întîmpla acest lucru, aţi fi înţelepţi dacă aţi rămîne ascunşi, şi cum vă puteţi ascunde mai bine decît în sînul unei trupe de actori? Şi nu trebuie să vă gîndiţi cumva că urcînd pe scenă vă înjosiţi. Cei care scriu piese şi cei care le joacă merită dragostea şi stima voastră, căci slujesc binele întregii societăţi. Ei desfăşoară dinaintea ochilor voştri o reprezentare vioaie şi animată a vieţii omeneşti şi ne arată ce sîntem şi, mai ales, ceea ce ar trebui să fim. Ei iau în rîs viciile şi slăbiciunile vremurilor şi laudă ceea ce merită lăudat, şi anume onoarea, virtutea şi frumuseţea. Dramaturgii ne îmbogăţesc minţile prin spiritul şi înţelepciunea lor, iar actorii ne şlefuiesc manierele prin graţia comportării şi demnitatea ţinutei.

Şi continuă în în felul acesta încă o vreme. Iar apoi cu toţii rămaseră uimiţi că un om atît de trăsnit, încît nu-i puteai niciodată explica acţiunile,

se exprima cu atîta bun-simţ.

— Şi să nu uităm, încheie el, că tocmai o comedie ca aceasta pe care am jucat-o noi pe scena unui teatru se joacă pe scena lumii. Sîntem cu toţii actori într-o piesă. Unii sînt sortiţi să joace regi sau înalţi prelaţi, alţii roluri de negustori, de soldaţi sau de gospodari, şi fiecare ar trebui să aibă grijă să joace rolul ce i se potriveşte. Dar alegerea acestuia e în mîna unei puteri superioare.

— Ce zici, iubitule? întrebă Catalina cu zîmbetul ei cel mai fermecător. După cum grăieşte cu mult adevăr cavalerul, nu este o ofertă pe care s-o poţi respinge cu uşurinţă.

De fapt, între timp se hotărîse s-o accepte, dar ştia prea bine că bărbaţilor le place să creadă că ei iau hotărîrile.

— Nu numai că mă ajutaţi într-o situaţie dificilă, spuse Alonso, dar în felul acesta vă veţi ajuta şi pe voi, căci veţi avea marele avantaj de a vizita împreună cu mine cele mai celebre oraşe ale Spaniei.

Lui Diego îi scînteiară ochii. Nu puteai să nu vezi că această perspectivă ar fi infinit mai amuzantă decît şederea la masa croitorului vreme de douăsprezece ceasuri pe zi.

— Întotdeauna am dorit să văd lumea, zîmbi el.

— Şi asta se va întîmpla, scumpule, zise Catalina. Maestre Alonso, ne vom bucura să fim primiţi în trupa dumneavoastră.

— Şi vei fi o mare actriţă.

— *Olé, olé!* strigară ceilalţi membri ai trupei.

Alonso comandă vin şi băură cu toţii în sănătatea noilor lor camarazi.

33

A doua zi, după ce-şi luară cu multă curtenie rămas-bun de la cavaler, actorii ambulanţi porniră spre oraşul învecinat Manzanares, unde urma să se deschidă un iarmaroc şi, ca atare, aveau toată încrederea că vor găsi un public binevoitor. Alonso închiriase nişte catîri pentru actori şi pentru cuierele în care îşi aveau hainele şi costumele. Catalina şi Diego călăriră pe calul ce li-l dăruise *doña* Beatriz. Cu maestrul Alonso şi cu Diego, erau acum şapte bărbaţi în compania teatrală şi, pe lîngă *duena* care juca rolurile de guvernantă şi Catalina, mai era şi un băiat care să joace rolurile feminine secundare. De asemenea, el era ceea ce se numeşte crainic şi cînd ajungeau într-un oraş unde doreau să joace, în timp ce Alonso se ducea la primar pentru a obţine permisiunea acestuia, el umbla pe străzi bătînd darabana şi anunţînd pe toată lumea că celebra trupă a lui Alonso Fuentes va da un spectacol cu magnifica, spirituala şi nemuritoarea piesă X.

Întrucît pe vremea aceea în Spania nu erau teatre, piesele se prezentau în curţi unde ferestrele şi balcoanele caselor înconjurătoare puteau servi drept loji pentru nobilimea mai mare sau mai mică. Tavanul îl constituia însuşi cerul albastru, afară doar de toiul verii, cînd de la un acoperiş la altul se întindea o foaie mare de cort pentru a-i apăra de soare. În faţa scenei erau cîteva bănci şi altele în jurul curţii aranjate în trepte pentru burghezii respectabili. Oamenii de rînd stăteau în picioare pe pămîntul gol, în faţă bărbaţii, iar în spate femeile înghesuite laolaltă pe un spaţiu acoperit cu scînduri. Pe de o parte din teama de incendiu, iar pe de alta din motive de moralitate, spectacolul se desfăşura după-amiaza. Decorul consta dintr-un

simplu carton de fundal, iar schimbările de scene erau indicate de înseşi replicile actorilor.

Fuga soţiei sale cu junele-prim îl făcuse pe Alonso să-şi schimbe ruta, aşa că, după ce jucară la Manzanares, se îndreptă cu compania sa spre Sevilla, unde ştia că va putea să angajeze un actor pentru rolurile pe care vîrsta şi înfăţişarea lui îl împiedicau acum să le mai joace. Merseră întîi la Ciudad Real, un oraş bogat, iar de acolo la Valdepeñas. Urcară pe Sierra Morena şi intrară în Andaluzia prin defileul stîncos numit Cuoto de Desperaterros. Trecură rîul Guadalquivir şi în cele din urmă ajunseră la Córdoba, unde jucară o săptămînă. Apoi, urmînd o vreme cursul nobilului rîu, ajunseră la Carmona, unde dădură un spectacol şi în cele din urmă sosiră la Sevilla. Maestrul Alonso angajă actorul de care avea nevoie şi se instală acolo pe timp de o lună. După aceea porniră din nou la drum. Era o viaţă destul de grea. Hanurile prin care dormeau erau mizerabile şi paturile atît de proaste şi de soioase, încît chiar obosiţi cum erau de arşiţa verii sau îngheţaţi pînă-n măduva oaselor de gerurile iernii, preferau de multe ori să doarmă pe duşumea. Îi pişcau puricii, ţînţarii, îi chinuiau ploşniţele şi păduchii. Cînd aveau spectacole, se trezeau în zori pentru a-şi studia rolurile. Repetau de la nouă pînă la douăsprezece, apoi mîncau şi se duceau la teatru. Plecau de acolo la şapte şi pe urmă, oricît de obosiţi ar fi fost, dacă erau solicitaţi de persoane importante, cum ar fi fost primarul, un judecător sau un nobil care dădea o petrecere, trebuiau să se ducă acolo şi să mai joace un spectacol.

Alonso Fuentes era ca un stăpîn de sclavi şi de îndată ce descoperi îndemînarea Catalinei la cusut şi a lui Diego la croit, îi puse ori de cîte ori nu aveau altă ocupaţie să facă ori să modifice costumele necesare repertoriului, care era alcătuit din optsprezece piese. Nu-i trebui multă vreme pentru a descoperi că Diego, în pofida înfăţişării sale frumoase şi a

siguranţei de sine, n-o să devină un actor mare, aşa că se mulţumea să-l lase să cînte melodiile presărate în piese, căci avea o voce agreabilă, şi să-i încredinţeze roluri mărunte. Pe de altă parte, îşi dădu toată osteneala să facă din Catalina o actriţă. Îşi cunoştea bine meseria şi avea un simţ acut al efectelor teatrale. Ea, în schimb, era o elevă capabilă, isteaţă, dar si studioasă, aşa că sub îndrumarea lui intensă, dar uneori destul de brutală, cu vremea încetă să mai fie doar o amatoare iscusită şi deveni o profesionistă competentă. Alonso îşi primi răsplata pentru osteneala pe care şi-o dădea, căci Catalina cîştigă imediat favorurile publicului şi aduse îndată prosperitate companiei. Drept care el putu să-şi mărească trupa şi să-i lărgească repertoriul. Printre alţii, angajă o tînără actriţă, numită Rosalía Vasquez, pe de o parte pentru a se consola de pierderea nevestei, iar pe de altă parte pentru a avea o actriţă în rolurile feminine secundare, căci băiatul pe care-l folosise pentru ele îşi pierduse între timp vocea de soprană şi începuse să se şi bărbierească. Mai mult decît atît, Catalina născu mai întîi un copil şi apoi altul, astfel că trebuia neapărat să aibă în preajmă o actriţă bună care s-o înlocuiască atunci cînd sarcina şi creşterea pruncului o scoteau o vreme de pe afiş.

Aşa trecură trei ani de fericire şi eforturi. Între timp, Catalina deprinsese de la Alonso Fuentes tot ce o putea învăţa acesta, iar cu cei doi copilaşi de îngrijit începu să constate că e neplăcut să fii mereu pe drumuri.

Frumuseţea şi talentul ei atrăseseră atenţia unor persoane influente şi mai multe dintre acestea sugeraseră ca ea şi cu Diego să-şi alcătuiască propria lor trupă şi să se instaleze la Madrid. În admiraţia lor pentru darurile cu care era înzestrată Catalina, unii merseră atît de departe încît să le ofere ajutor financiar. Acum, Alonso Fuentes nu era numai director, regizor şi actor al trupei, ci şi autor şi, an de an, mai ales în cursul Postului Mare, cînd erau interzise spectacolele, dădea la iveală două sau trei piese. Catalina nu

putuse să nu observe că în piesele pe care le scria aparent pentru a-i pune în valoare talentele ei, rolurile pe care le scria pentru Rosalía Vasquez tindeau să devină tot mai substanţiale. În ultimele piese rolurile fuseseră de proporţii aproape egale şi numai talentul superior al Catalinei îi dăduse posibilitatea de a-şi face propriul rol să pară mai important. Cînd îşi exprimă nemulţumirea, ceea ce nu şovăi s-o facă, Alonso dădu din umeri şi rîse:

— Draga mea, zise el, cînd te culci cu o femeie trebuie să-i păstrezi bunăvoinţa.

Cu toate că în mod evident era plin de miez, răspunsul nu era de natură s-o satisfacă pe Catalina. Ea nu era o mironosiţă, dar i se părea drept ca o femeie măritată, onorabilă, să aibă roluri mai bune decît o simplă boarfă.

— Lucrurile nu mai pot merge aşa, îi spuse ea lui Diego.

El căzu de acord că aşa nu se mai poate. Ideea de a avea propria trupă era ispititoare, dar, pe de altă parte, ea nu era străină de dificultăţile pe care avea să le înfrunte împreună cu Diego. Catalina era foarte iubită de membrii trupei şi era aproape sigur că mai mulţi dintre aceştia s-ar bucura să meargă la Madrid cu ea. Avînd fonduri suficiente, ar putea angaja acolo şi alţii, ar putea cumpăra costumele necesare şi manuscrisele cîtorva piese. Dar ea ştia bine că publicul madrilen e foarte dificil. Pentru a-i face pe plac avea nevoie de influenţă, precum şi de banii prietenilor ei. Diego era decis să întreprindă această aventură, dar ea ştia că, fiind dezamăgit de rolurile mărunte pe care i le încredinţa Alonso, dacă devenea conducătorul trupei avea să socoată dreptul lui să se distribuie în orice rol care-i plăcea. Cu toate că-l iubea cu tot atîta patimă ca întotdeauna, nu era convinsă că are priceperea de a juca rolurile principale după care tînjea şi ea ghicea că va trebui să facă uz de foarte mult tact pentru a-l convinge să angajeze în vederea lor un actor bine-cunoscut. Şovăia. Discutară şi discutară, fără să

ajungă la o hotărîre. Apoi, într-o bună zi, Catalinei îi veni ideea strălucită de a trimite după Domingo Pérez pentru a-i cere sfatul. Fusese şi el actor, era dramaturg şi, dacă se hotărau în cele din urmă să-şi conducă singuri trupa şi s-o administreze, puteau să monteze vreo două din piesele lui şi cu siguranţă că el i-ar fi putut pune în legătură cu alţi dramaturgi. Diego se declară de acord, aşa că ea se apucă să-i scrie lui Domingo. Îi mai scrisese de vreo trei-patru ori, mai întîi pentru a-i spune că s-a măritat, că e bine şi fericită, apoi pentru a-i anunţa naşterea copiilor. Dar ştiind cît de amarnic avea să se întristeze maică-sa, socotise că e mai bine să nu spună că ea şi Diego au ajuns actori ambulanţi. Acum îl rugă, dar fără să-i spună vreun motiv precis, să vină să-i viziteze la Segovia. Acolo petreceau Postul Mare, pentru că se întîmpla să fie oraşul natal al lui Alonso, dar mai ales pentru că trupa fusese angajată să joace de Paşte o dramă religioasă în catedrală şi acum o repetau. Era ultima piesă a lui Alonso şi avea drept subiect viaţa Mariei Magdalena.

34

Domingo, bucuros întotdeauna de o plimbare, abia primi scrisoarea Catalinei, că şi închirie un cal, strînse ceva merinde şi două cămăşi în desagi şi porni la drum. Sosind la Segovia, se arătă bucuros s-o găsească pe Catalina instalată cu soţul şi copiii într-o locuinţă decentă şi încîntat s-o vadă mai frumoasă ca oricînd. Avea pe atunci nouăsprezece ani. Succesul, fericirea şi maternitatea îşi dăduseră mîna pentru a-i atribui încredere în sine şi o oarecare demnitate, precum şi un aer voluptuos care era deosebit de ispititor. Faţa ei îşi pierduse atracţiile copilăriei, dar căpătase o adevărată perfecţiune a trăsăturilor. Trupul era la fel de subţirel ca întotdeauna, iar mişcările ei aveau o graţie fermecătoare. Era femeie acum, bineînţeles foarte tînără, dar cu personalitate, sigură pe ea şi conştientă de frumuseţea ei.

— Draga mea, dar arăţi cu adevărat prosperă, îi spuse el. Din ce trăieşti?

— Lasă că ajungem noi şi la asta mai tîrziu, îi spuse Catalina. Spune mai întîi ce face mama şi ce mai face lumea pe la Castel Rodríguez. Şi ce s-a mai întîmplat după ce am fugit noi şi ce face *doña* Beatriz.

— Stai, stai, draga mea, să le luăm pe rînd, zîmbi el. Şi nu uita că vin de la drum lung şi sînt mort de sete.

— Dragul meu, dă fuga pînă la Rodríguez şi fă rost de o sticlă de vin.

Şi Domingo zîmbi cînd o văzu băgîndu-şi mîna într-o ascunzătoare a fustelor şi scoţînd o pungă din care îi dădu lui Diego cîteva monezi.

— Mă întorc într-o clipă, spuse Diego şi ieşi.

— Ehe, scumpo, văd că eşti foarte prudentă, rînji Domingo.

— Nu mi-a trebuit prea multă vreme ca să descopăr că bărbaţilor nu poţi să le încredinţezi prea mulţi bani. Şi dacă un bărbat nu are bani, nu poate să intre în bucluc, rîse ea. Dar acum răspunde-mi, te rog, la întrebări.

— Maică-ta e bine, sănătoasă şi-ţi trimite cele mai bune vorbe de dragoste. Este de o evlavie exemplară şi cu siguranţă că tocmai de aceea stareţa îi acordă o pensie, aşa că nu mai e obligată să muncească.

Rosti aceste vorbe clipind şiret din ochi şi Catalina rîse din nou. Rîsul ei era atît de sincer şi totodată atît de muzical încît, în stilul lui poetic, Domingo îl compară cu clipocitul apei unui pîrîu de munte.

— După dispariţia voastră a fost agitaţie mare la Castel Rodríguez, continuă el. Biata mea copilă, nimeni n-a vrut să spună o vorbă bună în favoarea ta, aşa că biata maică-ta era disperată. Abia cînd a venit măicuţa aceea, *doña* Ana, şi i-a spus că stareţa îi propune să-i vină în ajutor pe plan pecuniar a putut să se mai consoleze de purtarea ta nevrednică. Zece zile bune oamenii nu au vorbit nimic altceva. Călugăriţele erau îngrozite că după toată bunătatea pe care ţi-a arătat-o *doña* Beatriz, după marele favor pe care se pregătea să ţi-l confere, ai putut să-i aduci o asemenea ofensă. Toate personalităţile oraşului au mers la mănăstire ca s-o asigure de regretul şi tristeţea lor, dar în mod evident ea a fost atît de tulburată, încît a refuzat să le primească. Totuşi a consimţit să-l vadă pe *don* Manuel, dar ce s-a petrecut între ei nu se ştie. Sora mireană care o slujeşte i-a auzit certîndu-se cu glasuri răstite, dar, cu toate că s-a străduit din răsputeri, n-a izbutit să prindă nici un cuvînt. Şi curînd după aceea *don* Manuel a părăsit oraşul. Ţi-aş fi scris de mult toate acestea, dacă mi-ai fi lăsat o adresă.

— Era cu neputinţă s-o fac. Vezi tu, plecam dintr-un loc într-altul şi nu ştiam niciodată unde o să mergem pînă cînd ne porneam la drum.

— Dar de ce făceaţi acest lucru?

— Nu ghiceşti? De cîte ori nu mi-ai vorbit despre zilele cînd rătăceai prin Spania sub arşiţa puternică a verii şi în gerurile aspre ale iernii, desculţ nu pentru a-ţi cruţa încălţămintea, ci pentru că-ţi irosiseşi ultima pereche, neavînd altă cămaşă decît cea din spinare?

— Dumnezeule mare, nu cumva sînteţi actori ambulanţi?

— Bietul meu unchi, sînt protagonistă a celebrei companii a lui Alonso Fuentes, iar Diego cîntă şi dansează şi e un actor mult mai bun decît vrea să recunoască Alonso.

— De ce nu mi-ai spus mai demult? strigă Domingo. Ţi-aş fi adus cu mine cinci-şase piese.

În momentul acela se întoarse Diego cu vinul şi în timp ce Domingo bea, Catalina îi povesti cum ajunseseră ei actori.

— Şi toată lumea e de acord, încheie ea, că acum sînt cea mai mare actriţă a Spaniei. E adevărat sau nu, Diego, sufleţelul meu?

— Aş fi în stare să-i tai gîtul oricărui om care ar îndrăzni s-o nege.

— Nu încape îndoială că-mi irosesc talentul prin provincie.

— I-am spus fetei că locul nostru este la Madrid. Alonso e gelos pe mine şi nu vrea să-mi dea rolurile în care m-aş putea afirma.

Se putea vedea, bunăoară, că nici unul dintre ei nu suferea de falsă modestie, care se poate dovedi o adevărată nenorocire pentru un artist. Apoi merseră mai departe şi-i spuseră lui Domingo ce planuri au. Era un om prudent şi, cînd îşi încheiară expunerea, le spuse că nu se grăbeşte să le dea vreun sfat într-un sens sau altul pînă cînd nu-i vede jucînd.

— Atunci, vino mîine la repetiţie. Joc rolul Mariei Magdalena în piesa aceea nouă a lui Alonso.

— Eşti mulţumită de rol?

Catalina ridică din umeri.

— Nu e cine ştie ce. E bunicel la început, dar în ultimul act se fîsîie. Nu apar deloc în ultimele trei scene, i-am spus lui Alonso că, întrucît eu sînt pivotul piesei, ar trebui să fiu acolo la sfîrşit, dar el zice că trebuie să urmeze Sfînta Scriptură. Realitatea este că bietul om n-are pic de imaginaţie.

Diego îl duse pe Domingo la cîrciuma pe care o frecventau Alonso Fuentes şi alţi membri ai trupei şi i-l prezentă nu numai ca pe unchiul Catalinei, ci şi ca fost actor şi actual dramaturg. Alonso îl primi cu politeţe şi grămăticul vîrstnic intră repede în graţia întregii trupe datorită umorului său, bunei dispoziţii şi poveştilor sale despre greutăţile vieţii unui actor ambulant în vremurile de demult. Alonso îl acceptă la repetiţie, la care el asistă a doua zi. Se arătă de-a dreptul uluit de naturaleţea rostirii Catalinei, de elocvenţa gesturilor ei şi de graţia mişcărilor. Alonso o educase bine. Fata avea ureche pentru versuri şi un glas splendid. Avea şi veselie, şi patos. Avea sinceritate, avea forţă. Era uimitor că în trei ani învăţase atît de complet tehnica artei ei. Părea pur şi simplu incapabilă să scoată o notă falsă. Şi darurile ei native, iscusinţa dobîndită, stăpînirea de sine pe care o învăţase prin experienţă, toate erau puse în valoare de marea ei frumuseţe.

La încheierea repetiţiei, Domingo o sărută pe amîndoi obrajii:

— Scumpa mea, eşti într-adevăr o actriţă atît de bună precum te consideri.

Catalina îl cuprinse cu braţele pe după gît:

— Vai, unchiule, cine s-ar fi gîndit la asta cînd eram copilă şi recitam împreună scenele acelea din Lope de Vega? Cine ar fi crezut că o să vină o zi cînd oamenii o să se bată pentru a asista la piesa în care joc? Nu m-ai văzut decît la repetiţie. Aşteaptă numai să mă vezi în faţa publicului.

Diego îl juca pe apostolul Ioan, un discipol îndrăgit al lui Iisus, şi în rolul său mic avea o înfăţişare plăcută, dar fără prea multă culoare. Cînd se

ivi prilejul, Domingo îl întrebă pe Alonso ce părere are despre el.

— E chipeş, dar n-o să ajungă niciodată un mare actor, îl las să joace doar pentru a-i face o plăcere Catalinei. Ce bine ar fi dacă actorii nu s-ar căsători între ei! Asta împovărează îngrozitor viaţa unui director de trupă.

Şi totuşi spusele lui Alonso nu-l împiedicară pe Domingo să-i sfătuiască pe Catalina şi pe Diego să nu aibă nici o frică, să-l părăsească pe Alonso şi să înceapă pe cont propriu la Madrid. În acele douăzeci şi patru de ore petrecute împreună, descoperise înţelepciunea Catalinei şi se încredinţase că ea n-ar face decît să-şi pericliteze propriul succes dacă l-ar lăsa pe Diego să joace roluri pentru care nu era pregătit. Se simţea absolut sigur că, într-un fel sau altul, ea avea să aranjeze lucrurile spre satisfacţia amîndurora.

Dar nu numai din dorinţa de a-şi vedea nepoata şi pe soţul acesteia întreprinsese Domingo călătoria destul de grea de la Castel Rodríguez la Segovia. Mai nădăjduise să-şi vadă vechiul prieten, pe Blasco de Valero. Era curios să ştie cum o mai duce pe tronul lui atît de înalt. Aşadar, în următoarele zile, în timp ce Catalina şi Diego erau ocupaţi cu repetiţiile, Domingo rătăci prin oraş şi, într-un fel sau altul, cu darul lui agreabil pentru relaţii sociale, izbuti să lege cunoştinţe cu mulţi oameni. De la aceştia află că poporul îşi priveşte cu veneraţie episcopul. Toţi erau impresionaţi de evlavia lui şi de austeritatea vieţii pe care o ducea. Veşti despre evenimentul miraculos de la Castel Rodríguez ajunseseră pînă la ei şi-i umpluseră de admiraţie. Dar Domingo mai află că episcopul stîrnise ostilitatea Consiliului Eparhial şi a clerului din oraş. Fusese şocat de vieţile lor destrăbălate şi de neglijenţa cu care îşi îndeplineau mulţi dintre ei îndatoririle religioase. Cu mult zel, dar cu prea puţin tact dezlănţuise o campanie pătimaşă de reforme. Nu avea pic de milă faţă de aceia care nu voiau să se îndrepte – ca şi la Valencia, n-avea respect pentru nimeni. Cu foarte puţine excepţii, aprobau rigurozitatea justificată de propria sa virtute şi făcură tot ce le stătea în

putinţă pentru a-l sprijini. Drept consecinţă, se produseră o serie de incidente neplăcute şi autorităţile fuseseră silite să intervină. Episcopul nu adusese oraşului pacea, ci o sabie.

Domingo sosise la Segovia pe la începutul Săptămînii Mari. Ştia că în acea perioadă obligaţiile bisericeşti aveau să-l împiedice pe episcop să-l primească, aşa că abia în marţea următoare se înfăţişă la Palatul Episcopal. Era o clădire impunătoare, dar severă, cu o faţadă de granit. Domingo îşi spuse numele unui portar şi, după o aşteptare nu prea lungă, acesta îl conduse pe nişte scări de piatră, prin încăperi înalte, dar reci, cu foarte puţină mobilă, pe pereţii cărora atîrnau tablouri întunecate şi sumbre pe teme religioase. Dar camera în care îl introduse în cele din urmă nu era mai mare decît o chilie. Singurul mobilier era alcătuit dintr-o masă de scris şi două scaune cu spetează înaltă. Pe perete era crucea neagră a călugărilor dominicani. Episcopul se ridică, îl cuprinse în braţe pe Domingo şi-l îmbrăţişă cu căldură.

— Ştiam eu că o să ne revedem, fratele meu, îi spuse el cu o cordialitate atît de afectuoasă, încît Domingo rămase de-a dreptul surprins. Dar ce te-a adus în oraşul acesta?

— N-am astîmpăr. Îmi place să cutreier ţara.

Episcopul, îmbrăcat ca întotdeauna cu rasa ordinului său călugăresc, îmbătrînise. Era supt la faţă, avea obrajii palizi, iar ochii îşi pierduseră văpaia. În pofida acestor semne de decrepitudine, era totuşi ceva luminos în înfăţişarea lui. O schimbare de expresie de care Domingo era conştient, fără să ştie însă s-o interpreteze şi care, deşi nu putea spune de ce, îi amintea de strălucirea ce rămîne pe cer după ce soarele a apus într-o seară lungă de vară. Episcopul îl pofti să şadă.

— De cînd eşti aici, Domingo?

— De o săptămînă.

— Şi ai aşteptat atîta vreme ca să vii să mă vezi? Nu-i frumos din partea ta.

— N-am vrut să mă vîr în sufletul tău mai înainte, dar te-am văzut în repetate rînduri. În alaiurile din Săptămîna Mare şi în catedrală în Vinerea Mare, şi din nou la Paşte, şi la piesă.

— Am oroare de aceste spectacole pe care le dau ei în Casa Domnului. În alte oraşe ale Spaniei se prezintă de sărbătorile religioase în piaţă şi n-am nimic împotriva lor, întrucît îi luminează pe oameni. Dar Aragonul e încăpăţînat în obiceiurile sale vechi şi, în ciuda protestelor mele, Consiliul Eparhial a insistat ca spectacolul să aibă loc în catedrală, aşa cum se face din vremuri imemoriale. Am asistat doar pentru că aşa îmi cereau îndatoririle funcţiei pe care o exercit.

— Piesa a fost foarte cuviincioasă, dragă Blasco. Nu era nimic în ea care să te supere.

O încruntare îi întunecă fruntea episcopului:

— Cînd am venit aici am găsit o lipsă grozavă de stricteţe la aceia a căror sarcină este să-şi îndeplinească slujba şi să dea un exemplu bun poporului. Unele dintre canoanele catedralei n-au mai fost adoptate în oraş de ani şi ani de zile. Prea mulţi dintre membrii laici ai clerului trăiesc într-o imoralitate crasă, în mănăstiri regulile nu se aplică cu rigoarea necesară, iar Inchiziţia a renunţat pur şi simplu la vigilenţa ei. Eram hotărît să pun capăt tuturor acestor abuzuri, dar am fost întîmpinat cu ură, maliţie şi uneltiri. Am izbutit să restabilesc o oarecare decenţă, dar voiam ca oamenii să se poarte bine din dragoste pentru Dumnezeu. În schimb, ei şi-au îndreptat purtările scandaloase numai de frica mea.

— Am auzit cîte ceva despre asta prin oraş, spuse Domingo. Am auzit şi că s-au străduit să te îndepărteze.

— O, de-ar şti ei ce fericit aş fi fost să fi izbutit!

— Dar ai totuşi, dragă prietene, o consolare – poporul te iubeşte şi te respectă.

— Bieţii oameni, ei nici nu ştiu cît de nevrednic sînt de respectul lor.

— Te cinstesc pentru viaţa ascetică pe care o duci şi pentru caritatea pe care o arăţi faţă de săraci. Au auzit despre miracolul de la Castel Rodríguez, te privesc ca pe un sfînt, fratele meu, şi cum aş putea tocmai eu să-i ţin de rău pentru asta?

— Nu-ţi bate joc de mine, Domingo.

— Ah, dragul meu prieten, am mult prea multă afecţiune faţă de tine ca s-o fac vreodată.

— N-ar fi prima oară, spuse episcopul cu un zîmbet în care se întrezărea un strop de patos. În aceşti trei ani m-am gîndit adeseori la ultima noastră întîlnire şi la ceea ce mi-ai spus atunci. În momentul acela am acordat prea puţină atenţie vorbelor tale. Mi s-a părut că nu e decît conversaţia ta paradoxală şi cinică cu care erai deprins şi care-ţi făcea plăcere. Dar de cînd am venit aici, în singurătatea acestui palat, cuvintele tale m-au obsedat. Am fost chinuit de îndoieli. M-am întrebat dacă e posibil ca fratele meu brutarul, făcîndu-şi cu modestie datoria în starea lui atît de umilă, l-a slujit pe Dumnezeu mai bine decît mine, care prin rugăciuni şi mortificare mi-am închinat viaţa gloriei Lui. Dacă aşa este, indiferent ce am gîndit chiar eu într-o clipă de extaz, înseamnă că nu eu am săvîrşit minunea, ci Martin. Episcopul tăcu. Îl privi pe Domingo cu ochi iscoditori: Vorbeşte, îi spuse el, vorbeşte-mi şi te implor, în numele dragostei pe care mi-ai purtat-o cîndva, să-mi spui adevărul.

— Ce vrei să-ţi spun?

— Pe atunci erai sigur că fratele meu a fost ales pentru a o vindeca pe biata fată. Eşti sigur de asta şi acum?

— La fel de sigur cum am fost şi atunci.

— Bine, dar atunci de ce mi s-a acordat mie favorul acelui semn care mi-a alungat şovăielile tremurătoare?

De ce Sfînta Fecioară a folosit cuvinte care puteau da naştere atît de uşor unei interpretări greşite?

Era atît de necăjit, încît Domingo, ca şi cu celălalt prilej, se simţi înduioşat pînă la compătimire. Voia să-l consoleze, dar avea scrupule dacă să-i spună sau nu ce are în minte. Cunoştea integritatea inflexibilă a lui *don* Blasco şi nu era deloc improbabil ca simţul datoriei să-l oblige să raporteze Sfîntului Oficiu lucrurile spuse chiar şi de un prieten, care păreau să solicite o investigaţie. Vechiul seminarist nu dorea cîtuşi de puţin să fie martirul opiniilor lui.

— Nu prea eşti omul căruia să i se poată vorbi slobod, dragul meu, zise el. Nu vreau să spun nimic care să te poată ofensa.

— Grăieşte! Grăieşte! strigă episcopul nerăbdător.

— Ţi-aduci aminte că atunci, cu acel prilej la care tocmai te-ai referit, ţi-am spus cît de surprinzător mi s-a părut că, dintre calităţile infinite pe care i le atribuie oamenii lui Dumnezeu, nu s-au gîndit niciodată să includă şi bunul-simţ? Dar mai este o alta, care a scăpat încă şi mai grav atenţiei lor, şi totuşi dacă o fiinţă ar putea îndrăzni să judece aceste lucruri, ar fi ceva cu adevărat preţios. Nu poţi să fii atoateştiutor fără acest lucru şi nici compasiunea nu poate fi întru totul justificată. E vorba de umor.

Episcopul tresări puţin. Păru că vrea să spună ceva, dar apoi se opri.

— Chiar te şochează, fratele meu? întrebă foarte serios Domingo, dar fără a-şi putea stăpîni un licăr amuzat din ochi. Rîsul nu este cel mai puţin preţios dintre darurile cu care ne-a înzestrat Cel de Sus. El uşurează poverile în lumea aceasta plină de greutăţi şi ne dă posibilitatea să suportăm cu curaj multe dintre necazurile noastre. De ce ar trebui oare să-i negăm Celui de Sus umorul? E oare o lipsă de reverenţă să presupui că şi el rîde

uşor în sinea lui cînd vorbeşte în ghicitori, astfel ca oamenii, păcălindu-se în interpretarea lor, să poată căpăta o lecţie salutară.

— Exprimi lucrurile într-un mod foarte ciudat, Domingo. Şi totuşi nu ştiu dacă e ceva de respins de către un bun creştin în ceea ce spui tu.

— Te-ai schimbat, fratele meu. E oare cu putinţă ca la bătrîneţe să fi învăţat ce înseamnă toleranţa?

Episcopul îi aruncă lui Domingo o privire iute şi neliniştită, de parcă, surprins de observaţia lui, s-ar fi întrebat ce vrea să spună. Apoi îşi coborî privirile la pardoseala de piatră goală. Păru adîncit în gînduri. După o vreme îşi ridică ochii şi-l privi lung pe Domingo, de parcă ar fi vrut să-i spună ceva şi nu izbutea.

— Mi s-a întîmplat un lucru foarte straniu, spuse în cele din urmă, şi n-am îndrăznit să-l pomenesc nimănui. Poate că providenţa te-a trimis astăzi aici pentru a ţi-l împărtăşi ţie, căci tu, bietul meu Domingo, eşti singurul om de pe lume pe care l-aş putea numi prietenul meu.

Şovăi din nou. Domingo aşteptă, privindu-l cu multă atenţie.

— Ca episcop al diecezei am fost obligat să asist la piesa prezentată în catedrala mea. Cineva mi-a spus că subiectul îl constituie viaţa Sfintei Maria Magdalena. Dar nu eram obligat să ascult sau să privesc. Aşadar, m-am lăsat purtat de gînduri. M-am rugat, însă sufletul meu era obosit şi neliniştit. Aşa este de cînd am venit în oraşul ăsta. Am suferit de o risipire a gîndurilor care mi-au fost mereu abătute în altă parte. M-am simţit privat de toate, aşa că n-am mai putut nici să iubesc, nici să sper. Înţelegerea mi-a fost întunecată, voinţa mi s-a uscat şi n-am mai găsit nici un fel de consolare în cele cereşti. M-am rugat aşa cum nu m-am mai rugat niciodată pînă acum, ca Cel de Sus să găsească de cuviinţă să mă ajute în starea mea jalnică. Uitasem de cele din jurul meu, eram singur numai cu durerea mea. Deodată am fost surprins de un strigăt şi mi-am amintit unde mă aflu. Era

un strigăt, un strigăt atît de mişcător, atît de îmbibat de semnificaţii, încît împotriva voinţei mele m-am văzut silit să ascult. Atunci mi-am amintit că se joacă o piesă. Nu ştiu ce se întîmplase înainte, dar ascultînd, am înţeles că ajunsese la punctul în care Maria Magdalena şi Maria, mama lui Iacob, aducînd mirodenii, au venit la mormîntul unde Iosif din Arimateea aşezase trupul lui Iisus şi găsise piatra dată la o parte. Şi intrară în mormînt şi nu găsiră trupul lui Iisus. Şi aşa cum stăteau acolo nedumerite, un călător, unul dintre discipolii lui Iisus, veni la ele şi Maria Magdalena îi povesti ce a văzut ea şi cu cealaltă Marie. Iar apoi, pentru că el nu ştia nimic despre evenimentele înfricoşătoare care se petrecuseră, îi vorbi despre prinderea, judecarea şi ruşinoasa ucidere a Fiului lui Dumnezeu. Descrierea era atît de vie, cuvintele atît de bine alese, versurile atît de dulci, încît chiar dacă n-aş fi vrut, aş fi fost forţat să ascult.

Domingo, ţinîndu-şi răsuflarea, se aplecă înainte şi-i sorbi cuvintele:

— Ah, cît de multă dreptate a avut marele nostru împărat Carol cînd a spus că spaniola este singura limbă în care trebuie să te adresezi lui Dumnezeu. Vorbele se rostogoleau minunat, vers după vers. Era o indignare înflăcărată în glasul acelei femei care o juca pe Magdalena cînd vorbea despre tortura lui Iisus şi o furie cumplită a cuprins mulţimea din catedrală, care a început să-l blesteme cu glas tare pe trădător. Glasul ei se frîngea de durere cînd îi povestea cum îl chinuiseră pe Mîntuitorul nostru şi oamenilor li se tăiase respiraţia de groază. Dar cînd a vorbit despre patimile îndurate pe cruce, oamenii s-au bătut cu pumnii în piept şi au suspinat cu glas tare. Durerea din acel glas de aur, patosul sfîşietor din el erau atît de puternice, încît lacrimile mi-au şiroit pe obraji. Era un adevărat tumult în sufletul meu, spiritul mi s-a înfiorat aşa cum tremură frunzele unui copac la o adiere mai puternică de vînt. Am simţit că o să mi se întîmple ceva straniu şi m-a cuprins frica. Mi-am ridicat ochii plecaţi în jos şi m-am uitat la persoana

care rostea acele cuvinte frumoase şi crude. Era de o frumuseţe cum n-am mai văzut niciodată pe lume. Nu stătea acolo o femeie care îşi frîngea mîinile şi arunca văpăi din ochi, nu era o actriţă, ci un înger din ceruri. Şi în timp ce o priveam ca vrăjit, deodată o rază de lumină a străbătut noaptea neagră în care zăcusem atîta vreme. Mi-a pătruns în inimă şi am căzut într-un extaz. A fost o durere atît de mare, încît credeam că o să mor, şi totodată era o încîntare cum nu se poate mai dulce. Şi m-am simţit eliberat de trup, străin în carnea mea. În momentul acela de fericire am gustat din pacea minunată care depăşeşte orice înţelegere. Am sorbit din înţelepciunea Domnului şi I-am cunoscut tainele. M-am simţit umplut de tot binele şi golit de tot răul. Nici nu pot să descriu această fericire. Nu am cuvinte să spun ce am văzut şi ce am simţit şi ce am ştiut. L-am posedat pe Dumnezeu şi, posedîndu-L pe El, posedam totul.

Episcopul se lăsă pe spătarul scaunului şi faţa îi străluci de amintirea acestei mari experienţe:

— Dorinţele sau speranţa nu-mi mai ating sufletul. E mulţumit de unirea sa cu Dumnezeu – în măsura în care e posibil acest lucru pe lumea asta – şi nu mai are nimic lumesc în care să spere şi nimic spiritual să dorească. Am compus o scrisoare prin care am implorat-o pe Maiestatea Sa să-mi dea voie să demisionez din funcţiile şi demnităţile ecleziastice, pentru a mă putea retrage la o mănăstire a ordinului meu călugăresc şi a-mi petrece restul vieţii în rugăciune şi contemplare.

Domingo nu se mai putu stăpîni.

— Blasco, Blasco, fata care a jucat rolul Mariei Magdalena este nepoata mea, Catalina Pérez. Cînd a fugit de la Castel Rodríguez, a intrat în trupa lui Alonso Fuentes.

Episcopul se holbă uimit la el. Rămăsese mut de mirare. Apoi, cu o dulceaţă pe care Domingo n-o mai văzuse niciodată pe faţa lui, zîmbi:

— Cu adevărat, căile Domnului sînt necunoscute şi cu neputinţă de pătruns. Vai, ce ciudaţi sînt cei pe care i-a ales El ca să mă călăuzească spre ţelul meu! Prin ea m-a rănit El şi tot prin ea m-a vindecat. Binecuvîntată fie mama care a adus-o pe lume şi toată slava lui Dumnezeu, căci atunci cînd a rostit acele cuvinte cereşti, de El era inspirată! Am s-o pomenesc cu recunoştinţă în rugăciunile mele pînă în ziua morţii.

În clipa aceea intră în cameră călugărul Antonio, şi atunci secretarul lui Blasco. Îi aruncă o privire lui Domingo, dar nu dădu nici un semn că l-ar fi recunoscut. Se apropie de prelat şi-i şopti ceva la ureche. Episcopul oftă:

— Prea bine, o să-l primesc. Apoi îi spuse lui Domingo: Dragul meu prieten, mă tem că trebuie să te rog să mă părăseşti, dar te voi revedea.

— Mă tem că nu. Plec mîine la Castel Rodríguez.

— Îmi pare tare rău.

Domingo îngenunche pentru a săruta inelul episcopal, dar prietenul său îl ridică de jos şi-l sărută pe obraz.

35

Domingo plecă spre locuinţa lui – un bărbat numai piele şi os şi îmbătrînit tare, cu pungi mari sub ochi, cu nasul roşu şi tare puţini dinţi în gură, un bătrîn păcătos într-o sutană înverzită de veche ce era şi pătată peste tot de vin şi de mîncăruri. Dar mergea de parcă plutea prin aer. Atunci, aşa cum îi spusese odată episcopului, nu şi-ar fi schimbat viaţa nici măcar pentru aceea a unui împărat sau a unui papă. Vorbea singur şi gesticula amplu, aşa că trecătorii îl socotiră beat. Şi chiar era beat, dar nu de la vin.

Magia artei, rîse el fericit, şi arta poate face minunile ei. *Et ego in Arcadia natus*.

Căci, iată, el, dramaturgul dispreţuit, păcătosul destrăbălat, scrisese acele versuri care-l afectaseră atît de profund pe episcop. Şi iată cum se întîmplaseră lucrurile:

Catalina nu fusese nemulţumită de primele două acte ale piesei scrise pentru ea de Alonso. El o prezentase ca pe ibovnica lui Pilat din Pont şi în primul act apărea îmbrăcată splendid, mîndră de viaţa ei păcătoasă, elegantă şi capricioasă, iubitoare de lux şi de bine.

Convertirea ei avea loc în actul al doilea şi acolo era o scenă bună în care, aflînd că Iisus se află la masă, în casa unui fariseu, ea îi aducea un vas de alabastru cu ulei de nard, îi spăla picioarele şi i le ungea cu acel ulei. Ultimul act se petrecea în a treia zi după răstignire. Era o scenă în care soţia lui Pilat îi reproşa că a îngăduit să fie dat morţii un om nevinovat. O altă scenă în care discipolii jeleau moartea învăţătorului lor şi alta în care Iuda Iscariotul mergea la înţelepţii din templu şi arunca în faţa lor cei treizeci de

arginţi pe care i-i dăduseră ca să-l trădeze pe Iisus. Dar Maria din Magdala nu apărea pînă cînd ea şi cu Maria, mama lui Iacob, se duceau la Sfîntul Mormînt şi-l găseau gol. Piesa se sfîrşea cu drumul discipolilor către Emaus unde li se alătura un necunoscut pe care ulterior îl descopereau a fi Iisus înviat din morţi.

Catalina nu fusese degeaba protagonistă vreme de trei acte şi cînd descoperi că avea atît de puţin de făcut în ultimul act, se aprinse de mînie. Îi reproşă cu asprime lui Alonso.

— Dar ce pot să fac? îi strigă el. Aproape tot timpul eşti pe scenă în cursul primelor două acte. În cel de-al treilea nu mai ai prilejul de a apărea decît în acea scenă.

— Bine, dar nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Despre cine este piesa? Despre mine sau despre altcineva? Spectatorii vor dori să mă vadă şi, dacă nu mă văd, asta pur şi simplu îţi va distruge piesa.

— Bine, copila mea dragă, dar nu e o piesă în care pot să dau frîu liber imaginaţiei. Trebuie să mă conformez realităţilor.

— Nu neg, dar eşti dramaturg, totuşi. Dacă-ţi cunoşti meseria, ar trebui să poţi să te gîndeşti la un mijloc de a mă readuce pe scenă. De pildă, acum nu văd nici un motiv pentru care nu aş fi de faţă la scena dintre Pilat din Pont şi nevasta lui. E nevoie doar să-ţi exerciţi puţin ingeniozitatea.

Alonso începu să se supere.

— Bine, biata mea Catalina, dar tu ai fost ibovnica lui Pilat. E oare cu putinţă să te afli în palatul lui cînd el are o conversaţie intimă cu soţia?

— Nu văd de ce nu? Aş putea avea mai întîi o ceartă cu soţia lui Pilat şi tocmai din pricina lucrurilor pe care le spun ei să-i fac reproşuri lui Pilat.

— În viaţa mea n-am auzit un lucru mai ridicol ca ăsta. Dacă ai fi încercat să te apropii de nevasta lui Pilat, ar fi trebuit ca el să pună oamenii să te biciuiască.

— Nu cînd m-aş arunca în genunchi la picioarele ei şi aş implora-o să-mi ierte ticăloşiile din trecut. Aş fi atît de emoţionantă, încît i-ar veni mult prea greu să nu se arate îngăduitoare.

— Nu, nu, nu! strigă el.

— Atunci, de ce n-aş putea fi alături de cei doi discipoli cînd pleacă la Emaus? Eu, fiind femeie, aş şti cine e necunoscutul, iar el, ştiind că l-am recunoscut, şi-ar duce degetul la buze ca să mă îndemne să tac.

— O să-ţi spun de ce nu poţi fi alături de cei doi discipoli cînd merg la Emaus! urlă Alonso. Pentru că n-ai fost acolo, căci dacă ai fi fost, ar fi scris şi în Sfînta Scriptură. Şi cînd am să doresc să-mi scrii tu piesele, am să ţi-o cer personal!

În ziua aceea se despărţiră puţin înfierbîntaţi. Catalina era înclinată să refuze să mai joace rolul, dar ştia că atunci Alonso o să i-l dea Rosalíei şi în primele două acte era un rol atît de mare, încît ar fi putut foarte bine să obţină un succes cu el.

— Dacă ar fi scris rolul pentru Rosalía, niciodată n-ar fi îndrăznit să-i dea atît de puţin de făcut în actul final, îi spuse ea lui Diego.

— În privinţa asta nu încape îndoială, îi răspunse el. Şi e sigur că nu te tratează cum trebuie, nu te apreciază cum se cuvine.

— Am simţit lucrul ăsta încă de cînd a intrat Rosalía în trupă.

Nemaiputînd să-şi ţină în frîu supărarea, Catalina îi vorbi lui Domingo de necazurile ei înainte măcar ca el să fi văzut piesa. El se arătă înţelegător şi îşi exprimă dorinţa s-o citească. Actorii aveau doar rolurile lor şi numai Alonso avea un manuscris întreg pe care-l păstra cu străşnicie în cazul cînd vreunul dintre ei ar vrea să-l copieze şi să-l vîndă unui alt director de trupă.

— Alonso e orgolios ca un păun, spuse Catalina. Du-te la el mîine după repetiţie şi spune-i că piesa lui e atît de minunată, încît nu vei avea nici

măcar un moment de odihnă pînă cînd n-o vei citi. N-o să poată să reziste rugăminţilor tale.

Domingo se conformă şi într-adevăr Alonso se simţi măgulit, dar, nedorind să rişte, îi dădu manuscrisul numai în urma promisiunii că i-l va înapoia în două ceasuri. După ce îl citi, Domingo făcu o plimbare şi la întoarcere îi sugeră ceva Catalinei. Ea se aruncă în braţele lui şi-l sărută.

— Unchiul meu îndrăgit, eşti cu adevărat un geniu.

— Dar, ca mulţi alţii, nerecunoscut, rînji el. Acum ascultă-mă, te rog, copila mea, să nu şopteşti o vorbă nimănui, nici măcar lui Diego despre ce am de gînd, iar la repetiţie să joci cu tot talentul pe care îl ai. Arată-te dulce şi prietenoasă cu Alonso, de parcă n-ai fi avut niciodată vreo deosebire de vederi cu el şi atunci el o să creadă că eşti dispusă să uiţi trecutul. Vei repeta atît de frumos, încît va fi încîntat de tine.

Urmau să facă două repetiţii sîmbătă şi cea generală devreme în dimineaţa de Paşte. Sîmbătă, după prima repetiţie, cînd trupa se împrăştie ca să meargă la masă, Catalina îl reţinu pe Alonso şi i se adresă pe un ton glumeţ şi cochet:

— Dragul meu Alonso, ai scris o piesă frumoasă. Cu cît o cunosc mai bine, cu atît mă uimeşte mai tare geniul dumitale. Nici măcar marele Lope de Vega nu te poate întrece. Eşti un poet mare, chiar foarte mare.

Alonso radia de fericire.

— Recunosc că nu sînt nemulţumit de ea, răspunse el.

— Un singur mărunţiş mi se pare nepotrivit.

Alonso tresări şi se încruntă – căci aşa sînt autorii; pînă şi cea mai măruntă rezervă trage mult mai greu în balanţă decît o tonă de laude. Dar Catalina, mai linguşitoare ca oricînd, nu băgă în seamă atitudinea lui:

— Cu cît repet mai mult în piesă, cu atît sînt mai convinsă că ai făcut o greşeală nelăsîndu-mă să apar într-o situaţie avantajoasă în actul al treilea.

Alonso făcu un gest de iritare.

— Am mai discutat o dată chestiunea asta. Ţi-am spus de atîtea şi atîtea ori că în actul acela nu există nici un loc în care să poţi fi introdusă.

— Şi ai avut perfectă dreptate, de o mie de ori ai avut dreptate, dar ascultă-mă totuşi. Sînt actriţă şi simt în adîncul inimii mele că atunci cînd stau în faţa mormîntului Mîntuitorului nostru înviat, ar trebui să am de spus mai multe replici decît mi-ai acordat.

— Şi ce anume? întrebă el indignat.

— Păi mi-a venit în minte că ar fi de foarte mare efect dacă aş spune eu povestea trădării, judecării, răstignirii şi morţii Domnului nostru Iisus Hristos. N-ar fi nevoie decît de vreo sută de versuri.

— Şi cine-ţi închipui tu că ar sta să asculte o replică de o sută de versuri în acel moment al piesei?

— Dacă le spun eu, le va asculta toată lumea, răspunse Catalina. Am să-i fac pe spectatori să se bată cu pumnul în piept, să strige, să ţipe şi să plîngă. Dramaturgul din dumneata nu poate să nu vadă cît de izbitoare ar fi o asemenea scenă în momentul acela.

— Nici nu poate fi vorba de aşa ceva! strigă el indignat. Mîine avem spectacolul. Cum aş putea scrie o sută de versuri şi să le şi repet în timpul acesta? Cum ai putea tu să le înveţi?

Catalina zîmbi dulce:

— Ei, întîmplarea face că unchiu-meu şi cu mine am discutat chestiunea şi el a fost inspirat de frumuseţea piesei dumitale ca să scrie versurile cerute de scena respectivă, aşa cum a considerat el, şi le-am învăţat între timp pe de rost.

— Cum? îi strigă lui Domingo directorul trupei.

— M-a stîrnit atît de mult elocinţa piesei dumitale, încît m-am simţit ca posedat, de parcă nici n-aş fi ţinut eu pana în mînă, ci chiar dumneata.

Alonso se uită cînd la unul, cînd la celălalt. Catalina văzu că e nehotărît şi-i luă mîna într-a ei:

— Dacă nu te superi, îngăduie-mi, te rog, să-ţi spun dumitale replica şi apoi, dacă nu ţi-o plăcea, îţi făgăduiesc că nici nu mai vorbesc despre această chestiune. Ah, Alonso, fă-mi te rog această favoare. Ştiu cît de mult îţi datorez, dar te rog să nu uiţi că nici eu nu m-am cruţat niciodată pentru a-ţi fi pe plac.

— Bine, atunci spune-mi dracului replica aia blestemată şi apoi dă-mi voie să mă duc la masă, strigă el furios.

Se aşeză cu faţa încruntată, pregătindu-se să asculte. Catalina începu. În cei trei ani care trecuseră, glasul ei căpătase amploare, bogăţie şi nuanţe infinite, iar ea izbutea să stăpînească minunat fiecare modulaţie. Pe faţa ei mobilă emoţiile specifice naraţiunii se alungau ca într-o goană şi ea exprimă rînd pe rînd îngrijorare, spaimă, nelinişte, indignare, groază, durere, chinul şi mîhnirea, fără nici un fel de exagerare, ci doar cu un adevăr puternic grăitor.

Deşi furios, Alonso era un dramaturg prea competent pentru a nu-şi da curînd seama că versurile sînt bine scrise şi că, aşa cum le rostea ea, cu acea voce profund emoţionantă, însoţită de gesturile ei mereu elocvente, auditoriul avea să fie captivat. Se aplecă înainte şi-şi împreună mîinile. Curînd o asculta vrăjit. Apoi, atît de puternic era patosul ei, atît de mişcătoare sinceritatea ei, încît Alonso nu se mai putu stăpîni, începu să-l zguduie plînsul şi pe obraji îi şiroiră lacrimi grele. Cînd îşi termină Catalina tirada, Alonso se şterse la ochi cu mîneca. Văzu că şi Domingo plîngea.

— Ei? întrebă Catalina cu un zîmbet triumfător.

După ultimul vers ieşi din rol şi rămase la fel de calmă şi rece, de parcă ar fi recitat doar alfabetul. Alonso dădu din umeri. Încercă să adopte un ton posac şi neutru, ca şi cum ar fi tratat o afacere.

— Da, mă rog, versurile sînt acceptabile, ţinînd seama că sînt scrise de un amator. O să repetăm astăzi după-amiază scena şi, dacă sînt mulţumit de ea, mîine o vei juca.

— Te ador, inimioara mea, zise Catalina.

— O să am necazuri cu Rosalía, murmură el printre dinţi.

Scena fu repetată şi jucată, avînd asupra episcopului efectul pe care cititorul îl cunoaşte deja. Dar acesta nu a fost singurul efect. Rosalía i-a reproşat vehement lui Alonso că e părtinitor cu Catalina, aşa că el s-a văzut silit să-i facă tot soiul de promisiuni ca s-o împace, ştiind bine că pe unele va trebui chiar să le ţină. Asta îl irita, căci din alt motiv nu era prea încîntat de ceea ce se întîmplase: multe persoane – fireşte crezînd că el a scris acele o sută de versuri ale lui Domingo – le-au lăudat în mod special şi i-au spus că, din punctul de vedere al limbajului şi al versificaţiei, întreceau tot restul piesei. Cînd, lipsit de tact, Diego scăpă numele autorului lor adevărat, Alonso se simţi profund jignit. Ca răzbunare, le împărtăşi prietenilor ideea că tînăra Catalina nu e nici pe departe o actriţă atît de bună cum sperase el şi că fără instrucţia lui s-ar fi dovedit că are prea puţin talent. De îndată ce aceste vorbe ajunseră la urechile Catalinei, ea luă în sfîrşit hotărîrea de a face pasul pe care-l plănuia. După cum îi spuse lui Diego, o femeie trebuie să se gîndească şi la demnitatea ei. Rupse legăturile cu directorul nerecunoscător şi porni spre Madrid însoţită de soţ şi copii.

36

Don Blasco, după ce i se acceptă demisia, se retrase într-o mănăstire îndepărtată a ordinului călugăresc căruia îi aparţinea, cu intenţia de a-şi consacra ultimii ani contemplaţiei pe care o proclamase Aristot ca ţel final al vieţii şi pe care misticii au socotit-o atît de preţioasă în ochii Celui de Sus. Refuză să accepte favoruri sau privilegii care i se oferiră datorită posturilor înalte pe care le avusese şi insistă să i se dea doar o chilie, ca şi cele ocupate de ceilalţi fraţi, şi să fie tratat la fel ca ei. După cîţiva ani, puterile îi slăbiră şi, cu toate că nu părea să sufere de vreo boală anume, pentru cei din jur era limpede că nu va mai trece mult timp pînă cînd i se va lua de pe umeri povara cărnii. Călugărul Antonio, care-l însoţise la mănăstire, îl imploră, împreună cu stareţul, să renunţe la aspectele cele mai severe ale austerităţii lui, dar el refuză; se încăpăţînă să respecte canoanele ordinului său monastic cu rigorile sale maxime şi nu acceptă să se abţină de la utrenie în frigul aspru al nopţii decît atunci cînd stareţul, ţinînd seama de sănătatea tot mai şubredă a călugărului Blasco, exercitîndu-şi autoritatea, îi interzise să mai vină. Treptat-treptat ajunse atît de firav, încît se văzu silit să-şi petreacă în pat cea mai mare parte a zilei, dar nu părea să fie în pragul morţii. Viaţa lui era ca pîlpîirea unei lumînări pe care o poate stinge orice suflare de vînt, dar, dacă e apărată de aceasta, continuă încă să arunce o lumină palidă. Sfîrşitul se produse brusc.

Într-o dimineaţă, după ce-şi îndeplinise îndatoririle religioase, călugărul Antonio se duse în chilia fostului său stăpîn să vadă ce mai face. Era iarnă şi pămîntul era acoperit de zăpadă. În chilie era un frig cumplit. Rămase

surprins văzîndu-i faţa îmbujorată şi ochii strălucitori şi se bucură că arată mai bine ca în orice altă zi de multe, multe săptămîni încoace. În inima lui se stîrni speranţa că poate bolnavul o să se îndrepte şi chiar o să se pună pe picioare. Rosti în sinea lui o scurtă rugăciune de mulţumire.

— *Señor*, astăzi aveţi culori frumoase în obraji, zise el, căci călugărul Blasco îl rugase să nu i se mai adreseze ca unui episcop. De multă vreme nu v-am mai văzut arătînd atît de bine.

— Mă simt foarte bine. Tocmai l-am văzut pe grecul Demetrios.

Călugărul Antonio abia îşi ţinu în frîu o tresărire, căci, fireşte, ştia bine că Demetrios fusese de mult ars pe rug, aşa cum se şi cuvenea.

— În vis, *señor*?

— Nu, nu. A intrat pe uşa aceea şi a stat la căpătîiul meu şi mi-a vorbit. Era exact ca întotdeauna, purta acelaşi veşmînt uzat şi avea aceeaşi expresie de mare bunătate. L-am recunoscut imediat.

— Trebuie să fi fost diavolul, stăpîne! strigă călugărul Antonio, uitînd de porunca pe care i-o dăduse fostul său stăpîn. Nu l-aţi alungat de lîngă dumneavoastră?

Călugărul Blasco zîmbi:

— Ar fi fost o nepoliteţe, fiule. Nu cred că era un diavol. Era însuşi Demetrios.

— Bine, dar el se află în iad. Suferind pedeapsa dreaptă pentru condamnabila lui erezie.

— Aşa am crezut şi eu, dar nu e adevărat.

Călugărul Antonio îl ascultă şi spaima îi crescu. Mai mult ca sigur, *don* Blasco avusese o vedenie inspirată de infern. Pedro de Alcántara şi Maica Tereza avuseseră multe întîlniri cu diavolii şi călugăriţa păstra la ea agheasmă tocmai în scopul de a-i alunga, aruncîndu-le-o în faţă. Dar

atitudinea fostului său stăpîn era atît de înspăimîntătoare, încît nu putu decît să spere că nu mai e în toate minţile.

— L-am întrebat cum o mai duce şi mi-a spus că bine. Cînd i-am povestit prin ce chinuri am trecut pentru că-l ştiam în iad, a rîs uşurel şi mi-a spus că înainte ca flăcările să-i fi cuprins trupul, sufletul îi zburase către pajiştea de la răscrucea drumurilor, iar de acolo, întrucît trăise în sfinţenie şi adevăr, Rhadamanthus, judecătorul din Hades, îl trimisese pe Cîmpiile Elizee, iar acolo îl găsise pe Socrate, înconjurat ca întotdeauna de tineri cu înfăţişare plăcută, punîndu-le întrebări sau răspunzînd la întrebările lor. Şi-l vedea pe Platon şi pe Aristotel plimbîndu-se împreună în conversaţii amicale, de parcă n-ar mai fi fost între ei nici o deosebire de opinii; dar Eschil şi Sofocle îl certau cu duhul blîndeţii pe Euripide pentru că distrusese tragedia prin inovaţiile sale. Şi mulţi alţii, prea numeroşi ca să-i pomenim pe toţi.

Călugărul Antonio ascultă consternat. Era evident că bătrînul şi respectatul său prieten delirează. De aceea avea obrajii îmbujoraţi şi ochii strălucitori. Nu ştia ce spune, dar bietul slujitor cinstit îşi făcu cruce de bucurie că-l aude doar el. Tremura pur şi simplu gîndindu-se ce ar fi putut spune ceilalţi călugări dacă l-ar fi auzit pe cel considerat de ei un sfînt rostind vorbe care aduceau a hulă. Îşi muncea minţile să găsească ceva de spus, dar, agitat cum era, nu-i venea nimic în cap.

— Şi după ce vorbi o vreme la fel de prietenos cum discutam pe vremuri la Valencia, cîntă cocoşul şi el îmi spuse că trebuie să mă părăsească.

Călugărul Antonio socoti că e mai bine să-i cînte în strună bolnavului:

— Şi v-a spus de ce a venit să vă vadă? se bîlbîi el.

— L-am întrebat eu. Mi-a spus că a venit să-şi ia rămas-bun de la mine, întrucît nu ne vom mai întîlni: „Căci mîine, mi-a spus el, cînd nu va mai fi

nici noapte, nici zi, cînd abia vei putea întrezări conturul mîinii, sufletul îţi va fi slobozit din trup“.

— Stăpîne, păi asta dovedeşte că v-a bîntuit un duh rău, strigă călugărul Antonio. Doctorul spune că nu suferiţi de o boală aducătoare de moarte şi în dimineaţa aceasta arătaţi mai bine decît în toate zilele din urmă. Îngăduiţi-mi să vă dau doctoria pe care v-a trimis-o şi pe urmă va veni bărbierul să vă ia sînge.

— Nu mai vreau să înghit nici o doctorie şi nici să mi se ia sînge. De ce ţii tu atît de mult să mă reţii, cînd sufletul meu abia aşteaptă să scape din închisoarea în care a zăbovit atîta amar de vreme? Du-te şi spune-i dragului de stareţ că aş vrea să mă spovedesc şi să primesc taina împărtăşaniei, căci mîine, ascultă-mă pe mine, cînd abia voi mai putea desluşi conturul mîinii, voi părăsi viaţa aceasta.

— A fost un vis, *señor*, strigă înnebunit bietul călugăr. Vă implor să credeţi că a fost doar un vis.

Don Blasco scoase un sunet care la orice altă persoană s-ar fi numit chicot.

— Nu spune prostii, fiule, îi reproşă el. N-a fost un vis, după cum nici faptul că vorbesc cu tine acum nu e un vis. N-a fost mai vis decît această viaţă, cu păcatele şi durerile ei, cu întrebările ei chinuitoare şi cu tainele ei misterioase. Ar fi un vis. Ar fi în aceeaşi măsură doar un vis, din care ne vom trezi în viaţa veşnică, singura care este adevărată. Acum du-te şi fă ce-ţi spun.

Cu un oftat, călugărul Antonio se întoarse şi părăsi încăperea. *Don* Blasco se spovedi şi primi taina sfintei împărtăşanii. După ce se săvîrşiră ultimele ritualuri creştine, îşi luă rămas-bun de la călugării printre care-şi petrecuse cîţiva ani de viaţă şi le dădu binecuvîntarea. Între timp trecuse cea mai mare parte a zilei. Atunci îi rugă să-l lase singur, dar călugărul Antonio

îl imploră atît de solemn să-i îngăduie să rămînă alături de el, încît cu un zîmbet blînd consimţi, dar cu condiţia tăcerii absolute. *Don* Blasco rămase culcat pe patul tare de lemn, cu salteaua subţire impusă de regulamentul Ordinului Dominican, şi învelit doar cu o pătură subţire, în pofida frigului pătrunzător. Din cînd în cînd aţipea. Călugărul Antonio era profund tulburat. Siguranţa care pusese stăpînire pe *don* Blasco îl zdruncinase şi era aproape sigur că moartea avea să survină aşa cum spusese sfîntul său stăpîn. Ceasurile treceau încet. Chilia era luminată slab de o singură lumînare şi din cînd în cînd călugărul Antonio îi reteza mucul. Bătu clopotul de utrenie. Îl surprinse să-l audă pe *don* Blasco întrerupînd tăcerea prelungă.

— Du-te, fiule. Nu trebuie să-ţi neglijezi îndatoririle religioase din pricina mea.

— Nu vă pot părăsi acum, stăpîne, răspunse călugărul.

— Du-te. Mă vei găsi tot aici cînd te întorci.

Deprinderea îndelungată a ascultării stăpînului îl făcu pe Antonio să se supună. Cînd se întoarse îl găsi pe *don* Blasco adormit şi o clipă crezu că a murit. Dar avea respiraţia liniştită şi în inima călugărului se stîrni o speranţă slabă că poate astfel se mai întremează şi poate chiar se înzdrăveneşte. Îngenunche lîngă pat şi se rugă. Lumînarea pîlpîi şi apoi se stinse. Era o noapte neagră. Ceasurile treceau. Într-un tîrziu, *don* Blasco schiţă o mişcare. Prin bezna aceea grea călugărul Antonio nu vedea prea bine, dar intuiţia îi spunea că prietenul la care ţinea atît de mult bîjbîie în căutarea crucifixului care-i atîrna la gît. Îl puse în mîinile bătrînului, dar cînd dădu să şi le retragă pe ale lui, simţi că *don* Blasco i le reţine. Din gîtlej ţîşni un suspin. În tot cursul acestor ani îndelungaţi era prima dată cînd *don* Blasco îi arăta un semn de afecţiune. Încercă să privească în ochii care odinioară luceau cu o lumină atît de intensă şi, cu toate că nu vedea, ştia că sînt deschişi. Îşi coborî privirile către mîna care o ţinea uşurel pe a lui lipită de crucifix şi i

se păru că bezna nopţii nu e chiar de nepătruns; privi mai bine şi deodată îşi dădu seama cu spaimă că mîna aceea este descărnată. Lui *don* Blasco îi scăpă un oftat uşor şi ceva – nu ştia exact ce – îi spuse călugărului că iubitul său stăpîn e mort. Izbucni într-un plîns amarnic.

În vremea aceea *don* Manuel trăia de cîţiva ani buni la Madrid. *Doña* Beatriz refuzase să mai pună în aplicare planul pe care i-l propusese chiar ea, acela de a-l căsători cu nepoata ei, marchiza de Caranera; şi întrucît nu avusese posibilitatea de a-i găsi un soţ corespunzător, văduva îmbrăcase haina monahală şi acum era ajutoare de stareţă a Mănăstirii Carmelite de la Castel Rodríguez. *Don* Manuel socotea că *doña* Beatriz s-a purtat foarte urît cu el, căci complotul făurit de ei doi dăduse greş nu din vina lui, dar nu era el omul să plîngă, fiindcă mortul de la groapă nu se mai întoarce; se duse la Madrid şi după ce-şi făcu bine cunoscute intenţiile matrimoniale şi averea, nu trecu multă vreme pînă reuşi să contracteze un mariaj foarte satisfăcător. Se ataşă de ducele de Lerma, favoritul regelui Filip al III-lea şi, făcînd uz de slugărnicie, linguşeală, duplicitate, lipsă de scrupule şi venalitate, izbuti în cele din urmă să se bucure de mare respect. Dar ambiţiile lui erau foarte înalte. *Don* Blasco lăsă în urma lui o reputaţie sfîntă, iar *don* Manuel era destul de isteţ pentru a vedea că vaza de care se bucura i-ar creşte dacă fratele său ar fi beatificat şi reputaţia familiei lui (căci cerul îi binecuvîntase căsnicia cu doi băieţi frumoşi) ar fi cîştigat imens dacă pînă la urmă episcopul ar fi fost canonizat. Drept care se apucă să strîngă hrisoavele necesare. Nimeni nu putea nega că fostul episcop de Segovia fusese un om de o evlavie exemplară; erau mulţi martori dispuşi oricînd să declare că bucăţi din sutana lui, purtate la gît ca amuletă, îi salvaseră de la epidemia de vărsat (şi chiar de cel negru), iar diferitele întîmplări miraculoase de la Castel Rodríguez erau bine susţinute cu mărturii; totuşi, juriul de la Vatican cerea dovezi în privinţa a două miracole majore săvîrşite de rămăşiţele

pămînteşti ale candidatului, după moartea lui – or, acestea nu puteau fi furnizate. Avocaţii angajaţi de *don* Manuel erau oameni cinstiţi, căci, ticălos cum era, avea totuşi mintea prea ascuţită ca să angajeze nişte canalii; şi aceştia îi spuseră că, deşi ar fi posibil să obţină beatificarea fratelui său, şansele de a-i înscrie numele printre sfinţi erau foarte mici. Se înfurie pe ei cînd îi comunicară acest lucru şi-i acuză de incompetenţă, dar gîndindu-se mai bine ajunse la concluzia că, după toate probabilităţile, au dreptate. Cheltuise deja foarte mult cu cercetările preliminare şi socotea că n-are rost să mai arunce şi alţi bani pe fereastră. Aşadar, după ce reflectă bine, la rece, hotărî că beatificarea fratelui său nu merită cheltuiala, aşa că se mulţumi să aranjeze transferarea moaştelor episcopului la Biserica Colegială de la Castel Rodríguez unde îi construi un monument somptuos, dacă nu pentru a perpetua memoria fiului celui mai mare al tatălui său, cel puţin pentru a demonstra propria sa dare de mînă şi mărinimie.

În treacăt, poate ar fi interesant să pomenim că Martin de Valero, cel de-al treilea fiu al lui *don* Juan, recăzu în obscuritatea din care îl ridicase o clipă vizita palpitantă a distinşilor săi fraţi. Continuă să coacă pîine şi cam asta e tot ce se poate spune despre el. Nu-i reveni niciodată în minte – după cum nu li se întîmplase nici măcar concetăţenilor lui – faptul că într-o zi Sfînta Fecioară îi acordase puterea de a săvîrşi o minune.

Doña Beatriz trăi pînă la adînci bătrîneţi în deplină stăpînire a facultăţilor sale şi ar fi trăit poate şi mai mult dacă nu s-ar fi întîmplat un accident neprevăzut: auzind de beatificarea vechii ei duşmance, Maica Tereza a lui Iisus, căzuse la pat vreme de trei zile, dar cînd în 1622 primi veşti despre canonizarea acesteia – ca Tereza de Avila – o cuprinse un acces de furie atît de grav, încît făcu apoplexie. Îşi recăpătă cunoştinţa, însă rămase cu jumătate din trup paralizat şi se vedea bine că i se apropie sfîrşitul. Spaima era o emoţie necunoscută ei, aşa că rămase calmă şi

stăpînită. Îşi chemă călugărul favorit ca s-o spovedească, după care îşi adună în jurul ei măicuţele şi le dădu sfaturi înţelepte pentru comportarea lor viitoare. Cîteva ceasuri mai tîrziu ceru taina sfintei împărtăşanii. Trimiseră iarăşi după preot. Ceru să i se ierte păcatele şi le imploră pe călugăriţele plînse să se roage pentru ea. O vreme zăcu în tăcere. Deodată rosti cu glas tare:

— O femeie de rînd, de origine foarte umilă.

Călugăriţele care o auziră crezură că se referă la ea însăşi şi, ştiind că prin vinele ei curge sîngele regilor Castiliei, iar mama ei aparţine ilustrei case de Braganza, fură profund mişcate de acest semn de smerenie. Însă nepoata ei, ajutoarea de stareţă, ştia adevărul. Îşi dădu seama că aceste vorbe se referă la măicuţa răzvrătită care devenise între timp Sfînta Tereza de Avila. Acestea fură ultimele vorbe rostite de *doña* Beatriz Henriquez dy Braganza, cunoscută în sînul bisericii ca Beatriz de Santo Domingo. I se administră taina miruirii cu uleiuri sfinţite şi curînd după aceea muri.

37

Cînd sosi la Madrid, Catalina mai avea încă galbenii dăruiţi de *doña* Beatriz, căci fiind o tînără chibzuită, făcuse mari economii în cei trei ani petrecuţi pe drumuri, aşa că, în ciuda gusturilor cam extravagante ale lui Diego, putea acum privi fără îngrijorare viitorul apropiat. Făcură apel la protectorii care le făgăduiseră ajutor prin relaţii şi chiar şi bani pentru a se lansa în acţiune şi, găsindu-i dispuşi să-şi ţină cuvîntul, izbutiră să întemeieze o trupă. Avură mai mult succes decît sperau şi Catalina deveni vedeta oraşului. Mulţi nobili de vază căutară să-i obţină favorurile, dar cu toate că le accepta cu recunoştinţă darurile, nu se alegeau în schimb cu altceva decît cu un zîmbet al ochilor ei frumoşi şi cu o vorbă agreabilă. Astfel, ajunse să fie admirată la fel de mult pentru virtutea ei, ca şi pentru frumuseţe şi talent. Trimise după Domingo şi acesta veni cu douăsprezece piese în desagă. Îi jucă două dintre ele. Fură fluierate, căci aşa era pe atunci, spectatorii îşi manifestau nemulţumirea prin fluierături stridente, mieunături şi injurii grosolane. Supărat şi umilit, Domingo se întoarse acasă şi muri la scurtă vreme, dar fără să se poată şti vreodată dacă l-a răpus băutura ori dezamăgirea.

Cîţiva ani mai tîrziu, Catalina, între timp recunoscută drept cea mai mare actriţă din Spania, sigură pe puterea pe care o avea asupra publicului, se hotărî, din pietate faţă de memoria lui, să mai pună în scenă o piesă a lui Domingo; pentru a nu avea insuccesul primelor două, păstră anonimatul autorului. Piesa plăcu; de fapt, era atît de bună, încît i-a fost atribuită marelui Lope de Vega şi, cu toate că el îi negă paternitatea, nimeni nu-l

crezu şi pînă în zilele noastre e retipărită printre operele lui; aşadar, bietul Domingo a fost privat pînă şi de acea flăcăruie efemeră care i-a consolat pe mulţi autori de nepăsarea contemporanilor – faima postumă.

În ciuda înfăţişării plăcute şi a siguranţei sale, Diego nu reuşi niciodată să ajungă altceva decît un actor mediocru. Din fericire, însă, se dovedi priceput la afaceri şi un bun conducător de trupă, aşa că în decursul anilor făcură avere. Se hotărîseră de mult să evite cu tact şi înţelepciune să vorbească despre întîmplările supranaturale prilejuite de Catalina, aşa că nici pe cînd erau actori ambulanţi, nici mai tîrziu, nici unul din ei nu a dat în vileag vreo legătură cu evenimentele discutate pe larg o vreme. Deşi, după cum bănuia şi Catalina, nu se mai produseseră miracole pentru a tulbura desfăşurarea căsniciei lor, Diego n-a fost niciodată stăpîn în casa lui, aşa cum socotea el că se cuvine; dar întrucît Catalina era destul de isteaţă pentru a-l lăsa să creadă că este, el rămase mulţumit şi fericit. Îi era oarecum necredincios, dar ştiind că la altceva nu te poţi aştepta de la bărbaţi şi întrucît amorurile lui erau trecătoare şi nici nu-l costau prea mult, ea îi acceptă liniştită infidelităţile. De fapt, a fost o căsnicie foarte fericită. A avut cu el şase copii şi, fiind o actriţă conştiincioasă, mai degrabă decît să-şi dezamăgească publicul, continua să joace roluri de fecioare persecutate şi de prinţese de o castitate austeră pînă în ultima clipă posibilă a sarcinilor ei succesive. Şi jucă asemenea roluri pînă la o vîrstă înaintată, iar un călător olandez care a trecut prin Spania în ultimii ani de domnie ai regelui Filip al IV-lea ne-a lăsat însemnarea că, deşi Catalina ajunsese destul de corpolentă şi era de mai multe ori bunică, avea atîta graţie, o voce atît de plăcută şi melodioasă şi o adevărată vrajă a personalităţii ei, încît nu se afla de mai mult de cinci minute pe scenă şi deja îi uitai şi vîrsta, şi silueta şi o acceptai fără şovăială drept fetiţa pasionată de şaisprezece ani pe care o întruchipa.

Astfel, tot cu Catalina, precum am început, la fel se şi sfîrşeşte această naraţiune ciudată – aproape de necrezut, dar plină de învăţăminte.

25 ianuarie 1947